

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE ŠPANIA DOLINA

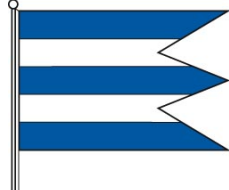
PROGRAMOVACIE OBDOBIE 2024 - 2033

Formulár č. Ú 1 - Hlavička dokumentu PHRSR

Názov:	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Špania Dolina na roky 2024 - 2033
Územné vymedzenie :	Banskobystrický kraj, okres Banská Bystrica, obec Špania Dolina – ŠÚJ 509035
Územný plán obce schválený:	Áno
Dátum schválenia PHRSR:	
Dátum platnosti:	2024 - 2033
Verzia	2.0.
Publikovaný verejne:	

Zdroj: vlastné spracovanie

Špania Dolina	
Erb	Vlajka
	
Základné údaje	
Kraj	Banskobystrický kraj
Okres	Banská Bystrica
Región	Starohorská Dolina
Nadmorská výška	728 m n. m.
Poloha	48°48'27"S 19°08'03"E
Rozloha	12,72 km ² (1 272 ha)
Počet obyvateľov:	224 (31. 12. 2022)
Hustota obyvateľstva:	17,61 obyv./km ²
Nacionále	
PŠČ	974 01
ŠÚJ	509035
EČV	BB,
Tel. predvoľba	+421-48
Oficiálne adresy	
Adresa:	Obecný úrad Špania Dolina 132, 974 01 Banská Bystrica
Web:	www.spaniadolina.sk www.spaniadolina.graniar.net
E-mail:	obec@spaniadolina.sk starosta@spaniadolina.sk
Telefón:	048 / 419 82 71
Fax:	-

OBSAH

1 ÚVOD	5
ANALYTICKÁ ČASŤ PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE ŠPANIA DOLINA 13	
2 ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA OBCE.....	14
2.1. HISTÓRIA OBCE.....	14
2.2. PRÍRODNÉ POMERY	15
2.3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA.....	19
2.4. DOPRAVA.....	23
2.5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE.....	30
2.6. OBYVATEĽSTVO.....	39
2.7. VZDELANIE A ZAMESTNANOSŤ	48
2.8. BYVANIE	50
2.9. PODNIKATEĽSKÉ SUBJEKTY A INŠTITÚCIE	52
2.10. ŠKOLSTVO A VZDELANIE.....	53
2.11. SOCIÁLNA SFÉRA	54
2.12. ZDRAVOTNÍCTVO	56
2.13. ŠPORT.....	56
2.14. KULTÚRA.....	57
2.15. UBYTOVACIE ZARIADENIA.....	59
2.16. STRAVOVACIE A REŠTauračné SLUŽBY	60
2.17. CESTOVNÝ RUCH	60
2.18. REKAPITULÁCIA ROZPOČTU OBCE	63
2.19. SAMOSPRÁVA	67
2.20. BEZPEČNOSŤ	64
2.21. IDENTIFIKÁCIA HLAVNÝCH VONKAJŠÍCH FAKTOROV ROZVOJA ÚZEMIA A ANALÝZA VPLYVU VONKAJŠIEHO PROSTREDIA NA VÝVOJ SITUÁCIE V ÚZEMÍ.....	68
2.22. EX-POST HODNOTENIE PREDCHÁDZAJÚCEHO PHSR	69
3 SWOT ANALÝZY	69
3.1 HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ.....	71
3.2 DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE.....	72
3.3 TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA.....	73
3.4 ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO.....	74
3.5 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE.....	75
3.6 SOCIÁLNA OBLASŤ A ZDRAVOTNÍCTVO.....	76
3.7 ŠKOLSTVO A ŠPORT	77
3.8 KULTÚRA.....	78
3.9 PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH.....	78
3.10 ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ	79
3.11 INFORMATIZÁCIA OBCE	80
3.12 PROBLÉMOVÁ ANALÝZA – HLAVNÉ ODVETVOVÉ DISPARITY A VYMEDZENIE CIEĽOVÝCH SKUPÍN SO SÚSTREDENOU PODPOROU OBCE ŠPANIA DOLINA.	81
STRATEGICKÁ ČASŤ PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE ŠPANIA DOLINA	88
4 VÍZIA A POSLANIE OBCE ŠPANIA DOLINA.....	88
5 FORMULÁCIA A NÁVRH STRATÉGIE	92
STRATEGICKÝ CIEĽ	92
FORMULÁCIA A NÁVRH STRATÉGIE	93
PROGRAMOVÁ ČASŤ PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE ŠPANIA DOLINA	100
5.1 PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ	101
5.2 PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE.....	101
5.3 PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA.....	102
5.4 PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO	102
5.5 PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	103
5.6 PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO	104
5.7 PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT	105
5.8 PROGRAM 8. KULTÚRA.....	105
5.9 PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH	106
5.10 PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ	106
5.11 PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA OBCE.....	107
6 MERATEĽNÉ INDIKÁTORY	107

6.1 PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ	108
6.2 PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE	108
6.3 PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	110
6.4 PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO	110
6.5 PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	111
6.6 PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO	112
6.7 PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT	112
6.8 PROGRAM 8. KULTÚRA	113
6.9 PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH	114
6.10 PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ	115
REALIZAČNÁ ČASŤ PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE ŠPANIA DOLINA	117
7 INŠTITUCIONÁLNE A ORGANIZAČNÉ ZABEZPEČENIE REALIZÁCIE PHRSR OBCE ŠPANIA DOLINA	118
7.1 SYSTÉM MONITOROVANIA A HODNOTENIA PLNENIA PHRSR	119
7.2 KOMUNIKAČNÝ PLÁN	121
8 AKČNÝ PLÁN	122
8.1 PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ	122
8.2 PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE	123
8.3 PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	125
8.4 PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO	126
8.5 PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	127
8.6 PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO	129
8.7 PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT	130
8.8 PROGRAM 8. KULTÚRA	131
8.9 PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH	132
8.10 PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ	133
8.11 PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA OBCE	134
FINANČNÁ ČASŤ PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE ŠPANIA DOLINA..	136
9 FINANČNÝ PLÁN PROGRAMU	136
9.1 PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ	140
9.2 PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE	142
9.3 PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	143
9.4 PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO	145
9.5 PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	146
9.6 PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO	147
9.7 PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT	148
9.8 PROGRAM 8. KULTÚRA	149
9.9 PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH	150
9.10 PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ	151
9.11 PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA OBCE	153
10 ZÁVER	154
11 POUŽITÁ LITERATÚRA	155

1 ÚVOD

Dokument „Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Špania Dolina s výhľadom do roku 2033 (PHRSR) je strednodobý strategický dokument, ktorý na základe analýzy hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce stanovuje jeho strategické ciele a priority rozvoja. Je prostriedkom na napĺňanie vízie ďalšieho smerovania rozvoja obce. Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Špania Dolina sa uskutočňuje podpora rozvoja na úrovni miestnej samosprávy s dôrazom na sociálnu, ekonomickú a kultúrnu sféru. Je to program cielených opatrení, navrhnutý pre oživenie sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja obce Špania Dolina, ktorý na základe výsledkov ročného hodnotenia bude priebežne aktualizovaný a doplňovaný.

Formulár č. Ú 2 - Zámer spracovania PHRSR

Zámer spracovania PHRSR	
Názov dokumentu	- Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Špania Dolina na roky 2024 - 2033
Forma spracovania	- pracovníkmi samosprávy, - s pomocou externých odborníkov (spolupráca),
Riadenie procesu spracovania	- pracovné skupiny boli zložené z vedenia obce, zamestnancov OcÚ, poslancov OcZ a komisií, - spracovania PHRSR sa zúčastnili aj RO organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti obce, - súčasťou prieskumu boli aj mimovládne organizácie a podnikateľské subjekty v obci, - zapojenie verejnosti a komunikácia s verejnosťou: zapojenie prostredníctvom dotazníkového prieskumu, informovanie prebiehalo formou webovej stránky obce, stránky obce na sociálnej sieti FB, prostredníctvom zasadnutí OcZ.
Obdobie spracovania	- PHRSR bol spracovaný v priebehu roka 2023 - harmonogram spracovania je uvedený v nasledujúcej tabuľke.
Financovanie spracovania	- náklady na vlastné spracovanie boli financované z rozpočtu obce KZ 41.

Zdroj: Weisová, Bernátová: Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia 2012

Formulár č. Ú 3 - Harmonogram spracovania PHRSR

Harmonogram spracovania PHRSR												
	2024				2023							
Termín	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Úvod												
Analytická časť												
Strategická časť												
Programová časť												
Realizačná časť												
Finančná časť												
Záver												

Zdroj: Weisová, Bernátová: Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia 2012

Bol spracovaný na základe zákona Národnej rady SR č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja (v znení č. 309/2014 Z. z., 378/2016 Z. z., 58/2018 Z. z., 313/2018 Z. z., 221/2019 Z. z., 134/2020 Z. z., 258/2021 Z. z.), ktorý definuje Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce ako strednodobý programový dokument, obsahujúci analýzu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, hlavné smery jej vývoja, ustanovenie cieľov, prvoradých potrieb a úloh vo všetkých oblastiach života obce. Súčasťou programu je aj návrh jeho administratívneho a finančného zabezpečenia. Zákon stanovuje aj úlohy, týkajúce sa vypracovávaní, schvaľovania, zabezpečenia plnenia a pravidelného vyhodnocovania predmetného programového dokumentu. Pri spracovaní programu boli rešpektované zásady regionálnej politiky vlády Slovenskej republiky a princípy regionálnej politiky Európskej únie zakotvené najmä v nariadení Rady (ES) č. 1266/1999 (nariadenie o štrukturálnych fondoch).

Formulár č. Ú 7 - Použité participatívne metódy

Metóda

Informovanie
verejnosti

Získavanie názorov
verejnosti

Zohľadnenie
názorov
verejnosti

Tlačené materiály	Áno		
Verejné informačné tabule	Áno		
Informačné formuláre, tabuľky údajov,	Áno		
Internetové stránky	Áno		
Využitie existujúcich médií			
Zverejňovanie informácií v miestnej tlači	Áno	áno	
Stretnutia			
Stretnutia s kľúčovými ľuďmi/skupinami	Áno	áno	áno
Návšteva v dotknutom území	Áno	áno	áno
Verejné vypočutie	áno	áno	áno
Využitie miestnych ľudí na získavanie názorov	áno	áno	áno
Rozhovory a prieskumy			
Dotazník pre záujmové skupiny	áno	áno	
Dotazník pre širokú verejnosť	áno	áno	
Poradné skupiny			
Miestne poradné skupiny	áno	áno	áno
Riešenie problémov			
Rokovanie bez prítomnosti moderátora/facilitátora	áno	áno	áno
Zdroj: vlastné spracovanie			

Program sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja obce Špania Dolina je súčasťou sústavy základných dokumentov podpory regionálneho rozvoja v Slovenskej republike. Táto sústava je členená na strategické a programové dokumenty vypracovávané na úrovni štátu, sektorov, samosprávnych krajov, regiónov a obcí a programové dokumenty Európskej únie (pre využitie zdrojov predstupových a štrukturálnych fondov).

Východiskové podklady

Podpora regionálneho rozvoja sa uskutočňuje v súlade s programovaním na základe:

Miestnej úrovne

- **Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce**, ktorý je strednodobý programový dokument spracovaný na úrovni obce.
- **Viacročný rozpočet**
- **KPSS**
- **ÚPN Z**

Národnej úrovne prostredníctvom dokumentov

- Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2021 – 2027 (ďalej aj „PD SR“) je základný strategický dokument s celoštátnym dosahom, ktorý vypracuje Slovenská republika (ďalej len „SR“) za účasti partnerov a ktorým sa stanoví stratégia, priority a opatrenia pre účinné a efektívne využívanie prostriedkov z fondov politiky súdržnosti Európskej únie (ďalej len „EÚ“) na programové obdobie 2021 – 2027. PD SR uzatvorí Slovenská republika s Európskou komisiou (ďalej aj „EK“).
- Národný program reforiem Slovenskej republiky (2018, 2019, 2020)
- Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2020 – 2024
- Národná stratégia regionálneho a územného rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030 (2017)
- Konceptia územného rozvoja Slovenska 2001 – v znení KURS 2011 – zmeny a doplnky č. 1 KURS 2001
- Národný infraštruktúrny plán Slovenskej republiky na roky 2018 – 2030, (2017) 11
- Zelenšie Slovensko – Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 (Envirostratégia 2030)
- Strategický plán rozvoja dopravy SR do roku 2030 (2016)
- Akčný plán rozvoja elektromobility v Slovenskej republike (2019)
- Národná stratégia cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike (2015)
- Stratégia rozvoja cestovného ruchu do roku 2020 (2013)
- Aktualizovaná národná stratégia ochrany biodiverzity do roku 2020 (2014)
- Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy – aktualizácia (2018)
- Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja (2001)
- Konceptia ochrany prírody a krajiny do roku 2030 (2019)

- Koncepcia implementácie Agendy 2030 v medzinárodnom prostredí (2017)
- Aktualizácia Národného programu podpory zdravia v Slovenskej republike (2014)
- Koncepcia Štátnej politiky zdravia Slovenskej republiky (2008)
- Akčný plán pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky V. (2019)
- Strategický rámec v oblasti starostlivosti o zdravie pre roky 2014 až 2030 (2013)
- Integrovaný národný energetický a klimatický plán na roky 2021 – 2030
- Dokumenty/stratégie/plány SR vzťahujúce sa k plneniu jednotlivých kritérií základných podmienok

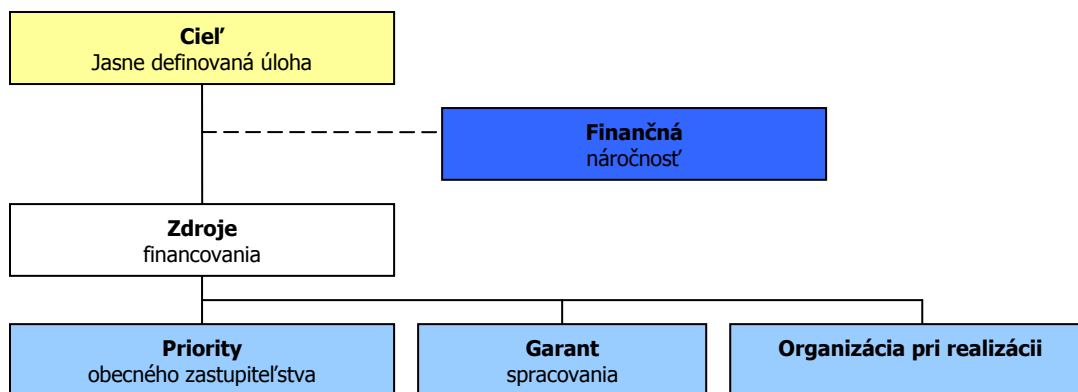
Nadnárodnej úrovne

- K programovým dokumentom Európskej únie pre využitie štrukturálnych fondov patria:
- Zmluva o fungovaní Európskej únie
- Rámcový dohovor OSN o zmene klímy (1994)
- Kjótsky protokol k Rámcovému dohovoru OSN o zmene klímy (1997)
- Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj
- Ciele politiky EÚ v programovom období 2021 – 2027
- Rámcový dohovor o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát (2003)
- Stratégia EÚ pre Dunajský región
- Revízia Akčného plánu Stratégie EÚ pre dunajský región (júl 2019)
- BIELA KNIHA: Plán jednotného európskeho dopravného priestoru – vytvorenie konkurencieschopného dopravného systému účinne využívajúceho zdroj, COM(2011) 144 v konečnom znení
- Európska zelená dohoda (European Green Deal) publikovaná v decembri 2019, ktorá stanovuje plán opatrení s cieľom prechodu na plne klimaticky neutrálne hospodárstvo EÚ
- Európa 2020 Stratégia pre inteligentný a udržateľný rast podporujúci začlenenie,
- COM(2010) 2020 v konečnom znení
- Európska stratégia pre nízkoemisnú mobilitu (COM(2016) 501 z 20. 7. 2016)
- Plán prechodu na konkurencieschopné nízkouhlíkové hospodárstvo do roku 2050,
- COM(2011) 112 v konečnom znení
- Energetický plán do roku 2050 COM(2011) 885 v konečnom znení
- Nástroj na prepájanie Európy v oblasti dekarbonizácie hospodárstva a podpory využívania čistej energie
- Horizont Európa (2021 – 2027)
- LIFE (oblasť ochrany biodiverzity, prechodu na obehové hospodárstvo, adaptácie na zmenu klímy a podpory obnoviteľných zdrojov energie)
- Erasmus (oblasť rozvoja vzdelávania a odbornej prípravy zameraného na inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie)
- Program pre sociálnu zmenu a inovácie v oblasti zamestnanosti a sociálneho začleňovania
- Európsky pilier sociálnych práv (2017)

Jednotlivé strategické dokumenty sú vypracovávané vo vzájomnej nadväznosti a postupnosti.

Implementácia

Implementácia Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Špania Dolina je zložitý a náročný proces. Za jeho realizáciu so zabezpečením všetkých väzieb na strategické a programové dokumenty SR a EÚ budú zodpovední predstavitelia samosprávy obce Špania Dolina. Návrh spôsobu implementácie bude treba dopĺňať v súlade s organizačnou štruktúrou samosprávneho úradu, jeho kompetenciami v nadväznosti na vývoj v oblasti legislatívy, predovšetkým v oblasti nakladania s finančnými prostriedkami. Pri posudzovaní jednotlivých projektov sme použili procesnú analýzu, ktorej hlavným cieľom bolo analyzovať proces premeny vstupov pomocou použitia súboru finančných, ľudských a technologických zdrojov.

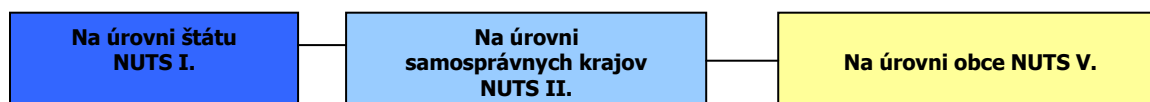
Finančné zabezpečenie

V zmysle zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja (v znení č. 309/2014 Z. z., 378/2016 Z. z., 58/2018 Z. z., 313/2018 Z. z., 221/2019 Z. z., 134/2020 Z. z.), sa financovanie regionálneho rozvoja realizuje na troch úrovniach: Na mikroregionálnej úrovni je možné rozvojové aktivity financovať jedine združovaním zdrojov nižšej úrovne, čiže obcí. Samosprávy nemajú spoločný zdroj financovania. V súčasnej situácii je možné rozvojové aktivity financovať buď z rozpočtov jednotlivých obcí v prípade individuálnych projektov alebo združením financií viacerých obcí v prípade spoločných projektov. V prípade financovania projektov majúci význam v kontexte priorít celého kraja zohráva významnú úlohu Banskobystrický samosprávny kraj a financovanie inštitúcií v jeho zriaďovateľskej kompetencii. Ďalšími doplnkovými zdrojmi, ktoré možno definovať na úrovni jednotlivých aktivít sú predovšetkým štrukturálne fondy EÚ. Ich využitie v rámci jednotlivých aktivít je možné stanoviť len indikatívne bez určenia výšky požadovanej podpory s cieľom prispieť ku koordinácii realizácie rozvojových aktivít.

- Pri zostavovaní finančného plánu a zaistovaní finančnej podpory je potrebné zamerať sa na tie opatrenia, ktoré sú nedostatočne podporované zo štátneho rozpočtu, alebo nie sú podporované vôbec.
- Pri zabezpečovaní základných potrieb občanov postupuje samospráva podľa zákona číslo 369/1990 Z.z. O obecnom zriadení a v zmysle zákona č. 138/1991 Zb. O majetku obcí v znení neskorších predpisov.
- Na plnenie svojich úloh má obce okrem finančných prostriedkov poukázaných od štátu v rámci delimitácie k dispozícii nasledovné financie: príjmy z miestnych daní a poplatkov, zdroje Štrukturálnych fondov Európskej únie v rámci programovacieho obdobia 2021 - 2027.

Zdroje a dokumenty

V súlade so snahou Slovenskej republiky o znižovanie rozdielov na úrovni rozvoja jednotlivých regiónov boli východiskom pri príprave Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Špania Dolina nasledovné strategické dokumenty:

Podporné materiály

Pri vypracovaní Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Špania Dolina boli použité aj prognostické údaje. Hlavnou úlohou prognostických údajov je podporiť vypracovanie tohto programu a zabezpečiť tým zvýšenie efektívnosti procesov strategického plánovania a kvality tohto dokumentu. Toto zabezpečenie je dané prepojením Systému strednodobého výhľadu hospodárskeho a sociálneho vývoja a vecnej roviny strategického plánovania.

Obec Špania Dolina má nasledovné možnosti čerpania mimorozpočtových zdrojov na dosahovanie svojich cieľov a priorít v zmysle stanovených tematických cieľov Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj a cieľov politiky EÚ v programovom období 2021 – 2027:

Partnerská dohoda (ďalej len „PD“) - Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2021 – 2027 (ďalej aj „PD SR“) je základný strategický dokument s celoštátnym dosahom, ktorý vypracuje Slovenská republika (ďalej len „SR“) za účasti partnerov a ktorým sa stanoví stratégia, priority a opatrenia pre účinné a efektívne využívanie prostriedkov z fondov politiky súdržnosti Európskej únie (ďalej len „EÚ“) na programové obdobie 2021 – 2027. PD SR uzatvorí Slovenská republika s Európskou komisiou (ďalej aj „EK“).

Európska komisia zverejnila v máji 2018 návrh viacročného finančného rámca EÚ na roky 2021 – 2027 a návrh legislatívneho balíka pre politiku súdržnosti EÚ na programové obdobie 2021 – 2027.

Politika súdržnosti EÚ má aj naďalej podporovať svoje dva hlavné ciele, ktorými sú:

Investovanie do rastu a zamestnanosti

Európska územná spolupráca

Pre programové obdobie 2021 – 2027 sa stanovilo päť osobitných cieľov politiky súdržnosti EÚ:

- 1. Inteligentnejšia Európa**
- 2. Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa**
- 3. Prepojenejšia Európa**
- 4. Sociálnejšia Európa**
- 5. Európa bližšie k občanom.**

Jednotlivé členské štáty majú podľa návrhu všeobecného nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde a Európskom námornom a rybárskom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl a migráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj pre riadenie hraníc a víza (ďalej len „návrh všeobecného nariadenia EÚ“) povinnosť predložiť svoje partnerské dohody v súlade s princípom partnerstva.

Na úrovni SR sa uskutočnil proces identifikácie investičných priorít SR na roky 2021 – 2027 v rámci piatich cieľov politiky súdržnosti, ktoré sú súčasťou návrhu PD SR. Tento proces pozostával z niekoľkých etáp, do ktorých bolo zapojené široké spektrum odborníkov z radov ústredných orgánov štátnej správy, územnej samosprávy, akademickej obce, profesijných a záujmových združení, mimovládnych neziskových organizácií a pod. Aby sa zabezpečila čo najširšia reprezentatívnosť odborných pohľadov z celého Slovenska, bol v apríli 2019 uskutočnený online dotazníkový prieskum.

Výstupy dotazníkového prieskumu boli následne konzultované s príslušnými rezortmi – ministerstvami zodpovednými za tematické oblasti podpory v rámci jednotlivých cieľov politiky súdržnosti na programové obdobie 2021 – 2027. Súčasťou tohto procesu boli aj predbežné úvahy o tvorbe tzv. strategických projektov (projekty strategického významu). Pre príslušné ciele boli v spolupráci so sociálno-ekonomickými partnermi vypracované tzv. návrhové listy, v ktorých sa zadefinovali podrobnejšie návrhy opatrení aj s odôvodnením, prečo je potrebná ich realizácia, ďalej cieľová skupina, ktorej sa budú dotýkať, ale aj súlad s prílohou D Správy o Slovensku 2019 – pozitívnym dokumentom EK.

Ďalším krokom bol analytický hierarchický proces, cieľom ktorého bolo prostredníctvom nezávislých hodnotiteľov (odborníci z analytických útvarov), prideliť identifikovaným prioritám v rámci jednotlivých cieľov váhy, tzn. zoradiť ich na základe troch hlavných kritérií – závažnosti, naliehavosti a realizovateľnosti. Výsledky tohto procesu boli predstavené v materiáli „Východiskový návrh priorít SR pre politiku súdržnosti 2021 – 2027“, ktorý schválila Rada vlády SR pre politiku súdržnosti 2021 – 2027 dňa 3. októbra 2019. Na základe tohto procesu bola zahájená aj príprava návrhu PD SR, ako hlavného strategického dokumentu SR pre využívanie fondov politiky súdržnosti EÚ po roku 2020.

Ciele PD SR

Cieľ politiky	Oblasť podpory
1. Inteligentnejšia Európa	Podpora opatrení na rozšírenie výskumných a inovačných kapacít a využívania pokročilých technológií
	Podpora budovania ľudských zdrojov vo výskume a vývoji
	Podpora budovania a modernizácie centrálnej infraštruktúry prevýskum a vývoj
	Podpora účasti slovenských subjektov v Európskom výskumnom a inovačnom priestore
	Využívanie výhod digitalizácie pre občanov, podniky a vlády
	Podpora rozvoja digitálneho a údajového hospodárstva a digitálna transformácia širšej ekonomiky, výskum a vývoj a aplikovanie
	moderných technológií s cieľom zvyšovať inovatívnu výkonnosť
	Slovenska a eliminovanie negatívneho dopadu digitalizácie na spoločnosť
	Modernizácia poskytovania verejných služieb
	Podpora budovania inteligentných regiónov a miest
	Podpora digitálnej pripojiteľnosti
	Posilnenie rastu a konkurencieschopnosti najmä malých a stredných podnikov, vrátane produktívnych investícií
	Podpora malého a stredného podnikania

	Internacionalizácia malého a stredného podnikania Podpora sieťovania podnikateľských subjektov Rozvoj zručnosti pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie – ľudské zdroje pre inovatívne Slovensko a EÚ Podpora kvality terciárneho vzdelávania orientovaného na pracovný trh Digitálne a podnikateľské zručnosti
2. Ekologickejšia nízkouhlíková Európa	Podpora opatrení na zlepšovanie energetickej efektívnosti a zníženia emisií skleníkových plynov Podpora využívania energie z obnoviteľných zdrojov Rozvoj inteligentných energetických systémov, sietí a uskladnenia mimo TEN-e Podpora adaptácie na zmenu klímy, prevencie rizík a odolnosti voči katastrofám Zlepšenie kvality vôd a stavu v zásobovaní vodou a čistení odpadových vôd Prechod na obehové hospodárstvo s dôrazom na odpadové hospodárstvo Zlepšenie ochrany prírody, krajiny, biodiverzity a ekosystémových služieb, Zabezpečenie prieskumu, sanácie a monitorovania environmentálnych záťaží Zlepšenie kvality ovzdušia Podpora udržateľnej multimodálnej mestskej mobility Prioritné oblasti podpory z ENRAF: podpora udržateľného rybárstva a ochrany vodných biologických zdrojov, podpora udržateľných akvakultúrnych činností, ako aj spracovania produktov rybolovu a akvakultúry a uvádzania týchto produktov na trh
3. Prepojenejšia Európa	Cestná doprava Dobudovanie diaľničných spojení TEN-T Výstavba rýchlostných ciest Modernizácia a výstavba ciest I. triedy vrátane modernizácie mostov Zlepšenie regionálnej dopravnej obslužnosti Železničná doprava Modernizácia železničnej infraštruktúry zaradenej do siete TEN-T a železničných uzlov Podpora regionálnej železničnej dopravy Vodná doprava Modernizácia infraštruktúry vodnej dopravy zaradenej do TEN-T Pomoc prevádzkovateľom plavidiel vnútrozemskej plavby pri zavádzaní technológií ekologizácie plavidiel
4. Sociálnejšia Európa	Adaptabilný a prístupný trh práce Kvalitné inkluzívne vzdelanie Záruka pre mladých Aktívne začlenenie a dostupné služby Potravinová a materiálna deprivácia Sociálne inovácie a experimenty
5. Európa bližšie k občanom	Budovanie administratívnych a analyticko-strategických kapacít miestnych a regionálnych orgánov Prevenca negatívnych spoločenských javov a vytváranie bezpečného fyzického prostredia obcí, miest a regiónov Regionálna a miestna infraštruktúra pre pohybové aktivity a voľný čas Zlepšovanie manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich kultúrne dedičstvo, komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch Umožniť regiónom a ľuďom riešiť sociálne, zamestnanecké, hospodárske a environmentálne vplyvy prechodu k cieľu Únie v oblasti klímy a klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050 na základe Parížskej dohody

Fond spravodlivej transformácie (FST)

Zdroj: Oznámenie o strategickom dokumente, Partnerská dohoda 2021 - 2027, s.7 - 8, 2020.

Uplatnenie integrovaného prístupu

rozmer - 1

Rôzne aspekty života obce – environmentálny, hospodársky, sociálny a kultúrny – sú vzájomne prepojené a úspech v rozvoji samosprávy možno dosiahnuť len prostredníctvom integrovaného prístupu. Opatrenia týkajúce sa fyzickej obnovy sa v PHRSR skombinovali s opatreniami na podporu vzdelávania, hospodárskeho rozvoja, sociálneho začleňovania a ochrany životného prostredia. Predpokladom toho je rozvoj silných partnerstiev medzi miestnymi obyvateľmi, občianskou spoločnosťou, miestnym hospodárstvom a rôznymi úrovňami správy. Takýto prístup je osobitne dôležitý vzhľadom na vážnosť problémov, pred ktorými momentálne samospráva stojí. Tieto problémy siahajú od konkrétnych demografických zmien, cez dôsledky hospodárskej stagnácie v súvislosti s tvorbou pracovných miest a sociálnym pokrokom, až po dôsledky zmeny klímy. Reakcia na tieto problémy bude mimoriadne dôležitá na dosiahnutie inteligentnej, udržateľnej a inkluzívnej spoločnosti,

ktorá je cieľom politiky súdržnosti EÚ na programové obdobie 2021 - 2027. Politika súdržnosti EÚ má aj naďalej podporovať svoje dva hlavné ciele, ktorými sú: Investovanie do rastu a zamestnanosti a Európska územná spolupráca. Pre programové obdobie 2021 – 2027 sa stanovilo päť osobitných cieľov politiky súdržnosti EÚ: 1. Inteligentnejšia Európa, 2. Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa, 3. Prepojenejšia Európa, 4. Sociálnejšia Európa a 5. Európa bližšie k občanom.

rozmer – 2

PHRSR obce Špania Dolina integruje všetky dokumenty na miestnej úrovni, ako aj ciele a priority národných strategických dokumentov a dokumentov EÚ. PHRSR obce Špania Dolina 2024 – 2033 nadväzuje na predchádzajúce PHRSR obce, územný plán obce, viacročný rozpočet. PHRSR obce integruje strategické dokumenty EÚ spoločne s dokumentmi z národnej úrovne.

rozmer – 3

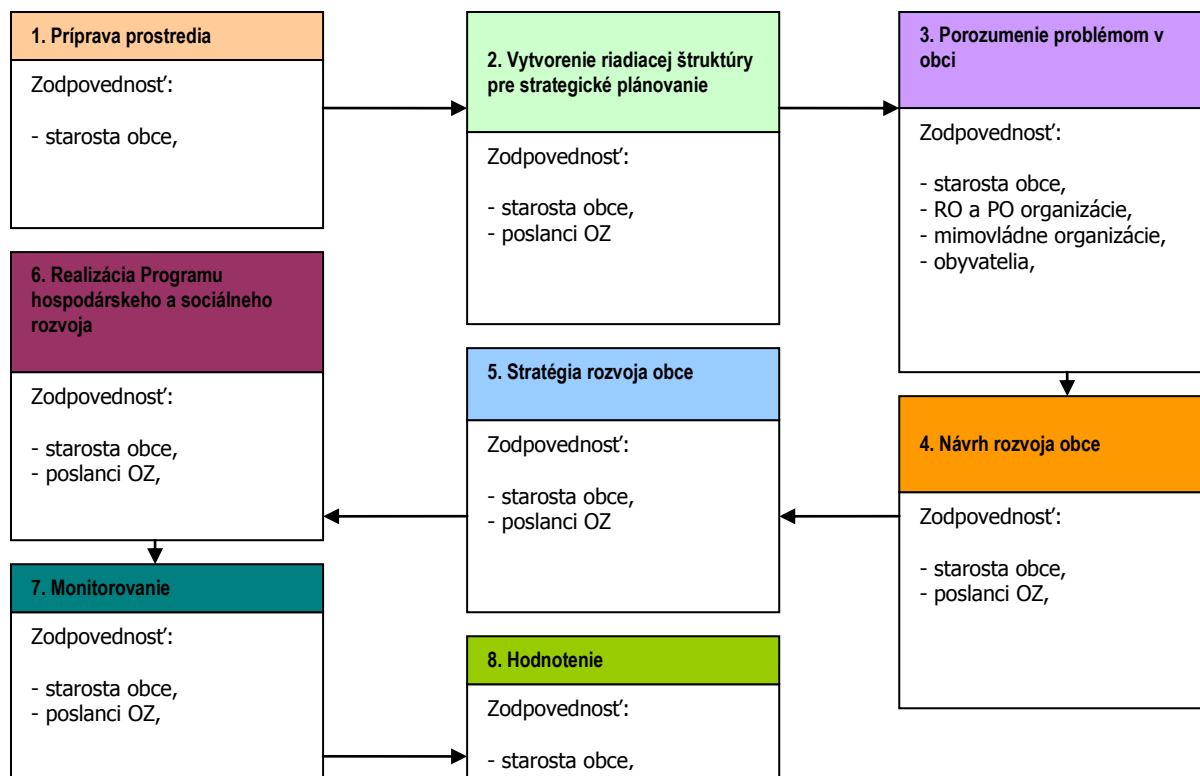
Integrovaný prístup bol uplatnený pri procese spracovania strategického dokumentu, kde boli zohľadnené predstavy, potreby a požiadavky jednotlivých zainteresovaných skupín, ako sú obyvatelia, rozpočtová organizácia v pôsobnosti obce, záujmové skupiny obyvateľov, podnikateľské subjekty, obec a jej jednotlivé orgány: poslanci OZ, starosta, komisie. V prípravnej fáze spracovania PHRSR sa integrovaný prístup využil prostredníctvom dotazníkového prieskumu, v rámci schvaľovacej fázy PHRSR bol návrh dokumentu zaslaný zainteresovaným skupinám na záverečnú úpravu, doplnenie a odsúhlasenie.

rozmer – 4

Integrovaný prístup bol uplatnený v prípade finančného zabezpečenia jednotlivých priorít a cieľov. Financovanie sa realizuje z viacerých zdrojov – verejných a súkromných. Verejné zdroje uplatňujú integrovaný prístup z hľadiska horizontálneho ako aj vertikálneho. Z horizontálneho hľadiska predstavuje kombinovanie viacerých možných zdrojov EÚ (Operačných programov). Z vertikálneho hľadiska sú integrované zdroje EÚ, úrovne SR, VÚC a nakoniec na najnižšej úrovni miestnej samosprávy.

PHRSR sa skladá z hlavného dokumentu a príloh, ktoré sú jeho neoddeliteľnou súčasťou.

Fázy strategického plánovania a definovanie zodpovednosti

1	Vyvolanie dopytu v obci Špania Dolina. Sformovanie prvej pracovnej skupiny. Určenie, koho je treba do prípravy PHRSR zapojiť. Spôsob oslovenia a prizvania ďalších účastníkov – dotazníkový prieskum. Príprava informačnej stratégie. Zapojenie všetkých účastníkov procesu.
2	Vytvorenie organizačnej a riadiacej štruktúry pre spracovanie PHRSR. Stanovenie pravidiel rokovania riadiacej štruktúry. Predstavenie cieľov, záujmov a potrieb všetkých účastníkov.
3	Vytvorenie a zverejnenie mechanizmov pre aktívnu spoluúčasť verejnosti. Uskutočnenie analýzy potrieb a zhodnotenie existujúcich zdrojov. Zhodnotenie silných a slabých stránok obce. Vymenovanie príležitostí a rizík a naznačenie trendov pre rozvoj obce v jednotlivých oblastiach.
4	Hlavné hodnoty, ktoré tvoria jej základ a ktoré určujú pri spracovaní PHRSR smer, ktorým sa budú jednotlivé oblasti uberať, cieľ, ktorý má byť dosiahnutý a priority rozvoja, prekážky, ktoré bude nutné prekonať pri rozvoji, regionálne aj nadregionálne zdroje, ktoré je možné využiť na rozvoj. Plán postupných krokov a úloh na dosiahnutie stanovených cieľov a priorít. Systém sledovania realizácie PHRSR.
5	Spracovanie konečnej verzie PHRSR. Predloženie textu PHRSR na pripomienkovanie verejnosti. Schválenie PHRSR zastupiteľstvom. Uskutočňovanie plánu.
6	Ročné vyhodnocovanie plánu. Informovanie verejnosti o uskutočňovaní PHRSR. Priebežné vyhľadávanie a zapájanie nových partnerov. Nástroje umožňujúce uskutočniť zmeny v pôvodnom PHRSR.

Zdroj: Woleková, Mežianová, 2004, s.14 – 17.

**Analytická časť Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Špania Dolina
2024 - 2033**

2 ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA OBCE

Z hľadiska administratívneho členenia je obec Špania Dolina súčasťou okresu Banská Bystrica a Vyššieho územného celku Banská Bystrica.

Základná charakteristika obce Špania Dolina

Kód obce	509035
Názov okresu	Banská Bystrica
Názov kraja	Banskobystrický
Štatút obce	Obec
PSČ	974 01
Telefónne smerové číslo	+421-48
Prvá písomná zmienka o obci - meste - rok	1254
Nadmorská výška obce - mesta v m	728
Celková výmera územia obce [m ²]	12,72
Hustota obyvateľstva na km ²	17,61
Zdroj: ŠÚ SR	

Nachádza sa asi 14 km severne od centra Banskej Bystrice, v západnej časti Starohorských vrchov. Obcou preteká Banský potok, ktorý pokračuje úzkym údolím juhozápadným smerom k Uľanke, kde sa vlieva do Bystrice. Južne od obce sa vypína vrch Panský diel s rekreačným strediskom Šachtičky (https://sk.wikipedia.org/wiki/%C5%A0pania_Dolina, 10.12.2023).

2.1 HISTÓRIA OBCE

Špania Dolina bola pre svoje náleziská medenej rudy, obsahujúcej aj striebro, v minulosti preslávená po celej Európe. Začiatky ťažby v tejto lokalite možno iba približne datovať do 11. – 12. storočia. Archeologické nálezy však potvrdzujú dobývanie medenej rudy už v eneolite.

Špania Dolina, spolu s ďalšími baníckymi osadami – Staré Hory, Richtárová, Piesky, Moštenica a Tajov – sa rozvíjali najmä v súvislosti s usadením sa banských podnikateľov v meste Banská Bystrica. Majitelia baní, tzv. waldbürgeri, ktorých domy boli postavené na hlavnom banskobystrickom námestí, ťažili aj v oblasti Španej Doliny. Lokalita v prameňoch figuruje pod názvami: Montana (1263), Grueb (1458), Herrenggrundt (1535), neskôr všeobecne ako Herrengrund. V latinčine mal názov obce podobu Vallis Dominorum, po maďarsky Úrvölgy.

Zlaté obdobie ťažby predstavovalo fungovanie Turzovsko-fuggerovskej spoločnosti (1493 – 1546). Ján III. Turzo začal na Španej Doline už v roku 1494 hĺbiť šachtu nového typu, tzv. hlavnú. Neskôr bola nazývaná ako Dolná alebo Ferdinandova šachta. Dosiahla hĺbku 250 m. Touto šachtou sa odvodňoval celý špaňodolinský revír. Po vyčerpaní ložísk strieborno-medenej rudy na Starých Horách okolo roku 1546 sa ťažba a spracovanie rudy odohrávali najmä na Španej Doline. Na prelome 16. a 17. storočia však začala rentabilita ťažby klesať.

V 17. a 18. stor. sa začali v Španej Doline hĺbiť ďalšie nové štôlne a šachty, ako napríklad šachta Maximilián, šachta Mária, a najhlbšia šachta Ludovika (do hĺbky 440 metrov). Konské gáple na pohon banských ťažných strojov začali nahrádzať vodné kolesá poháňané vodou z unikátneho banského vodovodu. K šachtám v Španej Doline privádzal vodu približne 36 km dlhý systém zberných, náhonových a spojovacích jarkov, ktorý začínal až pod Prašivou v Nízkych Tatrách. Vodovod sa začal budovať v 15. storočí a bol funkčný do začiatku 20. storočia.

Najťažším obdobím v dejinách Španej Doliny bolo 17. storočie, kedy protihabsburské stavovské povstania ohrozovali ťažbu a spracovanie rúd. Zhoršovalo sa aj sociálne postavenie baníkov, čoho dôsledkom bolo niekoľko štrajkov a otvorených vzbúr (v 17. storočí v rokoch 1609, 1610, 1626, 1632, 1638, 1640, 1646 a 1673).[4] Koncom 17 stor. pracovalo v Španej Doline už iba 800 robotníkov. V druhej polovici 18. storočia už boli z väčšej časti rudné ložiská vyčerpané, ale ťažba pokračovala ešte v 19. storočí. Bane boli napokon zatvorené v roku 1888.

V roku 1957 sa začalo s výstavbou úpravne rúd, ktorá bola otvorená v roku 1964. Získavala sa v nej med' zo starého haldového materiálu. Materiál na spracovanie sa dovážal aj z neďalekej lokality Piesky, a to tunelom, ktorý bol prerazený v roku 1961.

Miestne obyvateľstvo si začalo privyrábať ťažbou a spracovaním dreva, ženy aj paličkováním povestných špaňodolinských čipiek. V roku 1883 tu bola otvorená aj škola paličkovania.

Zástavbu obce tvoria malé roztrúsené domčeky baníkov v strmých svahoch údolia. Na centrálnom námestí stoja administratívne a technické budovy, najmä budova banskej správy.

Vymedzenie územia

Špania Dolina sa nachádza asi 14 km severne od centra Banskej Bystrice, v západnej časti Starohorských vrchov. Obcou preteká Banský potok, ktorý pokračuje úzkym údolím juhozápadným smerom k Ul'anke, kde sa vlieva do Bystrice. Špania Dolina bola pre svoje náleziská medenej rudy, obsahujúcej aj striebro, v minulosti preslávená po celej Európe. Začiatky ťažby v tejto lokalite možno iba približne datovať do 11. - 12. storočia. Archeologické nálezy však potvrdzujú dobývanie medenej rudy už v eneolite. Ostali tu bohaté banícke pamiatky, tradičná architektúra, zvyky a tradície banskej obce, aké ste v minulosti mohli nájsť po celom Slovensku (<https://www.spaniadolina.sk/obec/o-obci/>, 10.12.2023).

Okres:	Banská Bystrica
Región:	Starohorská dolina
Rozloha:	12,73 km ²
Nadmorská výška:	728 m

2.2 PRÍRODNÉ POMERY

Geomorfológia

Obec je súčasťou Starohorských vrchov a podcelku Jesenské vrchy.

Starohorské vrchy sú jadrové pohorie na strednom Slovensku. Z geomorfologického hľadiska je to geomorfologický celok v provincii Západné Karpaty, subprovincii Vnútorne Západné Karpaty a Fatransko-tatranskej oblasti. Najvyšším vrchom je Kozí chrbát (1 330,4 m n. m.). Ide o plošne málo rozsiahle pohorie. Na severe hraničí s Veľkou Fatrou, na západe s Kremnickými vrchmi, na juhu so Zvolenskou kotlinou a na východe s Nízkymi Tatrami. Hranica prechádza údolím Starohorského potoka, odtiaľ cez hrebeň Japeňa do doliny Cenova, potom na východné svahy Kremnických vrchov na západnom okraji obcí Kordíky a Králiky. Odtiaľ hranica zo severu obchádza prevažnú väčšinu intravilánu mesta Banská Bystrica, odkiaľ smeruje k obciam Podkonice a Moštenica, následne údolím Vážnej do Hiadel'ského sedla (1 099 m n. m.). Zo sedla prechádza územím južne od osady Korytnica-kúpele do údolia potoka Žarnovka a do obce Donovaly, kde schádza do údolia Starohorského potoka. Na území geomorfologického celku sa nachádza geomorfologická časť Kordícka brázda v juhozápadnej časti, v povodí Tajovského potoka (https://sk.wikipedia.org/wiki/Starohorsk%C3%A9_vrchy, 20.12.2023). Pohorie sa pozvoľna vyvyšuje od západu až juhozápadu na východ až severovýchod. Charakterizuje ho hlboko až veľmi hlboko rezaný reliéf s amplitúdami 311-600 m, v brázde a podhorských častiach 180-310 m s prevládajúcimi nadmorskými výškami 800-1100 m. Stredný uhol sklonu kolíše medzi 6-14 stupňami (v brázde) a 19-25 stupňami (v pohorí). Reliéf príkrovovo-vrásových štruktúr na mezozoických horninách sa vyznačuje väčšou akcentovanosťou a výraznou členitosťou. Na vápencoch a dolomitoch sa vyvinuli zrázne stráne s bralnými formami, ostré vrchy (Ostrý vrch, Končitý vrch) a hlboké doliny. Krasové javy sa vyskytujú v západnej a severozápadnej časti pohoria. Na kryštalických štruktúrach je jednotvárny hladko modelovaný reliéf so zaoblenými formami širokých chrbtov. Zarovnané povrchy v ústrednom chrbte charakterizujú masívne časti Baranej hlavy, Hrubého vrchu, Žiaru a Panského dielu. Pre južný a juhozápadný okraj pohoria je príznačný pedimentový denudačný reliéf s nadmorskou výškou 500-700 m. (20.12.2023, <https://www.najkraisikraj.sk/starohorske-vrchy/>).

Jelenská skala

Jelenská skala leží v hlavnom hrebeni, ktorý vedie z Kečky (1 225 m n. m.) cez Hrubý vrch na Panský diel. Je najvyšším vrchom v oblasti a západne leží zachovaný bunker Mor ho z obdobia SNP. Severovýchodným susedom je v hrebeni ležiaci vrch Krčahy (1 129 m n. m.), východne sa nachádza Šutková (898 m n. m.), južne Panský diel (1 100 m n. m.) a Žiare (1 045 m n. m.) a severozápadne Stará hora (964 m n. m.).[5] Vrch leží v povodí Hrona; severné a západné svahy odvodňujú prítoky

Starohorského potoka, z juhovýchodných odvádza vodu Banský a Selčiansky potok (https://sk.wikipedia.org/wiki/Jelensk%C3%A1_skala, 20.12.2023).

Geomorfologický vývoj

Územie (Jelenské vrchy) patrí podľa regionálneho geologického členenia Západných Karpát do pásma jadrových pohorí a oblasti vnútrokarpatského paleogénu. Obidve tieto oblasti sú vymedzené ako regionálnogeologické jednotky prvého rádu.

Jadro je budované komplexami predalpínskeho fundamentu tatroveporickej domény. Je tvorené vysokometamorfovanými horninami kryštalinika, nižšie metamorfovanými staropaleozoickými vulkanosedimentárnymi komplexami a plutonickými granitoidnými horninami z obdobia variskeho vrásnenia. Tieto premenené horniny vznikali v prekambriu (archaiku a proterozoiku) a staršom paleozoiku usadzovaním v morskom prostredí najstaršieho oceánu v priestore Karpát. Pôvodne to boli piesčité a ílovité sedimenty, do ktorých sa občas vylievala bazaltová láva a boli vyvrhované tuфы, ktoré boli neskôr premenené na amfibolity. Väčšina týchto hornín má polymetamorfný charakter, premenili sa teda na migmatity. Najpokročilejším produktom granitizácie sú tzv. granitové ruly, do ktorých migmatity niekedy prechádzajú.

Malý ostrov kryštalinika odkryl Starohorský potok v tzv. starohorskom tektonickom okne, ktoré je zložené z ortorúl, žulorúl a migmatitov, zmenené na mylonity a fylonity. Predpokladá sa, že Jelenské vrchy boli po sedimentácii zvrásnené a slabo metamorfované počas asyntských a mladokaledónskych horotvorných pohybov. Začiatkom devónu sa táto oblasť opäť stáva súčasťou novej geosynklinály, ktorá predstavuje počiatočné štádium variskeho vrásnenia. Na konci devónu a pred karbónom boli predkambické a staropaleozoické komplexy hornín zvrásnené a metamorfované. Počas tohto procesu vnikli do kryštalickej bridlice granitoidné horniny, ktoré spolu tvoria jadro Jelenských vrchov. Variský granitoidný plutonizmus bol dlhodobým polyfázovým procesom, trvajúcim vyše 100 mil. rokov. Typ magmatickej aktivity, spojený s vysokotermálnou metamorfózou naznačuje, že celá tatroveporická oblasť bola súčasťou nasúvanej (vrchnej) platne počas subdukčno-kolíznych procesov variskeho cyklu. Jelenské vrchy sa stali počas variskeho vrásnenia súšou, súčasťou pohoria územia Západných Karpát. Toto pohorie bolo silne denudované eróziou a pravdepodobne došlo aj k obnaženiu granitoidných masívov.

Vo vrchnom karbone more transregovalo z J na S, ale pravdepodobne nezasiahlo územie Jelenských vrchov. Koncom karbónu more ustúpilo, územie sa ešte viac dvíhalo a vznikali depresie obvykle uložené na hlbinných zlomoch.

Depresie boli od seba oddelené horskými chrbátmi, z ktorých pochádzal klastický materiál na ich sedimentárnu výplň. Tu sa usadzovali kontinentálne sedimenty typu verukáno (zlepence, droby, arkózy).

Na konci permu boli Jelenské vrchy pravdepodobne zarovnanou pahorkatinou. Neustále pokračovali vertikálne tektonické pohyby a začiatkom triasu bolo územie zaplavené praoceánom Tethys. Nerovnorodosť dna tohto morského priestoru podmienila jeho členenie na pásma, ktoré sa od seba odlišovali hĺbkou, ako aj rozdielnou sedimentáciou. Z jednotlivých pásiem počas alpínskeho vrásnenia vznikali samostatné tektonické jednotky: tatrikum, fatrikum, veporikum a hronikum.

More v spodnom triase bolo plytké a morská hladina kolísala. Tak miestami vznikali lagúny a zátoky oddelené od otvoreného mora. Na dnách týchto plytčín sa pôsobením veľkého výparu formovali ložiská síranov (anhydrit - sádrovec). V strednom triase nastupuje uhličitanová (karbonatická) sedimentácia, ktorej výsledkom sú tmavé, šedé a svetlé vápence, rohovcové vápence a dolomity. Tieto usadeniny sú prevažne lavicového, prípadne masívneho charakteru, zväčša opísané ako gutensteinské vápence. Po ústupe mora a vytvorení lagún na koci stredného triasu, začínajú tektonické pohyby. Usadzujú sa bridlice a pieskovce (lunzské vrstvy). Je to súvrstvie flyšového charakteru, so striedaním tmavých ílovcov a jemnozrnných pieskovcov. Potom sa začal plytkovodný vývoj karpatského keupru (pestré bridlice, vložky dolomitov, kremence a pieskovce). Vo vrchnom triase sa s transgresiou mora začína nový sedimentačný cyklus. Nahromadením rias, lastúr, ulít a drte iných organizmov na morskom brehu, vznikli oolitické a lumachelové vápence. Ďalej sa usadili piesčité

vápence a kremence. Jura bolo obdobie, kedy sa väčšina územia nachádzala pod hladinou mora, čoho dôkazom sú liasové sedimenty plytkovodného typu (rohovcové vápence, krinoidové vápence a i.) a z obdobia doger - malm hlbokomorské sedimenty (slienovce, slienité vápence a i.). Jurská sedimentácia pokračovala až do spodnej kriedy. Stredná krieda je charakteristická hlavnými horotvornými pohybmi, ktoré ohraničujú začiatok vrásnenia Jelenských vrchov. Počas alpínskeho vrásnenia vznikali rozsiahle príkrovy, no niektoré časti územia boli ešte vo vrchnej kriede a aj počas paleogénu zaliate morom. Dôkazom sú sedimenty vnútrokarpatského paleogénu.

V neogéne vznikli na území Západných Karpát početné zlomové línie, ktoré sa stali prírodnými cestami neogénneho vulkanizmu. Neogénne štruktúry sa na území Jelenských vrchov nevyskytujú.

V miocéne dochádza k zdvihu jednotlivých pohorí Západných Karpát, na okrajoch ktorých vznikali rozsiahle zlomy. Takto sa vyzdvihli všetky jadrové pohoria, teda aj Jelenské vrchy (megaantiklinálne vykleňovanie) až ku koncu neogénu. Následne vznikla riečna sieť a v spolupráci s ostatnými exogénnymi faktormi sa formoval reliéf.

Obdobie kvartéru sa napriek svojmu krátkemu trvaniu javí ako veľmi dynamické, s intenzívnymi periodickými pohybmi poklesového a zdvihového charakteru a spolu s klímou sa rozhodujúcou mierou podieľali na vývoji súčasného geomorfologického charakteru územia. Kvartér Jelenských vrchov predstavujú fluviálne sedimenty, deluviálne hlinitokamenité sutiny, sedimenty náplavových kužeľov a travertíny (http://www.minerality.sk/files/lok/91_jelenske_vrchy.htm, 20.12.2023).

Geologické pomery

Územie má zložitú geologicko-tektonickú stavbu, ktorá je výsledkom príkrovovej stavby jadrového pohoria alpinotypne zvrásneného. Majú charakter megaantiklinálnej hráste, v ktorej centrálnej časti sa nachádza eróziou obnažené kryštalicke jadro (kryštalikum). Je zložené z najstarších a najodolnejších hornín - žúl a kryštalicích bridlíc. Nad ním ležia mladopaleozoické a mezozoické súbory hornín v autochtónnej pozícii zložené z druhohorných hornín - vápencov, dolomitov a slienovcov. Na geologickej stavbe sa ďalej podieľa aj jednotka vnútrokarpatského paleogénu.

Kryštalikum

Kryštalikum má v Jelenských vrchoch dvojaký vývoj a patrí dvom odlišným štruktúrnym jednotkám, východnej a západnej. Každá z nich má samostatnú tektonickú stavbu. Oddelené sú tektonickou líniou prvého rádu, ktorá prechádza medzi Balážmi a Bullami.

Západnú časť, zaberajúcu väčšinu územia Jelenských vrchov, predstavuje kryštalikum krížňanského príkrovu (tzv. fatrikum). Táto jednotka sem bola presunutá v kriede cez už prítomný reliéf. Fatrikum tvoria ostrovy kryštalicích bridlíc (polkanovský, balážsky a starohorský) bez výrazného zastúpenia granitoidov, obklopené mladším paleozoikom a mezozoikom.

Východnú časť, ktorá sa na území Jelenských vrchov vyskytuje len ostrovčekovito, buduje kryštalikum tatranskej subdomény, mezozoickými jednotkami subtatranských príkrovov. Svojím vývojom a zastúpením patrí kryštalikumu d'umbierskej podzóny. Vyskytujú sa v ňom horniny ako v samostatných Nízkych Tatrách. Granitoidy sú zastúpené hlavne autometamorfovaným granitom prašivského typu a menej biotickým granodioritom d'umbierskeho typu. Metamorphy sú zastúpené najmä pararulami a migmatitmi.

Severne od Balážov sa nachádzajú šošovky biotického kremenného dioritu (trondhjemit) až stredne zrnitého granodioritu karbónskeho veku (d'umbiersky typ).

Mladšie paleozoikum

Je zastúpené permskými sedimentami vystupujúcimi na povrchu v tektonickom okne, ktoré možno ohraničiť spojnica Staré Hory - Baláže, z J Selčiansky potok - **Špania Dolina** - Uľanka a na Z z okolia Uľanky smerom na SV k Starým Horám.

Permské sedimenty sú tvorené súborom klasticko-ílovitých hornín, tzv. **špaňodolinské súvrstvie**. Sú to najmä zlepenec, arkózy s polohami pieskovcov a pestrých bridlíc. Obsahujú množstvo zle vytriedeného materiálu z vynorených oblastí epivariskej kontinentálnej kôry. Tieto sedimenty predstavujú pomerne monotónny súbor, v ktorom sa smerom hore veľkosť zrna zmenšuje, podiel jemnozrnnejšej frakcie zvyšuje a pomaly sa vytrácajú vrstvy s polohami valúňov. Celý súbor spočíva diskordantne na podložnom kryštaliniku.

Mezozoikum

Je budované nasledovnými tektonickými jednotkami: donovalská séria (mezozoické súvrstvia v obalovej pozícii), krížňanský príkrov (veporikum), chočský príkrov (hronikum). Litologicky je veľmi pestrý, zložený prevažne z vápencov, dolomitov, bridlíc a kremencov.

Donovalská séria

Donovalská séria je vyčlenená ako pokračovanie série Červenej Magury, čo je obalová jednotka SZ časti Nízkych Tatier, smerom k JZ. Na povrch vystupuje v úzkom prerušovanom pásme od Donovalov po Staré Hory, v okolí Ul'anky, ďalej buduje **oblasť Jelenskej skaly**, Hrubého vrchu a Hôrky. Jej styk so sériou Červenej Magury je prekrytý krížňanským príkrovom. Vznik donovalskej série je datovaný na obdobie od spodného triasu až po malm. Spodný trias je zastúpený klastikami lužnianskeho súvrstvia (čisté kremenné pieskovce a kremence). Toto súvrstvie pozvoľna prechádza do verfénских vrstiev, pestrých ílovitých a piesčitých kremitých bridlíc s polohami kavernóznych dolomitov. V nadloží gutensteinských vápencov vystupujú lavicovité ramsauské dolomity šedej alebo ružovej farby. Šedé a ružové vápence zasa predstavujú lias a doger. Do malmu patria biele žltkasté a ružové piesčité hrubolavicovité vápence.

Krížňanský príkrov

Vystupuje v nadloží obalovej donovalskej série a v podloží chočského príkrovu. Patrí k typickým superfiálnym príkrovom, budovaným takmer výlučne mezozoickými nepremenými sekvenciami. Tvoria ho horniny spodného triasu až spodnej kriedy.

Kremence spodného triasu majú bežný vývin, bez výraznejších odlišností od kremencov obalových sérií. Vystupujú hlavne v oblasti starohorského tektonického okna.

Ako sprievodné horniny sa tu nachádzajú pestré bridličnato-pieskovcové verfénские súvrstvia s polohami bunkovitých dolomitov a sadrovca. Anis, čiže stredný trias je reprezentovaný tmavošedými gutensteinskými vápencami, vystupujúcimi v pásme od Donovalov k Jelenskej skale. Plastické súvrstvia stredného a vrchného triasu sú zachované už len útržkovite.

Chočský príkrov

Vystupuje v nadloží krížňanského príkrovu. V Jelenských vrchoch je zachovaný len v prerušovanom pásme S od Sásovej a Priechoda, kde vystupujú reiflinské vápence a triasové dolomity.

Kvartér

Kvartérne uloženiny predstavujú najmladšie sedimenty Jelenských vrchov, najmä z posledného zaľadnenia. V ľadových dobách patrilo územie do periglaciálnej zóny. Pôsobením mrazového zvetrávania vznikli kamenné, piesčité a hlinité sutiny, ktoré stekali do dolín na J úpätie. V reliéfe územia tak vznikali výrazne vystupujúce bradlá odolnejších kremitých vápencov a dolomitov. Dobrým príkladom mrazového zvetrávania sú balvanové moria v žulách, v súčasnosti obalené pôdou, ako je to napr. na Hrubom vrchu. Mocnejší plášť kvartérnych sedimentov sa vyskytuje vo vyšších polohách, v Donovalskom sedle. Medzi bradlami vznikali úvaliny, ktoré postupne prechádzali do dolín. Na dnách dolín sa usadzovali fluvialne sedimenty, tak postupne vznikali riečne nivy (doliny Bystrica, Starohorská, Ľupčica). Riečny materiál sa ukladal aj vo forme periglaciálnych náplavových kužeľov. V teplejších obdobiach sa vytvorili riečne terasy Bystrice. Soliflukcia bola najčastejším typom procesu ukladania sypkých sedimentov na svahoch. Na nich sa tvorili pôdy.

Tektonika a seizmicita územia

Územie má charakter zložitej megaantiklinálnej hráste, ktorú pretína množstvo zlomových a presunových línií. Prevládajú tu inverzné zlomy, ktoré vlastne predstavujú dislokácie ohraničujúce príkrovy. Ich priebeh sledujú pramenné línie obyčajných a minerálnych vôd. Zlomy sú súčasťou starohorskej zlomovej sústavy, ktorej hlavnú os sleduje Starohorský potok. Celé Starohorské vrchy majú poklesnutý charakter (tektonické okno) oproti susedným pohoriam, čo je spôsobené väčšou mobilitou priečných zlomov, čiže výraznejšou tektonikou. Je to skupina menej vyzdvihnutých kryh, ktoré sa osamostatnili pohybmi mladých mobilných priečných zlomových systémov dvoch dominantných smerov: S-J a JV-SZ. Výškový rozdiel medzi okrajom Kremnických vrchov a Kordickej brázdy je 300-350 m, vysoké kryhy J časti Veľkej Fatry (Křížna) prevyšujú nižšie kryhy Starohorských vrchov v oblasti Starohorskej doliny o 200 m (Donovaly) až 350 m (Japeň).

Najväčší rozdiel výzdvihu kryh (vyše 400 m) je medzi vysokými kryhami Z časti Nízkych Tatier (Prašivá) a nižšími kryhami SV časti Starohorských vrchov. Pozíciu vyššie vyzdvihnutej morfoštruktúry majú Starohorské vrchy jedine voči Zvolenskej kotline na http://www.minerality.sk/files/lok/91_jelenske_vrchy.htm, 20.12.2023).

Pôdne pomery

Geologické substráty sú na tomto území priaznivé, najmä ak ich posudzujeme z hľadiska pôd, ktoré na nich vznikli. Priestorová diferenciácia pôd katastrálneho územia v okolí obce Špania Dolina je výsledkom vzájomného pôsobenia pôdotvorných hornín, foriem reliéfu a povrchovej a podzemnej vody.

Pôdny typ predstavuje súbor pôd s príbuznými vlastnosťami, ktorý je charakterizovaný špecifickým usporiadaním pôdnych horizontov. Špeciálnou taxonomickou jednotkou používanou v systéme bonitácie pôd SR je hlavná pôdna jednotka (HPJ). HPJ predstavuje účelové zoskupenie pôd rovnakej alebo podobnej kvality, vymedzuje sa najčastejšie na úrovni pôdnych subtypov a ich kombinácií, niekedy aj substrátu, hĺbky pôdy, textúry a obsahu skeletu. Údaje o hlavných pôdnych jednotkách (HPJ) v záujmovom území sú spracované podľa Bonitačného informačného systému pôd SR (zdroj VÚPOP Bratislava). Údaje o zastúpení jednotlivých pôdnych typov a ich rozšírení na poľnohospodárskej pôde okresu sú odvodené od zatriedenia pôd do HPJ. Najrozšírenejšie pôdy v katastri sú kambizeme. Kambizeme patria k najrozšírenejšiemu pôdnemu typu v oblasti. Nachádzajú sa na rôznych substrátoch, najviac na zvetralinách hornín kryštalinika a ich svahovinách (plytké a kamenité kambizeme dystrické, hlinité až hlinitopiesočnaté) a tiež na substrátoch vulkanických hornín. Sú to pôdy len podpriemerne úrodné a z hľadiska ekologickej stability ich radíme k pôdam málo odolným voči degradácii. Dôvodom je ich nízka pufracia schopnosť (sú to spravidla kyslé minerálne chudobné pôdy s nízkym obsahom humusu) a silná až extrémna erózna ohrozenosť (prevažne ide o plytké pôdy s nestabilnou pôdnou štruktúrou, na strmých svahoch). Podľa typologicko - produkčnej kategorizácie patria do kategórie O4 až T4 (produkčné orné pôdy až málo produkčné trvalé trávne porasty). Produkčný potenciál je v rozmedzí hodnôt 10 - 60 (zo 100 bodovej škály). V oblasti sa nachádzajú hlavne na pozemkoch poľnohospodárskej pôdy medzi plochami súvislého lesa, ako fragmenty PP v lesných celkoch, resp. na kontakte s lesom na celom území. Z toho dôvodu sú najčastejšie využívané ako lúky alebo pasienky.

Pôdny kryt tvoria na zvetralinách kryštalinika hnedé pôdy nenasýtené (kyslé) až hnedé pôdy podzolované, na zvetralinách karbonátových hornín rendziny hnedé až vylúhované (12.12.2023, <https://www.najkraisikraj.sk/starohorske-vrchy/>).

Pôdne druhy

Podľa percentuálneho obsahu jednotlivých zrnitostných frakcií sa pôdy triedia na tzv. pôdne druhy. Pre tento účel je zostavených viacero národných i medzinárodných klasifikácií. Pre vyjadrenie zrnitosti pôd sa u nás najviac používa Nováková klasifikácia. Táto triedi pôdy na 7 druhov podľa obsahu hrubého ílu (frakcie pod 0,01 mm). Pozitívom takejto klasifikácie je dobrá zrozumiteľnosť pre užívateľov v praxi. Dovoľuje pomerne presne klasifikovať pôdne druhy už v teréne. Kategorizácia pôdnych druhov podľa obsahu častíc <0,01 mm a zastúpenie pôdnych druhov na poľnohospodárskych pôdach Slovenska je nasledovné:

Kategorizácia pôdných druhov

Kategória zrnitosti	Obsah častíc < 0,01 mm	Zastúpenie v %
pôdy ľahké	- piesočnaté (0 - 10%) - hlinitopiesočnaté (10 - 20%)	6,4
pôdy stredne ťažké	- piesočnatohlinité (20 - 30%) - hlinité (30 - 45%)	73,2
pôdy ťažké	- ílovitohlinité (45 - 60%) - ílovité (60 - 75%)	17,1
pôdy veľmi ťažké	- íly (> 75%)	3,3

Zdroj: http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/pd/pd.aspx

Zastúpenie pôdných druhov v okrese v %

	Kategória eróznej ohrozenosti				
	ľahké piesočnaté, hlinitopiesočnaté	stredne ťažké piesočnatohlinité	hlinité	ťažké ílovitohlinité	veľmi ťažké ílovité, íly
Banská Bystrica	4,49	60,68	26,81	8,02	-
Banskobystrický kraj	10,02	56,75	16,91	15,79	0,52

Zdroj: http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/pd/pd.aspx

Pôdne typy

Pôdny typ je základnou identifikačnou jednotkou morfofenetickej i agronomickej kategorizácie pôd. Zahŕňa v sebe skupinu pôd charakterizovanú rovnakou stratigrafiou pôdneho profilu, t.j. určitou kombináciou diagnostických horizontov, ako výsledok kvalitatívne špecifického typu pôdotvorného procesu, ktorý sa vyvíjal a vyvíja v rovnakých hydrotermických podmienkach pod približne rovnakou vegetáciou. Pôdne typy sú definované súborom diagnostických horizontov a ich najdôležitejších vlastností získaných dlhodobým vývojom v prírodných podmienkach i kultiváciou. Nižšími kategóriami klasifikačného systému pôd sú subtyp, varieta, forma. Na Slovensku je nasledujúca štruktúra pôdných typov poľnohospodárskych pôd: (http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/pd/pd.aspx, 10.2.2015):

Zastúpenie pôdných typov v okresoch a krajoch SR (% z poľnohospodárskej pôdy)

Okres	FM	ČA	ČM	RM	HM	LM	KM	PZ	PG	RA	OM	SK,SC	LI,RN	GL	KT	zrážy
B. Bystrica	7,10	0,40	-	0,03	-	0,20	59,91	0,84	1,44	20,96	0,03	-	0,02	0,54	-	8,54
BB kraj	11,02	1,64	0,29	4,22	12,73	4,98	47,07	0,27	10,31	2,97	-	-	0,23	1,65	0,14	2,46

Zdroj: http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/pt/pt.aspx

Zastúpenie kategórií bodových hodnôt pôd

Pre účely praktickej realizácie poznatkov o produkčnej schopnosti pôd bolo potrebné vykonať integrované hodnotenia vzťahov medzi vlastnosťami pôdno-ekologických jednotiek (BPEJ), faktormi prostredia a dostupnými údajmi o úrodách plodín a tak vytvoriť relevantnú sústavu hodnotenia produkčného potenciálu poľnohospodárskych pôd, ktorá je vyjadrená v 100-bodovej stupnici, (od 100 do 1 BH BPEJ), resp. v príslušných kategóriách. Vyššie bodové hodnoty vyjadrujú vyšší produkčný potenciál pôdy a nižšie naopak nižší produkčný potenciál pôdy (http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/bh/bh.aspx, 5.2.2015).

Zastúpenie kategórií bodových hodnôt pôd (% z poľnohospodárskej pôdy)

Okres	Zastúpenie kategórií bodových hodnôt (%)										Bodová hodnota (body)
	0-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	
Banská Bystrica	8,56	26,29	29,71	9,54	13,15	7,71	4,54	0,18	0,33	-	29,30
Banskobystrický kraj	2,57	13,83	18,06	10,86	13,39	16,42	15,23	8,27	1,15	0,21	43,17

Zdroj: http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/pd/pd.aspx

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj štruktúry pôdneho fondu v obci Špania Dolina od roku 2012.

Výmera územia v ha.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Celk. výmera úz. obce	1 272,5	1 272,5	1 272,5	1 272,5	1 272,5	1 272,5	1 272,5	1 272,5	1 272,5	1 272,5	1 272,5
Poľnohosp. pôda - spolu	214,8	214,7	214,6	214,6	214,4	214,4	214,3	214,3	214,0	214,0	213,9
- orná pôda	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1

- záhrada	14,1	14,0	13,8	13,9	13,9	13,9	13,9	13,8	13,8	13,8	13,8
- ovocný sad	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
- trvalý trávny porast	200,3	200,2	200,3	200,2	200,0	200,0	200,0	200,0	199,7	199,7	199,6
Nepoľnoh. pôda - spolu	1 057,7	1 057,8	1 057,8	1 057,9	1 058,1	1 058,1	1 058,1	1 058,2	1 058,5	1 058,5	1 058,6
- lesný pozemok	1 006,5	1 006,5	1 006,6	1 006,6	1 006,6	1 006,6	1 006,6	1 006,6	1 006,6	1 006,6	1 006,6
- vodná plocha	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7
- zast. plocha a nádv.	22,3	22,4	22,4	22,4	22,6	22,7	22,8	22,8	22,8	22,8	22,9
- ostatná plocha	26,2	26,2	26,2	26,2	26,2	26,1	26,1	26,1	26,4	26,4	26,5

Zdroj: 20.12.2023, ŠÚ SR, DataCubes,

Štruktúra výmer územia sa v priebehu sledovaného obdobia nezmenila významne. V roku 2022 boli poľnohospodárske pôdy zastúpené v rozlohe 213,9 ha. Nepoľnohospodárska pôda bola zastúpená 1058,6 ha. Lesné pozemky boli v rozlohe 1006,6 ha. K najväším zmenám došlo v prípade zastavaných plôch, ktoré stúpili na 22,9 ha. V obci sú zastúpené vodné plochy o rozlohe 2,7 ha. Rozloha záhrad pomaly klesá na 13,8 ha.

Hydrologické pomery

Prevažná väčšina Starohorských vrchov patrí do povodia Hronu, len malá severovýchodná časť do povodia Váhu. Najvýznamnejšími vodnými tokmi sú Bystrica s prítokom Starohorský potok, ktoré odvodňujú severné svahy a sčasti západnú časť povodia, Tajovský potok odvodňuje západnú časť, kým potoky Vážna, Moštenický potok, Ľupčica a Selčiansky potok odvodňujú južné svahy pohoria. Malá časť na severovýchode je odvodňovaná Korytnicou.

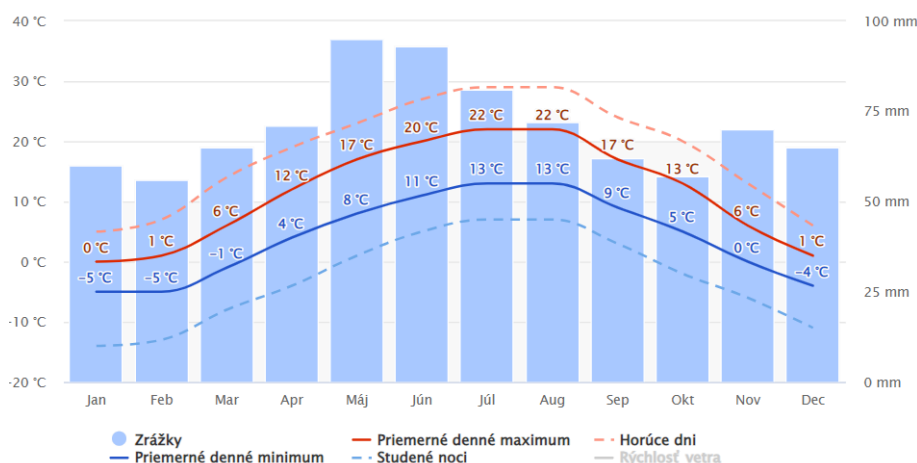
V Starohorských vrchoch vyviera niekoľko minerálnych prameňov, najznámejšie sú Moštenická Kyslá a Hiadel'ská Kyslá. V pohorí je tiež pomenovaných viacero iných prameňov: Jegorovov prameň, Laskomer, Podkalište, Malé Cenovo, Veľké Cenovo.

Vodné plochy reprezentuje údolná vodná nádrž Motyčky a malé vodné nádrže na Jelenskom (pri osade Dolný Jelenec) a **Banskom potoku (pod obcou Špania Dolina)** (20.12.2023, https://sk.wikipedia.org/wiki/Starohorsk%C3%A9_vrchy).

Banský potok je ľavostranný prítok Bystrice, meria 2,4 km a je tokom IV. rádu. Pramení na území obce **Špania Dolina** v Starohorských vrchoch, v nadmorskej výške okolo 700 m n. m. Tečie juhojuhozápadným smerom, napája malú vodnú nádrž a zľava priberá krátky prítok spod kóty 763,5 m. Do Bystrice ústi pri banskobystrickej časti Ul'anka v nadmorskej výške okolo 397 m n. m. (20.12.2023, [https://sk.wikipedia.org/wiki/Bansk%C3%BD_potok_\(pr%C3%ADtok_Bystrice\)](https://sk.wikipedia.org/wiki/Bansk%C3%BD_potok_(pr%C3%ADtok_Bystrice))).

Klimatické pomery

Klíma vyšších častí Starohorských vrchov je mierne chladná, veľmi vlhká, nižších častí s vrchovinným reliéfom a Kordíckej brázdy mierne teplá a vlhká s priemernými januárovými teplotami od -5 do -8 stupňov, júlovými 9-18 stupňov. Priemerný ročný úhrn zrážok dosahuje 800-1200 mm, počet dní so snehovou pokrývkou dosahuje 100-180 dní (tento údaj sa každým rokom znižuje) (12.12.2023, <https://www.najkrajisikraj.sk/starohorske-vrchy/>).

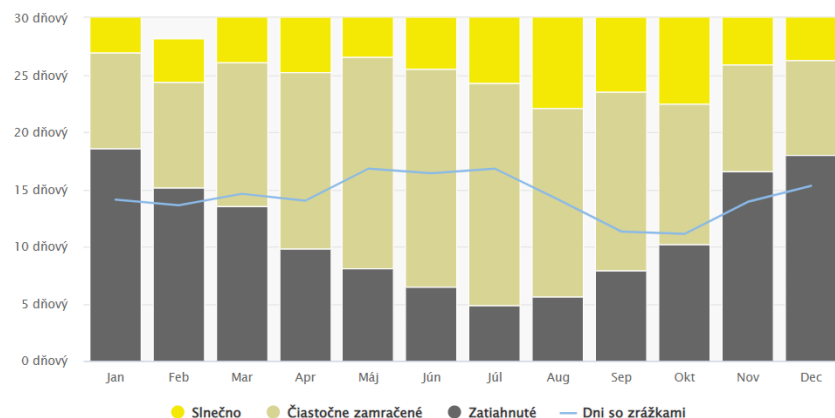

Obrázok: Priemerný úhr zrážok

Zdroj: <https://www.meteoblue.com/sk/>

Priemerné denné maximum (plná červená čiara) zobrazuje maximálnu teplotu priemerného dňa v každom mesiaci pre obec Špania Dolina. A naopak, "priemerné denné minimum" (plná modrá čiara) zobrazuje priemernú minimálnu teplotu. Horúce dni a studené noci (prerušovaná červená a modrá čiara) ukazujú priemer najhorúcejších dní a najstudenějších nocí v každom mesiaci za posledných 30 rokov.

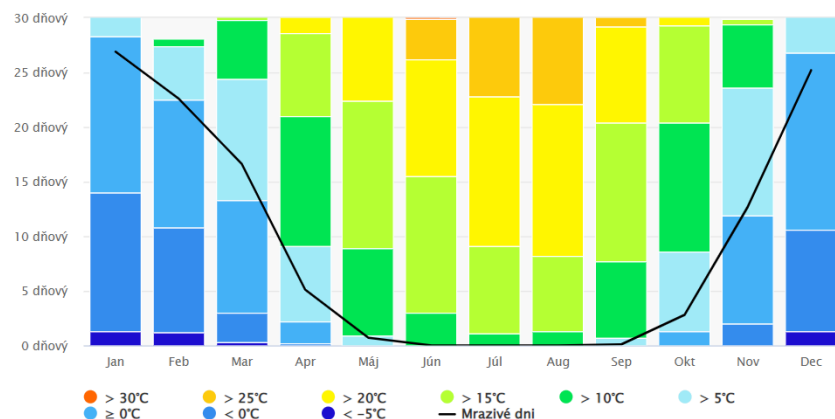
Z globálneho hľadiska medzi najchladnejšie mesiac v roku patrí január, február a december. Najviac zrážok sa v obci vyskytuje v mesiacoch máj až júl.

Obrázok: Slniečné, oblačné a daždivé dni v Španej Doline

Zdroj: <https://www.meteoblue.com/sk/>

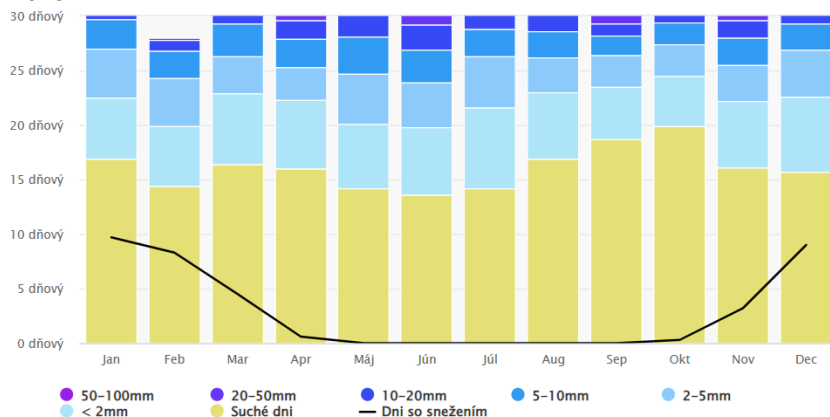
Diagram najvyššej teploty pre Špania Dolina zobrazuje, koľko dní v mesiaci dosiahne určitú teplotu.

Obrázok: Najvyššie teploty

Zdroj: <https://www.meteoblue.com/sk/>

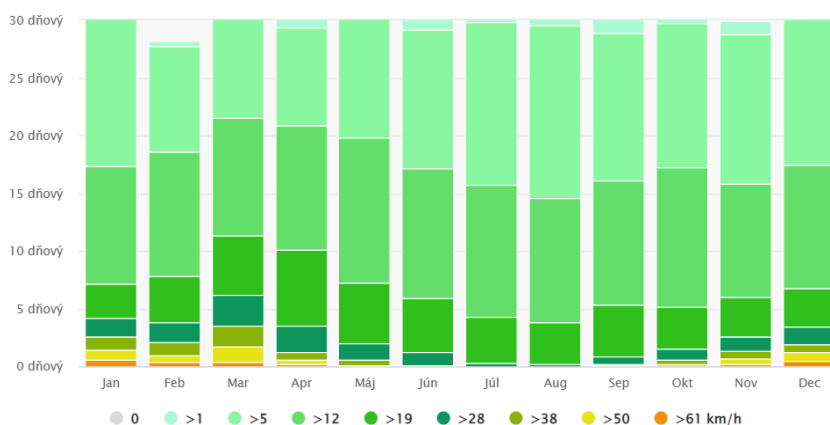
Diagram zrážok pre Špania Dolina zobrazuje počet dní v mesiaci, v ktorých spadne isté množstvo zrážok.

Obrázok: Úhrny zrážok

Zdroj: <https://www.meteoblue.com/sk/>

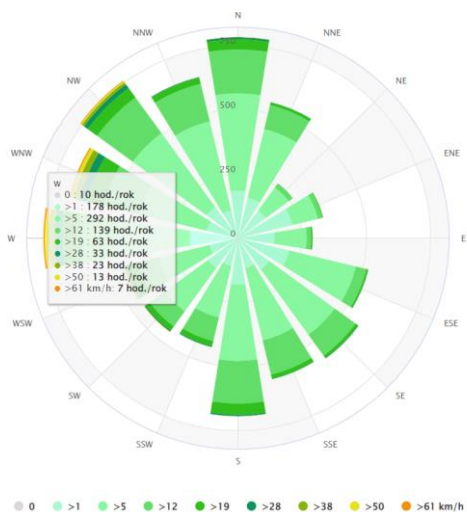
Diagram pre obec Špania Dolina prezentuje nasledujúci graf dni v mesiaci, počas ktorých vietor dosahuje určitú rýchlosť.

Obrázok: Rýchlosť vetra

Zdroj: <https://www.meteoblue.com/sk/>

Najviac veterných dní je v mesiacoch december, január, február a marec

Obrázok: Veterná ružica za obec Špania Dolina

Zdroj: <https://www.meteoblue.com/sk/>

Rastlinstvo a živočíšstvo

Rastlinstvo

Starohorské vrchy predstavujú typ horskej lesnatej až lesolúčnej krajiny. V pohorí prevládajú ihličnaté dreviny s prímiesou buka, v úpätných častiach trávnaté plochy prevládajú nad lesmi. Lúky v okolí obce sú druhovo bohaté. Hneď po roztopení snehu zakvitnú množstvom šafránu spišského (*Crocus heuffelianus*), ktorý tu vytvára bohatý, plošný porast. Koncom jari a v lete môžeme vidieť napr. orlíček obyčajný (*Aquilegia vulgaris*), bôľhoj lekársky (*Anthyllis vulneraria*), štrkáč neskorý (*Rhinanthus serotinus*), deväťorník vajcovitý (*Helianthemum ovatum*), nátržníky (*Potentilla*), nevädze (*Cyanus*), jastrabníky (*Hieracium*), viaceré druhy lipnicovitých (*Poaceae*) a ďalšie. Obdobná vegetácia je aj na iných bezlesých miestach pozdĺž náučného chodníka. V lesnatých častiach sa môžeme stretnúť s bažankou trvácou (*Mercurialis perennis*), starčekmi (*Senecio*), viacerými druhmi paprad'orastov (*Aspidiaceae*) a vzácné aj s cyklámenom fatranským (*Cyclamen fatrense*) (30.11.2015, http://www.napant.sk/nch/nch_don1.htm).

Živočíšstvo

Živočíšna ríša v Starohorských vrchoch je zastúpená takmer všetkými západokarpatskými horskými druhmi. V lesoch žije veľké množstvo poľovnej zveri. Zastúpená je jelenia, diviacia a srnčia. Zo šeliem tu žijú kuny (*Martes sp.*), lasica (*Mustela*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), líška obyčajná (*Vulpes vulpes*), v okrajových častiach pohoria mačka divá (*Felis silvestris*). Priaznivé podmienky pre existenciu tu má naša najväčšia šelma medveď hnedý (*Ursus arctos*), napriek pomerne hustému osídleniu a vysokej antropizácii územia cestovným ruchom. Vtáctvo zastupujú druhy horského pásma. K významným hniezdičom patria orol krikl'avý (*Aquila pomarina*), bocian čierny (*Cicconia nigra*), tetrov hlucháň (*Tetrao urogallus*), kuvičok vrabčí (*Glaucidium passerinum*), pôtik kapcavý (*Aegolius funireus*), d'ubník trojprstý (*Picoides tridactylus*). Z iných hniezdisk zaletúva orol skalný (*Aquila chrysaetos*). Zo zástupcov plazov a obojživelníkov sa vyskytujú vzácny mlok karpatský (*Triturus montandoni*), vretenica obyčajná (*Vipera berus*), skokan hnedý (*Rana temporaria*), ropucha obyčajná (*Bufo bufo*) a iné (30.11.2015, http://www.napant.sk/nch/nch_don1.htm).

2.3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Obec je plne elektrifikovaná. Rozvodná sieť plynu nie je v obci vybudovaná. Obyvatelia sú napojení na verejný vodovod. Obec nemá komplexne vybudovanú splaškovú kanalizáciu s ČOV. Dažďová kanalizačná sieť je riešená prostredníctvom rigolov popri ceste. Pokrytie mobilných operátorov je nasledovné: T - mobile 50 %, Orange 70 %. Občania majú v súčasnosti možnosť pripojenia na Internet prostredníctvom DSL, a mobilných operátorov, WIFI, prípadne prostredníctvom mobilných operátorov a mobilného internetu.

Infraštruktúra	jednotka	súčasný stav	budúci stav
Pošta	ano/nie	nie	nie
Káblková televízia	ano/nie	nie	nie
Verejný vodovod	pokrytie v %	90,58 %	100
Vlastný zdroj pitnej vody	názov/výdatnosť	áno	Áno
Verejná kanalizácia dažďová	pokrytie v %	nie/0 %	áno/50 %
Kanalizačná sieť pripojená na ČOV	pokrytie v %	3/1,35 %	áno/50 %
Rozvodná sieť plynu	pokrytie v %	2/0,90 %	2/0,90 %
	DSL	áno/100 %	áno/100 %
pripojenie na sieť internet	EDGE/UMTS/G3/G4	áno/70 %	áno/100 %
	Wi-Fi	áno	áno
verejný internet	ano/nie	áno	áno
verejný prístupový bod	ano/nie	nie	nie
internetová kaviareň	ano/nie	nie	nie
počet počítačov pre prístup do Internetu	počet	1	1
pokrytie signálom Orange	%	70	100
pokrytie signálom T-mobile	%	50	100
verejné studne	počet	0	0
pramene pitnej vody	počet/výdatnosť	áno	áno
vodojem	počet/objem	áno	áno

priemyselná zóna - výrobná	počet firiem	nie	nie
priemyselná zóna - skladové hospodárstvo	skladová plocha v m ³	nie	nie
skládka TKO	ano/nie	nie	nie
separovaný zber	ano/nie	áno	áno
zberný dvor pre separovaný zber	ano/nie	nie	nie
kompostovisko	ano/nie	nie	nie
cintorín	počet	1	1
dom smútku	počet	1	1
Zdroj: OcÚ Špania Dolina			

Zásobovanie pitnou vodou

Obec má vybudovaný verejný vodovod vspráve VEOLIA — Stredoslovenská vodárenská prevádzková spoločnosť a. s. Banská Bystrica (StVPS). Obec je zásobovaná z vodných zdrojov „Tajch štola“ spovoleným odberom 1,5 I.s" a „Pri vodojeme s povoleným odberom 1,0 I.s". Voda je akumulovaná vo vodojeme 50 m³ situovanom nad obcou. Celková dĺžka vodovodného potrubia je 3 794 m. V roku 2001 bola časť rozvodného potrubia zrekonštruovaná na DN 110 mm PVC vcelkovej dĺžke 537 m aj s vybudovaním protipožiarnych hydrantov. Na ďalšiu časť v dĺžke 617 m bola v roku 2000 Stredoslovenskými vodárňami a kanalizáciami v Banskej Bystrici vypracovaná projektová dokumentácia, táto však realizovaná nebola. Areál Rudných baní, dve bytovky a časť ulice na južnom okraji obce má samostatný vodovod v správe obce. Vodný zdroj sa nachádza v štôlni - prekope medzi Špaňou Dolinou a zaniknutou osadou Piesky. Voda je pri vyústení prekopu v Španej Doline prečerpávaná do vodojemu 50 m² nad horárňou v lokalite Krásna hora. Rodinné a rekreačné domy, ktoré nie sú napojené na vodovodnú sieť využívajú vlastné vodné zdroje. Vo verejnom vodovode v správe StVPS je akumulácia pitnej vody zabezpečená len na 52 %, súčasný vodojem 30 m² pre potreby zabezpečenia minimálne 60 % akumulácie nevyhovuje. V obecnom vodovode je zabezpečená akumulácia 200%, súčasný vodojem 50 m² postačuje (PHRSR, 2015).

Rozvojové zámery budú zásobované pitnou vodou z existujúcich rozvodov pitnej vody DN 100. Spôsob zásobovania jednotlivých rozvojových zámerov pitnou vodou bude upresnený v podrobnejších stupňoch projektovej dokumentácie. V rozvojových zámeroch sa navrhuje rozvod vody z rúr PVC DN 100. Na vodovodnej sieti budú osadené požiarne hydranty, ktoré budú slúžiť aj ako odkalovacie, alebo odvzdušňovacie. Trasy vodovodných potrubí sú navrhnuté vo verejných komunikáciách a ich výstavba by mala prebiehať súčasne so stavbami a v predstihu pre výstavbou jednotlivých objektov.

Nasledujúca tabuľka prezentuje vybavenosť bytov a domácností. Z hľadiska zásobovania pitnou vodou bolo 191 bytov zásobovaných z verejnej vodovodnej siete. Vlastný zdroj pitnej vody mali 3 domy. Bez napojenia na verejný vodovod bolo 6 bytov.

Domový fond - vodovod		
typ vodovodu	počet	podiel (%)
v dome - z verejnej siete	202	90,58
v dome - vlastná	3	1,35
mimo domu - z verejnej siete	1	0,45
mimo domu - vlastná	2	0,9
bez prípojky	12	5,38
nezistený	3	1,35
Domy spolu	223	
Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2021		

Ochranné pásma

- ochranné pásmo vodovodov a kanalizácií v zmysle §19 zákona č. 442/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov: do priemeru DN 500 **1,5 m** na obidve strany od pôdorysného okraja potrubia, priemeru DN500 a viac **2,5 m** na obidve strany od pôdorysného okraja potrubia (navrhované potrubia)

Odvádzanie a zneškodňovanie odpadových vôd

Obec nemá vybudovanú verejnú splaškovú kanalizáciu. Vybudované sú iba krátke úseky dažďovej kanalizácie s vyústením povrchových rigolov do potokov alebo do terénu. Väčšina odpadových vôd zrodinných a rekreačných domov končí v žumpách, prípadne v septikoch s nekontrolovateľným prepadom, či priesakom do podlažia. Jediná vybudovaná kanalizácia je z areálu Rudných baní, kde je aj ČOV. Vlastnú biodiskovú čistiareň má aj reštaurácia Klopačka. Obec má vypracovaný projekt I. etapy kanalizácie. Rieši odkanalizovanie troch ulíc a ČOV. Na nových objektoch sa realizujú domové ČOV. Kanalizáciu má vybudované rekreačné stredisko Šachticka. Dažďová kanalizácia je vybudovaná len čiastočne, dažďové vody sú vyústené do Banského potoka a do terénu (PHRSR, 2015).

Až 188 domov disponovalo žumpou, prípadne septikom. Domácu čističku odpadových vôd malo vybudovaných 10 domov (4,48 %). Bez kanalizácie bolo 20 domov.

Domový fond - kanalizácia

typ kanalizácie	počet	podiel (%)
septik, žumpa	188	84,30
prípojka na kanalizačnú sieť	3	1,35
domáca čistička odpadových vôd	10	4,48
bez kanalizácie	20	8,97
nezistený	2	0,90
Domy spolu	223	

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2021

Odvádzanie dažďových vôd

Obec Špania Dolina má vybudované provizórne ochranné technické zariadenie pre odvádzanie dažďových povrchových vôd a to otvorené rigoly pozdĺž miestnych komunikácií a štátnej cesty. Dažďové vody stekajúce z vyššie položených terénov širšieho okolia obce, i v samotnej obci sú zachytávané systémom týchto odvodňovacích rigolov.

Ochranné pásma

- ochranné pásmo vodovodov a kanalizácií v zmysle §19 zákona č. 442/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov: do priemeru DN 500 **1,5 m** na obidve strany od pôdorysného okraja potrubia, priemeru DN500 a viac **2,5 m** na obidve strany od pôdorysného okraja potrubia (navrhované potrubia)

Elektrická rozvodná sieť

Odber elektrickej energie v záujmovom a riešenom území je zabezpečený 4 distribučnými trafostanicami 22/0,4 kV, ktoré sú pripojené z VN 22 kV vedenia. Vedenie VN 22 kV je pripojené z rozvodne a transformovne 110/22 kV Rz Banská Bystrica, ktoré v svojej trase zásobuje VN 22 kV prípojkami distribučné trafostanice v obci Špania Dolina. V súčasnom období sú všetky štyri trafostanice aj NN rozvody kapacitne vyťažené. Zároveň je kapacitne vyťažené aj jediné VN vedenie zásobujúce obec. Všetky elektrické vedenia a zariadenia sú fyzicky aj technicky zastarané. Okrem toho všetky vzdušné vedenia a stĺpové a stožiarové trafostanice pôsobia v Pamiatkovej rezervácii veľmi rušivo (PHRSR, 2015).

Sekundárne káblové rozvody NN

Rozvod je vedený na betónových a ocelových priehradových stožiaroch. Zásobovanie obyvateľov, služieb a výroby sféry sa v súčasnosti uskutočňuje prostredníctvom transformačných staníc 22/0,4 kV o dostatočnom inštalovanom výkone. Sekundárne rozvody sú vedené vzduchom na betónových stožiaroch vodičmi AlFe a tiež samonosnými izolovanými vodičmi lúčovým spôsobom a svojimi prenosovými schopnosťami vyhovujú súčasnému stavu.

Jednotlivé trafostanice v obci sú určené pre zásobovanie obce. Pri súčasnej potrebe elektrickej energie na úrovni DTS vykazujú ešte dostatočnú kapacitu. Dôležitú úlohu tu taktiež zohráva kapacita prenosových možností VN a NN vedení (dĺžky a prierezy jednotlivých vedení a stupeň ich zaťaženia). Tieto trafostanice slúžia taktiež pre technicko - komunálnu vybavenosť a ich výkonové zaťaženie je

premenlivé v závislosti na sezónnosti odberu a ročnom období. Sekundárne rozvody NN sú prevedené systémom napätí 400/230V. Rozvody sú prevedené vonkajšími vzdušným vedeniami NN a to holými vodičmi s prierezom AlFe na betónových a drevených podporných bodoch spolu s rozvodom verejného osvetlenia, ktorý je prevedený vodičom AlFe. Svetidlá sú v prevažnej miere výbojkové, osadené na podporných bodoch spolu s NN rozvodom. Spínanie verejného osvetlenia je centrálné prostredníctvom impulzných káblov cez RVO pri trafostaniciach. Niektoré NN sekundárne vývody zo stožiarových trafostaníc do centier spotreby sú vyvedené prostredníctvom závesných káblov po stožiaroch NN sekundárnej vzdušnej siete.

Ochranné pásma

- ochranné pásmo vonkajšieho nadzemného elektrického vedenia v zmysle zákona č. 656/2004 Z. z., § 36 vymedzené zvislými rovinami po oboch stranách vedenia vo vodorovnej vzdialenosti meranej kolmo na vedenie od krajného vodiča pri napätí:
 - od 1 kV do 35 kV vrátane: 1. pre vodiče bez izolácie 10 m, v súvislých lesných priesekoch 7 m,
 - pre vodiče so základnou izoláciou 4 m, v súvislých lesných priesekoch 2 m, 3. pre zavesené káblvé vedenie 1 m
 - od 35 kV do 110 kV vrátane 15 m
 - od 220 kV do 400 kV vrátane 25 m
- v ochrannom pásme vonkajšieho nadzemného elektrického vedenia a pod elektrickým vedením je zakázané:
 - zriaďovať stavby, konštrukcie a skládky
 - vysádzať a pestovať trvalé porasty s výškou presahujúcou 3 m
 - vysádzať a pestovať trvalé porasty s výškou presahujúcou 3 m vo vzdialenosti 2 m od krajného vodiča vzdušného vedenia s jednoduchou izoláciou
 - uskládňovať ľahko horľavé alebo výbušné látky
 - vykonávať činnosti ohrozujúce bezpečnosť osôb a majetku
 - vykonávať činnosti ohrozujúce elektrické vedenie a bezpečnosť a spoľahlivosť prevádzky sústavy
 - vysádzať a pestovať trvalé porasty s výškou presahujúcou 3 m vo vzdialenosti presahujúcej 5 m od krajného vodiča vzdušného vedenia možno len vtedy, ak je zabezpečené, že tieto porasty pri páde nemôžu poškodiť vodiče vzdušného vedenia
- vlastníik pozemku je povinný umožniť prevádzkovateľovi vonkajšieho nadzemného elektrického vedenia prístup a prístup k vedeniu a na tento účel umožniť prevádzkovateľovi udržiavať voľný pruh pozemkov (bezlesie) v šírke 4 m po oboch stranách vonkajšieho nadzemného elektrického vedenia (táto vzdialenosť sa vymedzuje od dotyku kolmice spustenej z vonkajšej strany nadzemného elektrického vedenia na vodorovnú rovinu ukotvenia podporného bodu)
- ochranné pásmo zaveseného káblvého vedenia v zmysle zákona č. 656/2004 Z. z., § 36 vymedzené zvislými rovinami po oboch stranách vedenia vo vodorovnej vzdialenosti meranej kolmo na vedenie od krajného vodiča pri napätí od 35 kV do 110 kV vrátane je 2 m
- ochranné pásmo vonkajšieho podzemného elektrického vedenia v zmysle zákona č. 656/2004 Z. z., § 36 vymedzené zvislými rovinami po oboch stranách krajných káblov vedenia vo vodorovnej vzdialenosti meranej kolmo na toto vedenie od krajného kábla:
 - 1 m pri napätí do 110 kV vrátane vedenia riadiacej regulačnej a zabezpečovacej techniky
 - 3 m pri napätí nad 110 kV
- v ochrannom pásme vonkajšieho podzemného elektrického vedenia a nad týmto vedením je zakázané:
 - zriaďovať stavby, konštrukcie, skládky, vysádzať trvalé porasty a používať osobitne ťažné mechanizmy
 - vykonávať bez predchádzajúceho súhlasu prevádzkovateľa elektrického vedenia zemné práce a iné činnosti, ktoré by mohli ohroziť elektrické vedenie, spoľahlivosť a bezpečnosť prevádzky, prípadne sťažiť prístup k elektrickému vedeniu
- ochranné pásmo elektrickej stanice vonkajšieho vyhotovenia v zmysle zákona č. 656/2004 Z. z., § 36:
 - s napätím 110 kV a viac je vymedzené zvislými rovinami, ktoré sú vedené vo vodorovnej vzdialenosti 30 m kolmo na oplatenie alebo na hranicu objektu elektrickej stanice
 - s napätím do 110 kV je vymedzené zvislými rovinami, ktoré sú vedené vo vodorovnej vzdialenosti 10 m kolmo na oplatenie alebo na hranicu objektu elektrickej stanice
 - s vnútorným vyhotovením je vymedzené oplatením alebo obostavanou hranicou objektu elektrickej stanice, pričom musí byť zabezpečený prístup do elektrickej stanice na výmenu technologických zariadení
- v ochrannom pásme elektrickej stanice je zakázané vykonávať činnosti, pri ktorých je ohrozená bezpečnosť osôb, majetku a spoľahlivosť a bezpečnosť prevádzky elektrickej stanice (ÚPD M., 2008).

Zásobovanie plynom

V súčasnosti obce nie je zásobovaná zemným plynom.

Celkovo 0,90 % domácností využívalo plyn na vykurovanie, ako aj ohrev vody.

Domový fond - zásobovanie plynom		
plynifikácia	počet	podiel (%)
áno	2	0,90
nie	219	98,21
nezistené	2	0,90

Domy spolu
Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2021

223

Miestny rozhlas

Vedenie miestneho rozhlasu je vedené pozdĺž miestnych komunikácií, väčšinou súbežne s telefónnym vedením a vedením NN. Miestny rozhlas v obci je prevedený vzdušne na konzolách. Stožiare sú oceľové (prípadne na stožiaroch elektrického vedenia), do výšky 7.5 m nad zemou. Reprodukory prevažne 6 a 12 W sú rozmiestnené tak, aby nevznikali zázneje. Vedenie je na oboch koncoch chránené proti podpätiu bleskoistkami. Z hľadiska funkčnosti nebude plne vyhovovať v ďalšom období. V budúcnosti bude odovzdávanie informácií v obci fungovať na báze miestnej výmeny informácií z centra na Obecnom úrade.

Telekomunikácie

Pošta - v súčasnosti sú služby v obci zabezpečované prostredníctvom pošty, ktorá sa nachádza v Banskej Bystrici.

Telekomunikácie – v súčasnosti sú účastníci v obci z hľadiska telefonizácie zaradení do uzlového telefónneho obvodu UTO a z hľadiska vyššej telefónnej úrovne do tranzitného telefónneho obvodu TTO Banská Bystrica so začlenením v primárnom centre PC Banská Bystrica. Telefónna ústredňa má kapacitu na rozšírenie počtu účastníkov v novej IBV, v novej občianskej vybavenosti a v novej výrobe. Rozšírenie telefónnej siete je navrhované samonosnými telekomunikačnými káblami na drevených podporných bodoch. Budovanie vykryvačov operátorov mobilných sietí (T-mobile, Orange, O2...) nie je potrebné.

Rádiokomunikácie - v obci príjem televízneho signálu Slovenskej televízie je zabezpečovaný televíznym prekrývačom DVB. Signál ku koncesionárom sa dostáva na kvalitnej digitálnej úrovni. Kvalitný príjem signálu je možný zariadením kábelovej televízie s prijímacím zariadením, ktorú má obec vybudovanú.

Ochranné pásma

ochranné pásma telekomunikačných vedení, zariadení a objektov verejnej telekomunikačnej siete v zmysle Zákona o elektronických komunikáciách č. 610/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov (ÚPD M.,2008).

Verejné osvetlenie

Verejné osvetlenie v obci je zabezpečené v malej miere svietidlami staršej i modernejšej konštrukcie, ktoré sú inštalované najmä na podporných bodoch vzdušnej distribučnej siete NN, v príslušných lokalitách tiež na oceľových (drevených betónových) osvetľovacích stožiaroch.

Pre osvetlenie ulíc sa všade počíta s vybudovaním verejného osvetlenia. Káblový rozvod medzi svietidlami bude uložený v zemi vo výkope, súbežne s vedeniami NN. Pri križovaní vedenia s komunikáciami alebo inými podzemnými inžinierskymi sieťami sa káble uložia do chráničiek. Sieť verejného osvetlenia bude riešená s použitím moderných energeticky úsporných zdrojov svetla. Osvetlenie sa bude ovládať automaticky pomocou fotobunky alebo istiacimi hodinami.

Ochrana pred povodňami

Príčinou vzniku povodní na vodných tokoch sú extrémne intenzívne dažde alebo náhle roztápanie snehu kombinované s výrazne zníženou schopnosťou, niekde až neschopnosťou územia zadržať dažďovú vodu (z dôvodu poškodenia krajiny. Zaasfaltované alebo betónové plochy v obci prispievajú k rýchlemu odtoku dažďových vôd a k vysušovaniu pôdy pod týmito zastavanými plochami, vrátane znižovania zásob podzemných vôd. Tieto faktory spôsobujú zmeny odtokových pomerov a zvyšujú riziko lokálnych povodní. Vysušená pôda bez protierozných opatrení (haldy po banskej činnosti) sa správa ako nepriepustný film. Medzi základné technické, biotechnické a hospodárske preventívne opatrenia ktoré by mala obec a majitelia pozemkov vykonať patria nasledovné: **technické**: vsakovacie pásy po vrstevniciach (pozdĺžne plytké rigoly), budovanie depresí a vsakovacích jám na zadržiavanie a vsakovanie dažďovej vody v intravilánoch miest a obcí, vodoholdingy, drobné prehrádzky resp. stupne na vodných tokoch, bystrinách, v roklinách či stržiach, výstavba a údržba suchých nádrží - poldrov, objekty na líniových ochranných hrádzach na vypúšťanie vôd do záplavového územia, budovanie malých prietokových vodných nádrží a rybníkov a pod. **biotechnické**: vytváranie prirodzených

prekážok povrchového odtoku – medze, trávnaté pásy, pásy stromov a krov, pôdne stupne, mokrade, optimálne zloženie a kvalita lesov, zatravnovanie a zalesňovanie nevyužívaných plôch, zachovanie a využívanie meandrov vodných tokov a slepých ramien, budovanie vetrolamov, využitie svahových depresí ako vsakovacích a zádržných plôch a pod. **hospodárske opatrenia:** aplikácia vhodných postupov obrábania pôdy (napr. orba po vrstevnici), využitie nížin na rozvoj rybníkárstva, vytváranie malých prietokových a vodných nádrží na zachytávanie stekajúcich dažďových vôd zo spevnených plôch ako zásobníkov požiarnej vody, vodných plôch určených na rekreáciu alebo výpar, zabezpečenie dopĺňania odobratej vody z územia späť do územia odberu, obmedzovanie spevňovania plôch v zastavanom území, budovanie ochranných hrádzí čo najďalej od osi vodného toku Hron a pod (http://www.zmos.sk/strategia-zmos-v-oblasti-protipovodnovej-prevencie-a-ochrany-uzemia-miest-a-obci-pred-povodnami-.phtml?id3=32161&module_action__72644__id_art=14043, 10.9.2013).

V rámci eliminovania možných lokálnych záplav je potrebné pravidelne čistiť resp. stabilizovať odtokové rigole pozdĺž miestnych komunikácií, tak aby pri zvýšených zrážkach nedochádzalo k zaplavovaniu pozemkov v ich tesnej blízkosti.

Ochranné pásma

- obojstranné ochranné pásmo pobrežných pozemkov v zmysle ustanovení §49 zákona č. 364/2004 o vodách: **10 m** od vzdušnej päty, respektíve brehovej čiary miestnych tokov z dôvodov vykonávania činnosti správcu toku. Do tohto územia nie je možné umiestňovať technickú infraštruktúru, žiadame pevné stavby ani súvislé vzrastlé zeleň. Toto územie nie je možné poľnohospodársky obhospodarováť. Musí byť zachovaný prístup mechanizácie správcu vodného toku a povodia k pobrežným pozemkom z dôvodu údržby a kontroly. Všetky prípadné križovania inžinierskych sietí s vodným tokom musia byť riešené podľa STN 73 6822 – Križovanie a súbehy vedení s vodnými tokmi a akékoľvek stavebné aktivity v ochrannom pásme tokov musia byť prerokované so správcou toku a povodia.

Pri návrhu investícií je potrebné rešpektovať ustanovenia § 49 zákona č. 364/2004 Z. z. vodách a vyhlášky č. 211/2005 Z. z.. Všetky prípadné križovania inžinierskych sietí s vodnými tokmi musia byť riešené podľa STN 73 6822 „Križovania a súbehy vedení s vodnými tokmi“. (ÚPD M.,2008).

Civilná ochrana obyvateľstva

V obci v súčasnosti nie sú vybudované nijaké väčšie špeciálne zariadenia v súvislosti s civilnou ochranou. Ukrytie obyvateľov je riešené formou jednoduchých úkrytov budovaných svojpomocne. Väčšia časť objektov v obci je podpivničená, pivničné priestory slúžia pre ukrytie obyvateľstva. V rámci navrhovaných rozvojových plôch určených pre obytnú výstavbu sa ukrytie obyvateľstva bude riešiť v pivničných priestoroch obytných objektov, príp. zariadení občianskej vybavenosti.

Požiarna ochrana

V obci pôsobí obecný aj dobrovoľný požiarny zbor. Obec Špania Dolina má vybudovanú verejnú vodovodnú sieť. Kapacita vodného zdroja je dimenzovaná aj na účely požiarnej ochrany. Zásobovanie častí obce požiarnou ochranou sa navrhuje riešiť z miestnej verejnej vodovodnej siete - vybudovaných uličných rozvodov, vybavených požiarnymi hydrantmi. Príjazd pre požiarne vozidlá, v rozvojovom zámerech bude zabezpečený po spevnených komunikáciách šírky minimálne 3,5 m (čím sa dosiahne požadovaná minimálna šírka 3 m v zmysle § 82 vyhl. MV SR c. 94/2004 Z.z.).

Cintorínske služby

V obci je vybudovaný 1 cintorín. Prístup je zabezpečený z miestnej komunikácie. Do priestorov cintorínov sa navrhuje umiestnenie kontajnerov menšieho typu, s ktorým by neboli problémy pri odvoze (využitie traktora prípadne nákladného auta). Obec nedisponuje domom smútku.

Ochranné pásma

- ochranné pásmo cintorína (pohrebiska) v zmysle Zákona č. 470/2005 Z. z. o pohrebníctve a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov – 50 m – v ochrannom pásme sa nesmú povoľovať ani umiestňovať budovy – šírka ochranného pásma pohrebiska 50 m sa nevyžaduje pre pohrebiská zriadené pred nadobudnutím účinnosti zákona č. 470/2005 Z. z. t.j. pred 1.11.2005 (ÚPD M.,2008).

Zásobovanie teplom

Tepelná energia je používaná predovšetkým na vykurovanie objektov a prípravu teplej úžitkovej vody. Spotreba tepelnej energie je svojim charakterom sezónna. Počas trvania letného obdobia je jej denný odber relatívne rovnomerný s malými výkyvmi. Pre pokrytie spotreby energie sú k dispozícii nasledovné zdroje: pevné palivo, elektrická energia z jestvujúcej elektrickej siete a nakoniec slnečná energia a iné obnoviteľné druhy energie.

Prevažná časť OV je zásobovaná pre vykurovanie a prípravu TÚV väčšinou z domových kotolní na báze drevnej hmoty. Menšia časť objektov OV ako zdroj tepla na prípravu TÚV el. prietokové ohrievače, tepelné čerpadlá.

2.4. DOPRAVA

Modernizáciou a rozvojom dopravnej infraštruktúry v obci a jej okolí dochádza k vytváraniu vhodných podmienok na kvalitný život jej obyvateľov. Rovnako vzrastajú možnosti na príliv investícií, ktoré si nevyhnutne vyžadujú kvalitnú cestnú sieť. Z hľadiska environmentálneho dochádza prvotne k negatívnym účinkom (napr. záber pôdy), druhotne však, po jej uvedení do prevádzky, prispieva k znižovaniu negatívnych vplyvov dopravy na životné prostredie. Kvalitnejšie technické parametre ciest prispievajú k plynulosti dopravy, tie isté úseky sú prekonávané za kratší čas, čím sa skracuje jazdná doba. Cestný dopravný systém sprostredkúva dopravné vzťahy, ktoré svojou úrovňou a dopravným významom presahujú sídelnú úroveň. Priemet týchto dopravných vzťahov do územia možno hodnotiť z pohľadu väzieb širšieho územia k sídlu.

Dopravná atraktivita územia je jednou z rozhodujúcich charakteristík dopravnej polohy riešeného územia obce Špania Dolina. Vonkajšia automobilová doprava je v súčasnej dobe realizovaná po ceste III/2410 Uľanka - Špania Dolina, ktorá prechádza obcou a v obci aj končí. Táto zhodnocuje územie z pohľadu širších vzťahov a zahŕňa dostupnosť cieľov (vyššia vybavenosť, pracovné príležitosti), dostupnosť systémov prímestskej hromadnej dopravy a dopravných vzťahov miestnej úrovne (priepustnosť územia). Z pohľadu nižšieho zastúpenia vyššej vybavenosti a pracovných príležitostí v obci funkčne homogénne územie s prevahou obytnej funkcie logicky charakterizuje vyššia hybnosť. V území je prevádzkovaný systém prímestskej autobusovej hromadnej dopravy s izochrónou dostupnosti nepresahujúcej z okrajových častí riešeného územia časovú vzdialenosť 8 - 10 min.

Štátne komunikácie

Obec Špania Dolina je dopravne sprístupnená cestou III. triedy č. 2410 odbočujúcou z cesty I/59, ktorá je súčasťou medzinárodnej európskej trasy E 77 sever - juh Balt - Jadran (Gdaňsk - Varšava - Krakov - Banská Bystrica - Budapešť - Split). Väzba na Banskú Bystricu vo vzdialenosti 10 km a na ostatné regióny Slovenska je cez spomínanú odbočku na ceste I/59 vo vzdialenosti 4 km pri obci Uľanka. Cesta Uľanka - Špania Dolina prekonáva výškový rozdiel 320 m (od 390 po 710 mn. m.). Predstavuje to priemerné stúpania 9,0 %. Šírkové usporiadanie nezodpovedá STN 73 6101 pre kategóriu C 7,5/60, 50. Nevyhovujúci je aj stavebno-technický stav cestného telesa. Chýbajú krajnice a zvodidlá vúsekoch oblúkov v strmom priečnom profile (PHRSR, 2015).

Miestne komunikácie

Na hlavnú komunikačnú kostru, ktorú tvorí vyššie uvedená cesta III. triedy, na ktorú sú napojené miestne komunikácie. Prevažne majú tieto komunikácie živičný kryt. V dôsledku smerového vedenia a šírkového usporiadania tejto komunikácie nie vždy zodpovedá STN 736110, čo je do istej miery ovplyvnené aj existujúcou zástavbou a terénom. Odvodnenie ciest je riešené do priláhlej zelene alebo priekop.

Základný komunikačný systém miestnych komunikácií obce Špania Dolina dopĺňajú komunikácie nižších funkčných tried. Tieto vytvárajú v sídle sieť priečných a pozdĺžnych prepojení. Dopravnourbanistický význam prvkov zonálnej komunikačnej štruktúry nepresahuje úroveň upokojených komunikácií funkčnej triedy D1. Charakterizujúcou vlastnosťou týchto komunikácií je realizácia dopravných vzťahov pešej a automobilovej dopravy na spoločnom dopravnom priestore. Šírkové parametre spevnených komunikácií sú hodnotené šírkou ich koruny. V bežnom profile tieto nepresahujú šírku 4-5,5 m. Dopravný význam týchto komunikácií spočíva v prístupovej funkcii a pohybe výlučne zdrojovej a cieľovej dopravy. Postupnou urbanizáciou územia pozdĺž historicky založených ulíc sa vytvorila bloková zástavba umožňujúca len obmedzenú obsluhu nezastavaných priestorov.

Cyklistická doprava

Podiel bicyklovej dopravy z pohľadu celkovej dopravnej práce a z pohľadu nemotorovej dopravy nie je v obci Špania Dolina rozhodujúci a nedosahuje podiel sídiel so zavedeným systémom bicyklovej dopravy (5 - 10 % - ný podiel na celkovej doprave), ale aj napriek tomu patrí medzi významné spôsoby dopravnej obsluhy. Konfigurácia terénu, rozmiestnenie urbanistických prvkov (bývanie, vybavenosť, práca, rekreácia) a relatívne upokojený charakter dopravy v obci dáva predpoklady k významnejšiemu postaveniu bicyklovej dopravy ako jedného zo základných vnútrošídlných dopravných systémov. Dopravnourbanistické i technické podmienky v sídle sa dajú hodnotiť priaznivo a dávajú veľké predpoklady na rozvoj tohto ekologicky najefektívnejšieho druhu dopravy. Veľká terénna členitosť však nevytvára predpoklady na významnejší rozvoj tohto druhu dopravy. Význam cyklistickej dopravy je z pohľadu cestovného ruchu aj vo väzbe na stredisko Šachtíčky.

Prevádzkové plochy, parkoviská

Riešenie statickej dopravy v sídle zahŕňa riešenie uspokojovania nárokov na parkovanie a odstavovanie individuálnych motorových vozidiel. Spôsoby riešenia statickej dopravy vychádzajú z charakteru a rozloženia urbanistických prvkov. Najväčšie nároky na odstavovanie motorových vozidiel vychádzajú z obytných funkcií. S ohľadom na prevažujúci charakter rodinnej zástavby sa spôsoby uspokojovania statickej dopravy viažu na vlastné pozemky, príp. na využívanie dopravného priestoru komunikácii nižších dopravnourbanistických úrovní.

Technická infraštruktúra, cestná sieť			
	alokácia	súčasný stav	budúci stav
počet parkovacích miest	Obecný úrad	5	5
	Cintorín	10	20
	Námestie	50+5	50+5

Zdroj: OcÚ Špania Dolina

Nemotorová a pešia doprava reprezentuje v obci Špania Dolina najväčší podiel v rámci dopravnej vnútrošídlnnej práce. Hlavné pešie prúdy v sídle sledujú väzby základných urbanistických prvkov. Trasy nemotorovej dopravy sledujú pravidelné cesty za prácou, školou a vybavenosťou. Zdrojové miesta pešej dopravy korešpondujú najmä s priestormi súvisiacimi s uzlovými miestami hromadnej dopravy situovanými na prietáhoch ciest III. triedy a zo zariadeniami vyššej občianskej vybavenosti, kde je predpoklad väčšej koncentrácie osôb.

Veľká časť plochy námestia v centre je riešená ako platené parkovisko s kapacitou cca 50 osobných automobilov a 5 autobusov. Počas rôznych kultúrnych a športových akcií je však nedostatok parkovacích miest.

Autobusové zastávky a hromadná doprava

V riešenom území sú identifikovateľné 2 priebežné zastávky. Priestorové rozloženie zastávok v území umožňuje pešiu dostupnosť z okrajových polôh zastavaného územia. Izochronická vzdialenosť dostupnosti nepresahuje hodnotu 30 min. Charakter a cieľovosť dopravných vzťahov opodstatňujú i vo výhlade predpoklad riešenia autobusovej prepravy ako hlavného systému prímestskej hromadnej dopravy. Autobusová doprava do obce je zabezpečovaná SAD - Zvolen, prímestskou linkou Banská Bystrica - Špania Dolina.

Dopravné plochy, zariadenia

Okrem spomenutých parkovísk, prevádzkovej plochy a autobusových zastávok sa v riešenej obci iné dopravné zariadenia nenachádzajú.

Pešie komunikácie

Nemotorová a pešia doprava reprezentuje v obci Špania Dolina najväčší podiel v rámci dopravnej vnútrošídlnnej práce. Hlavné pešie prúdy v sídle sledujú väzby základných urbanistických prvkov. Trasy nemotorovej dopravy sledujú pravidelné cesty za prácou a vybavenosťou. Zdrojové miesta pešej dopravy korešpondujú najmä s priestormi súvisiacimi s uzlovými miestami hromadnej dopravy situovanými na prietáhoch ciest III. triedy a zo zariadeniami vyššej občianskej vybavenosti, kde je predpoklad väčšej koncentrácie osôb. Chodníky pozdĺž miestnych komunikácií ani pozdĺž cesty III. triedy nie sú vybudované.

Funkčné vyhodnotenie dopravných trás

Z dopravného hľadiska má pre obec najväčší význam E77 a cesta III triedy napájajúca sa na komunikáciu I/59. Cesta III triedy, ktorá prechádza do obce a prakticky zabezpečuje spojenie obce s okolím a najbližšími pracovnými centrami (Banská Bystrica).

Železničná doprava

Intravilánom obce neprechádza železničná trať. Najbližšie vlakové spojenie je v mestskej časti Ul'anka, kadiaľ prechádza železničná trať č. 172. Obyvatelia teda nemajú možnosť využiť vlakové spojenie priamo v obci.

2.5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Zákon NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny (v znení č. r1/c48/2003 Z. z., 525/2003 Z. z., 205/2004 Z. z., 364/2004 Z. z., 587/2004 Z. z., 15/2005 Z. z., 479/2005 Z. z., 24/2006 Z. z., 359/2007 Z. z., 454/2007 Z. z., 515/2008 Z. z., 117/2010 Z. z., 145/2010 Z. z., 408/2011 Z. z., 180/2013 Z. z., 207/2013 Z. z., 311/2013 Z. z., 506/2013 Z. z., 35/2014 Z. z., 198/2014 Z. z., 314/2014 Z. z., 324/2014 Z. z., 91/2016 Z. z., 125/2016 Z. z., 240/2017 Z. z., 177/2018 Z. z., 284/2018 Z. z., 310/2018 Z. z., 150/2019 Z. z., 221/2019 Z. z., 356/2019 Z. z., 356/2019 Z. z., 74/2020 Z. z., 6/2022 Z. z., 377/2022 Z. z.) legislatívnou formou zabezpečuje zachovanie rozmanitosti podmienok a foriem života na Zemi, vytvorenie podmienok na trvalé udržanie, obnovovanie a racionálne využívanie prírodných zdrojov, záchranu prírodného dedičstva, charakteristického vzhľadu krajiny a udržanie ekologickej stability. Vymedzuje územnú a druhovú ochranu a ochranu drevín.

Ochrana prírody

Natura 2000 je názov sústavy chránených území členských krajín Európskej únie a hlavným cieľom jej vytvorenia je zachovanie prírodného dedičstva, ktoré je významné nielen pre príslušný členský štát, ale najmä pre EÚ ako celok. Táto sústava chránených území má zabezpečiť ochranu najvzácnejších a najviac ohrozených druhov voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov vyskytujúcich sa na území štátov Európskej únie a prostredníctvom ochrany týchto druhov a biotopov zabezpečiť zachovanie biologickej rôznorodosti v celej Európskej únii. Základom pre vytvorenie sústavy Natura 2000 sú dve právne normy EÚ:

smernica Rady Európskych spoločenstiev č. **79/409/EHS** o ochrane voľne žijúcich vtákov (známa tiež ako smernica o vtákoch - Birds Directive);

smernica Rady Európskych spoločenstiev č. **92/43/EHS** o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín (známa tiež ako smernica o biotopoch - Habitats Directive).

Sústavu NATURA 2000 tvoria teda 2 typy území:

osobitne chránené územia (Special Protection Areas, SPA) - vyhlasované na základe smernice o vtákoch - v národnej legislatíve: chránené vtáacie územia;

osobitné územia ochrany (Special Areas of Conservation, SAC) - vyhlasované na základe smernice o biotopoch - v národnej legislatíve: územia európskeho významu - pred vyhlásením, po vyhlásení je územie zaradené v príslušnej národnej kategórii chránených území.

Tieto dve smernice predstavujú doposiaľ najkomplexnejšiu právnu normu na ochranu prírody vo svete.

Do katastra obce zasahuje lokalita NATURA 2000.

Názov	Veľká Fatra
Kód územia	SKCHVU033
Kraj	Banskobystrický
Správca územia	NP Veľká Fatra
Platnosť k	1.4.2012
Katastrálne územia	Donovaly, Dolný Harmanec, Motyčky, Staré Hory, Turecká, Špania Dolina , Harmanec, Kordíky

Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany v chránenom území

Lyžiarske zjazdové trate, Budovanie a vyznačenie mototrás, Účelové komunikácie, Železničné, lanové a iné dráhy, Telekomunikačné stožiare a transformačné stanice, Diaľkové rozvody elektriny, Miestne rozvody elektriny (okrem domových

prípojok), Stožiare elektrických vedení, transformačné stanice, Lyžiarske vleky, Umiestnenie informačného, reklamného alebo propagačného zariadenia, Úpravy tokov, priehrad, rybníkov a ochranných hrádzí, Umiestnenie zariadenia na vodnom toku alebo inej vodnej ploche nesúžiacej plavbe alebo správe vodného toku alebo vodného diela, Umiestnenie vodného diela, Cesty I. až III. triedy, Osvetlenie bežeckých tratí, lyžiarskych tratí a športových areálov mimo uzavretých stavieb, Terénne úpravy, ktorými sa podstatne mení vzhľad prostredia alebo odtokové pomery, Použitie zariadení spôsobujúcich svetelné a hlukové efekty, najmä ohňostroj, laserové zariadenie, reprodukováná hudba mimo uzavretých stavieb, Hotely a motely, Vykonávanie činnosti meniacej stav mokrade alebo koryto vodného toku, najmä ich úpravu, zasypávanie, odvodňovanie, ťažba trstia, rašeliny, bahna a riečného materiálu okrem vykonávania týchto činností v koryte vodného toku jeho správcom, Výrub drevín brehových porastov (žadateľ nie je správcom vodného toku), nad 50 m dĺžky, Údržba brehových porastov (oprávnenie správcu toku), nad 1000 m dĺžky, Likvidácia brehových porastov holorubným spôsobom (oprávnenie správcu toku), nad 100 m dĺžky, Výrub drevín pri cestných komunikáciách, nad 300 m dĺžky, Likvidácia jedno alebo viacradových stromoradií, nad 100 m dĺžky, Výrub stromov na pasienkoch s plochou väčšou ako 5 ha (okrem náletu do 20 rokov veku, alebo obvodu do 20 cm), nad 1000 stromov, Likvidácia remízok, nad 100 m², Likvidácia vetrolamov, protieróznych pásov, bez limitu, Golfové ihriská, Veterné elektrárne, Let lietadlom alebo lietajúcim športovým zariadením, najmä klzákom, ktorých výška letu je menšia ako 300 m nad najvyššou prekážkou v okruhu 600 m od lietadla alebo lietajúceho športového zariadenia, Rozširovanie nepôvodných druhov rastlín (s výnimkou druhov uvedených v prílohe č. 2 a 3 vyhlášky), Lomy a ťažba ostatného stavebného kameňa a nerudných surovín (vrátane pieskov), Oplocovanie pozemkov okrem oplozenia lesnej škôlky, ovocného sadu a vinice, Rozširovanie všetkých nepôvodných druhov živočíchov, Výkon poľovného práva - lov zveri, Výkon poľovného práva - zber vajec pernatej zveri, Organizovanie spoločných poľovačiek, Oplozenie pozemku za hranicami zastavaného územia obce okrem oplozenia lesnej škôlky, ovocného sadu a vinice, Rozširovanie invázných druhov rastlín uvedených v prílohe č. 2 vyhlášky, vymedzenie lokalít a stálych trás skalolezectva, Pohyb mimo vyznačených chodníkov v lesnom vegetačnom stupni (okrem vlastníka), Pohyb mimo vyznačených chodníkov v alpínskom vegetačnom stupni, Používanie chemických látok spojených s úpravou vlastností snehu na ploche 2 ha a viac, Vypaľovanie stariny, Jazda na snežných skútroch, Vypúšťanie odpadových vôd a osobitných vôd do povrchových vôd poškodzujúce ukazovatele vody vhodnej pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb, Hospodársky odber vody, Povrchové lomy vápencové, dolomitové, Zriaďť poľovnícke zariadenie - zvernica

Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany mimo chráneného územia

Budovanie a vyznačenie mototrasy - do 200 m
Zmeny rekreačných objektov na priemyselné - do 50 m
Terénne úpravy, ktorými sa podstatne mení vzhľad prostredia alebo odtokové pomery - do 100 m
Použitie zariadení spôsobujúcich svetelné a hlukové efekty, najmä ohňostroj, laserové zariadenie, reprodukováná hudba mimo uzavretých - do 200 m
Vypaľovanie stariny - do 500 m
Rozširovanie vetkých nepôvodných druhov živočíchov - do 2000 m
Rozširovanie nepôvodných druhov rastlín (s výnimkou druhov uvedených v prílohe č. 3 vyhlášky a druhov rastlín uvedených v prílohe č.2) - Rastliny I. a II. kategórii Zoznamu nepôvodných, invázných a expanzívnych - bez limitu
Rozširovanie nepôvodných druhov rastlín (s výnimkou druhov uvedených v prílohe č. 3 vyhlášky a druhov rastlín uvedených v prílohe č.2) - Rastliny I. a II. kategórii Zoznamu nepôvodných, invázných a expanzívnych - bez limitu
Rozširovanie invázných druhov rastlín uvedených v prílohe č.2 vyhlášky - bez limitu
Rozširovanie invázných druhov rastlín uvedených v prílohe č.2 vyhlášky - bez limitu
Zmeny poľnohospodárskych objektov na priemyselné - do 50 m
Automobilové a motocyklové dráhy - do 200 m (12.12.2023, <https://www.sopsr.sk/natura/index1.php?p=4&sec=21&kod=SKCHVU033>)

Názov:	Baranovo
Kód územia:	SKUEV0299
Kraj:	Banskobystrický kraj
Rozloha:	861,834 ha
Správcovia :	Správa NAPANT (na ploche 861,83 ha)
Katastrálne územia :	Kostiviarska, Nemce, Sásová, Špania Dolina , Uľanka
Vyhlasovací predpis:	Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 451/2023 Z. z., ktorým sa ustanovuje národný zoznam území európskeho významu

Biotopy, ktoré sú predmetom ochrany

5130	Porasty borievky obyčajnej
6210	Suchomilné travinnobylinné a krovinné porasty na vápnitom podloží (*dôležité stanovišťa Orchideaceae)
6210	Suchomilné travinnobylinné a krovinné porasty na vápnitom podloží (*dôležité stanovišťa Orchideaceae)
6510	Nížinné a podhorské kosné lúky
8160	Nespevnené karbonátové skalné sutiny montánneho až kolinného stupňa
8210	Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou
8310	Nesprístupnené jaskynné útvary
9110	Kyslomilné bukové lesy
9130	Bukové a jedľové kvetnaté lesy
9150	Vápnomilné bukové lesy
9180	Lipovo-javorové sutinové lesy

Druhy, ktoré sú predmetom ochrany

Barbastella barbastellus, Bombina variegata, Carabus variolosus, Cypridium calceolus, Eriogaster catax, Euplagia, quadripunctaria, Lucanus cervus, Lycaena dispar, Lynx lynx, Maculinea nausithous, Myotis bechsteinii, Myotis myotis, Rhinolophus hipposideros, Rosalia alpina, Ursus arctos, Vertigo angustior

Navrhané menežmentové opatrenia

Extenzívne prepásanie ovcami (so stádom s veľkosťou primeranou únosnosti pasienka) na nelesných pozemkoch, Kosenie a následné odstránenie biomasy 1 x ročne na nelesných pozemkoch, Odstraňovanie sukcesných drevín, prípadne bylín a vyhrabávanie stariny na nelesných pozemkoch, Usmerňovanie návštevnosti územia, Zvyšovanie rubnej doby, Predlžovanie obnovnej doby, Jemnejšie spôsoby hospodárenia a ich formy, Šetrné spôsoby sústredovania drevnej hmoty, Ponechávanie stromov a drevnej hmoty v porastoch (ojedinelo stojacich stromov, skupiny stromov a ležaniny) mimo hlavný tok riek, Zvyšovanie podielu prirodzenej obnovy, Zachovať alebo cielene obnoviť pôvodné druhové zloženie lesných porastov, Eliminovať zastúpenie nepôvodných druhov drevín, Extenzívne prepásanie hovädzím dobytkom (so stádom s veľkosťou primeranou únosnosti pasienka), Extenzívne prepásanie kozami (so stádom s veľkosťou primeranou únosnosti pasienka), Kombinovaná pastva (napr. oviec a dobytku so stádom s veľkosťou primeranou únosnosti pasienka) na nelesných pozemkoch, Pravidelné pasenie pri dodržaní max. zaťaženia VDJ na ha s častým prekladaním košiarov a vykášaním burín a nedopaskov

Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany v chránenom území

Cesty I. až III. triedy, Nekryté parkoviská a odstavné plochy, Železničné, lanové a iné dráhy, Mosty, nadjazdy, tunely, nadchody, a podchody na cestách I. až III. triedy, Diaľkové ropovody a plynovody, rozvody vody alebo pary, Diaľkové telekomunikačné siete a vedenia, Telekomunikačné stožiare a transformačné stanice, Diaľkové rozvody elektriny, Stožiare elektrických vedení, transformačné stanice, Nekryté športové ihriská, Športové areály, Automobilové, motocyklové a cyklistické dráhy, Skokanské mostíky, Golfové ihriská, Lyžiarske vleky, Lyžiarske zjazdové trate, Výstavba vodných nádrží pre zasnežovanie, diaľnice, Úpravne vody, miestna kanalizačná sieť a čistiarne odpadových vôd, Banské stavby a ťažobné zariadenia, Veterné elektrárne, Tepelné, vodné, jadrové alebo iné elektrárne a energetické zariadenia, Spaľovne odpadu, Stavby na spracovanie a ukladanie jadrového odpadu, Stavby hutníckeho, chemického, farmaceutického, petrochemického, strojárkeho, stavebného, papierenského, drevospracujúceho a iného priemyslu, Budovanie a vyznačenie mototrás, Zábavné parky, Zoologické a botanické záhrady, Bytové domy, Rodinné domy, Ostatné budovy na bývanie (detské domovy, študentské domovy, domovy dôchodcov a útulky pre bezdomovcov a pod.), Všetky penzióny a chaty, Kempingy, Ostatné administratívne, správne budovy nesúvisiace s obhospodarovaním pozemkov, Budovy pre maloobchod a drobné služby, Budovy pre veľkoobchod, Autoservisy, Hotely a motely, Penzióny a chaty s kapacitou nad 20 lôžok, Garáže a kryté parkoviská nad 10 parkovacích miest, Priemyselné budovy a sklady, Priemyselné nádrže a silá, Skladovacie plochy všetky, Len veľkokapacitné poľnohospodárske budovy a sklady, stajne a maštale, Terénne úpravy, ktorými sa podstatne mení vzhľad prostredia alebo odtokové pomery, Ťažba a úprava uhlia, lignitu a bituminóznych hornín, Lomy a ťažba ostatného stavebného kameňa a nerudných surovín (vrátane pieskov), Ťažba ostatných nerastov, Rozširovanie všetkých nepôvodných druhov živočíchov, Zriadiť poľovnícke zariadenie - zvernica, Zriadiť rybochovné zariadenie, Ťažba a úprava rudných surovín, Povrchové lomy vápencové, dolomitové, Ťažba keramických a žiaruvzdorných ílov, Ťažobné a geotermálne vrty, Výsypky, odvaly a odkaliská (haldy), Vzletové dráhy, prístavacie dráhy a rolovacie dráhy letísk, Prístavy, plavebné kanály a komory, Umiestnenie vodného diela, Malé vodné elektrárne, Sklady odpadu, Zmena v užívaní stavby, ktorá spočíva v zvýšení alebo rozšírení výroby alebo činnosti minimálne o 20 %, ktoré by mohli ohroziť alebo životné prostredie, Kryté budovy pre šport, Zariadenie alebo zrušenie verejných sadov, parkov, okrasných záhrad a inej zelene, ak sú spojené s terénnymi prácami, s odstraňovaním zelene, s vybavením chodníkmi a iným spevnenými plochami, s umiestnením drobnej záhradnej architektúry a technickým prevádz, Čerpacie stanice, Dopravné a telekomunikačné budovy, Stanice (autobusové, železničné), Hangáre a depá, Skladovacie budovy len nad 100 m², Amfiteátre, Ostatné budovy pre kultúru a verejnú zábavu, Budovy pre školstvo a na vzdelávanie, Budovy pre výskum, Nemocnice, zdravotnícke a sociálne zariadenia, Kaplnky a kostoly, Cintoríny, Krematóriá, Ostatné nebytové budovy (nápravné zariadenia, kasárne a pod.), Zmeny rekreačných objektov na priemyselné, Zmeny poľnohospodárskych objektov na rekreačné (napr. senníky na chaty a pod.), Zmeny obytných objektov na rekreačné, Zmeny obytných objektov na priemyselné, Umiestnenie, výsadba a zloženie nepôvodných druhov drevín mimo ovocného sadu, vinice, chmeľnice a záhrady, bez limitu

Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany mimo chráneného územia

Ťažba a úprava uhlia, lignitu a bituminóznych hornín, Ťažba a úprava rudných surovín, Ťažba a úprava rudných surovín na kontakte s tokom pretekajúcim územím, Povrchové veľkokapacitné vápencové a dolomitové lomy, Povrchové malé vápencové a dolomitové lomy ak ide o ťažbu odstrelom, Ťažba keramických a žiaruvzdorných ílov ak ide o vyhradené ložisko, Ťažba ostatných nerastov, Ostatné ťažobné vrty s používaním výplachu ak sú vypúšťané do toku nad územím, Diaľnice, Vzletové dráhy, prístavacie dráhy a rolovacie dráhy letísk, Banské stavby a ťažobné zariadenia, Tepelné, vodné, jadrové alebo iné elektrárne a energetické zariadenia, Spaľovne odpadu, Stavby na spracovanie a ukladanie jadrového odpadu, Stavby hutníckeho, chemického, farmaceutického, petrochemického, strojárkeho, stavebného, papierenského, drevospracujúceho al. iného priemyslu, Sklady odpadu, Zmena v užívaní stavby, ktorá spočíva v podstatnom zvýšení alebo rozšírení výroby alebo činnosti, ktoré by mohli ohroziť život a zdravie ľudí alebo životné prostredie, Automobilové a motocyklové dráhy, Veľkokapacitné poľnohospodárske budovy a sklady, stajne a maštale, Terénne úpravy, ktorými sa podstatne mení vzhľad prostredia alebo odtokové pomery (12.12.2023, <https://www.sopsr.sk/natura/index1.php?p=4&sec=5&kod=SKUEV0299>)..

Lesné hospodárstvo

Lesy sú jednou zo základných zložiek životného prostredia. Ovplyvňujú a zlepšujú podnebie, vodné a pôdne pomery, vytvárajú prirodzené prostredie pre mnohé druhy rastlín, živočíchov a ich spoločenstvá, sú zdrojom zdravia, osvieženia a poskytujú trvalý zdroj dreva. S rozvíjajúcim sa hospodárstvom človek využíval lesy ako ľahko prístupnú surovinu a z hľadiska jej obnoviteľnosti aj

ako zdroj ľahko obnoviteľnej suroviny. V minulom období dochádzalo k intenzívnemu pretváraniu krajiny a využívaniu drevnej hmoty pri ťažobnej činnosti.

V pohorí prevládajú ihličnaté dreviny s prímiesou buka, v úpätných častiach pedimentového reliéfu trávnaté plochy (pasienky, lúky) nad lesmi, v Kordíckej brázde sa strieda lesostep s kultúrnou stepou. Starohorské vrchy predstavujú typ horskej lesnatej až lesolúčnej krajiny s lesným hospodárstvom a turisticko-rekreačnou funkciou. Eróznou-denudačnou brázda na karbonátickom a vulkanickom substráte je subtypom vrchovinej lesolúčnej až poľnohospodárskej krajiny s extenzívnou produkciou (12.12.2023, <https://www.najkrajisikraj.sk/starohorske-vrchy/>).

Starostlivosť o územie

Územným plánovaním sa sústavne a komplexne rieši priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia, určujú sa zásady, navrhuje sa vecná a časová koordinácia činností ovplyvňujúcich životné prostredie, ekologickú stabilitu, kultúrno - historické hodnoty územia, územný rozvoj a tvorbu krajiny v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja. Územné plánovanie je v súčasnosti upravené zákonom č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov. Územno - plánovacia dokumentácia je základným nástrojom územného rozvoja a starostlivosti o životné prostredie v obci. Základným nástrojom územného plánovania je územný plán obce. Územný plán obce je výsledok formálneho plánovania a je územnoplánovacím dokumentom v zmysle zákona č.50/1976 Zb. (zákon o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov) a v zmysle vyhlášky č.84/1976 Zb. (o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii) v znení neskorších predpisov. Obec má v súčasnosti spracovaný územný plán z roku 1998.

Ochrana ovzdušia

Ochrana ovzdušia sa vykonáva v zmysle zákona č. 194/2018 Z.z. o ovzduší, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 137/2010 Z.z. (v znení zákona č. 318/2012 Z.z., zákona č. 180/2013 Z.z., zákona č. 350/2015 Z.z. a zákona č. 293/2017 Z.z.). Vyhláška o zdrojoch znečistenia 410/2012 Z. z. v znení 98/2021. K znečisteniu ovzdušia v obci negatívne prispieva aj automobilová doprava na ceste D1, a III, ktorej intenzita neustále narastá. Meranie znečisťujúcich látok z dopravy sa zatiaľ nemeria, ale za 90% celkových emisií prchavých organických látok z dopravy zodpovedajú vozidlá s benzínovým motorom. Automobilová doprava okrem zvyšovania plynných emisií z výfukových plynov spôsobuje aj sekundárnu prašnosť.

Najbližšia monitorovacia stanica kvality ovzdušia sa nachádza v Banskej Bystrici na Námestí Slobody. Znečisťovanie ovzdušia riešeného územia pripadá do úvahy diaľkovým šírením, veľkými zdrojmi znečisťujúcimi ovzdušie v blízkom regióne a zdrojmi vo vlastnom území – lokálnymi zdrojmi. Medzi veľké zdroje v regióne patrí Bučina Zvolen, Tepláreň Zvolen. V minulosti patrila k nim aj Stredoslovenská cementáreň Banská Bystrica a iné veľké zdroje v Banskej Bystrici. Ukončením ich prevádzky sa situácia znečisťovania ovzdušia podstatne zmenila. Ovzdušie riešeného územia je ovplyvňované diaľkovými prenosmi znečisťujúcich látok vznikajúcich mimo riešeného územia a produkciou znečisťujúcich látok na riešenom území. Hlavnými zdrojmi diaľkových prenosov pri západnom prúdení sú priemyselné komplexy v oblasti Hornej Nitry (Prievidza, Nováky) a Hliníkareň v Žiari nad Hronom (dočasne pozastavená výroba), pri severo-južnom prúdení sú to priemyselné prevádzky vo Zvolene a v Banskej Bystrici.

Ako prezentuje nasledujúca tabuľka, okres Banská Bystrica nepatrí k veľkým producentom základných znečisťujúcich látok. Nachádza sa však v blízkosti oblasti s intenzívnou priemyselnou činnosťou.

Produkcia v t na km ² podľa územie, chemická zlúčenina a rok											
Okres Banská Bystrica	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Tuhé emisie	0,1	0	0	0,1	0	0	0	0	0	0	0,5
Oxid siričitý	0	0	0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3
Oxid dusíka	0,3	0,3	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,5	0,4	0,9
Oxid uhoľnatý	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	4,0
<i>Tuhé emisie SR</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>0,6</i>
<i>Oxid siričitý SR</i>	<i>1,2</i>	<i>1,3</i>	<i>1,3</i>	<i>1,1</i>	<i>1</i>	<i>0,9</i>	<i>1,3</i>	<i>0,5</i>	<i>0,5</i>	<i>0,4</i>	<i>0,3</i>
<i>Oxid dusíka SR</i>	<i>0,7</i>	<i>0,7</i>	<i>0,7</i>	<i>0,6</i>	<i>0,6</i>	<i>0,6</i>	<i>0,6</i>	<i>0,5</i>	<i>0,5</i>	<i>0,5</i>	<i>1,2</i>
<i>Oxid uhoľnatý SR</i>	<i>2,3</i>	<i>2,6</i>	<i>2,9</i>	<i>2,8</i>	<i>2,8</i>	<i>3,1</i>	<i>3,1</i>	<i>3,1</i>	<i>3,1</i>	<i>2,9</i>	<i>5,7</i>

Zdroj: <http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak/>

Do ovzdušia sa z riešeného územia dostávajú: toxické oxidy dusíka (NOX), ktoré spôsobujú ochorenia dýchacích ciest, cyanózu srdca, majú aj karcinogénne účinky, toxický oxid siričitý (CO₂), ktorý narúša krvotvorbu, dráždi sliznice a oči, spôsobuje chronické ochorenia dýchacích ciest, popolčeky, ktoré zasahujú predovšetkým dýchacie cesty, pri niektorých druhoch popolčekov je zasiahnuté aj srdce a imunitný aparát (karcinogénne účinky), polietavý prach prevažne zo sekundárnej prašnosti spôsobuje ochorenia dýchacích ciest, rozľahlé plochy porastené burinnými spoločenstvami sú jedným zo zdrojov alergických ochorení slizníc. Ako už ale bolo spomenuté, oproti ostatným regiónom Slovenska je okres Banská Bystrica jeden zo stredne znečistených regiónov. Ako prezentuje nasledujúca tabuľka, k výraznému poklesu dochádza v prípade produkcie oxidu siričitého a tuhých emisií.

Produkcia v t podľa územie, chemická zlúčenina a rok											
Okres B. Bystrica	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Tuhé emisie	44,5	39,0	33,8	67,5	30,6	28,6	32,7	30,3	24,4	23,9	380,7
Oxid siričitý	6,2	5,4	4,3	73,2	80,0	85,3	87,2	86,4	181,1	172,4	202,9
Oxid dusíka	206,4	221,9	251,9	299,0	264,0	269,2	271,1	261,0	364,6	350,1	744,9
Oxid uhoľnatý	140,2	155,3	196,1	182,6	125,3	111,1	112,0	121,3	129,2	125,5	3206,4

Zdroj: <http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak/>

Vplyvom nepriaznivej klimageografickej polohy sa exhaláty hlavne v jesennom a zimnom období koncentrujú v prízemnej vrstve ovzdušia. Naopak koncentrácie polietavého prachu sa zvyšujú pri normálnych klimatických situáciách a to už pri najmenších rýchlostiach vetra.

Hlukové pomery z dopravy

V zmysle Nariadenia vlády SR č. 40/2002 Z. z. o ochrane zdravia pred hlukom a vibráciami najvyššie prípustné hodnoty hluku z dopravy vo vonkajších priestoroch v obytnom území ciest I. až III. triedy, zberných obecných komunikácií a hlavných železničných ťahov sú povolené pre deň LA eq,p = 60 dB a v noci LA eq,p = 50 dB.

Najväčším zdrojom hluku v záujmovom území je intenzívna cestná doprava na ceste III triedy 2410, ktorá prechádza do zastavaného územia obce. Intenzívnu dopravu môžeme považovať za prevažne líniový stresový faktor, ktorý negatívne vplyva na okolitú krajinu pozdĺž dopravných koridorov. Okrem hluku z dopravy je potrebné spomenúť aj stacionárne zdroje hluku, ktorými sú predovšetkým areály a prevádzky výroby. Vibrácie vyvolané dopravou sú sledovateľné len u cestnej dopravy a majú v riešenom priestore len malú priestorovú pôsobnosť vzhľadom na veľkosť a skladbu dopravného prúdu. V tomto zmysle má na vznik vibrácií podiel hlavne autobusová doprava. V riešenom území sa v blízkosti dopravných trás, ktoré môžu mať podiel na vzniku vibrácií nenachádzajú špeciálne činnosti s negatívnou pôsobnosťou vibrácií vyvolaných dopravou.

Odpadové hospodárstvo

Základným právnym predpisom pri predchádzaní vzniku odpadov a pri nakladaní s odpadmi je zákon NR SR č. 79/2015 Z. z. o odpadoch, ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2001 (v znení č. 91/2016 Z. z., 313/2016 Z. z., 90/2017 Z. z., 90/2017 Z. z., 292/2017 Z. z., 292/2017 Z. z., 106/2018 Z. z., 177/2018 Z. z., 208/2018 Z. z., 312/2018 Z. z., 312/2018 Z. z., 302/2019 Z. z., 302/2019 Z. z., 364/2019 Z. z., 460/2019 Z. z., 460/2019 Z. z., 460/2019 Z. z., 460/2019 Z. z., 74/2020 Z. z., 218/2020 Z. z., 285/2020 Z. z., 285/2020 Z. z., 9/2021 Z. z., 46/2021 Z. z.). Jedným zo základných nástrojov stratégie hospodárenia s odpadmi je vypracovanie „Programov odpadového hospodárstva“. Program odpadového hospodárstva Slovenskej republiky vypracováva Ministerstvo životného prostredia a následne samosprávny kraj, obec a pôvodca odpadu. Obsah Programu odpadového hospodárstva obce na roky 2016 - 2020 je zostavený podľa požiadaviek § 2 až § 5 vyhlášky MŽP SR č. 310/2013 Z.z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o odpadoch a zároveň zohľadňuje POH SR a POH Banskobystrického kraja. Ciele a opatrenia POH SR a POH Banskobystrického kraja 2016 - 2020 sa budú realizovať obcou. Keďže obec už nespada do minulosti pod povinnosť spracovať POH vzhľadom na jej veľkosť a objem produkovaného odpadu, nemá v súčasnosti spracovaný platný POH.

Odpadové hospodárstvo zahŕňa všetky činnosti zamerané na predchádzanie a obmedzovanie vzniku odpadov, znižovanie ich nebezpečnosti pre životné prostredie, ako aj na nakladanie s odpadmi v súlade s platnými zákonmi. Nakladanie s odpadmi je definované ako zber odpadov, preprava odpadov, zhodnocovanie odpadov a zneškodňovanie odpadov vrátane starostlivosti o miesto zneškodňovania.

Štatistické ukazovatele v oblasti nakladania s komunálnym odpadom prezentuje nasledujúca tabuľka.

Relatívne ukazovatele z oblasti nakladania s komunálnym odpadom v regióne											
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Mn. komun. odpadu (kg/obyv.)	334,36	328,16	337,55	357,74	349,22	350,46	378,64	422,78	420,17	468,99	487,15
Mn. zhodn. kom. odp. (kg/obyv.)	43,47	53,78	72,44	71,95	71,81	77,69	105,4	155,22	181,01	211,51	246,6
Mn. znešk. kom. odp. (kg/obyv.)	286,93	274,36	264,71	277,7	272	272,54	273,25	267,56	239,06	252,61	234,28
% zhodnoc. kom. odpadu	13	16,39	21,46	20,11	20,56	22,17	27,84	36,71	43,08	45,1	50,62
% recyklácia	9,65	15,12	16,17	13,06	18,15	21,67	27,83	36,71	38,9	45,05	50,26
% miera skládkovania	84,28	83,6	77,26	73,01	77,89	77,76	72,16	63,29	56,9	53,86	48,09

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

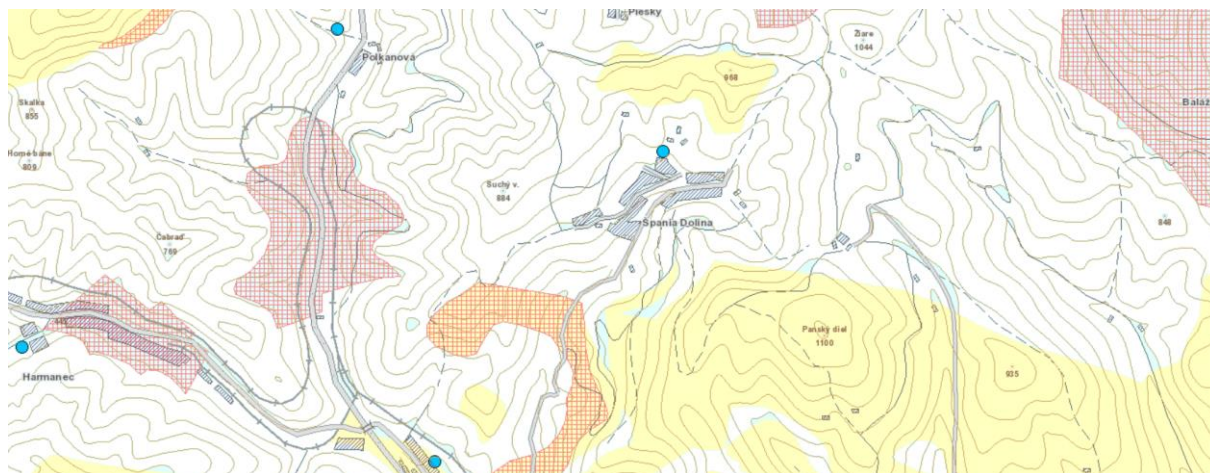
Obec má upravené nakladanie s komunálnym odpadom a drobnými stavebnými odpadmi, vznikajúcimi v obci cez VZN. Separovaný zber využiteľných zložiek komunálneho odpadu je v súčasnosti organizovaný v rôznych formách, separované zložky budú využité ako druhotné suroviny. Likvidáciu komunálneho odpadu sa odporúča riešiť v súlade so širšími vzťahmi v kraji v náväznosti na zákon o odpadoch. V súčasnosti sa v riešenom území nenachádzajú rozsahom väčšie divoké skládky, je však nutné jednoduchou formou upozorňovať obyvateľov obce na likvidáciu odpadu formou jeho triedenia.

Vibrácie

Z hľadiska trvalých zdrojov vibrácií, ktoré sa vyskytujú v záujmovom území rozlišujeme vibrácie z cestnej dopravy. Na území obce je hlavným zdrojom vibrácií automobilová premávka na ceste III/2410. Z hľadiska intenzity dopravy v obci je táto environmentálna záťaž závislá najmä od intenzity a skladby dopravného prúdu. Potenciálnym zdrojom vibrácií pri realizácii rozvoja obce bude činnosť ťažkých stavebných mechanizmov, použitie stavebných technológií a preprava ťažkými nákladnými vozidlami. Vplyv vibrácií na okolie v období výstavby možno vzhľadom na použitie bežných stavebných technológií považovať za významný. Zdrojom vibrácií na nízkej úrovni produkcie budú novo navrhované miestne obslužné komunikácie, ktoré budú v prevažnej miere využívané osobnými motorovými vozidlami.

Radónové riziko

Podľa mapy Prognóza radónového rizika (Čížek, P., a kol., In: Atlas krajiny SR, 2002) sa riešené územie nachádza v oblasti s nízkym radónovým rizikom. Postup stanovenia presnej objemovej aktivity radónu v pôdnom vzduchu, priepustnosti základových pôd riešeného územia ako bude potrebné vykonať v ďalších stupňoch projektovej prípravy.

Obrázok: radónové riziko v obci Špania Dolina
Zdroj: 10.12.2023, <https://apl.geology.sk/radio/>

Pôda

Kvalita pôdy patrí medzi najvýznamnejšie faktory využívania a rozvoja územia obce. Vzhľadom k veľmi dlhému času jej obnovy je potrebné v maximálnej miere zohľadňovať jej prirodzené vlastnosti. Rozsah pôdneho fondu je obmedzený, a práve preto musí byť v plnom rozsahu racionálne využívaný. Medzi hlavné negatívne faktory, ktoré ovplyvňujú pôdnu produkciu a jej environmentálne funkcie patria najmä zhutňovanie a acidifikácia pôd, neuvážené rekultivácie pôd, neúmerne meliorácie, nadmerná chemizácia, stále sa zvyšujúca erózia, zosuvy, divoké skládky a emisno – imisná kontaminácia pôd.

Degradácia pôdy eróziou

Vonkajšími faktormi mechanickej degradácie pôd sú vietor a zrážky podporované typom reliéfu a antropogénnou činnosťou. Reliéf v riešenom území je členitý, s prejavmi vodnej erózie prevažne na hľušine, ktorá ostala po ťažbe medi v minulosti. Erózia v menšom meradle sa môže prejavovať aj v blízkosti vodného toku Banský potok, kde sú procesy zmývania a akumulácie intenzívnejšie. Na druhej strane odkrytý terén po ťažbe drevnej hmoty vytvára podmienky pre vodnú aj veternú eróziu, najmä v mimovegetačnom období.

Lesné hospodárstvo

Les ako výnimočné spoločenstvo so svojimi nenahraditeľnými prírodnými funkciami predstavuje základnú podmienku existencie a vývoja organizmov, vrátane človeka. Má schopnosť v pomerne veľkom rozsahu tvoriť klímu v malých, stredných a veľkých rozmeroch. V porovnaní s inými rastlinnými spoločenstvami sú lesy najrozmernejšie ako výškové, tak v rozsahu účinnej povrchovej plochy. Ich rozčlenený korunový priestor vyvoláva spomalenie a značné vírivé premiešanie vzduchu. To všetko účinne pôsobí na spomalenie rýchlosti vetra. Les prispieva k zväčšovaniu vodných pár v ovzduší, ktoré sa prúdením vzduchu prenášajú do okolia. Les pôsobí priaznivo i na zloženie vzduchu, na jeho fyzikálne, chemické a biologické vlastnosti. V ovplyvňovaní prirodzeného prostredia majú lesné komplexy osobitný význam i pre bilanciáciu kyslíka a oxidu uhličitého vo vzduchu. Lesy výrazne menia aj radiačné a teplotné pomery atmosféry, a tým fyzikálne vlastnosti vzduchu. Medzi významné novodobé účinky lesov patrí aj ich pôsobenie na znečistenie kontaminácie ovzdušia. Lesný porast ovplyvňovaním pohybu vzduchu pôsobí aj na pohyb nečistôt. Tuhé znečisteniny tlmením prúdenia vzduchu sedimentujú a zachytávajú sa na vegetačných orgánoch. Aerosolové a plynné nečistoty sú čiastočne sorbované porastom alebo dvíhané turbulenciou do vyššej vzdušnej zóny, kde sa ich koncentrácia znižuje resp. eliminuje. Protiimísne pôsobenie lesa bude tým väčšie, čím väčšia bude povrchová plocha funkčného porastu. Hydrické pôsobenie lesa v podstate zahŕňa vplyv lesa na vodný režim krajiny. Prejavuje sa dielčimi vplyvmi lesných spoločenstiev na zrážky, výpar a odtok vody. Edafické vplyvy lesa spočívajú v komplexnom pôsobení lesných porastov na tvorbu a ochranu pôdy a jej zlepšovanie. Ide o komplexné vplyvy lesa na urýchľovanie tvorby pôdy, jej prehlbovanie, pôsobením koreňového systému zlepšenie jej vlastností a ochranu pred deštruktívnymi činiteľmi (eróziou, zosuvmi) (<http://envirodopke.szm.com/les.htm>, 8.9.2013).

Erózia pôdy

Erózia pôdy je rozrušovanie (lat. erode = hrýzt') povrchu pevnín vodou, ľadom a vetrom. V závislosti od podmienok sa prejavuje jednotlivo alebo v určitej kombinácii. Znamená odnos pôdnej hmoty (denudácia), jej premiestňovanie do iných polôh (transport) a ukladanie (akumulácia) vo forme nánosov alebo prekryvu (Bedrna, 2002).

Zastúpenie kategórií ohrozenosti vodnou eróziou v okrese B. Bystrica (% z poľnohospodárskej pôdy)

Okres	Kategória eróznej ohrozenosti			
	žiadna až slabá erózia	stredná erózia	silná erózia	extrémna erózia
Banská Bystrica okres	9,84	13,61	26,68	49,88
Banskobystrický kraj	24,43	23,69	23,52	28,36

Zdroj: 10.10.2023, http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/vod/vod.aspx

Priame **okolie ako aj kataster obce** predstavuje územie vysoko ohrozené eróziou.

Správa povodí

Právna starostlivosť o vodu je vymedzená v zákone NR SR č. 184/2002 Z. z. o vodách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (vodný zákon) s účinnosťou od 1. júna 2002. Tento zákon vytvára podmienky na všestrannú ochranu povrchových vôd a podzemných vôd vrátane vodných ekosystémov a od vôd priamo závislých krajinných ekosystémov, na zlepšenie stavu povrchových vôd a na ich účelné a hospodárne využívanie. Katastrálnym územím obce Špania Dolina preteká vodohospodársky významný vodný tok Banský potok.

Povrchové vody

Povrchové vody a vodné toky v riešenom území sú kontaminované ďalej predovšetkým splachmi humusu, pôdy (zeminy), ako aj hlušiny. Vďaka starostlivosti a kontrole zo strany obecného úradu sú prípady hádzania domového odpadu, kovového šrotu, obalov do vodných tokov skôr ojedinelé a periodicky sa odstraňujú. Mierny rozsah chemického znečistenia predstavujú lesná technika a nelegálne skládky odpadov, z ktorých sú často vylúhované aj toxické látky znečisťujúce povrchové i podzemné vody.

2.6. OBYVATEĽSTVO

V obci žije viac ako 91,03 % obyvateľov so slovenskou národnosťou. Celkovo viac ako 51,12 % obyvateľov sa hlási k rímskokatolíckemu vierovyznaniu. Nasledujúca tabuľka prezentuje počet obyvateľov bývajúcich v obci Špania Dolina v roku 2021.

Bývajúce obyvateľstvo v obci Špania Dolina (rok 2021)						
	spolu	ženy	0-14	65+	15-65	
obec Špania Dolina	224	110	24	48	152	

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011,

V roku 2021 žilo v obci celkovo 224 obyvateľov. V tomto roku žilo v obci 110 žien. Najväčšiu skupinu tvorili obyvatelia od 15 do 65 rokov - 152. Nasledujúca tabuľka prezentuje štruktúru obyvateľstva obce Špania Dolina podľa vierovyznania v roku 2021. Obec je podľa kritéria vierovyznania s dvomi dominantnými vierovyznaniami. K Evanjelickému vierovyznaniu sa hlásilo 4,93 % obyvateľstva. Pri 4,93 % nebolo zistené vierovyznanie. Bez vyznania bolo 30,49 % obyvateľov.

Bývajúce obyvateľstvo podľa náboženského vyznania			
Ukazovateľ	SODB 2021	%	
Rímskokatolícka cirkev	114	51,12	
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	11	4,93	
Gréckokatolícka cirkev	1	0,45	
iné	18	8,70	
bez vyznania	68	30,49	
nezistené	11	4,93	
Spolu	223		

Zdroj: http://www.sodbtn.sk/obce/obec_stat_vierovyznanie.php?kod_obce=543136

Z hľadiska národnostnej štruktúry sa väčšina obyvateľov hlási k slovenskej národnosti – 91,03 %.

Bývajúce obyvateľstvo podľa náboženského vyznania			
Ukazovateľ	SODB 2021	%	
Slovenská	203	91,03	
Maďarská	1	0,45	
Česká	4	1,79	
Nemecká	1	0,45	
Poľská	2	0,90	
Ostatné	2	0,90	
Nezistené	10	4,48	
Spolu	223		

Zdroj: http://www.sodbtn.sk/obce/obec_stat_vierovyznanie.php?kod_obce=543136

V okrese Banská Bystrica je národnostná štruktúra podobná. Žije tu cca. 100838 obyvateľov slovenskej národnosti. Postupne klesá počet obyvateľov českej (753) a moravskej národnosti (26). Ostatné národnosti jú sledovanom období relatívne stabilné. Výrazne narástol počet obyvateľov ukrajinskej národnosti (135).

Stav obyvateľstva ku koncu obdobia (k 31.12.)											
ok. B. Bystrica	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Spolu	111148	111112	111018	110920	110925	110931	110941	110716	110631	108120	107642
Slovenská	95974	96478	96493	96520	96608	96734	96846	96759	96733	101141	100838
Maďarská	357	392	394	400	409	413	421	423	424	320	306
Rómska	572	568	568	569	568	566	562	562	565	191	186
Rusínska	55	55	56	56	55	55	55	55	55	41	38
Ukrajinská	51	66	72	76	83	88	93	91	93	134	135
Česká	823	910	912	914	916	931	932	927	954	739	753
Nemecká	89	112	112	113	116	117	119	120	131	60	64
Poľská	54	143	153	157	164	167	174	176	181	68	70
Chorvátska	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13	18
Srbská	0	0	0	0	0	0	0	0	0	17	17
Ruská	86	100	108	117	132	131	131	127	128	124	125
Židovská	15	15	15	15	15	15	15	15	15	13	13
Moravská	98	95	95	94	93	91	89	88	87	26	26
Bulharská	18	26	26	27	28	28	28	28	31	17	18
Sliezska	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	3
Grécka	5	7	6	7	8	9	9	9	11	15	14
Rumunská	12	45	46	48	49	50	55	55	56	24	27
Rakúska	6	28	31	30	31	34	34	34	37	15	17
Vietnamská	20	29	30	30	30	37	40	40	43	29	29
Albánska	0	0	0	0	0	0	0	0	0	14	15
Iná a nezistená	12913	12043	11901	11747	11620	11465	11338	11207	11087	5026	4840

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

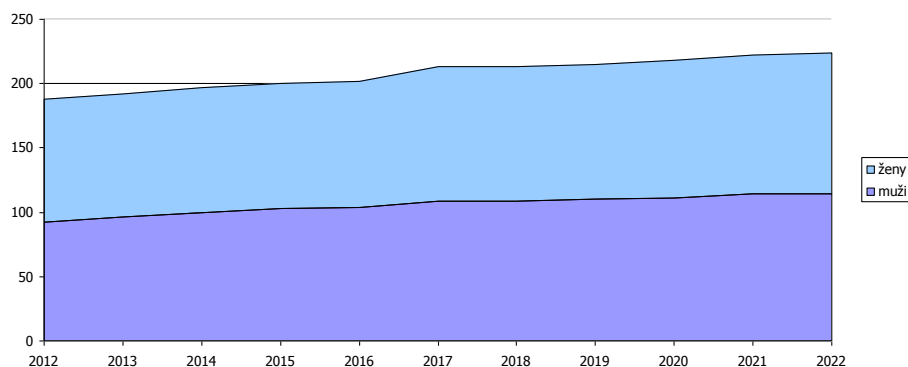
Demografia

Problémom a zároveň bariérou rozvoja prevažnej časti obcí je postupné znižovanie počtu obyvateľov. V prípade obce Špania Dolina bol zaznamenaný nárast počtu obyvateľov (z dôvodu bezprostrednej alokácie pri krajskom meste Banská Bystrica).

Stav obyvateľstva ku koncu obdobia (k 31.12.)											
o. Špania Dolina	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
k 1.1.	193	188	192	197	200	202	213	213	215	223	222
k 30.6.	191	190	195	199	201	208	213	214	217	223	223
k 31.12	188	192	197	200	202	213	213	215	218	222	224
muži	92	96	100	103	104	109	109	110	111	114	114
ženy	96	96	97	97	98	104	104	105	107	108	110
Index	-	1,021	1,026	1,015	1,010	1,054	1,000	1,009	1,014	1,018	1,018

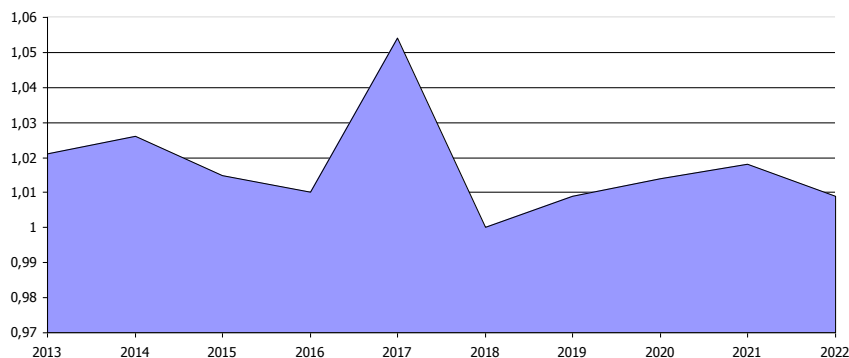
Priemer Ix

Zdroj: ŠÚSR, 2012-2022, DataCubes

Obrázok: Vývoj počtu mužov a žien

Zdroj: ŠÚSR, 2012-2022, DataCubes

Obrázok: Vývoj rastového indexu v obci

Zdroj: ŠÚSR, 2012-2022, DataCubes

Počas sledovaného obdobia počet obyvateľov vzrástol o 36 (19,15 %). Priemerný index dosiahol hodnotu 1,009, čo predstavuje priemerný ročný nárast o 1,74 %. K najvyššiemu nárastu došlo v roku 2017, kedy vzrástol počet obyvateľov o 11 osôb. K roku s najnižším nárastom obyvateľstva patril rok 2016, 2019 a 2022, kedy vzrástol počet obyvateľov o 2. V roku 2021 bol zaznamenaný nárast o 4 obyvateľov. K úbytku nedošlo v žiadnom roku. V roku 2018 bola vyrovnaná bilancia. V obci žije väčší počet mužov ako žien.

Prirodzený prírastok obyvateľstva

Nasledujúca tabuľka prezentuje prirodzený prírastok/úbytok obyvateľstva v okrese Banská Bystrica, ako aj prirodzený prírastok v obci Špania Dolina.

Prirodzený prírastok											
O. Špania Dolina	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
okr. B. Bystrica HMPP	0,09	0,22	-0,09	-0,01	0,33	0,14	0,23	-0,3	-0,61	-3,73	-2,38
prirodzený prírastok	-4	0	-1	-1	-3	3	-2	-1	-1	0	2
hrubá miera pr. prír.	-21	0	-5,14	-5,04	-14,93	14,46	-9,39	-4,67	-4,62	0	8,97

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2023

Vývoj ukazovateľa hrubej miery prirodzeného prírastku obyvateľstva v okrese v sledovanom období vykazuje negatívny trend. Počet živonarodených prekračuje v obci počet zomrelých obyvateľov v roku 2022 sledovaného obdobia. Najvyšší prirodzený úbytok bol zaznamenaný v roku 2012. 2016 a 2017 to - 4 a - 3 osoby.

Nasledujúca tabuľka prezentuje počet živonarodených (hrubá miera) v okrese a vývoj počtu narodených za obec Špania Dolina. Rastový trend v okrese bol evidovaný do roku 2018, kedy hrubá miera dosiahla 9,67. Do roku 2022 klesol tento počet na 8,16. V súčasnosti je v obci nerovnomerný trend. Najvyšší počet živonarodených bol evidovaný v roku 2017 a 2015 a to 4 a 3 osoby.

Počet živonarodených											
O. Špania Dolina	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
okr. Banská Bystrica HM	9,04	8,95	9,06	9,23	9,36	9,15	9,67	9,39	9,26	9,13	8,16
narodení	0	2	0	3	0	4	1	0	1	2	2
živonarodení	0	2	0	3	0	4	1	0	1	2	2
hrubá miera živorod.	0	10,53	0	15,11	0	19,28	4,69	0	4,62	8,99	8,97

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2023

Štatistika počtu potratov v okrese nevykazuje podobné tendencie, ako v prípade obecnej štatistiky. Potratovosť v obci je na nižšej priemernej úrovni ako je priemer okresu. V obci sa počas sledovaného obdobia vyskytol najväčší počet potratov v roku 2015, 2020 a 2021 (1).

Počet potratov

O. Špania Dolina	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
okr. Banská Bystrica HM	3,24	3,1	2,85	2,9	2,86	2,56	2,62	2,04	2,08	1,96	1,88
potratovosť	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0
hrubá miera potratovosti	0	0	0	5,04	0	0	0	0	4,62	4,49	0
index potratovosti	0	0	0	33,33	0	0	0	0	100	50	0
ukončené tehotenstvá	0	2	0	4	0	4	1	0	2	3	2
hrubá miera uk. tehot.	0	10,53	0	20,15	0	19,28	4,69	0	9,24	13,48	8,97

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2023

Počet zomretých v okrese vykazuje stabilný trend s trendom nárastu v posledných rokoch sledovaného obdobia. Počet kolíše okolo 9,68 osôb na 1000 obyvateľov. Najvyšší počet bol zaznamenaný v roku 2022.

V obci Špania Dolina možno sledovať rastúci aj klesajúci trend. V roku 2012 bolo evidovaných 21 zomretých na 1000 obyvateľov, v roku 2022 to bolo 0. V roku 2020 to bolo 9,24 zomretých na 1000 obyvateľov.

Počet zomretých											
O. Špania Dolina	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
okr. Banská Bystrica HM	8,95	8,74	9,15	9,24	9,02	9,01	9,45	9,69	9,88	12,86	10,54
zomretí	4	2	1	4	3	1	3	1	2	2	0
hrubá miera úmrtnosti	21	10,53	5,14	20,15	14,93	4,82	14,08	4,67	9,24	8,99	0

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2023

Migrácia obyvateľstva

Migrácia obyvateľstva t.j. rozdiel medzi prisťahovanými a vystáňovanými obyvateľmi vykazuje pozitívny vývoj. Rozhodujúci podiel na migrácii obyvateľstva v obci pripadá na občanov v produktívnom veku. V sledovanom období vykazoval migračný prírastok pozitívny trend. Pozitívny vývoj súvisí s blízkou alokáciou obce Špania Dolina bezprostredne blízko krajského mesta Banská Bystrica. V roku 2014, 2016 a 2017 presahoval počet prisťahovaných počet vystáňovaných o 6, 5 a 8 osôb. Najvyššia pozitívna bilancia bola zaznamenaná v roku 2017.

Saldo sťahovania											
O. Špania Dolina	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
okr. Banská Bystrica HM	-0,38	-0,54	-0,76	-0,87	-0,29	-0,08	-0,14	-1,73	-0,15	-1,9	-2,05
migračné saldo	-1	4	6	4	5	8	2	3	4	-1	0
hr. miera migr. salda	-5,25	21,05	30,85	20,15	24,88	38,55	9,39	14,02	18,48	-4,49	0

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2023

Nasledujúca tabuľka prezentuje absolútne hodnoty migrujúcich za obec Špania Dolina. Najvyšší počet obyvateľov migruje mimo územia SR.

Migrácia obyvateľstva											
O. Špania Dolina	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
prisťahovaní	5	5	11	9	12	11	3	6	9	1	6
vystáňovaní	6	1	5	5	7	3	1	3	5	2	6

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2023

V sledovanom období počet vystáňovaných kolíše. Stúpajúca tendencia bola zaznamenaná hlavne v roku 2016 a 2020 - celkovo až 7 a 5 vystáňovaných. V roku 2022 počet vystáňovaných dosiahol hodnotu 6. Najväčší počet prisťahovaných bol zaznamenaný v roku 2014 a 2017, kedy sa do obce prisťahovalo celkovo 11 obyvateľov. V roku 2022 sa do obce prisťahovalo 6 osôb.

Celkový prírastok

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj celkového prírastku na 1000 obyvateľov v okrese, ktorý je súčtom prirodzeného a migračného prírastku a absolútne hodnoty za obec. Celkový prírastok vykázal v okrese v sledovanom období len v troch rokoch zápornú hodnotu (2013, 2017 a 2019).

Celkový prírastok (- úbytok)											
O. Špania Dolina	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
okr. Banská Bystrica HM	-0,29	-0,32	-0,85	-0,88	0,05	0,05	0,09	-2,03	-0,77	-5,63	-4,43
celkový prírastok	-5	4	5	3	2	11	0	2	3	-1	2
hrubá miera celk. pr.	-26,25	21,05	25,71	15,11	9,95	53,01	0	9,35	13,86	-4,49	8,97

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2023

Celkový prírastok v obci vykazuje nerovnomerný trend. K najvyššiemu prírastku došlo v roku 2017, kedy počet obyvateľov dosiahol hodnotu 11. K celkovému úbytku v obci počas sledovaného obdobia došlo len v roku 2012 a 2021.

Počet sobášov a rozvodov

Nasledujúce tabuľky prezentujú vývoj počtu sobášov a rozvodov v okrese a sobášnosť a rozvodovosť v obci Špania Dolina. Na 1000 obyvateľov v okrese roku 2012 pripadalo 4,53. Do roku 2022 bol ich počet na hodnote 5,14.

Počet sobášov											
O. Špania Dolina	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
okr. B. Bystrica HM	4,53	4,75	4,74	5,21	5,72	5,35	5,13	5,02	4,11	4,9	5,14
sobášnosť	1	1	0	2	0	0	3	1	0	1	0
hrubá miera sobášnosti	5,25	5,26	0	10,08	0	0	14,08	4,67	0	4,49	0

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2023

V porovnaní s regionálnou štatistikou je sobášnosť v obci nižšia, ako v prípade okresu. Najvyšší počet sobášov sa uskutočnil v rokoch 2018. V prípade rozvodovosti boli hodnoty pod úrovňou okresu. K najväčšiemu počtu rozvodov došlo v roku 2014 a 2018 a to 2.

Počet rozvodov											
O. Špania Dolina	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
okr. B. Bystrica HM	2,47	2,11	2,06	1,88	1,72	1,92	1,85	1,8	1,65	1,76	1,76
rozvodovosť	0	0	2	0	0	0	2	0	0	0	1
hrubá miera roz.	0	0	10,28	0	0	0	9,39	0	0	0	4,48

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2023

Hustota obyvateľov

Nasledujúca tabuľka prezentuje hustotu obyvateľov na km². Hustota obyvateľstva v obci je hlboko pod úrovňou Slovenska. Z dlhodobého hľadiska dochádza v obci k nárastu hustoty obyvateľstva. V roku 2012 dosiahla hustota hodnotu 14,97 a do roku 2022 stúpila na hodnotu 17,53. Nachádza sa hlboko pod úrovňou hustoty vidie ka (61,57).

Hustota obyvateľov na km ² k 31.12. podľa územie a rok											
O. Špania Dolina	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Mestá	407,33	406,74	405,9	405,13	400,79	399,84	399,06	398,27	394,81	392,06	389,2
vidiek	59,1	59,34	59,61	59,87	60,03	60,34	60,66	60,98	61,23	61,31	61,57
SR	110,28	110,4	110,51	110,61	110,75	110,93	111,08	111,23	111,33	110,98	110,78
okr. Banská Bystrica	137,34	137,29	137,21	137,1	137,04	137,04	137,05	136,92	136,73	133,95	133,28
O. Špania Dolina	14,97	14,93	15,29	15,6	15,8	16,31	16,74	16,82	17,01	17,49	17,53

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2023

Veková štruktúra obyvateľstva obce

Nasledujúca tabuľka predstavuje vývoj počtu obyvateľov podľa 5 ročných vekových skupín.

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)

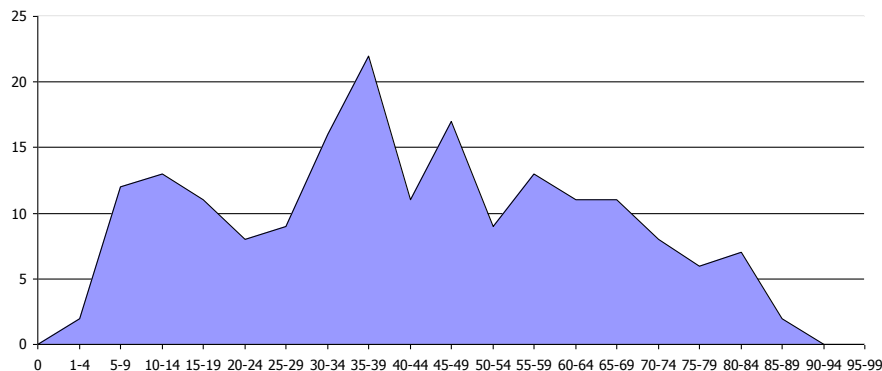
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Spolu	188	192	197	200	202	213	213	215	218	222	224
0	0	2	0	3	0	4	1	1	2	2	1
1-4	2	2	3	2	5	5	7	8	9	10	7
5-9	12	11	11	8	7	5	5	4	5	6	10
10-14	13	13	10	12	15	14	12	11	10	8	6
15-19	11	12	11	11	12	12	14	12	12	12	12
20-24	8	8	9	8	10	12	12	13	13	12	11
25-29	9	8	9	10	7	7	9	9	9	13	15
30-34	16	14	12	13	11	10	9	11	13	9	10
35-39	22	23	22	19	17	19	16	11	14	13	12
40-44	11	12	19	22	26	24	27	22	19	17	18
45-49	17	17	14	14	13	16	17	27	28	31	27
50-54	9	14	19	21	21	20	16	14	13	14	16
55-59	13	13	6	4	8	11	17	19	21	19	18
60-64	11	10	16	17	15	17	12	8	3	10	13
65-69	11	9	11	12	12	10	12	16	18	16	16
70-74	8	10	10	6	8	10	9	10	10	13	12
75-79	6	6	5	9	7	9	10	10	6	7	8
80-84	7	7	9	6	5	3	3	3	8	6	8
85-89	2	1	1	3	3	5	4	5	3	3	1
90-94	0	0	0	0	0	0	1	1	2	1	3
95-99	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

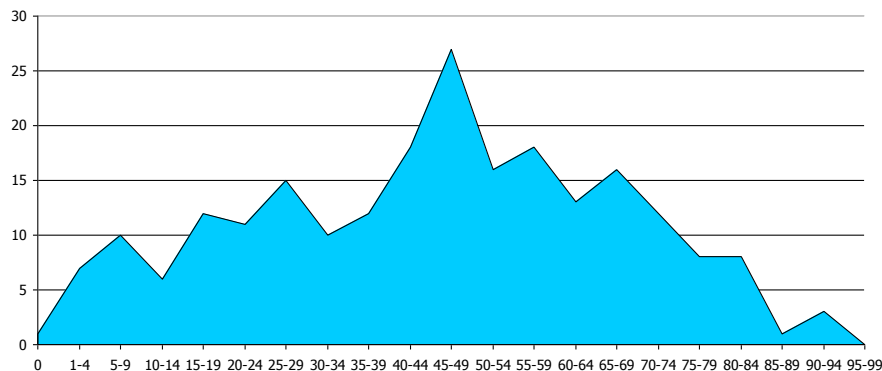
K najvyššiemu nárastu došlo vo vekových skupinách od 50 - 54 a od 65 do 84. Sledovanie jednotlivých vekových skupín je dôležité z hľadiska formovania ponuky služieb a formovania infraštruktúry v obci Špania Dolina.

Veková štruktúra obyvateľstva

2012

2022

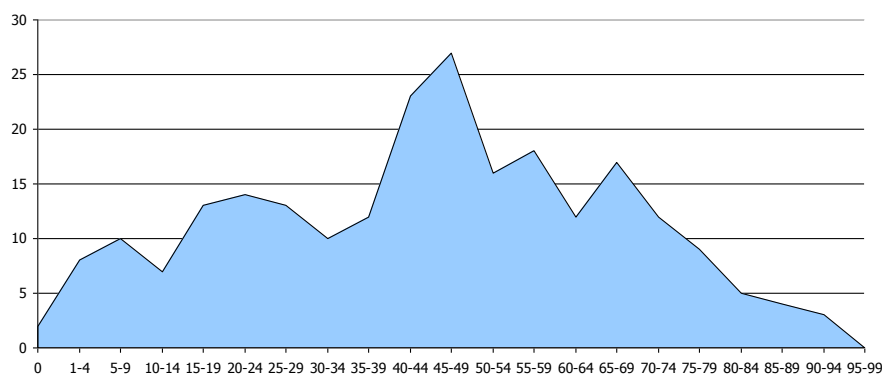

Prognózy

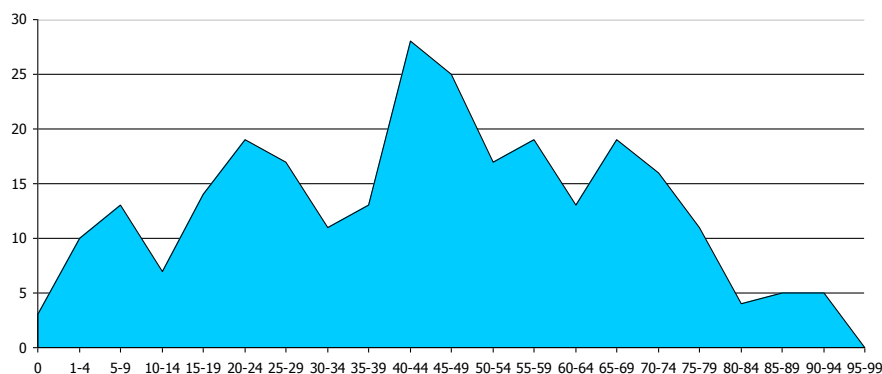
V prípade, že sa doterajší trend zachová, v nasledujúcich 11 rokoch by malo dôjsť k nárastu počtu obyvateľov hlavne v predproduktívnom, produktívnom a poproduktívnom veku. Do roku 2034 by mal celkový počet obyvateľov stúpnuť na 271 obyvateľov. Vekové skupiny by mali mať rovnomerný vývoj. Intenzívnejší vývoj by mal pokračovať vo vekových skupinách od 20 do 29 a 40 - 44.

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)											
	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Spolu	235	238	241	242	246	254	257	260	262	266	271
0	2	2	2	2	2	2	2	2	3	3	3
1-4	8	8	9	9	9	9	9	10	10	10	10
5-9	10	11	11	11	11	12	12	12	12	13	13
10-14	7	7	6	6	6	6	6	6	6	7	7
15-19	13	13	13	13	13	13	13	13	14	14	14
20-24	14	15	15	16	16	17	17	18	18	19	19
25-29	13	13	14	14	15	15	15	16	16	17	17
30-34	10	10	10	10	11	11	11	11	11	11	11
35-39	12	12	12	12	12	13	13	13	13	13	13
40-44	23	24	24	25	25	26	26	27	27	28	28
45-49	27	27	27	26	26	26	26	26	25	25	25
50-54	16	16	16	16	16	17	17	17	17	17	17
55-59	18	18	18	18	18	19	19	19	19	19	19
60-64	12	12	12	12	12	13	13	13	13	13	13
65-69	17	17	17	17	18	18	18	18	18	18	19
70-74	12	13	13	13	14	14	14	15	15	16	16
75-79	9	9	9	10	10	10	10	10	11	11	11
80-84	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	4
85-89	4	4	4	4	4	4	4	5	5	5	5
90-94	3	3	3	3	4	4	4	4	5	5	5
95-99	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Prognózovaná veková štruktúra obyvateľstva
2023

2023

Ďalšie demografické charakteristiky

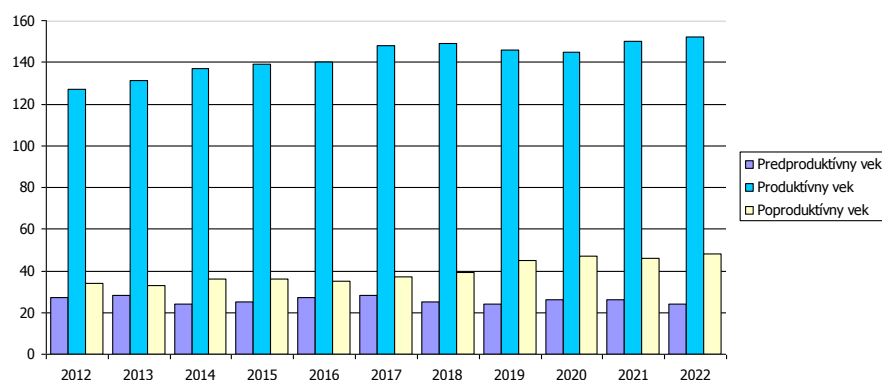
Nasledujúce tabuľky prezentujú vývoj počtu obyvateľov a predpokladaný vývoj podľa hlavných vekových skupín. Najväčší podiel pripadá na obyvateľov v produktívnom veku, najmenší podiel na obyvateľov v predproduktívnom veku. V skupine v poproduktívnom veku bol zaznamenaný výrazný nárast. Za 11 ročné obdobie vzrástol počet obyvateľov o 48. V skupine v predproduktívnom veku bol zaznamenaný pokles o 3 obyvateľov. Počet obyvateľov v produktívnom veku zaznamenal pokles o 48.

Obyvateľstvo podľa štruktúry základných vekových skupín

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Predproduktívny vek	27	28	24	25	27	28	25	24	26	26	24
Produktívny vek	127	131	137	139	140	148	149	146	145	150	152
Poproduktívny vek	34	33	36	36	35	37	39	45	47	46	48

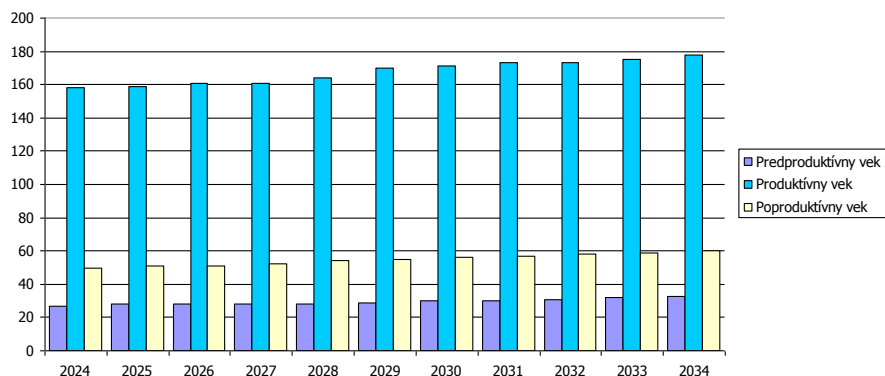
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Vývoj vekovej štruktúry obyvateľstva v sledovanom období

Ako prezentuje graf, za uvedených 11 rokov došlo k nárastu len v skupine produktívneho a poproduktívneho veku. Nasledujúca tabuľka prezentuje predpokladaný vývoj v hlavných vekových skupinách do roku 2034.

Predpokladaný vývoj počtu obyvateľstva do roku 2034

Do roku 2034 sa predpokladá nárast obyvateľov vo vekovej skupine predproduktívneho produktívneho a poproduktívneho veku. Vo vekovej skupine poproduktívneho veku sa predpokladá nárast o 10 obyvateľov.

Predpokladaný vývoj počtu obyvateľstva do roku 2034

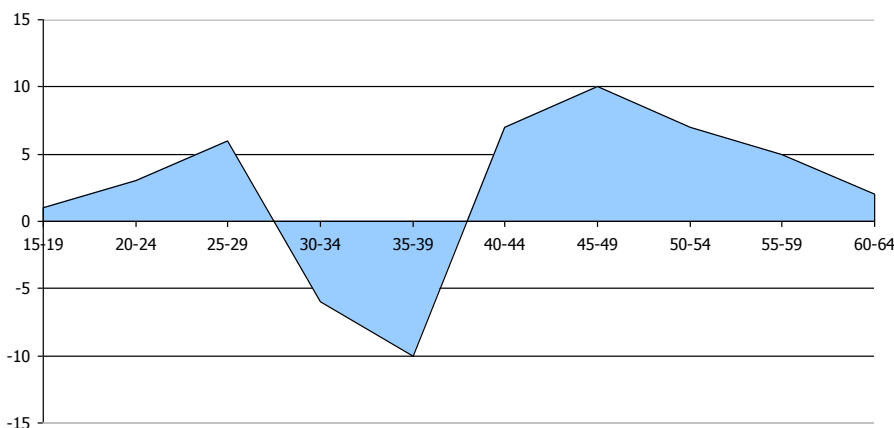
	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Predproduktívny vek	27	28	28	28	28	29	30	30	31	32	33
Produktívny vek	158	159	161	161	164	170	171	173	173	175	178
Poproduktívny vek	50	51	51	52	54	55	56	57	58	59	60

Najviac ekonomicky činného obyvateľstva pripadá na vekovú skupinu od 45 do 49 rokov. Naopak najmenšiu skupinu ekonomicky aktívneho obyvateľstva tvoria obyvatelia od 30 do 34 rokov. Pokles v medzioročnom porovnaní 2012 až 2022 bol zaznamenaný v skupine 30 až 39 rokov.

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa štruktúry veku a pohlavia k 2012 a 2022

Vek	2012	2022	rozdiel 2022 - 2012
15-19	11	12	1
20-24	8	11	3
25-29	9	15	6
30-34	16	10	-6
35-39	22	12	-10
40-44	11	18	7
45-49	17	27	10
50-54	9	16	7
55-59	13	18	5
60-64	11	13	2

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2023

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2023

Z ekonomického hľadiska daná štruktúra je vyhovujúca.

Národnostná štruktúra obyvateľstva

Z hľadiska národnostnej štruktúry sa väčšina obyvateľov hlási k slovenskej národnosti – 91,03 %.

Bývajúce obyvateľstvo podľa náboženského vyznania			
Ukazovateľ	SODB 2021	%	
Slovenská	203	91,03	
Maďarská	1	0,45	
Česká	4	1,79	
Nemecká	1	0,45	
Poľská	2	0,90	
Ostatné	2	0,90	
Nezistené	10	4,48	
Spolu	223		

Zdroj: http://www.sodbtn.sk/obce/obec_stat_vierovyznanie.php?kod_obce=543136

V okrese Banská Bystrica je národnostná štruktúra podobná. V obci žijú 4 obyvatelia českej národnosti a 2 poľskej. Pri 10 obyvateľoch nebola zistená národnosť. Obyvatelia maďarskej národnosti boli zastúpení v počte 1.

2.7. VZDELANIE A ZAMESTNANOSŤ

V obci majú najvyšší podiel vo vzdelanostnej štruktúre obyvateľstva občania s vysokoškolským vzdelaním (36,32 %) a so stredným odborným vzdelaním - s maturitou - 23,77 %. Obyvatelia so základným vzdelaním boli zastúpení 11,66 %.

Podrobná vzdelanostná štruktúra obyvateľov obce v roku 2012			
dosiahnuté vzdelanie	počet	%	
bez vzdelania (osoby 0-14 rokov)	16	7,17	
základné	26	11,66	
stredné odborné učňovské (bez maturity)	31	13,90	
úplné stredné (s maturitou)	53	23,77	
vyššie odborné vzdelanie	10	4,48	
vysokoškolské	81	36,32	
bez školského vzdelania (15+ rokov)	0	0,00	
nezistené	6	2,69	

Zdroj: statistics.sk, 10.2.2021

Z hľadiska uplatnenia sa obyvateľstva na trhu práce má uvedená vzdelanostná štruktúra vyhovujúci pomer. Z hľadiska ďalšieho vývoja je potrebné v obci ďalej zvyšovať počet obyvateľov so stredným odborným vzdelaním a úplným stredným vzdelaním.

Vývoj nezamestnanosti

Vývoj nezamestnanosti vo všeobecnosti zaznamenával až do roku 2019 klesajúci trend. V roku 2020 ovplyvnila nezamestnanosť pandemická situácia a opatrenia vlády SR.

Miera evidovanej nezamestnanosti v obci											
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Nezamestnaná spolu	11	12	11	12	8	6	3	1	6	5	4
Nezamestnaní ženy	6	5	6	9	4	1	0	1	4	2	3
% miera nezamest.	8,7	9,2	8,0	8,6	5,7	4,1	2,0	0,7	4,1	3,3	2,6

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Nezamestnanosť aj v obci mala za posledných 5 rokov (do roku 2019) klesajúcu tendenciu. V roku 2022 boli v obci Špania Dolina 4 nezamestnaní. Najvyšší počet nezamestnaných bol evidovaný v roku 2013 a 2015 (12 obyvateľov).

Relatívny počet evidovaných nezamestnaných obyvateľov v obci a regióne prezentuje nasledujúca tabuľka.

Miera evidovanej nezamestnanosti podľa územie, pohlavie a rok v %

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Slovenská republika	14,44	13,50	12,29	10,63	8,76	5,94	5,04	4,92	7,57	6,76	5,90
Kraj Banská Bystrica	20,81	18,26	17,22	14,94	12,80	8,67	7,03	6,69	9,83	9,01	8,48
Okres Banská Bystrica	9,82	9,22	8,90	8,00	6,25	4,28	3,38	3,30	4,90	4,57	3,94
Muži	10,03	9,54	8,91	7,95	5,70	3,96	3,13	3,08	4,86	4,58	3,76
Ženy	9,60	8,89	8,88	8,06	6,83	4,62	3,64	3,52	4,93	4,55	4,13

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Vyššia miera evidovanej nezamestnanosti bola takmer počas celého obdobia v prípade ženskej populácie. V roku 2022 dosiahla úroveň 4,13 %. Najvyššia úroveň v prípade mužskej populácie sa dosiahla v roku 2012 (10,03 %). Najväčší počet nezamestnaných obyvateľov pripadal na skupinu vo veku od 35-49 a skupinu nad 50 rokov. V tejto skupine podiel mierne výrazne klesá. K zníženiu podielu dochádza v prípade skupiny od 15 do 24 rokov, kedy do roku 2022 klesol podiel na 287 osôb.

Počet uchádzačov o zamestnanie podľa veku v osobách

Okr. B. Bystrica	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
15-24	1105	1009	867	748	437	289	262	272	383	327	287
25-34	1568	1423	1391	1242	986	650	576	631	826	635	547
35-49	1949	1858	1800	1684	1347	966	777	785	1167	1051	927
50 a viac	1687	1636	1632	1584	1311	969	890	801	1025	975	820
spolu	6309	5926	5690	5258	4081	2874	2505	2489	3401	2988	2 581

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Významným ukazovateľom na trhu práce je doba evidencie nezamestnaných obyvateľov. V prípade regiónu ide hlavne o krátkodobú nezamestnanosť do 3 mesiacov.

Verejné služby zamestnanosti

Na zabezpečovanie práva občanov na zamestnanie je zriadený ÚPSVaR ako verejnoprávna inštitúcia, ktorý v rozsahu svojej pôsobnosti, ako jeden z viacerých subjektov v súčinnosti s reprezentatívnymi organizáciami zamestnancov a zamestnávateľov vykonáva politiku zamestnanosti. ÚPSVaR je hlavnou inštitúciou realizujúcou politiku trhu práce, čo je systém podpory a pomoci občanom pri ich začleňovaní na pracovné miesta na trhu práce formou sprostredkovania zamestnania, poskytovania poradenstva, prispôbovaním profesijnej štruktúry nezamestnaných a zamestnancov pomocou rekvalifikácií, podporovanie vytváranie nových pracovných miest zamestnávateľmi pomocou poskytovania príspevkov v rámci aktívnej politiky trhu práce a poskytovaním podpory v nezamestnanosti. Pri poskytovaní verejných služieb zamestnanosti obec spolupracuje s ÚPSVaR v Banskej Bystrici, pri vytváraní dočasných pracovných miest, ktoré sú nevyhnutným predpokladom zachovania pracovných návykov dlhodobo nezamestnaných. Obec spolupracuje rovnako aj pri realizácii aktívnej politiky trhu práce (APTP), v rámci ktorej sa pomocou nástrojov APTP predovšetkým podporuje vytváranie nových pracovných miest zamestnávateľmi, ako aj obcou samotnou. Obec v oblasti aktívnej politiky zamestnanosti dočasne zamestnáva nezamestnaných občanov v rámci aktivačných prác a malých obecných služieb. V prevažnej miere výkon týchto pracovných činností zahŕňa údržbu verejných priestranstiev.

Štruktúra zamestnanosti

Nasledujúca tabuľka prezentuje štruktúru pracujúcich podľa jednotlivých odvetví národného hospodárstva. Najväčšie zastúpenie majú v regióne priemysel, obchod a verejná správa. Silne zastúpené je vzdelávanie (11,5 %) a zdravotníctvo (10,4 %). Od roku 2012 sa podiel priemyslu na zamestnaní zvýšil (15,2 %). Najvýraznejší pokles nastal v prípade verejnej správy.

Štruktúra zamestnanosti podľa NACE v %

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Pol'nohospodárstvo, les...	1,8	2,3	2,4	2,1	2,1	1,6	1,6	2,0	2,0	2,1	3,0
Priemysel spolu	14,3	15,2	15,6	14,3	15,1	18,7	19,7	15,3	16,3	16,9	17,6
Priemyselná výroba	12,1	12,9	13,6	12,1	13,2	15,7	12,8	12,7	13,4	14,3	15,2
Dodávka elektriny, plynu, ...	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5	0,7
Dodávka vody; čistenie a ...	1,6	1,7	1,4	1,6	1,4	2,4	6,3	4,5	3,6	2,1	1,6

Stavebníctvo	4,6	3,9	1,8	5,3	4,5	3,4	4,5	3,7	3,8	3,8	5,4
Veľkoobchod a maloobc...	15,2	14,2	15,3	17,0	14,4	14,6	15,3	15,6	15,9	16,7	14,6
Doprava a skladovanie	3,2	3,1	3,3	4,3	4,4	4,6	3,4	4,8	5,2	5,0	5,5
Ubytovacie a stravovac...	3,1	2,0	2,1	1,6	2,5	1,7	1,6	1,7	1,9	2,0	1,9
Informácie a komunikácia	2,3	2,3	2,5	3,1	2,7	2,4	2,1	2,9	2,9	3,1	2,9
Finančné a poisťovacie ...	1,4	1,4	1,5	1,6	1,6	2,0	1,8	1,9	2,2	2,1	1,9
Činnosti v oblasti nehn...	2,3	2,8	2,2	1,2	1,1	0,8	0,8	1,1	1,0	1,3	1,1
Odborné, vedecké a ...	2,7	1,8	2,9	2,1	2,4	1,9	3,1	3,1	2,7	2,6	4,2
Administratívne a pod...	3,8	3,5	4,2	2,5	2,9	2,6	2,2	2,4	2,1	1,9	2,3
Verejná správa a obrana...	18,0	18,5	17,4	16,7	17,1	17,3	14,3	14,6	13,8	13,2	13,0
Vzdelávanie	10,1	11,0	11,0	12,3	11,3	11,5	10,8	12,5	13,5	14,3	11,5
Zdravotníctvo a sociálna...	10,8	11,3	11,2	10,0	12,3	11,8	10,0	10,9	10,4	9,8	10,4
Umenie, zábava a rekreácia	2,4	2,3	2,4	2,2	2,2	1,7	1,4	1,6	1,4	1,5	1,5
Ostatné činnosti	1,9	2,0	1,9	1,4	1,4	0,5	0,4	0,8	0,8	1,1	0,8

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2023

Obyvatelia sú prevažne zamestnaní v krajskom meste Banská Bystrica.

2.8. BÝVANIE

Nasledujúca tabuľka prezentuje štruktúru bytového fondu podľa obdobia výstavby. Najviac bytov bolo vybudovaných v období 1919 - 1945 a 1946 až 1960. Najmenej bytov bolo vybudovaných medzi 2001 a 2015. Vzhľadom na kultúrno historický charakter obce a vraznú členitosť katastra sú možnosti ďalšej výstavby obmedzené.

Domový fond podľa obdobia výstavby		
obdobie výstavby	počet	podiel (%)
do roku 1919	21	9.42
1919 - 1945	99	44.39
1946 - 1960	56	25.11
1961 - 1980	16	7.17
1981 - 2000	14	6.28
2001 - 2010	6	2.69
2011 - 2015	2	0.9
2016 a neskôr	6	2.69
nezistené	3	1.35
Domy spolu	223	

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2021

Najväčší podiel domového fondu tvorili rodinné domy - 194 (87,00 %) a ostatné budovy na bývanie - 11 (4,93 %) v roku 2021.

Domový fond podľa typu budovy		
typ budovy	počet	podiel (%)
rodinný dom	194	87,00
bytový dom	4	1,79
polyfunkčná budova	1	0,45
ostatné budovy na bývanie	11	4,93
neskolaudovaný rodinný dom	0	0,00
núdzový objekt neurčený na bývanie	2	0,90
inštitucionálne alebo kolektívne zariadenia	2	0,90
ostatné	9	4,40
nezistený	0	0,00

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2021

Z hľadiska počtu obytných miestností boli v obci Špania Dolina najviac zastúpené byty s počtom obytných miestností 3 a následne s 2 obytnými miestnosťami. Okolo 17,14 % tvorili byty so 4 a 3,67 % byty 6 + obytnými miestnosťami. Byty s 1 obytňou miestnosťou boli zastúpené v počte 6.

Štruktúra bytového fondu		
počet miestností	počet	podiel (%)
1 obytná miestnosť	6	2,45
2 obytné miestnosti	48	19,59
3 obytné miestnosti	122	49,80
4 obytné miestnosti	42	17,14
5 obytných miestností	16	6,53
6 a viac obytných miestností	9	3,67
Nezistené	2	0,82
Byty spolu	245	

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2021

Vybavenosť bytov a iné charakteristiky

Nasledujúca tabuľka prezentuje vybavenosť bytov a domácností. Z hľadiska zásobovania pitnou vodou bolo 202 bytov zásobovaných z verejnej vodovodnej siete. Vlastný zdroj pitnej vody mali 3 domy. Bez pripojenia na vodovod sa v obci byty nachádzali v počte 12.

Domový fond - vodovod		
typ vodovodu	počet	podiel (%)
v dome - z verejnej siete	202	90,58
v dome - vlastná	3	1,35
mimo domu - z verejnej siete	1	0,45
mimo domu - vlastná	2	0,90
bez prípojky	12	5,38
nezistený	3	1,35
Domy spolu	223	

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2021

Celkovo 188 domov bolo napojených na septik alebo žumpu. Vlastnú čističku odpadových vôd malo 4,48 % domov.

Domový fond - kanalizácia		
typ kanalizácie	počet	podiel (%)
septik, žumpa	188	84,30
prípojka na kanalizačnú sieť	3	1,35
domáca čistička odpadových vôd	10	4,48
bez kanalizácie	20	8,97
nezistený	2	0,90
Domy spolu	223	

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2021

Základným zámerom obce v oblasti bývania je zabezpečiť rozvoj bývania vo všetkých jeho zložkách. Stratégiu rozvoja bývania je potrebné založiť na usmerňovaní a zosúladiení verejných a súkromných aktivít, finančných, územných a ľudských zdrojov. Vychádzať je nutné pri tom zo schváleného Programu rozvoja bývania, Ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja SR vydaných Smerníc na poskytovanie dotácií na obstaranie nájomných bytov, na odstraňovanie systémových porúch bytových domov, zo schváleného zákona NR SR č. 607/2003 o Štátnom fonde rozvoja bývania, v znení neskorších úprav a k nemu schválených predpisov. Súčasťou obytných štruktúr je aj občianska vybavenosť, väčšinou jestvujúca. V návrhu sa predpokladá budovanie nových zariadení občianskej vybavenosti. V súvislosti s návrhom novej zástavby sa nepredpokladajú žiadne veľkoplošné asanácie. Strategickým cieľom bytovej výstavby by malo byť - dosiahnuť bežný európsky štandard. Bývanie pre

mladé rodiny, obyvateľov žijúcich pod hranicou sociálneho minima a prestárlych občanov by malo byť porovnateľné so sociálnou výstavbou v krajinách EÚ.

2.9. PODNIKATEĽSKÉ SUBJEKTY A INŠTITÚCIE

V obci sa odporúča rozvíjať výroba a služby hlavne v týchto smeroch:

- rozvoj malých podnikov
- rozvoj cestovného ruchu a turizmu
- rozvoj terciárnej sféry (služby, obchod)

Nasledujúca tabuľka prezentuje štruktúru podnikateľských osôb – fyzické osoby podľa právnej formy. Najväčší počet je zastúpený živnostenskými podnikaniami. Do roku 2022 bol ich počet 12.

Fyzické osoby - podnikatelia											
o. Špania Dolina	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Fyz. osoby – podnik.	13	12	11	12	14	16	13	14	12	15	14
Živnostníci	12	11	9	9	11	14	12	13	10	13	12

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes

Celkovo je v obci činných 23 právnických osôb. Z celkového počtu bolo 16 ziskových a 7 neziskových subjektov.

Právnické osoby v obci											
o. Špania Dolina	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Právnické osoby spolu	18	18	17	6	5	9	14	15	18	19	23
Práv. osoby ziskové	5	5	4	4	3	5	7	9	12	13	16
Práv. osoby neziskové	13	13	13	2	2	4	7	6	6	6	7

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes

V obci majú sídlo nasledujúce spoločnosti:

ADOS Banská Bystrica, s.r.o.
AMMA PLUS s.r.o.
AMMA, s.r.o.
Drevox, s.r.o.
HG TRANS s.r.o.
INTER-HRON, s.r.o.
K.O. Trade s.r.o.
KJOR s.r.o.
LAVA - PKM s.r.o.

LesEcycleS s.r.o.
LESU s.r.o.
M O N T A N A, spol. s r.o.
MEDANNOT s.r.o.
PELAV s.r.o.
PPeart s.r.o.
Smart City Service s. r. o.
SONNENBERG s.r.o.

Maloobchodné služby a iné komerčné služby

V obci sa v rámci základnej vybavenosti nachádzajú objekty maloobchodnej siete a služieb v súkromnom vlastníctve. Ich počet a kapacita poskytovaných služieb je závislá od momentálnej ekonomickej úspešnosti jednotlivých majiteľov a kúpyschopnosti miestneho obyvateľstva. V obci sa nachádzajú obchodné jednotky s potravinárskym, nepotravinárskym tovarom.

Rozvíjajú sa na základe ponuky a dopytu na trhu a reprezentujú ho prevažne zariadenia obchodno-obslužnej vybavenosti a ubytovacie zariadenia. Obchodná sieť je zastúpená obmedzenou ponukou predajní potravinárskeho a nepotravinárskeho charakteru. V budúcom rozvoji obce je potrebné sa orientovať na rozšírenie siete zariadení jednak pre potreby vlastných obyvateľov, ako aj pre zabezpečenie potrieb turistov a návštevníkov obce. Základná občianska vybavenosť (hlavne rozšírenie obchodnej siete a služieb) by sa mala rozvíjať jednak ako súčasť rodinných domov, alebo aj v samostatných objektoch, prevažne v centrálnej časti obce.

Pol'nohospodárska výroba

Z hľadiska poľnohospodárskeho pôdneho fondu a poľnohospodárskej výroby patrí riešené územie do administratívnej jednotky Špania Dolina, ktorá je začlenená do okresu Banská Bystrica, kraj

Banskobystrický. Celková výmera poľnohospodárskej pôdy je 213,9 ha, z čoho orná pôda zaberá 0,1 ha. Trvalé trávnaté porasty majú zastúpenie – 199,6 ha. Celkový podiel poľnohospodárskej pôdy na celkovej výmere mierne klesá. Podiel na celkovej výmere má poľnohospodárska pôda len 16,8 %.

Výmera poľnohospodárskej pôdy v obci Špania Dolina											
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
% z celkovej výmery	16,9	16,9	16,9	16,9	16,8	16,8	16,8	16,8	16,8	16,8	16,8
Poľnohosp. pôda	214,8	214,7	214,6	214,6	214,4	214,4	214,3	214,3	214	214	213,9
- orná pôda	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
- záhrada	14,1	14,0	13,8	13,9	13,9	13,9	13,9	13,8	13,8	13,8	13,8
- ovocný sad	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
- trvalý trávny porast	200,3	200,2	200,3	200,2	200,0	200,0	200,0	200,0	199,7	199,7	199,6

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2023

Rastlinná výroba

Nasledujúca tabuľka prezentuje hektárovú úrodu v regióne. Najvyššiu hektárovú úrodu majú zemiaky.

Hektárová úroda podľa hospodárske rastliny											
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Zrniny spolu	3,94	3,07	4,72	3,92	4,81	3,6	3,75	4,15	3,93	3,62	3,62
Obilniny	3,94	3,07	4,73	3,93	4,82	3,61	3,77	4,12	3,93	3,64	3,63
Olejníny	1,68	2,02	2,46	2,50	2,53	2,03	2,69	2,61	2,52	2,49	2,55
Zemiaky	13,41	6,76	5,77	9,41	9,41	11	10,1	10,7	14,79	14,08	11,11
Viacročné krmo.	5,21	5,53	5,21	5,32	6,24	5,18	5,04	5,54	5,52	5,2	4,38

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Živočišná výroba

Nasledujúca tabuľka prezentuje štruktúru a počty hospodárskych zvierat v okrese Banská Bystrica. Z hľadiska živočišnej výroby sa okres zameriava hlavne na chov hydiny a oviec.

Intenzita chovu hospodárskych zvierat											
Ok. B. Bystrica	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
A	39,1	40,1	38,3	35,2	33,0	33,8	32,1	32,0	29,6	35,6	36,4
B	17,6	17,9	17,1	15,7	14,5	15,4	14,7	15,3	13,6	15,9	17,5
C	96,8	101,4	99,9	87,8	87,0	96,7	94,1	95,3	88,0	107,3	107,8
D	10,8	10,5	10,8	10,5	10,9	10,8	10,8	11,4	4,8	7,6	3,7
E	658,5	644,3	663,4	641,9	647,7	657,1	659,0	680,8	668,2	670,8	673,3
F	568,3	556,1	572,6	554,1	559,1	567,2	568,5	587,6	576,6	578,9	581,1

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

A - Hovädzí dobytok (na 100 ha poľ. p.), B - Kravy (100 ha p. p.), C - Ovce (na 100 ha poľnohospodárskej pôdy), D - Ošipané (na 100 ha or. pôdy), E - Hydina (na 100 ha or. pôdy), F - Sliepky (na 100 ha or. pôdy).

Lesné hospodárstvo

Lesný pôdny fond obhospodarujú Lesy SR, š.p., spoločenstvo urbárov a iné spoločnosti. Výmera lesných pozemkov v obci predstavuje 1 006,6 ha.

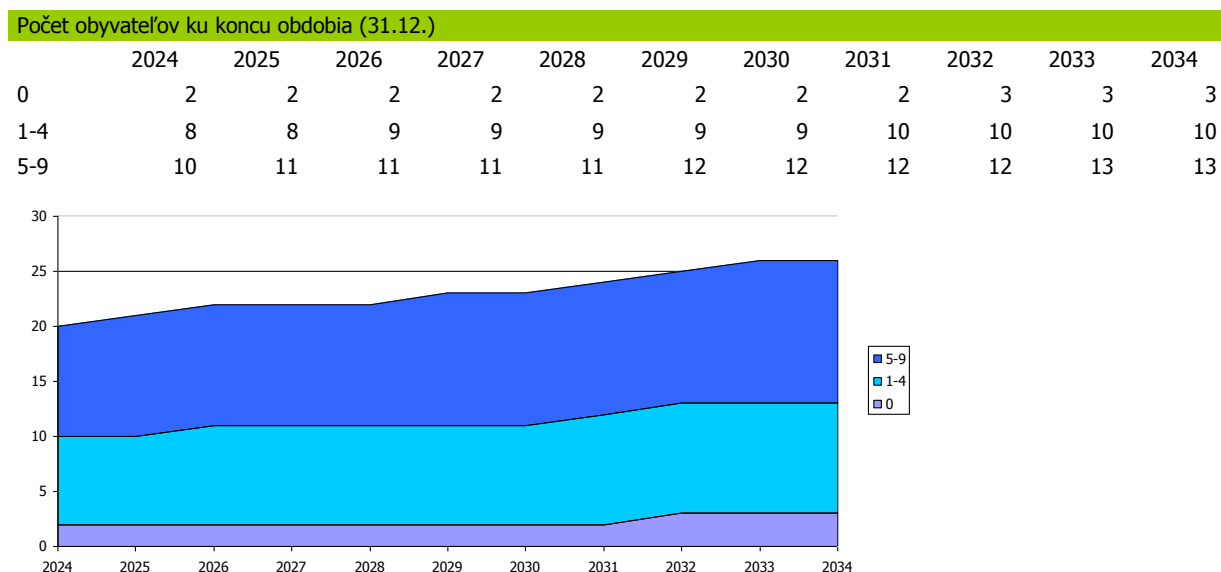
2.10. ŠKOLSTVO A VZDELANIE

Na základe zákona č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky s účinnosťou od 1. 7. 2002 prešli materské školy, základné školy a základné umelecké školy do zriaďovateľskej pôsobnosti obcí a miest. V súčasnosti sa spoločenské a sociálne zmeny odzrkadlili aj v potrebách kapacít, ako aj racionalizačných opatreniach vzhľadom k ekonomike prevádzkovania týchto zariadení. Boli zredukované počty zariadení i v centre regiónu a záujmovom území. V obci sa nenachádza žiadne vzdelávacie zariadenie.

Prognózy

V prípade, že sa doterajší trend zachová, v nasledujúcich 11 rokoch by malo dôjsť k nárastu počtu obyvateľov vo vekových skupinách do 9 rokov. Do roku 2034 by mal celkový počet obyvateľov stúpnuť na 26 obyvateľov. Vekové skupiny by mali mať rovnomerný vývoj.

Obrázok: Prognózovaná veková štruktúra obyvateľstva

2.11. SOCIÁLNA SFÉRA

Sociálne služby sa poskytujú v zariadeniach sociálnych služieb, ktorých zriaďovateľmi je obec, fyzické a právnické osoby, a ostatné orgány miestnej štátnej správy a samosprávy. Tie poskytujú sociálne služby v zmysle zákona NR SR č. 448/2008 o sociálnych službách z. z. v znení neskorších predpisov. Sociálna starostlivosť je občanom poskytovaná poskytovaním rôznych sociálnych dávok, ktoré vypláca ÚPSVaR v Banskej Bystrici, opatrovateľskú službu občanom na to odkázaným zabezpečuje zo zákona obec.

Sociálne služby zabezpečuje aj Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Banská Bystrica. Úrad práce poskytuje finančné prostriedky na kompenzáciu a na preklenutie zdravotných ťažkostí.

Občania Španej Doliny žiadajú hlavne o tieto sociálne služby, pretože sú finančne kompenzované štátom (rôzne príspevky na kompenzáciu miery funkčných porúch - opatrovanie, asistenčné služby, príspevky na hygienu, na prepravu a pod.). V rámci týchto sociálnych služieb vydáva obec Špania Dolina potvrdenie, že občanovi nie je poskytovaná žiadna sociálna služba prostredníctvom obce. Nasledujúca tabuľka prezentuje ponuku sociálnych služieb v okrese. V obci Špania Dolina sa nenachádza žiaden poskytovateľ sociálnych služieb.

Sociálne zariadenia podľa typ ukazovateľa, rok a územie											
Okres Banská Bystrica	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Počet zariadení	32	47	44	39	37	30	36	38	37	34	34
P.m. k 31.12 spolu	1 051	1 070	1 100	1 135	1 128	959	1 085	1 018	1 073	1 063	1 063
P.m. v zar. pre seniorov	185	193	210	314	314	333	422	366	404	409	409
P.m. v d. soc. služ. pre PD	40	40	36	35	29	28,00	28	47	17	17	17
P.m. v d. soc. služ. pre PDO	396	405	410	360	352	336	334	353	315	308	308
P.m. v detských domovoch	145	146	154	157	165	-	-	-	-	-	-

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Opatrovateľská služba §41 zákona 448/2008

Opatrovateľská služba je sociálna služba poskytovaná fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a jej stupeň odkázanosti je najmenej II podľa prílohy č. 3 zákona 448/2008 a je odkázaná na pomoc pri úkonoch sebaobsluhy, úkonoch starostlivosti o svoju domácnosť a základných sociálnych aktivitách podľa prílohy č. 4 zákona 448/2008. Opatrovateľskou službou sa poskytujú úkony podľa prílohy č. 4 zákona 448/2008. Rozsah úkonov na základe sociálnej posudkovej činnosti určuje obec v hodinách alebo podľa jednotlivých úkonov podľa prílohy č. 4 zákona 448/2008. Minimálny rozsah úkonov sebaobsluhy nesmie byť nižší, ako je minimálny rozsah zodpovedajúci stupňu odkázanosti fyzickej osoby posúdený podľa prílohy č. 3 zákona 448/2008, ak sa poskytovateľ sociálnej služby s prijímateľom sociálnej služby na návrh prijímateľa sociálnej služby nedohodne inak v zmluve o poskytovaní sociálnej služby.

Opatrovateľskú službu nemožno poskytovať fyzickej osobe, ktorej sa poskytuje celoročná pobytová sociálna služba, ktorá je opatrovaná fyzickou osobou, ktorej sa poskytuje peňažný príspevok na opatrovanie podľa osobitného predpisu, ak tento zákon neustanovuje inak, ktorej sa poskytuje peňažný príspevok na osobnú asistenciu podľa osobitného predpisu, ktorej je nariadená karanténa pre podozrenie z nákazy prenosnou chorobou a pri ochorení touto nákazou. Ustanovenie odseku 3 písm. b) sa nepoužije, ak fyzickej osobe vykonávajúcej opatrovanie sa poskytuje ústavná zdravotná starostlivosť v zdravotníckom zariadení, vykonávajúcej opatrovanie sa poskytuje odľahčovacia služba, ktorá je opatrovaná fyzickou osobou, ktorej sa poskytuje peňažný príspevok na opatrovanie podľa osobitného predpisu, sa poskytuje opatrovateľská služba v rozsahu najviac osem hodín mesačne (10.12.2022, <https://www.bbsk.sk/socialne-sluzby>).

Trendy

Sociálne služby pomáhajú v kritických situáciách jednotlivcom, rodinám alebo určitým skupinám občanov zvládnuť starostlivosť o seba alebo o domácnosť a podporujú tak pozitívnu spoločenskú atmosféru v komunite. Význam sociálnych služieb nie je dôležitý len vzhľadom na množstvo ľudí, ktoré ich potrebujú, ale hlavne preto, že bez ich pôsobenia by časť občanov nemala možnosť podieľať sa na spoločenskom živote, nebolo by možné uplatnenie ich ľudských a občianskych práv a dochádzalo by k ich sociálnemu vylúčeniu. Programové vyhlásenie vlády (ďalej len PVV) na roky 2010-2014 z augusta 2010 s hlavným odkazom Občianska zodpovednosť a spolupráca. V sociálnej oblasti sa vláda sústreďuje na podporu životnej úrovne obyvateľstva, a to aj v komplikovanej situácii prebiehajúcej hospodárskej krízy. Vláda SR nebude kopírovať sociálno-ekonomický model žiadnej inej krajiny, ale bude hľadať inšpiráciu v tých krajinách, ktoré dokázali v konkrétnych oblastiach rýchle a dlhodobé udržateľné úspechy. Vláda SR považuje za kľúčové vytvárať podmienky na zvyšovanie kvality života ľudí. Systém sociálnych služieb na Slovensku neprešiel po roku 1990 radikálnou zmenou. Politika všetkých doterajších vlád sa orientovala prevažne na udržanie prevádzky existujúcich pobytových zariadení bez toho, aby od nich požadovala vyššiu kvalitu poskytovaných služieb, efektívnejšie hospodárenie s verejnými zdrojmi, či väčšiu samostatnosť. Vyhlásený program humanizácie služieb v praxi znamenal len znižovanie kapacity zariadení, čo ešte viac zvýšilo napätie medzi ponukou a dopytom. Mnohé zariadenia nedosahujú základné priestorové normy ani po znížení kapacity. Jediným transformačným prvkom v systéme sociálnych služieb je zrušenie monopolu štátu na ich poskytovanie. Súkromní poskytovatelia sociálnych služieb v oveľa väčšej miere ako verejní študujú skúsenosti a nové trendy v krajinách Európskej únie. Súkromní poskytovatelia služieb však v súčasnosti ešte nezabezpečujú taký podiel služieb, aby výrazne ovplyvňovali a menili charakter celého systému. Vyššia dynamika rastu súkromných služieb sa nedosahuje aj kvôli vysokej organizačnej roztrieštenosti súkromných poskytovateľov. Budovanie sietí služieb jedným zriaďovateľom postupuje pomaly. Sociálne služby pre seniorov sú v každej krajine dôležitou časťou systému sociálnej ochrany a ročne sa vynakladá na systém značná časť finančných prostriedkov. Sociálne služby je možné poskytovať v domácom prostredí formou opatrovateľskej služby, resp. v zariadeniach pre seniorov. V niektorých krajinách sú služby decentralizované, v niektorých sú pod kuratelou štátu. Všetky krajiny prešli transformáciou v tejto oblasti (11.6.2012, http://www.mesa10.sk/index.php?action=module&id=modcontent&content_id=261). Medzi hlavné trendy v poskytovaní patria:

- deinštitucionalizácia sociálnych služieb,
- postupné znižovanie kapacity zariadení sociálnych služieb,
- prevádzkovanie zariadení s nízkou kapacitou (zariadenia rodinného typu, zariadenia s kapacitou nižšou než 40 miest),
- transformácia veľkokapacitných zariadení na zariadenia s nižšou kapacitou,
- podpora terénnych a ambulantných sociálnych služieb a sociálnych služieb v zariadeniach s týždenným pobytom.
- individuálna poskytovanie sociálnych služieb na základe osobných potrieb prijímateľov,
- vymedzenie práv prijímateľa a povinností prevádzkovateľa
- legitimácia kvality sociálnych služieb a formulovaní podmienok, ktoré majú kvalitné služby spĺňať (i keď nie sú známe podmienky hodnotenia kvality sociálnych služieb)
- rozšírenie spektra poskytovaných sociálnych služieb
- konceptný prístup k plánovaniu a stratégii rozvoja sociálnych služieb, komunitnom rozvoji komunitnom pláne a rozvoji terénnych sociálnych služieb ako nástroja poskytovania sociálnych služieb v obci (14.6.2012, <http://www.shr.sk/pages/casopishumanita/archiv/humanitaplus/P200905.pdf>).

Podpora zotrvania klienta v prirodzenom prostredí rozvojom terénnych sociálnych služieb

Dôvodom stanovenia tejto priority je skutočnosť, že terénne sociálne služby sú podľa dostupných štatistických údajov nedostatočne rozvinuté a na celom území Slovenska ide o sociálne služby, ktoré sú nedostatkové alebo úplne chýbajú. Rozvoj tejto formy sociálnej služby je v súlade s požiadavkami a princípmi uplatňovanými v ES v rámci modernizácie sociálnych služieb. V rámci tejto priority je nevyhnutné sa osobitne zamerať na terénnu sociálnu službu pre osoby odkázané na pomoc inej osoby, ktorej poskytovanie podľa dostupných údajov klesá aj napriek zvyšujúcemu sa dopytu po tejto sociálnej službe. Aj napriek tomu, že občan, ktorý o túto sociálnu službu požiada a splní hmotnoprávne podmienky poskytovania opatrovateľskej služby, jeho nárok často nie je uspokojený. Nemenej dôležité je zamerať sa na rozvoj tých terénnych programov a sociálnych služieb, ktorých cieľom je sociálna inklúzia znevýhodnených osôb z dôvodu nezabezpečenia základných životných potrieb.

Rozvoj ambulantných sociálnych služieb a pobytových sociálnych služieb v zariadení s týždenným pobytom

Zámerom stanovenia tejto priority je postupná deinštitucionalizácia sociálnych služieb, s prihliadnutím na potreby a schopnosti klienta, s cieľom poskytovať mu sociálne služby v jeho rodinnom alebo komunitnom prostredí. Poskytovanie ambulantných sociálnych služieb a sociálnych služieb v zariadení s týždenným pobytom umožňuje rozvíjať rodinné a spoločenské vzťahy klienta a primerane jeho individuálnych schopností a možností aj jeho zaradenie sa do spoločenského a pracovného života.

Zvýšenie kvality a humanizácia poskytovaných sociálnych služieb prostredníctvom rekonštrukcie, rozširovania, modernizácie a budovania zariadení sociálnych služieb

Požiadavka humanizácie a modernizácie sociálnych služieb SR reaguje na trendy uplatňované EÚ v tejto oblasti, ktorých cieľom je zabezpečiť pre klientov kvalitné sociálne služby. V praxi to znamená zabezpečenie prístupnosti k sociálnym službám, a to aj z hľadiska prostredia, v ktorom sa sociálne služby poskytujú. Táto povinnosť vyplýva poskytovateľom sociálnych služieb aj priamo zo zákona o sociálnych službách a má umožniť prijímateľom sociálnych služieb prístup k fyzickému prostrediu, priestorom a budovám, v ktorých sa poskytujú sociálne služby a zabezpečiť minimálne požiadavky a štandardy bývania. Ide najmä o odstránenie architektonických bariér v priestoroch a budovách, v ktorých sa poskytujú sociálne služby a to v interiéroch, rovnako aj v exteriéroch a zabezpečenie ich materiálnu technickej vybavenosti, najneskôr do 31. 12. 2013.

Vzdelávanie zamestnancov v oblasti sociálnych služieb

Jedným z cieľov novej právnej úpravy poskytovania sociálnych služieb je zabezpečiť ich profesionálny výkon a teda aj zvýšiť kvalitu poskytovaných sociálnych služieb. Jedným zo základných predpokladov dosiahnutia tohto cieľa je vzdelávanie zamestnancov sociálnych služieb v rámci potreby splnenia kvalifikačných predpokladov pre výkon sociálnej služby a zároveň ich ďalšie vzdelávanie a prehlbovanie kvalifikácie.

2.12. ZDRAVOTNÍCTVO

Zdravotná starostlivosť o obyvateľov na území obce nie je vhodne riešená. Zdravotnícka starostlivosť v nemocniciach a rôzna špecializovaná odborná zdravotnícka starostlivosť sa poskytuje v zdravotníckych zariadeniach predovšetkým v Banskej Bystrici.

2.13. ŠPORT

V súčasnosti je v obci riešená športová infraštruktúra vo vyhovujúcej forme. V obci sa nachádza 1 veľké futbalové ihrisko. Viacero občanov rekreačne športuje na bicykloch, v zime na bežeckých lyžiach.

Pre športovú vybavenosť v obci slúžia ihriská umiestnené v lokalite Fludor. Využívajú sa aj okolité zväžnice v letnom období na cykloturistiku a turistiku a v zimnom na bežkárstvo. Zväžnice prepájajú Španiu Dolinu a Šachtičky s Mikroregiónom Pod Pánskym Dielom a so Starohorskou Dolinou a Donovalmi (PHRSR, 2015). Do katastra obce spadá aj časť lyžiarskeho strediska Šachtička, kde sa nachádza 5 vlekov Tatrapoma, a multifunkčné ihrisko.

Športový areál priamo v centre obce je vybavený tenisovými kurtmi, volejbalovým a detským ihriskom a zastrešeným krbom s posedením. (možnosť prenajať športové potreby).

Športový klub BAŇA Špania Dolina bol založený na jar roku 2003. Pôvodne mal 37 členov, v súčasnosti má 7 členov a viacero sympatizantov. Obhospodaruje areál v ktorom sú umiestnené nasledovné zariadenia: tenisový kurt, volejbalové ihrisko a plážové volejbalové ihrisko, bunku so sprchami a WC a altánok s ohniskom. Hlavná činnosť klubu pozostáva z organizovania športových podujatí v obci (12.12.2023, <https://www.spaniadolina.sk/obec/spolky/sportovy-klub-sk-bana/sportovy-klub-bana-spania-dolina-45sk.html>).

Štatistiky

Najpopulárnejším športom dospelých Európanov je cyklistika, ktorú uprednostňujú Maďari, Slováci, Chorváti, Estónci, Lotyš a Litovčania. Ďalšou obľúbenou športovou disciplínou je beh (Slovensko – 45 %). Najobľúbenejším tímovým športom je futbal. Na Slovensku patrí medzi najrozšírenejšie športy rýchla chôdza – 47 % a bicyklovanie 22 %. Spomedzi športov detí najviac obľubujú futbal – 16 – 25 %), po ňom nasledujú basketbal, tanec a plávanie – 16 – 19 %). Ak športujú s deťmi aj rodičia, európske deti zvyčajne trávia voľný čas cyklistikou (47 % – Slovensko) a hrami hier, ako je naháňačka a schovávačka, ale aj tímovými hrami, napríklad futbalom alebo volejbalom (Slovensko – 47 %) a plávaním (Slovensko – 34 %) (12.6.2012, <http://tlacovespravy.wordpress.com/2012/06/01/prieskum-sport-v-zivote-mladych-europanov>). Nasledujúca tabuľka prezentuje vekovú štruktúru pravidelne športujúcich podľa pohlavia. Podporu športu je potrebné cielene smerovať podľa vývoja jednotlivých vekových skupín obyvateľov.

Veková štruktúra pravidelne športujúcich				
	ženy		muži	priemer
15-24	52		45	49
25-39	36		43	40

40-54	39	39	39
55-69	38	36	37
70+	18	48	33

Zdroj: 10.6.2012, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_334_fact_sk_en.pdf

Ako prezentuje predchádzajúca tabuľka, najsilnejšie skupiny pravidelne športujúcich sú od 15 do 24 a 25 do 39 rokov. Špeciálnu skupinu tvoria muži nad 70 rokov, ktorým je potrebné venovať patričnú pozornosť.

2.14. KULTÚRA

Zariadeniami pre kultúru a osvetu sú objekty Penziónu Klopačka, šachta Ferdinand kde sa nachádza pódium, Baníckej krčmy. V blízkosti pódia sa nachádzajú verejné WC. Náboženské služby sú vykonávané v rímsko-katolíckom kostole Premenenia Pána.

Vzácnym a zaujímavým javom je zachovávanie baníckych zvykov vo forme baníckych osláv, baníckych uniforiem, baníckych cirkevných sviatkov a pod. Veľmi významnou je aj zachovaná tradícia jedinečnej špaňodolinskej paličkovanej čipky ako ľudovo-umeleckého remesla. Každoročne sa organizuje kurz paličkovanej čipky, na ktorom sa zúčastňujú záujemci z celého Slovenska i Čiech. Každoročne sa organizujú športové akultúrne podujatia, ktoré sú súčasťou Špaňodolinského kultúrneho leta. Tieto podujatia prekročili rámec obce asú hojne navštevované hlavne obyvateľmi mesta Banská Bystrica (PHRSR, 2015).

Kultúrne podujatia

Fašiangy
Oslobodenie obce
Barborská cesta 1. ročník
Ukončenie II. Svetovej vojny
Chopper western country party
Jazzový festival
Turnaj v bedminton
Prechod SNP Nízkymi Tatrami: Telgárt — Špania Dolina
Filmový večer
Špaňodolinský plážový volejbal, Country večer Country Limit Club
Špaňodolinský štiarc, Tvorivé dielne, Banícky bál
Prázdňinová škola tradičných techník
Turnaj vo volejbale
Festival rockovej hudby ŠpanRockFest
Banícka hostina, Tvorivé dielne

Faklcúg — prechod permoníkov s lampášmi a faklami po halde Maximilián
Tekvicová zábava
Slávnostná svätá omša
Divadelný festival ŠpanDiv, Tvorivé dielne
Tenisový turnaj dvojhry
Medzinárodné maliarske a sochárske sympóziu Jozefa Langera
Prechod k bunkru MOR-HO
Tenisový turnaj veteránov
Výročie SNP
Letná filmová škola
Slivková paráda
Sv. Kliment — patrón baníkov, slávnostná sv. omša, Šachtág
Na Španiu Dolinu už prichádzajú Vianoce, Mikuláš (PHRSR, 2015).

Pamiatky

Latinský nápis, vytesaný do skaly nad vchodom do kostola hlása, že roku 1254 bola postavená na Španej Doline kaplnka. Na jej základoch stojí dnes Svätýňa, pod ňou je hrobka. Roku 1593 bola postavená hlavná loď s kaplnkou Božieho hrobu. Hlavný oltár, barok z roku 1720 - 1730, polychrom. drevorezba, olej. Oltár sv. Klimenta, ranobarok z 2. polovice 18. storočia, polychrom, drevorezba, olejomaľba. Oltár sv. Antona, barokový z I. polovice 18. storočia. Roku 1723 bola postavená veža, zvony zo starej zvonice, zvanej Filagória, boli zavesené na novej veži, kostol bol zväčšený o postranné chóry pre veľkú návštevnosť z okolia. Roku 1824 bol celý renovovaný a pri tejto príležitosti ho bystrický biskup Jozef Belanský 8. augusta vysvätil. V dnešnej dobe je kostol a celý areál okolo kostola vedený ako štátna historická pamiatka I. stupňa. Za pamiatkové pásmo bola obec vyhlásená v roku 1960. Roku 1853 zhotovili na vežu nový krov, obnovili i staré schodište a zakryli ho.

Roku 1867 bolo zemetrasenie a na kostole sa ukázali trhliny. Kostol musel byť zaistený opernými múrmi, ale ináč sa nič vo vnútri až do roku 1934 neupravilo. Roku 1934 bol vnútrojšok kostola vyspravený a prevedená výmaľba, ktorú previedol majster J. Hanula. Bola položená dlažba, pozlátaný oltár, ktorý pozlátal Viliam Štefek v Banskej Štiavnici. V čase II. svetovej vojny bola pri bombardovaní kostola poškodená maľovka vo vnútri. Roku 1801 vypukla na bani cholera, na ktorú zomrelo 110 ľudí (12.12.2023, <https://www.klopacka.sk/okolie>).

Súbor baníckych domov, predstavujúci súvislú dedinskú zástavbu. Vďaka tomu sa obec v roku 1979 dostala do zoznamu pamiatkových rezervácií ľudovej architektúry. 85 miestnych baníckych domov je pamiatkovo chránených (12.12.2023, https://sk.wikipedia.org/wiki/%C5%A0pania_Dolina).

Záujmové organizácie

Banícke bratstvo Herrenggrund - Špania Dolina je občianske združenie, ktoré vzniklo v roku 2003. Poslaním spolku je obnovenie a rozvíjanie viacstoročnej tradície baníckych zvykov, zbieranie, reštaurovanie a uchovávanie pamiatok na banskú činnosť v regióne. Cieľom je oboznámiť verejnosť na Slovensku a v zahraničí s históriou ťažby medi na Španej Doline.

Občianske združenie PERMON - je dobrovoľné neziskové združenie občanov, fyzických a právnických osôb, pôsobiach na území Banskobystrického samosprávneho kraja. Bolo založené v roku 2001. Pôsobnosť OZ Permon je zameraná na oživenie a rozvoj lokálnej ekonomiky územia obce Špania Dolina a územia Lyžiarskeho a rekreačného strediska Šachticky

DCM Maják vzniklo v dôsledku realizácie projektu Pastoračie mládeže na Slovensku, schváleného v roku 1998 Konferenciou biskupov Slovenska. DCM Maják bolo zriadené diecéznym biskupom Mons. Rudolfom Balážom dňa 1. júna 1999 ako centrum voľného času Sekcie pre mládež Banskobystrickej diecézy a je zaradené do siete školských zariadení Ministerstva školstva SR s platnosťou od 1. januára 2002. Názov DCM Maják vychádza zo sémantického významu slova „maják“ (t. j. stožiar na širom mori určujúci správny smer). Činnosť DCM Maják sa uskutočňuje v budove umiestnenej v historicky významnej oblasti Nízkyh Tatier – Špania Dolina (11 km na sever od Banskej Bystrice). DCM Maják je centrom života mládeže banskobystrickej diecézy a miestom života komunity dobrovoľníkov spolu s kňazom (12.12.2023, <https://www.spaniadolina.sk/obec/spolky/diecezne-centrum-mladeze-majak/>).

Slovenský zväz protifašistických bojovníkov (ďalej len SZPB) je občianskym združením pôsobiacim na území Slovenskej republiky (ďalej len SR) na základe zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov a je historickým a právnym nástupcom po bývalom Československom zväze protifašistických bojovníkov (12.12.2023, <https://www.spaniadolina.sk/obec/spolky/szpb/slovensky-zvaz-protifasistickych-bojovnikov-46sk.html>).

OZ Špaňodolinská historická škola je dobrovoľné neziskové združenie občanov fyzických a právnických osôb, pôsobiach na území Banskobystrického samosprávneho kraja. OZ Špaňodolinská historická škola bolo založené v marci v roku 2018. Pôsobnosť OZ Špaňodolinská historická škola je zameraná na oživenie informovanosti verejnosti o unikátnej histórii obce Špania Dolina a rozvoj lokálnej ekonomiky územia obce Špania Dolina (12.12.2023, <https://www.spaniadolina.sk/obec/spolky/oz-spanodolinska-historicka-skola/>).

ZVYKY A TRADÍCIE - občianske združenie - v minulosti v Španej Doline skoro v každom dome ženy paličkovali. Vlastne sa tým živil. Muži chodili do baní a ženy robili paličkovanie čipky. V múzeu špaňodolinskej čipky, ktoré sa nachádza v centre obce nájdete aj vyše 200-ročné čipky. Čo je predmetom činnosti nášho občianskeho združenia sa dočítate vo výbere z našich stanov: Názov občianskeho združenia je ZVYKY A TRADÍCIE (ďalej len „Občianske združenie“). Občianske združenie je nepolitické, dobrovoľné, záujmové združenie občanov, ktoré rozvíja činnosť na území Slovenskej republiky. Občianske združenie je samostatnou právnickou osobou, ktorá môže vo svojom mene nadobúdať práva a povinnosti. Sídlo združenia je Špania Dolina č.132, 97401 Špania Dolina (12.12.2023, <https://www.spaniadolina.sk/obec/spolky/zvyky-a-tradicie-obcianske-zdruzenie/>).

Štatistiky

Celkové využívanie klasických kultúrnych statkov monitoring meria frekvenciami návštev a nákupov počas roka. Z hľadiska využívania kultúrnych hodnôt sú na prvých dvoch miestach literatúra a film. Knihu si raz za mesiac kúpilo vo všetkých sledovaných rokoch 7,8 % obyvateľov, raz za pol roka tesmer 30 % obyvateľov a raz za rok viac ako 40 % obyvateľov. Návštevnosť filmových predstavení býva vyrovnaná; mierne vzrastá. Výsledky monitorovania poukazujú aj na dlhodobý vyrovnaný záujem o divadelné predstavenia. Počet pravidelných návštevníkov, ktorí navštevujú divadlo raz za mesiac, ale aj počet tých, ktorí navštívili divadlo raz za pol roka, je dlhodobý stabilný. Systematicky rastie návštevnosť koncertov vážnej a populárnej hudby. Existuje aj málopočetná skupina pravidelných návštevníkov (3 - 4 % respondentov), ktorí navštevujú koncerty každý mesiac. Pritom sa dlhodobý zvyšuje počet tých, ktorí navštívili koncert raz za pol roka alebo jedenkrát za rok. Je to zrejme vyvolané rastúcim záujmom o koncerty populárnej a alternatívnej hudby. Segment prezentovania zbierok a ochrany kultúrneho dedičstva v monitoringoch reprezentujú výtvarné a iné umenia, ľudové a tradičné umenie a múzejníctvo. V tomto segmente u nás prevažujú príležitostné a sezónne formy spotreby, ktoré možno v monitoringu posudzovať len množstvom návštev za rok. Návšteva folklórnych podujatí a múzeí je okrem toho pre väčšinu našich občanov charakteristickou dovolenkovou kultúrnou aktivitou, ktorá priamo súvisí s dynamikou cestovného ruchu (12.6.2012, <http://www.nocka.sk/uploads/fd/c5/fdc56b5295544adb7e3625632921405f/4-monitoring-vysledkov-kp-2005-2008-no6-7-2009.pdf>).

Trendy

Komplex opatrení na podporu súkromnej voľby domácností by mal v budúcnosti:

- stimulovať lepšie „previazanie“ súkromných výdavkov domácností s verejnými zdrojmi podpory kultúry. Určitá časť tejto podpory kultúrnych zariadení ponúkajúca svoje aktivity pre verejnosť musí byť variabilná, závislá od toho, či vyvolala odozvu, ktorá sa prejavuje vo veľkosti návštevnosti ap. Akými metódami to prepočítať je iná otázka: či u divadiel napr. podľa počtu obsadenosti ponúkaných miest, počtu repríz ap. Pokračovať by sa malo sofistikovanejšie s experimentom „kultúrnych poukazov“
- zefektívniť systém dlhodobiejšieho viazania subjektu stimulovaného trhového dopytu (cieľových skupín súčasných i budúcich „spotrebiteľov“ kultúry so stimulovanou trhovou ponukou kultúrnych inštitúcií
- rozšíriť systém permanentiek

- rozšíriť systém kultúrnych poukazov aj pre zamestnancov súkromných a verejných inštitúcií (a dotáciami ich kryť zo sociálneho fondu a u firm aj z iných zdrojov)
- uplatňovať bonusové body na cenu vstupenky, za ktoré návštevník po určitom počte dostane bezplatnú (alebo výrazne zľavnenú) vstupenku
- last minute zľavy na očakávanú nevyužitú ponuku
- zaviesť výrazne diferencované ceny na dopoludňajšie a popoludňajšie predstavenia (s prioritou pre dôchodcov a deti aj so sprievodom)
- zlepšiť využívanie stykov s podnikovým svetom ekonomiky pri podpore ich firemnej identity aj návštevou kultúrnych zariadení
- podporiť „umelecké školenie“ detí mimo školy ako budúcich aktívnych subjektov trhového dopytu zavedením odpočítateľnej položky z daňového základu domácnosti za tieto výdavky
- radikálne zlepšiť celý systém marketingu verejných kultúrnych inštitúcií (vo väzbe na odporúčanie č. 1 a č. 3)
- radikálne zlepšiť strategický manažment kultúrnych inštitúcií (v prepojení na prognózovanie ich vývoja, na manažment rizika podmienok ich ekonomického vývoja atď.)
- významne zlepšiť systém školskej a mimoškolskej výchovy mládeže ku kultúre (12.6.2012, <http://www.nocka.sk/uploads/fd/c5/fdc56b5295544adb7e3625632921405f/4-monitoring-vysledkov-kp-2005-2008-no6-7-2009.pdf>).

2.15. UBYTOVACIE ZARIADENIA

Apartmán Katarina - Dom má 300 rokov a je kompletne zrekonštruovaný, pričom zostal zachovaný pôvodný štýl architektúry. Nachádza sa 5 min. od centra Španej Doliny. Disponuje 3 spálňami, kuchyňou, kúpeľňou, WC, spoločenská miestnosť s otvoreným krbom (byt určený pre max. 6+2 os.) (12.12.2023, http://www.tatra-alps.com/turisticke_informacie).

Hotel Šachtica - Hotel Šachtica svojou atmosférou pripomína typické alpské hotely. Sú tu početné krby, poľovnícka výzdoba, či zákutia so starožitnými komodami a sedačkami. Hotelovým hosťom je k dispozícii široká ponuka wellness služieb v RELAXCENTRE ako parný svet, bazén s protiprúdom, jacuzzi na terase pod holým nebom. V Hoteli Šachtica je k dispozícii ubytovanie až v 44 dvojlôžkových izbách a 3 apartmánach (kapacita 94 pevných lôžok + 40 prísteliek). Zariadené izby ponúkajú kombináciu tradičnej rodinnej atmosféry a moderného komfortu. Niektoré izby majú balkón na lyžiarsky svah - Panský Diel.

Chalupa Andrew - Štýlové dobové ubytovanie v tichom horskom prostredí s bohatou históriou a nespočetnými možnosťami aktívneho relaxu. Chalupa má kapacitu 12 lôžok. K dispozícii je jedna dvojlôžková izba, dve trojlôžkové izby a jedna štvorlôžková izba. Každá izba má vlastný televízor. Spálne sú situované na poschodí kde sa tiež nachádza toaleta s umývadlom. Prízemie chalupy tvorí spoločenská miestnosť s televízorom a DVD prehrávačom. Chutné raňajky alebo večeru si môžete pripraviť v kompletne zariadenej kuchyni vybavenej sporákom, rúrou na pečenie, mikrovlnkou a chladničkou. Na prízemí sa tiež nachádza kúpeľňa s vaňou a dve toalety. Na príľahlom dvore nechýba posedenie a ohnisko s možnosťou opekania a grilovania (12.12.2023, <https://www.spaniadolina.sk/obec/cestovny-ruch/ubytovanie-a-stravovanie/chalupa-andrew-52sk.html>).

Chalupa Longi - Chata Longi bola rekonštruovaná v r. 2007 a ponúka celoročné ubytovanie - kompletne vybavená kuchyňa je spojená s obývacou miestnosťou, na poschodí sa nachádzajú dve spálne - každá pre tri osoby. Za domom je veľká záhrada a murované ohnisko. Pri dome je miesto na parkovanie pre tri autá (12.12.2023, <https://www.spaniadolina.sk/obec/cestovny-ruch/ubytovanie-a-stravovanie/chalupa-longi-53sk.html>).

Chalupa Španka - Drevenica Španka je situovaná v horskom prostredí v rázovitej obci Špania Dolina blízko Banskej Štiavnice i Banskej Bystrice. Celková kapacita je prispôbená pre 22 osôb. K dispozícii je spoločenská miestnosť s televízorom so satelitom s pripojením aj na internet a gaučovým sedením. Dve spálne sú vybavené manželskými posteľami a dvomi samostatnými lôžkami (12.12.2023, <https://www.megaubytovanie.sk/drevenica-spanka>).

Penzión Klopáčka - Penzión Klopáčka sídli v historickej budove baníckej klopáčky. Historický, 620 ročný objekt pôvodne slúžil ako sídlo banskej správy. V jeho drevenej veži bolo umiestnené zvukové signalizačné zariadenie "klopadlo". Slúžilo na zvolávanie baníkov do práce - odtiaľ názov "Klopáčka". Objekt má na fasáde renesančnú rytú maľovanú výzdobu. V roku 1996 Klopáčka prešla kompletnou rekonštrukciou. Klopáčka má celoročnú prevádzku. Penzión Klopáčka sídli v historickej budove baníckej Klopáčky v centre obce Špania Dolina. Klopáčka poskytuje skupinovú a rodinnú rekreáciu a má celoročnú prevádzku. Poskytuje ubytovanie v týchto kategóriách: jednolôžková izba s kúpeľňou, dvojlôžkové izby s kúpeľňou, trojlôžková izba s kúpeľňou, dva apartmány pre 3 osoby a 5 osôb, 6 izieb v turistickej triede so spoločnými sociálnymi zariadeniami (1 x dvojlôžková, 2 x trojlôžková, 2 x štvorlôžková, 1 x päťlôžková izba). Celková kapacita ubytovania je 37 lôžok. Možnosť ubytovania na súkromí (12.12.2023, <https://www.klopacka.sk/o-nas>).

CHATA ELEMENT - Chata Element sa nachádza na okraji obce Špania Dolina pri lese. Chata ubytuje 8 osôb. Pobyt so psom je povolený bez poplatku. Ubytovanie je vhodné pre rodiny s deťmi. Pozemok je oplotený. Parkovanie je možné pre 5 áut pri objekte.

Chalupa HORÁRKA - Chalupa Horárka sa nachádza na okraji lesa, v turisticky vyhľadávanej baníckej obci Špania Dolina. Pobyt u nás je vhodný ako pre rodiny deťmi, tak aj pre aktívnych seniorov, hubárov a všetkých turistov. Chalupa Horárka ponúka svoje ubytovanie celoročne s maximálnou kapacitou 13 lôžok.

Dom u Baníka je historickou budovou, ktorá je zakreslená aj na dobových mapách a kresbách obce. Pri kapacite 14 osôb ponúka na prízemí dvojlôžkovú izbu, modernú kúpeľňu s rohovou vaňou aj spoločenskú miestnosť s krbom a prepojením s plne vybavenou kuchyňou. V dome máte k dispozícii elektrické kúrenie a kúrenie na tuhé palivo. V exteriéri je priestor na parkovanie či posedenie na terase.

ANDY CHALUPA - Andy Chalupa Špania dolina sa nachádza v peknej horskej obci Špania Dolina neďaleko strediska Donovaly. Hostom ponúkame ubytovanie s celkovou kapacitou 8 lôžok. K dispozícii je aj obývací priestor s krbovou pieckou, televízorom so satelitným príjmom a kompletne vybavený kuchynský kút a kúpeľňa. WiFi sieť je zapnutá od 9:00 do 22:00 hod. V okolí je nádherná príroda. Ubytovanie je vhodné pre rodiny s deťmi, turistiku, romantické pobyty, oddych, relax.

Chalupa U POŠTÁRA - Chalupa ponúka celoročné ubytovanie s celkovou kapacitou 24 lôžok vrátane prísteliek, kompletne zariadená kuchyňa navyše vybavená umývačkou riadu. Samozrejmosťou sú kúpeľne so sprchovacím kútom a toaletou. Parkovanie Vašich áut je zabezpečené priamo pri chalupe.

APARTMÁN SONNENBERG - Apartmán sa nachádza v centre obce Špania Dolina. Apartmán ubytuje 6 osôb. Ubytovanie je k dispozícii len pre Vás. Pobyť s malým psom je povolený za poplatok. K dispozícii je sauna a kúpacia kaďa. Vonku sa nachádza ohnisko, vonkajšie posedenie, vonkajší krb a terasa. Pozemok je oplotený. Parkovanie je možné pri objekte.

Chalupa DO STARÉHO CHREŇA - Novo zrekonštruovaný banícky dom je situovaný v krásnom lesnom prostredí priamo nad obcou. Okrem luxusného ubytovania Vás čaká i relax pod hviezdami vo vyhriatej kúpacej kadi a exkluzívny panoramatický výhľad na pamiatkovú rezerváciu a okolité hory. Priestranná a moderne zariadená chalupa s celkovou kapacitou 9 lôžok Vám radi prenajmeme počas celého roka. K dispozícii množstvo kvalitných elektrospotrebičov i kuchynský riad. súprava. Prijemným miestom na relax je i banícka pivnica so širokou ponukou nápojov. V areáli chalupy nechýba ani priestor na uskladnenie Vašich bicyklov či lyžiarskej výstroje. Parkovacie státie monitorované kamerovým systémom pre štyri vozidlá je zabezpečené priamo pri chalupe.

Banícky dom U FELČIARA - Krásny 300-ročný dom, kde sa spája história s umením. Veľmi zaujímavé ubytovanie v dome, ktorý má svoj príbeh s neopísateľnou atmosférou. Bonus bolo parkovanie vo dvore. Izby priestranné, kuchyňa plne vybavená, vonku príjemné sedenie. Domáce zvieratá sú povolené. Nebudú sa za ne účtovať žiadne poplatky. Môžu sa tu ubytovať hostia bez ohľadu na vek. Fajčenie nie je povolené.

Chalupa DEPO LOCO - Ubytovanie Depo Loco sa nachádza na okraji obce Špania Dolina pri lese. Chata ubytuje 4 osoby (z toho je 1 prístelka) v 1 spálni (1 kúpeľňa, 1x WC). Ubytovanie je k dispozícii len pre Vás. Pobyť s malým psom je povolený za poplatok. Vonku sa nachádza ohnisko, vonkajšie posedenie a terasa. Ubytovanie je vhodné pre rodiny s deťmi, k dispozícii je hračky, šmýkačka a detská hojdačka. Parkovanie je možné pri objekte.

Chata EMA - Apartmán Ema sa nachádza v centre obce Špania Dolina, 3 km chôdze od lyžiarskeho strediska Šachtičky. Ponúka ubytovanie s vlastným stravovaním, terasu, záhradu, úschovňu lyží a bezplatné súkromné parkovisko.

Chata GRANT - Chalupa Grant sa nachádza na okraji obce Špania Dolina pri lese. Drevenica ubytuje 12 osôb (z toho sú 2 prístelky) v 3 spálňach (2 kúpeľne, 2x WC). Ubytovanie je k dispozícii len pre Vás. Pobyť s malým psom je povolený za poplatok. K dispozícii je sauna. Vonku sa nachádza ohnisko, vonkajšie posedenie, terasa, záhradná hojdačka a gril. Parkovanie je možné pre 10 áut do 50 m.

2.16. STRAVOVACIE A REŠTAURAČNÉ SLUŽBY

Hotel Šachtička

V hotely je k dispozícii hotelová reštaurácia a Banícka cimra.

Penzión Klopačka

V budove je reštaurácia zariadená v domácom štýle. Poskytuje konferenčnú miestnosť vhodnú pre firemné rokovania, porady, školy vybavenú audio a video technikou s kapacitou 25 osôb. V penzióne sa nachádza múzeum paličkovanej čipky a v budove obecného úradu sa nachádza banské múzeum „naše múzeum medi“. Organizuje oslavy rôznych jubileí, svadby, promočné oslavy, firemné akcie, školy v prírode. V letných mesiacoch poskytuje zastrešenú záhradu s grilom a ohnisko a veľkú zastrešenú letnú terasu s pódium. Organizuje rôzne kultúrne podujatia, ako divadelný festival ŠpanDiv, jazzový festival, medzinárodné maliarske a sochárske sympóziu a ďalšie.

2.17. CESTOVNÝ RUCH

Geografická poloha obce v regióne, historické atraktivity a ostatné prírodné danosti zaraďujú obec medzi rekreačne atraktívne oblasti. K dispozícii sú turistické trasy. Kultúrne historické podmienky obec zaraďujú medzi oblasti s potenciálom rozvoja poznávacej turistiky. S cieľom zvýšenia potenciálu ekonomických aktivít spojených s cestovným ruchom v regióne, skvalitnenia využívania kultúrnych pamiatok pre rozvoj cestovného ruchu, podpory rozvoja kultúrneho dedičstva a tradičných remesiel v záujme rozvoja cezhraničného turizmu a zlepšovania služieb a produktov a spoločného využívania infraštruktúry cestovného ruchu. Chotár je vhodný pre krátkodobý cestovný ruch prevažne letného

využitia na báze turistiky, cykloturistiky, vlastivedy, ale aj poľovníctva a pod. regionálneho a medzinárodného významu.

Špania Dolina je hlavným východiskovým a cieľovým bodom turistických magistrál v priestore Starohorské vrchu — juh. Má bohatý, širokospektrálny a kvalitný rekreologický potenciál. Špecifický súbor historického banského osídlenia a okolitej krajiny je vhodný pre poznávací, historický a náučný cestovný ruch. V blízkosti obce sa nachádza lyžiarske stredisko Šachtička. Horský hotel Šachtička, okrem ubytovania a stravovania, ponúka množstvo doplnkových služieb. Zo zimných športov sú to: zjazdové lyžovanie, bežkárske lyžovanie, sánkovanie, korčuľovanie. Z letných športov sú to: turistika, horská cykloturistika, jazda na koňoch, hubárenie, loptové hry a tenis (PHRSR, 2015).

Špania Dolina, ležiaca v južnej časti Nízkych Tatier vo výške 728 m nad morom, je obec starej a slávnej baníckej tradície. Bola preslávená kedysi po celej Európe svojim rudným bohatstvom, najmä meďou. Už Rimania vedeli o tunajšom rudnom bohatstve okolia. Najstaršie bane na okolí: Haliar na Starých Horách, v Rychtárovej, Potkanovej a na Pieskoch. Počiatky dolovania na Španej Doline sú asi od roku 1.200 po Kristu. Obec bola hlavnou základňou ťažby medenej rudy mediarskych závodov. Sídlo závodov bolo v Banskej Bystrici. Preto to bola význačná a ľudnatá lokalita, v ktorej bývali tak baníci ako aj hutníci. Mala rozličné názvy: latinsky - Montana, Vallis, Dominorum, nemecky - Herrengrund, maďarsky - Úrvögly. Všetky tieto názvy v slovenčine znamenajú - Panská Dolina, ako aj hora nad dedinou - Panský diel. V Španej Doline a jej okolí sa dolovalo a tavilo primitívnym spôsobom už tisíc rokov pred Kristom. Špania Dolina sa ľudovo volá Baňa. Terajší názov sa vysvetľuje z latinského slova "Spanatus", čo znamená - pán, išpán, župan. Názov nemá nič spoločného so Španielmi.

Klopačka - re hutnícku výrobu bola potrebná voda. Vybudovali preto vodovod. Bol to zaujímavý drevený vodovod v podobe krytých rízi v 21.000 siahovej dĺžke, siaha 186 cm. Zvyšky vidieť dodnes. Vodovod viedol spod Prašivej / od kečky / okolo Jelenskej skaly do obce. Táto mnohokilometrová trasa je na vtedajšie technické možnosti obdivuhodné technické dielo.

Štôlna a šachty na Španej Doline mali rozličné názvy, zvyčajne mená panovníkov. Také boli: Ferdinandova, Ludvíkova, Karlova

Po viacstoročnej ťažbe začala začiatkom 18. storočia upadať nielen ťažba, ale i obec, lebo baníci sa postupne sťahovali do iných baníckych oblastí.

Tunajšou zvláštnosťou sú **cementové a zelené vody**. Cementová voda na Španej Doline a na Pieskoch je zelenkastej farby (malachit), v Rychtárovej je voda modrej farby (azurit). Cementová voda obsahuje síran meďnatý, zelená uhličitan meďnatý.

Za slovenského národného povstania mala tu sídlo partizánska jednotka, ktorá sa tu udržala aj počas nemeckej okupácie Banskej Bystrice. Obyvateľstvo po zrušení ťažby živilo sa chovom dobytky, ženy sa venovali výrobe čipiek, ktoré predávali po celom širom okolí. Vystaňovalci však nezabudli na svoju rodnú obec a na "Hostinu", ktorá pripadá na nedeľu po 6. auguste, sa schádzajú u príbuzných a na námestí pod lipami k priateľskému stretnutiu.

Banický okruh Špania Dolina - ide o 6 kilometrový okruh s desiatimi zastávkami. Prvou atrakciou je hrajúci Banický orloj v centre obce Špania Dolina. Veľká skala sa každú hodinu rozostúpi a možno sledovať baníkov priamo pri ich ťažkej práci. Po ceste možno navštíviť najväčšiu a najlepšie zachovanú haldu Maximilián, ktorá privedie až k rovnomennej baníckej šachte. Ďalšou zastávkou je unikátny 36 km dlhý systém, ktorý od 15. do 20. storočia privádzal vodu pre banské diela v Španej doline (12.12.2023, <https://www.zahoramizadolami.sk/banicky-okruh-spania-dolina/>).

Banský orloj - je prevádzkovaný celoročne, jeho prezentácia začína každú celú hodinu denne v čase od 10.00 do 16.00 hod., v letných mesiacoch od 9.00 do 18.00 hod.

Banické bratstvo Herregrund - ponúka sprevádzanie skupín po Španej doline. Ponúka aj múzeum Medi ktoré je otvorené na požiadanie (12.12.2023, www.herregrund.sk/about.html).

Šachtičky je lyžiarske stredisko pri Banskej Bystrici, v katastrálnom území obcí Selce a Špania Dolina, na úbočiach kopca Panský diel. K dispozícii je 10,5 km zjazdových tratí a 4 vleky. Na severnom úpätí sa nachádza športové centrum nazývané Šachtička alebo Šachtičky, ktoré ponúka napríklad ubytovanie, reštauráciu, jazdu na koni, detské ihrisko a vyhladkovú vežu. V stredisku sa nachádza aj Hotel Šachtička. Hranica katastrov Selce a Špania Dolina prechádza priamo cez budovy strediska. Jediná asfaltová prístupová cesta je smerom od mestskej časti Sásová, v dĺžke 5,5 km. Ďalšie prístupy sú možné turistickými trasami zo všetkých strán, najvýznamnejšie sú z Donovalov, Sásovej a Španej Doliny (12.12.2023, <https://sk.wikipedia.org/wiki/%C5%A0acht%C4%8Dky>).

Bývalý dopravný prekop bol vybudovaný v rokoch 1956 – 1961 organizáciou Rudné Bane n.p. Banská Bystrica. Slúžil k doprave haldového materiálu z lokality Piesky na spracovanie do úprav Rudných baní v Španej Doline. Jeho celková dĺžka je 1,6 kilometra. Na druhej strane prekopy, v osade Piesky, sa nachádza voľne prístupná kaplnka. Neďaleko uprostred strmého

lesného svahu je a cintorín s krásnymi liatinovými krížmi. Vstup do prekopu je možný iba so sprievodcom. Cesta tam a späť trvá približne 2 – 2,5 hodiny. Trasa z Pieskov na námestie má zhruba 3,5 km a zaberie do 1,5 hodiny.

Barborská cesta predstavuje rozvojový projekt zameraný na zjednotenie územia stredného Slovenska, ktoré spája nielen história banskej tradície ale aj jedinečné prírodné a kultúrne pozoruhodnosti. Na tejto ceste má návštevník možnosť oboznámiť sa s bohatou históriou ťažby a spracovania metalurgických rúd aj využitia drahých a vzácnych kovov.

Malý Banský náučný chodník začína pri Klopačke, odtiaľ vedie stúpajúcim chodníkom popri šachtách a štôlniach na Fajtlovú – najstrmší úsek chodníka – vyhlídkové miesto na halde Maximilián, z kadiaľ je nádherný panoramatický výhľad na okolité hory. Ďalšie pamiatky na nachádzajú v rovnakej výške, odtiaľ trasa pokračuje po vrstevnici a potom späť dolu na námestie. Prechod trasou s desiatimi zastávkami vám zaberie približne dve a pol hodiny a prevedie vás miestami zašlej slávy baníckej histórie – šachtám a štôľňam ukrytým v okolitých lesoch. Chodník je prístupný pre verejnosť formou individuálnej turistiky alebo so sprievodcom. Je schodný naozaj pre každého (nie však napr. pre detské kočíky). Jediné exponovanejšie miesto je krátky (cca 40-50m), ale strmý sutinový briežok hore, pri opúšťaní haldy Maximilián. V rámci možnosti je chodník udržiavaný počas celého roka v schodnej kondícii okrem extrémnych situácií zapríčinených počasím. Chodník je značený zeleným kruhom v bielom poli, začína na námestí obce Špania dolina pri Klopačke, kde aj končí (okruh). Dá sa prejsť za 2-4 hodiny, podľa toho, koľko času venujete jednotlivým miestam. Okruh má v súčasnosti 7 zastavení, na každom zastavení sa nachádza informačná tabuľa aj s prípadným nákresom :

Denná štôľňa
Banícky dom č. 65
Fajtlová – štôľňa Mann
Halda Maximilián
Šachta Maximilián
Horná Ludovika – šachta
Dolná Ludovika – stupa

Návštevník tu nájde šachty, štôľne, ukážky pôvodnej architektúry ale tiež skvelé výhľady z haldy Maximilián, ktorá vznikla kopením hlušiny zo šachty Maximilián a tvorí neoddeliteľnú súčasť panorámy Španej Doliny.

Špaňodolinský banský vodovod - medzi Prašivou v Nízkych Tatrách a baníckou obcou Špania Dolina pri Banskej Bystrici vedie krajinou Starohorských vrchov unikátny Špaňodolinský banský vodovod. Unikátny historický vodovod bol postavený v 16. storočí privádzal vodu pre banské diela v Španej Doline až spod Prašivej v Nízkych Tatrách. Špaňodolinský banský vodovod je najstarším svojho druhu na Slovensku a svojou dĺžkou 36 km je aj slovenským rekordérom. Trasa vodovodu viedla takmer po vrstevnici s miernym spádom a končila v Španej Doline. V súčasnosti možno trasu vodovodu sledovať vďaka technickým úpravám terénu, ako sú zárezy, skalné galérie, násypy a kamenné múry. Niektoré úseky trasy sa využívajú pre pešiu turistiku, cykloturistiku a v zime na lyžiarsku turistiku. Súbežne s trasou vedie náučný chodník z Banskej Bystrice na Donovaly.

Turistické a cykloturistické trasy

BANSKÝ NÁUČNÝ OKRUH V ŠPANEJ DOLINE - Historický banícky chodník s výhľadom na obec
STARÉ HORY – ŠPANIA DOLINA (PARTIZÁNSKY CHODNÍK) - Historická banícka cesta s nádhernými výhľadmi na celú dolinu
STARÉ HORY – KALIŠTE (DOLNÝ A HORNÝ ŠTUREC, OBEC BALÁŽE) - Turistický chodník cez hlavný hrebeň s výhľadom na Majerovu skalu
DONOVALY – ŠACHTIČKA – ŠPANIA DOLINA - Náučný chodník z Donovál (1) po hrebeni Starohorských vrchov
STARÉ HORY – ŠPANIA DOLINA – SÁSOVÁ - Historická cesta Staré hory– Banská Bystrica cez Španiu Dolinu
STARÉ HORY – MAJEROVA SKALA – KRÍŽNA – TURECKÁ – STARÉ HORY - Najkrajšia trasa po hrebeni Veľkej Fatry
HORNÝ JELENEC – PRAŠNICA– DONOVALY - Náročná trasa pre skúsených turistov po Ceste hrdinov SNP
HORNÝ HARMANEC – HARMANECKÁ JASKYŇA – KORDÍKY – HARMANEC - Trasa južnými svahmi Harmaneckej doliny
HORNÝ HARMANEC – KRÁLOVA STUDŇA – DOLNÝ HARMANEC - Chodník severnými svahmi Harmaneckej doliny

Trendy v cestovnom ruchu

Európska komisia cestovného ruchu (ETC) označila za hlavné faktory ovplyvňujúce rozvoj CR demografiu, zdravie, uvedomelosť a vzdelávanie, voľný čas, cestovné skúsenosti, životný štýl, informačné technológie, dopravu, trvalo udržateľný rozvoj a bezpečnosť. Počet starších ľudí v Európe neustále rastie. Mnoho seniorov odchádza do predčasného dôchodku, má vyššie disponibilné príjmy, teší sa lepšiemu zdraviu. To má za následok rýchlejšiu rast dopytu tejto kategórie ľudí po cestovnom ruchu. Zdravotné povedomie návštevníkov je čoraz väčšie a ovplyvňuje najmä voľbu cieľového miesta a životný režim počas dovolenky. Čoraz populárnejšou je dovolenka spojená so vzdelávaním. Pri plánovaní dovolenky má významnú rolu história, umenie a kultúrne podujatia. Súčasná spoločnosť kladie zvýšené nároky na ľudí a ich denný režim, čo sa prejavuje v raste nárokov na voľný čas a možnosti oddychu. Rastie aj pragmatikosť návštevníkov v CR, ich sebaistota, požiadavky a znalosť vlastných práv, čo súvisí s predchádzajúcimi skúsenosťami. Rastie podiel kritických názorov na kvalitu a dôraz sa kladie na pomer kvality a ceny. Rastie význam internetu, ktorý umožňuje nielen vizuálnu prezentáciu, ale aj priamy nákup produktov cestovného ruchu. V dopravných službách sa do popredia dostáva záujem o cestovanie železnicou, a najmä vysokorychlostnými vlakmi. Rastie aj sieť nízkotarifných leteckých spoločností, zatiaľ čo cestné siete sa stávajú preťažené a klesá podiel klasického cestovania. Medzi populáciou naďalej rastie environmentálne povedomie, čo ovplyvňuje rast záujmu o cieľové miesta rozvíjajúce na základe trvalej udržateľnosti. Aktuálne trendy v cestovnom ruchu – rast záujmu o kvalitu, luxus, pohodlie a bezpečie, – záujem o relax, uvoľnenie, aktívnu dovolenku, pobyty wellness a pobyty v kúpeľoch, – dopyt po produktoch pre jednu osobu, – rast záujmu o krátkodobé pobyty v zahraničí, – individuálne organizovaná dovolenka zameraná na kultúru, umenie a históriu (rast záujmu o strednú a východnú Európu), – potreba ponuky cenovo dostupných produktov, – spokojnosť zákazníkov sa prejavuje v ich opätovnom návrate, – rast záujmu o osobnejší prístup v poskytovaní služieb (malé rodinné podniky), – úzka špecializácia poskytovateľov služieb na produkt pre vybranú cieľovú skupinu, – trend „späť k začiatkom“, ktorý

súvisí s preferenciami tráviť jednoduchšiu dovolenku (ubytovanie v hoteli nahradiť ubytovaním v bungalove, resp. stane), – nezaujímam o sprostredkovanú organizáciu dovolenky oproti zvýšenému záujmu o priame rezervovanie a nákup služieb prostredníctvom internetu (12.6.2012, <http://www.tophotelierstvo.sk/domaci-cestovny-ruch/turizmus/hotelierstvo-v-e-a-na-slovensku/>).

2.18. REKAPITULÁCIA ROZPOČTU OBCE

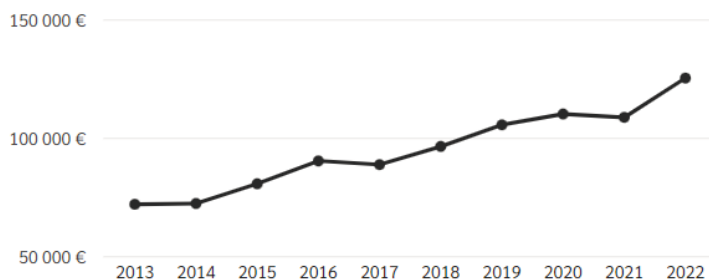
Nasledujúca tabuľka prezentuje štruktúru príjmov a výdavkov obce.

Spolu za rok 2021

Ekonomická klasifikácia

Spolu 186 887 €

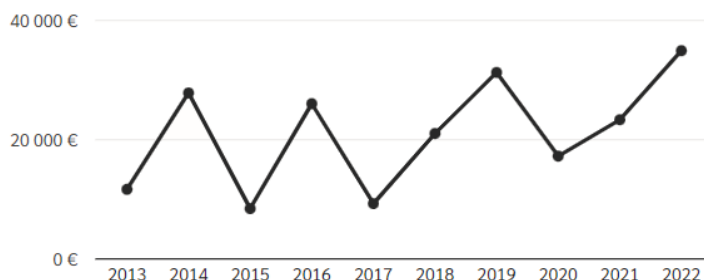
názov	suma	podiel z celku / podiel v rámci skupiny	priemer miest
Daňové príjmy	125 452 €	67 %	43 %
Dane z príjmov a kapitálového majetku	64 079 €	51 %	84 %
Dane z majetku	46 418 €	37 %	10 %
Dane za tovary a služby	14 955 €	12 %	6 %

Obrázok: Vývoj daňových príjmov v obci Špania Dolina

Zdroj: 20.12.2023, <http://www.hospodarenieobci.sk/>

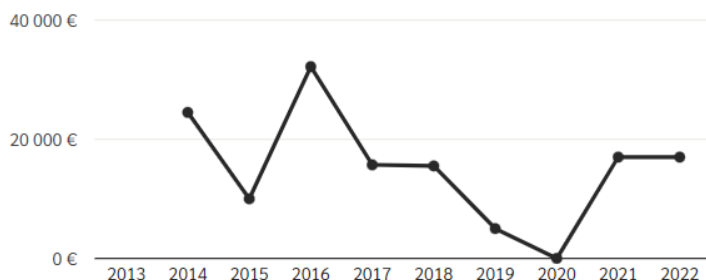
Nedaňové príjmy	34 916 €	19 %	9 %
Administratívne poplatky a iné	34 710 €	99 %	53 %
Príjmy z podnikania a z vlastníctva ...	176 €	1 %	28 %
Iné nedaňové príjmy	30 €	0 %	6 %
Úroky z tuzemských úverov, pôžičiek, ...	0 €	0 %	0 %

Obrázok: Vývoj nedaňových príjmov v obci Špania Dolina

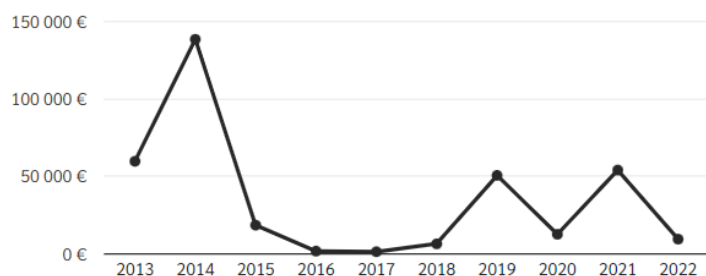
Zdroj: 20.12.2023, <http://www.hospodarenieobci.sk/>

Príjmy z transakcií s finančnými akt...	17 000 €	9 %	10 %
Z ostatných finančných operácií	17 000 €	100 %	100 %

Obrázok: Vývoj príjmov z transakcií s finančným
Zdroj: 20.12.2023, <http://www.hospodarenieobci.sk/>

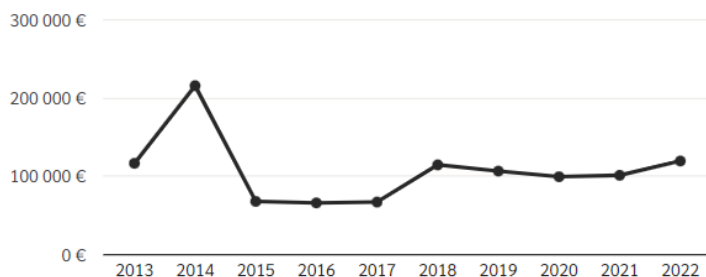
Granty a transfery	9 520 €	5 %	34 %
Tuzemské bežné granty a transfery	9 520 €	100 %	99 %

Obrázok: Vývoj grantov a transferov v obci Špania Dolina
Zdroj: 20.12.2023, <http://www.hospodarenieobci.sk/>

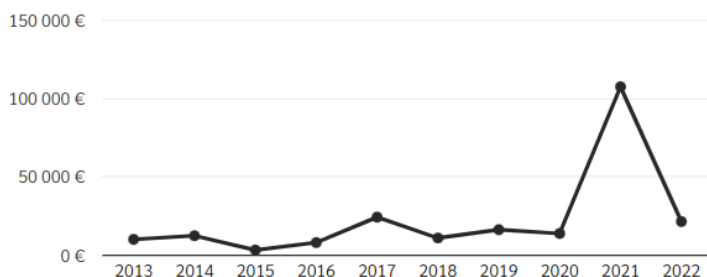
Štruktúra výdavkov

názov	suma	podiel z celku / podiel v rámci skupiny	priemer miest
Spolu	162 622 €		
Všeobecné verejné služby	119 666 €	74 %	26 %
Výkonné a zákonodarné orgány, f...	115 576 €	97 %	89 %
Transakcie verejného dlhu	2 951 €	2 %	9 %
Všeobecné služby	1 139 €	1 %	1 %

Obrázok: Vývoj výdavkov na všeobecné verejné služby v obci Špania Dolina
Zdroj: 20.12.2023, <http://www.hospodarenieobci.sk/>

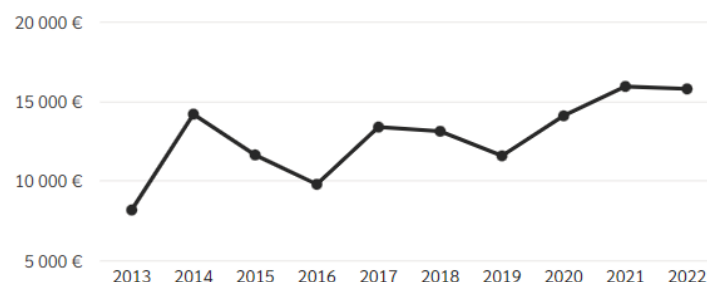
Ekonomická oblasť	21 549 €	13 %	5 %
Doprava	8 408 €	39 %	66 %
Komunikácia	6 131 €	28 %	4 %
Iné odvetvia	4 511 €	21 %	3 %
Všeobecná ekonomická, obchodná ...	2 499 €	12 %	9 %

Obrázok: Vývoj výdavkov na ekonomickú oblasť v obci Špania Dolina

Zdroj: 20.12.2023, <http://www.hospodarenieobci.sk/>

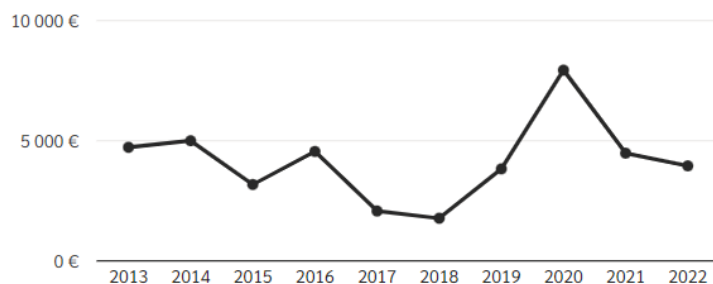
Ochrana životného prostredia	15 803 €	10 %	6 %
Nakladanie s odpadmi	14 737 €	93 %	59 %
Ochrana prírody a krajiny	1 066 €	7 %	4 %

Obrázok: Vývoj výdavkov ochranu životného prostredia v obci Špania Dolina

Zdroj: 20.12.2023, <http://www.hospodarenieobci.sk/>

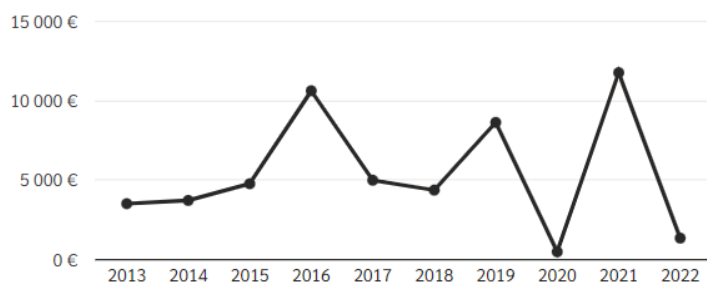
Bývanie a občianska vybavenosť	3 951 €	2 %	9 %
Verejné osvetlenie	2 764 €	70 %	13 %
Zásobovanie vodou	1 187 €	30 %	10 %
Rozvoj obcí	0 €	0 %	53 %

Obrázok: Vývoj výdavkov na bývanie a občianska vybavenosť v obci Špania Dolina

Zdroj: 20.10.2023, <http://www.hospodarenieobci.sk/>

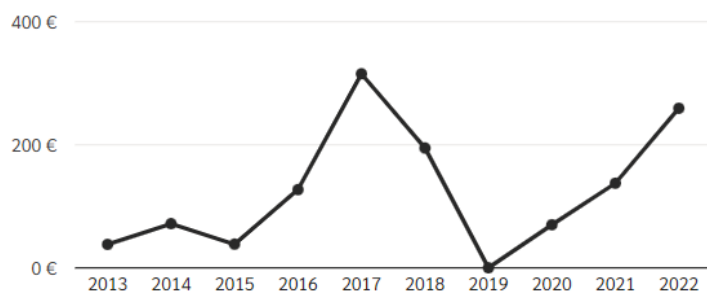
Rekreácia, kultúra a náboženstvo	1 355 €	1 %	5 %
Kultúrne služby	1 099 €	81 %	48 %
Vysielacie a vydavateľské služby	220 €	16 %	3 %
Rekreačné a športové služby	36 €	3 %	32 %

Obrázok: Vývoj výdavkov na rekreáciu, kultúru, ... v obci Špania Dolina

Zdroj: 20.10.2023, <http://www.hospodarenieobci.sk/>

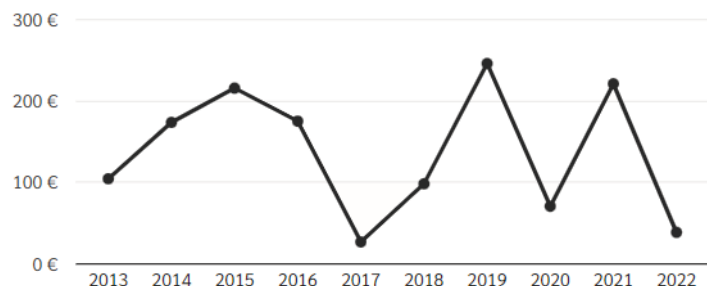
Verejný poriadok a bezpečnosť	259 €	0 %	1 %
Ochrana pred požiarmi	259 €	100 %	65 %

Obrázok: Vývoj výdavkov na poriadok a bezpečnosť, ... v obci Špania Dolina

Zdroj: 20.10.2023, <http://www.hospodarenieobci.sk/>

Sociálne zabezpečenie	39 €	0 %	4 %
Nezamestnanosť	39 €	100 %	2 %

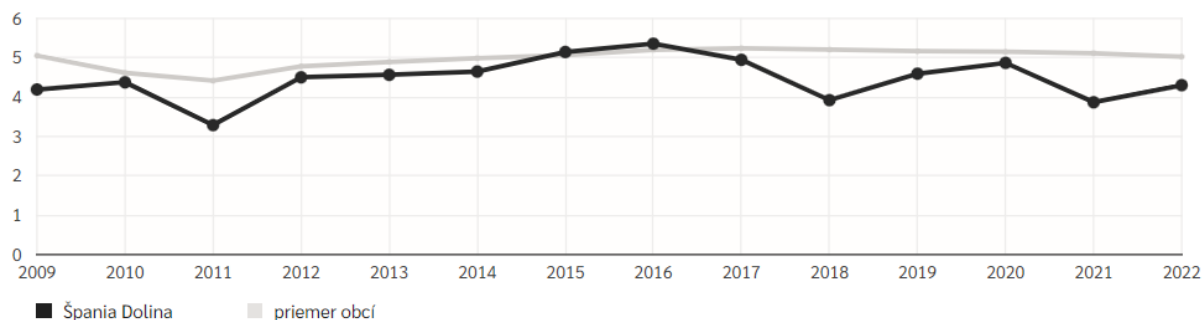

Obrázok: Vývoj výdavkov na sociálne zabezpečenie, ... v obci Špania Dolina

Zdroj: 20.10.2023, <http://www.hospodarenieobci.sk/>

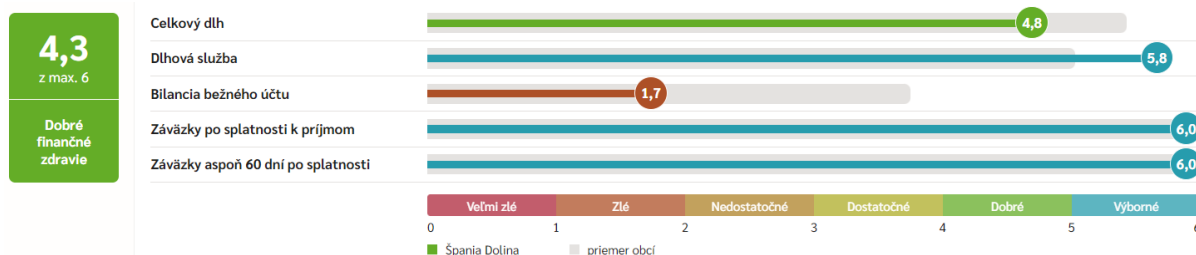
Finančné zdravie obce Špania Dolina

Celkové skóre finančného zdravia obce Špania Dolina sa počíta ako vážený priemer zo skóre, ktoré dosiahla každá z jeho piatich zložiek - Celkový dlh, Dlžobná služba, Bilancia bežného účtu, Záväzky po lehote splatnosti a Záväzky aspoň 60 dní po splatnosti. Tieto zložky majú váhu postupne 30 %, 10 %, 30 %, 15 % a 15 %. Obec Špania Dolina dosiahla skóre **5,4**.

Obrázok Vývoj finančného zdravia obce Špania Dolina

Zdroj: 22.12.2023, <http://www.hospodarenieobci.sk/>

Obrázok Aktuálny stav finančného zdravia obce Špania Dolina

Zdroj: 22.12.2023, <http://www.hospodarenieobci.sk/>

2.19. SAMOSPRÁVA

Vzťah samospráva – občan si vyžaduje vypracovať projekt klientského prístupu riešiaci ako, vzťah zamestnancov úradu, tak aj poslancov ku občanom a návštevníkom obce.

Obec Špania Dolina je samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky, ktorý svoje samosprávne kompetencie vykonáva samostatne (zákon SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení).

Manažment a správa obce

Súčasný zariadenia verejnej správy a administratívy reprezentuje obecný úrad. Obecný úrad je výkonným orgánom obecného zastupiteľstva a starostu obce Špania Dolina. Obecný úrad zabezpečuje organizačné a administratívne veci obecného zastupiteľstva a starostu obce, ako aj orgánov zriadených obecným zastupiteľstvom. Obecné zastupiteľstvo má 5 poslancov.

Nasledujúca tabuľka prezentuje príslušnosť obyvateľov k jednotlivým úradom špecializovanej štátnej správy.

Príslušnosť k obyvateľov k úradom ŠSS

Sídlo matričného úradu	Špania Dolina
Sídlo pracoviska daňového úradu	Banská Bystrica
Sídlo pracoviska Obvodného oddelenia policajného zboru	Banská Bystrica
Sídlo Okresného súdu	Banská Bystrica
Sídlo Okresného riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru	Banská Bystrica
Sídlo pracoviska okresného úradu	Banská Bystrica
Sídlo Územnej vojenskej správy	Banská Bystrica
Sídlo územného Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny	Banská Bystrica
Sídlo Obvodného úradu životného prostredia	Banská Bystrica
ŠÚ SR	

2.20 BEZPEČNOSŤ

Prácu polície v obci Špania Dolina v súčasnej dobe zabezpečuje pre občanov Obvodné oddelenie Policajného zboru v Banskej Bystrici - OO PZ Banská Bystrica – východ, ul. ČSA 22, 974 01 Banská Bystrica. Oddelenie má vo svojom obvode nasledujúce obce: centrum mesta po Tajovku, „sídliisko“,

autobusová stanica, železničná stanica, Uhlisko, Šalková, Senica, Kynceľová, Nemce, Jakub, Ul'anka, **Špania dolina**, Rudlová, Sásová, Dolná Mičiná, Horná Mičiná, Čerín, Čačín, Sebedín-Bečov, Harmanec, Dolný Harmanec, Staré Hory, Turecká, Motyčky, Donovaly.

Táto činnosť je upravená nariadením ministra vnútra Slovenskej republiky, ktorým sa upravuje činnosť obvodných oddelení Policajného zboru. Pri uskutočňovaní svojho poslania plní obvodné oddelenie úlohy najmä na úseku: ochrany verejného poriadku, boja proti trestnej činnosti odhaľovania a objasňovania priestupkov, odhaľovania a objasňovania trestných činov, stálej služby s cieľom zabezpečiť akcieschopnosť a potrebný kontakt s verejnosťou, obchôdzkovej služby s cieľom zabezpečiť plnenie základných úloh policajného zboru. Oznamuje sa: narušenie verejného poriadku, spáchanie priestupku na nich alebo ich majetku, skutočnosti nasvedčujúce tomu, že bol spáchaný trestný čin na nich alebo na ich majetku, nezvestnosť osoby, krádež dokladov a evidenčných čísel motorových vozidiel, rušenie občianskeho spolužitia.

2.21. IDENTIFIKÁCIA HLAVNÝCH VONKAJŠÍCH FAKTOROV ROZVOJA ÚZEMIA A ANALÝZA VPLYVU VONKAJŠIEHO PROSTREDIA NA VÝVOJ SITUÁCIE V ÚZEMÍ

Obec Špania Dolina je súčasťou Vyššieho územného celku Banská Bystrica. Táto časť identifikuje hlavné faktory vonkajšieho prostredia, ktoré priamo alebo nepriamo ovplyvňujú vývoj samotnej obce. Banskobystrický kraj je ostatný vidiecky, pomaly rastúci, viac stagnujúci, s dlhodobou nadpriemernou mierou nezamestnanosti, nízkym stupňom pripravenosti na inovácie, priemerne atraktívny a nízko konkurencieschopný región SR mimo centra rozvojových aktivít EÚ a s možnosťou cezhraničnej spolupráce s Maďarskou republikou. Podľa stupňa urbanizácie sa radí do skupiny ostatný vidiecky región (53,5 % mestského obyvateľstva). Aj v tomto kraji sa výrazne prejavuje proces starnutia obyvateľstva a podiel detskej zložky mierne klesá, pomaly narastá podiel obyvateľstva v poproduktívnom veku. Najviac zamestnaných v kraji je v priemysle (okolo 31 %) a vo verejnej správe a v školstve (spolu takmer 27 %). Nezamestnanosť v tomto kraji je vysoko nad priemerom SR i EÚ 27. V prípade BBK bude nevyhnutné vytvárať pracovné príležitosti najmä pre ekonomicky aktívne obyvateľstvo, ktoré dochádza za prácou do iných regiónov (približne 10 000). Prioritou je riešenie dlhodobej nezamestnanosti a zamestnanosti rómskej populácie. Pre udržateľnosť investícií a maximalizáciu prínosu investície pre regionálnu ekonomiku je rozhodujúcim faktorom existencia vhodných ekonomických štruktúr schopných naplniť požiadavky investorov v oblasti dodávok pre produkciu. V investičnej (prípravnej) aj operačnej (výrobnej) fáze realizácie investícií z hľadiska počtu dominuje zapojenie domácich dodávateľov. Prevažne ide o podniky lokalizované mimo daného okresu. Z hľadiska objemu dodávok v investičnej fáze síce podniky väčšinu svojich dodávok získavajú od dodávateľov zo Slovenska, ale vo fáze výroby už väčšina dodávok prichádza zo zahraničia. Napriek významnému podielu investícií do vedomostne menej náročných odvetví a z časti obmedzenému vplyvu multiplikačných efektov, regionálna ekonomika môže reálne profitovať z transferu technológií, zvýšenej zamestnanosti a rozvoja kvalifikácie pracovnej sily. Priemysel je v regióne rozložený nerovnomerne. Dosahuje vysokú koncentráciu na severe kraja, kde sídlia najproduktívnejšie odvetvia ekonomiky - hutnícky, strojársky, automobilový, drevársky, farmaceutický a polygrafický priemysel. V južnej časti majú základňu potravinársky priemysel a ostatné odvetvia komplementárne k poľnohospodárstvu. Celkom možno očakávať, že BBK má šancu si len vďaka novým PZI udržať pozíciu pomerne hospodársky a sociálne stabilného regiónu. Bude sa však len veľmi pomaly približovať k úrovni priemeru EÚ 27. V priemyselnej výrobe bude naďalej dominovať doterajší priemysel, významnejšie postavenie by mohol získať turizmus. BBK má silný inovačný potenciál len v dvoch mestách – Banská Bystrica a Zvolen. Pomaly sa zvyšuje výkonnosť v oblasti turizmu. Vidiecke oblasti sú na ceste k transformácii, pomáhajú im nástroje na vyrovnávanie regionálnych rozdielov – predovšetkým diverzifikácia hospodárskej činnosti. Identita/špecifickosť sídiel a subregiónov je zachovaná a dobre využívaná v prospech kvalitných miestnych produktov napr. lazy. Prírodné zdroje BBK sú bohaté a rôznorodé. Veľký význam majú lesy, zdroje minerálnych a termálnych vôd využívaných najmä v kúpeľníctve a potravinárstve. Kraj disponuje veľkým podielom chránených území.

Charakteristika špecifických stránok regiónu

V porovnaní s regiónmi vyspelých krajín EÚ a regiónmi SR možno konštatovať, že BBK využíva iba čiastočne svoj rozvojový potenciál. Najvýraznejšie rezervy sa nachádzajú v nedostatočnej úrovni využívania inovačného potenciálu najmä v pôdohospodárstve, nízkom príleve PZI a podpore domácich

investorov a využívaní vysokovzdelanej pracovnej sily, vytváraním pracovných miest v sektore služieb. Dôsledkom toho je jeho slabá konkurencieschopnosť poľnohospodárstva a celkové ohrozenie konkurencieschopnosti regiónu založenej hlavne na energeticky náročnej výrobe. V porovnaní so svetovými trendmi a s vývojom v okolitých krajinách je úroveň informatizácie BBK nízka a pre budúci rozvoj nedostatočná.

Konkurenčná výhoda

Konkurenčná výhoda BBK je tvorená najmä jeho prírodným a kultúrohistorickým bohatstvom, atraktívnou vidieckou krajinou vrátane potenciálu pre rozvoj poľnohospodárstva a lesného hospodárstva, obnoviteľných zdrojov energie a agroturistiky.

Strategické ciele:

1. doprava a zvyšovanie dostupnosti a atraktivity územia (integrovaná doprava),
2. rozvoj ľudských zdrojov a zvyšovanie kvality života obyvateľov prostredníctvom informatizácie verejnej správy a podporou projektov v oblasti e-služieb,
3. poľnohospodárstvo, lesníctvo a rozvoj vidieka,
4. inovácie a rast konkurencieschopnosti priemyslu v rozhodujúcich sektoroch a pri využívaní obnoviteľných zdrojov energie.

Očakávané dopady:

- zvýšenie využitia domácich regionálnych zdrojov,
- zvýšenie zamestnanosti najmä vo vidieckych oblastiach a v oblasti nových technológií,
- zvýšenie dostupnosti a atraktivity regiónu nielen z pohľadu domácich a zahraničných investorov, MSP, ale aj miestneho obyvateľstva a zvýšenie podielu ekologickej (integrovanej) dopravy,
- zvýšenie výkonnosti najmä v oblasti turizmu, poľnohospodárstva a lesného hospodárstva, drevospracujúceho priemyslu.

2.22. EX-POST HODNOTENIE PREDCHÁDZAJÚCEHO PHSR

Obec v predchádzajúcom období realizovala niekoľko väčších a menších projektov zameraných hlavne na rekonštrukcie miestnych komunikácií, investície na obecnom úrade, športovej infraštruktúre, v rámci obecného cintorína, či verejnom osvetlení. Obec čiastočne zabezpečila rozvoj verejných priestranstiev.

2022

2021

2020

2019

2018

2017

2016

2015

3 SWOT ANALÝZY

Nasledujúca SWOT analýzy sa zameriavajú na silné, slabé stránky, príležitosti a riziká prioritných rozvojových oblastí. Na ich základe budú formulované hlavné rozvojové ciele.

Analýza SWOT

Sledovať a vyhodnocovať vývojové trendy v regióne v neustále sa meniacom vonkajšom prostredí, identifikovať trend sociálno-ekonomického rozvoja, alebo smer vývoja ako príležitosť alebo hrozbu, je

v súčasnosti pre obec Špania Dolina nevyhnutnosť. To, čo sa na prvý pohľad zdá ako príležitosť, ňou vo vzťahu k zdrojom obce, kultúre, ľudským zdrojom, životnému prostrediu a hospodárstvu, uplatňovanej stratégii vôbec nemusí byť.

Nástrojom pre celkovú analýzu vonkajších a vnútorných činiteľov je SWOT analýza. Predstavuje kombináciu dvoch analýz, S - W a O - T. Účelom SWOT analýzy je posúdenie vnútorných predpokladov podniku k uskutočneniu určitého rozvojového zámeru a podrobenie rozboru i vonkajších príležitostí a obmedzení určované potrebami obyvateľov a subjektov v rámci obce. Na jej základe môže obec prikrčiť k formulácii špecifických cieľov.

Schéma SWOT analýzy:

	S - silné stránky	W - slabé stránky
	1. 2. ... 10.	1. 2. ... 10.
O - príležitosti	1. 2. ... 10. Stratégia SO	1. 2. ... 10. Stratégia WO
T - hrozby	1. 2. ... 10. Stratégia ST	1. 2. ... 10. Stratégia WT

SO – využiť silné stránky na získanie konkurenčnej výhody

WO – prekonať slabiny využitím príležitostí

SW – využiť silné stránky na čelenie hrozbám

WT – minimalizovať náklady a čeliť hrozbám

Analýza príležitostí a rizík - O-T

O – T analýza umožňuje rozlíšiť atraktívne príležitosti v obci, ktorá skrýva potenciál územia a ktoré môžu obci priniesť výhody pri dosahovaní vyváženého rastu. Súčasne tiež nabáda k zamysleniu nad problémami, s ktorými bude obec riešiť v rámci Integrovannej stratégie.

Znamená to teda, že obec musí sledovať významné sily makroprostredia (demografické, ekonomické, technologické, politické, legislatívne, sociálne a kultúrne) a tiež tých účastníkov mikroprostredia, ktorí ovplyvňujú jej schopnosť dosiahnuť v regióne prospech (neziskové organizácie, orgány miestnych samospráv, podnikateľské subjekty, miestni aktéri a verejnosť).

Príležitosti sú posudzované z hľadiska ich atraktívnosti a pravdepodobnosti úspechu. Pravdepodobnosť, že obec dosiahne úspech pri ekonomickom raste, nezávisí len od jej konkurenčnej sily, oproti konkurenčným regiónom, ale aj od toho či je táto sila v porovnaní s konkurenciou väčšia.

V rámci analýzy SWOT sa obec koncentruje na identifikáciu potenciálnych príležitostí – existencia stabilného hospodárskeho prostredia, kvalitné životné prostredie, prírodný potenciál, historicko-kultúrne hodnoty, rozvinutá sieť inštitúcií verejných služieb, objekty cestovného ruchu..

Kvadrant 1 pozostáva z príležitosti ponúkajúcich najvyšší úžitok pre obec, preto by sa mal manažment obce sústrediť na tieto aktivity. Naopak, príležitosti v kvadrante 4 sú buď príliš malé, alebo ich obec nebude vedieť dostatočne využiť. Príležitosti v kvadrante 2 a 3 sú zaujímavé len v prípade, že existuje možnosť zvýšenia ich atraktívnosti alebo pravdepodobnosti úspechu.

		Matica príležitostí				Matica rizík	
		Pravdepodobnosť úspechu				Pravdepodobnosť nastatia	
		vysoká	nízka			vysoká	nízka
Atraktívnosť	vysoká	1	2	Vážnosť	vysoká	1	2
	nízka	3	4		nízka	3	4

Riziká sú klasifikované z hľadiska ich vážnosti a pravdepodobnosti výskytu. Pri analýze okolia z hľadiska možných hrozieb je potrebné zamerať sa na potenciálne hrozby. Riziká z 1. kvadrantu môžu obec vážne zraniť, preto treba pripraviť plán strategických aktivít, keďže pravdepodobnosť ohrozenia je vysoká. Riziká v 2. a 3. kvadrante treba podrobiť dôkladnému skúmaniu v prípade, ak sa stávajú kritickými, netreba však zostavenie plánu eventuality alternatív. Riziká v 4. kvadrante sú malé a väčšinou ich možno ignorovať. Spojením hlavných príležitostí a rizík, ktoré ovplyvňujú rozvoj obce, sa stratégovia snažia zistiť mieru celkovej atraktívnosti trhu. Existujú štyri možnosti:

- *Ideálny rozvoj*, ktorý sa vyznačuje mnohými príležitosťami, ale iba niekoľkými (ak vôbec nejakými) rizikami.
- *Špekulatívny rozvoj*, vyznačujúce sa vysokými príležitosťami i vysokými rizikami.
- *Zrelý rozvoj*, vyznačuje sa nízkymi príležitosťami i nízkymi rizikami.
- *Problémový rozvoj*, má nízke príležitosti, ale vysoké riziká.

Externé prostredie vytvára nielen príležitosti, ale prezentuje aj sériu rizík. Riziko je výzva, poukazuje na nevýhodný trend vývoja vo vonkajšom prostredí, ktorý v prípade pasívnej reakcie zo strany podniku ohroží jeho trhovú pozíciu.

Analýza silných a slabých stránok – S-W analýza

Hodnotenie vplyvu vonkajších činiteľov, vykonávané so zámerom stanoviť ciele obce, musí byť doplnené rozborom vnútorných činiteľov. Viaceré regióny dnes aj poznajú príležitosti, ktoré im potenciál ponúka, avšak chýba im schopnosť ich využiť. Na základe analýzy silných a slabých stránok vie obec stanoviť, čo je z hľadiska súčasnej a očakávanej situácie rozumné konať. Za dôležité znaky konkurenčnej sily obce sa považuje – kvalitné ľudské zdroje, rozvinuté podnikateľské prostredie, dobrý prírodný potenciál, výhodná poloha a dopravná dostupnosť, a iné.. Za dôležité znaky konkurenčnej slabosti sa považuje – strácanie pozície voči konkurenčným regiónom, nedostatok finančných zdrojov na rozvoj, klesajúca demografická krivka, vysoká nezamestnanosť, zlý technický stav základnej infraštruktúry atď. Pri hodnotení silných a slabých stránok je potrebné každý faktor odstupňovať podľa dôležitosti (rozhodujúca silná stránka, marginálna silná stránka, neutrálny faktor, rozhodujúca slabá stránka, marginálna slabá stránka) a podľa intenzity jeho vplyvu - výkonu (vysoký, stredný, nízky). Výsledok spojenia stupňa výkonu a dôležitosti predstavuje štyri možné alternatívy:

		Matica výkonu a dôležitosti	
		Výkon	
Dôležitosť	vysoká	1 Sústrediť snahu	2 Udržať snahu
	nízka	3 Nízka priorita	4 Možné nadmerné investovanie

Kvadrant 1 pozostáva z oblastí, ktoré sú dôležité, ale v ktorých obec momentálne vykazuje slabý výkon, preto sa musí sústrediť na posilnenie týchto oblastí. *Kvadrant 2* pozostáva z oblastí, v ktorých je síce mesto úspešné, ale do budúcnosti si musí túto úspešnosť udržať. *Kvadrant 3* tvoria oblasti, ktoré nie sú dôležité, zdokonalenia v tomto kvadrante majú nízku prioritu. V *kvadrante 4* nie sú dôležité oblasti, pričom rozvoj a snaha sú zbytočne silné. Na základe tejto analýzy je zrejmé, že silné stránky sa nemusia vždy pretransformovať do konkurenčnej výhody obce. Dôvodov, prečo je to tak, je niekoľko, pričom najčastejšími obyvateľmi vnímaná nízka dôležitosť poskytovaných služieb a bodov rozvoja. Identifikácia silných miest obce je možná len na základe porovnania s ich hlavnými konkurentmi v regióne. Ani sústredenie sa na prekonanie všetkých slabých stránok nemusí priniesť očakávaný efekt, pretože náklady potrebné na ich transformovanie do silnej stránky sa nemusia vrátiť. Pozornosť treba venovať príležitostiam, v ktorých má obec najviac silných stránok, alebo oblastiam, v ktorých sa vzhľadom na veľkú príležitosť a potenciálnu návratnosť investícií ukazuje efektívne vytvorenie nových silných stránok. Príklady z praxe uvádzajú, že i málo rozvinutý región má popri slabých miestach aj silné miesta, ktoré pokiaľ dokáže správne identifikovať a využiť, vytvárajú predpoklady pre trvalý a vyrovnaný sociálno-ekonomický rozvoj. Nasledujúce grafy prezentujú pohľad obyvateľov a poslancov na silné a slabé stránky obce Špania Dolina a kvalitu života v obci.

3.1 HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ

Silné stránky	Slabé stránky
---------------	---------------

- plocha lesných pozemkov - 1006,6 ha, - 31 podnikateľských subjektov - fyzické osoby, - 27 právnických osôb podnikateľov, - cca. 199,6 ha TPP, - poloha obce v blízkosti krajského mesta, - dostupná cesta E77, - dobrá geografická poloha vzhľadom k rozvojovým pôlom rastu, blízkosť krajského mesta, - dostupnosť územia vzhľadom na infraštruktúru, - schválený územný plán obce, - vysoký potenciál rozvoja cestovného ruchu, - existencia stravovacích a ubytovacích zariadení,	- nerozvinutá sieť komerčných služieb, - nedostatok obchodných služieb, - roztrúsenosť komerčných služieb, - absencia bankových služieb, - nevybudovaný priestor pre trhovisko, - nedobudovaná polyfunkčná zóna v centrálnej časti obce, - pamiatková zóna obmedzuje rozvoj komerčných aktivít, - zložitý reliéf neumožňuje rozvoj výrobných aktivít, - nízky počet obyvateľov znemožňuje rozvoj komerčných služieb, - nedostatok priestorov pre začínajúcich podnikateľov, - obmedzené podmienky pre rozvoj podnikania, - obmedzené možnosti nákupu rozličného tovaru
Príležitosti	Ohrozenia
- podpora malých podnikateľov v oblasti služieb, - využitie polohového potenciálu obce Špania Dolina, - orientovanie sa na služby bez negatívnych účinkov na životné prostredie, - využívanie jestvujúcich plôch a areálov formou intenzifikácie ich územia a efektívnym využitím jestvujúceho objektového fondu, - preferovanie a profilovanie hospodárskej základne pre rozvoj malého a stredného podnikania s orientáciou na rozvoj tradičných foriem výroby, - skvalitnenie prostredia obšlužných a prevádzkových areálov (prípadné nové prevádzky) - vytváranie podmienok pre šport, turistiku a oddych, rozvoj infraštruktúry a podmienok pre ďalšie bývanie, - možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EU, - rozvoj environmentálne vhodných technológií, - vytvorenie nových pracovných miest najmä v malom podnikaní a službách,	- zvýšená regionálna konkurencia v oblasti profilových odvetví vhodných pre Špania Dolina, - tlak na intenzívny hospodársky rozvoj a zhodnocovanie investičného potenciálu (nezastavané lokality, prírodné prostredie), - pomalá a nákladná výstavba, modernizácia a rekonštrukcia technickej infraštruktúry, - administratívne opatrenia obmedzujúce plnohodnotný rozvoj cestovného ruchu, - veľká administratívna náročnosť pre získanie financií zo štátnych dotácií a z fondov EU, - nedostatok investičného kapitálu, - neochota investorov o regiónu,

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO 11	Stratégia WO 12 5 10
T hrozby	Stratégia ST 7	Stratégia WT

V oblasti hospodárstva dochádza k prevahe silných stránok. Je nevyhnutné zabezpečiť využitie silných stránok na elimináciu slabých stránok. Riešenie môže byť využitím potenciálu existujúcej infraštruktúry a plôch pre možný rozvoj výrobných zón.

3. 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE

Silné stránky	Slabé stránky
- vybudovaná sieť miestnych komunikácií, - dobrá dopravná dostupnosť mesta Banská Bystrica, - dostupnosť hlavnej regionálnej cesty E77, - prechádzajúca cesta III/2410, - cca. 5 parkovacích miest pri obecnom úrade, - existencia cca. 50+ 5 parkovacích miest na historickom námestí, - existencia plôch pre parkovanie pre potreby športovej infraštruktúry (cca.20), - existencia plôch pre parkovanie pre potreby obecného cintorína (10), - dostupnosť autobusovej dopravy,	- potrebná výstavba parkovacích miest pre potreby cintorína a športovej infraštruktúry, - potrebná výstavba záchytného parkoviska, - potrebné rozšírenie parkoviska pre potreby obecného úradu, - nevyhovujúce šírkové usporiadanie miestnych komunikácií, - nedostatok chodníkov pre peších pozdĺž miestnych a štátnej komunikácii (III), - nedostatok finančných prostriedkov na údržbu technickej infraštruktúry, - nevyhovujúci technický a kvalitatívny stav dopravnej

- 2 zastávky SAD s vyhovujúcou dostupnosťou, - cca. 2 km štátnych komunikácií, - prechádzajúca železničná trať č. 172 so železničnou stanicou v m.č. Uľanka,	- infraštruktúra, - nedostatočne rozvinutý integrovaný dopravný systém, - nevyhovujúci stav miestnych komunikácií v časti Horný koniec, Krásna hora, miestny cintorín, - potrebné odklonenie dopravy mimo historického námestia, - zastaralá technika cestnej údržby,
Príležitosti	Ohrozenia
- revitalizácia verejných komunikačných priestorov, - dobudovanie chodníkov pozdĺž miestnych komunikácií a štátnej ceste III, - dostavba parkovacích miest, - možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EÚ, - využitie významnej geografickej polohy územia z hľadiska prechádzajúcich dopravných koridorov, - vybudovanie spevnených komunikácií na základe pozemkových úprav,	- malá miera podpory miest a obcí zo strany štátu, - zhoršujúci sa stav obecných stavieb a komunikácií, - nevýhodné podmienky čerpania prostriedkov z EÚ fondov, - nevýhodné podmienky čerpania úverových zdrojov z komerčných bánk, - zvyšujúce sa náklady na údržbu a opravy cestnej infraštruktúry, - oneskorená výstavba a modernizácia cestnej siete,

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO 12	Stratégia WO 11 5 6
T hrozby	Stratégia ST 6	Stratégia WT 6

V oblasti technickej infraštruktúry výrazne prevládajú slabé stránky nad silnými. Odporúča sa využiť stratégia SO - kde musí obec prekonať slabiny využitím príležitostí, hlavne možnosťou využitia čerpania nenávratných finančných prostriedkov národných ako aj nadnárodných.

3.3 TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Silné stránky	Slabé stránky
- fungujúci verejný rozhlas, - existencia verejného vodovodu, - dobré pokrytie signálom mobilného operátora Orange (70 %), T-com (50 %), O2 (50 %), - 3/4G, - existencia požiarnej zbrojnice, - existencia verejného osvetlenia, - existencia obecného cintorína s dostatočnou kapacitou, - odberatelia elektrickej energie sú zásobovaní elektrickou energiou zo stožiarových trafostaníc,	- nevyhovujúci stav elektrickej rozvodnej siete, - vysoká poruchovosť elektrickej rozvodnej siete, - potrebná rekonštrukcia požiarnej zbrojnice a zastaralé vybavenie, - poruchovosť TKR, - nedostatočná kapacita vodovodnej siete, - nevyhovujúci stav vodovodnej siete, - v obci nie je umiestnená požiarňa nádrž, - zlý technický stav telefónnej siete, - negatívny stav nehnuteľného majetku obce, - nedostatok finančných prostriedkov na údržbu technickej infraštruktúry, - nedostatok regionálneho digitálneho obsahu a nízke konkurenčné prostredie z dôvodu vysokej ceny za PC , nízkej výkonnosti e-služieb ,
Príležitosti	Ohrozenia
- dostavba a rekonštrukcia verejného vodovodu, - rekonštrukcie vzdušnej elektrickej rozvodnej siete, - zavedenie elektrických, vodovodných a kanalizačných prípojok do nových častí IBV, - možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EÚ, - využitie významnej geografickej polohy územia z hľadiska prechádzajúcich dopravných koridorov, - rozvoj ďalších telekomunikačných a dátových služieb v konkurenčnom prostredí,	- malá miera podpory miest a obcí zo strany štátu, - zhoršujúci sa stav obecných stavieb a komunikácií, - nevýhodné podmienky čerpania prostriedkov z EÚ fondov, - nevýhodné podmienky čerpania úverových zdrojov z komerčných bánk, - stavebné a legislatívne prekážky a nevysporiadanosť pozemkov v intraviláne,

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO 7	11 Stratégia WO 6
T hrozby	Stratégia ST	5 Stratégia WT

V oblasti technickej infraštruktúry výrazne prevládajú slabé stránky nad silnými. Odporúča sa využiť stratégia SO – kde musí obec prekonať slabiny využitím príležitostí, hlavne možnosťou využitia čerpania nenávratných finančných prostriedkov národných ako aj nadnárodných.

3.4 ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO

Silné stránky	Slabé stránky
- kvalitná legislatíva pre nakladanie s KO a DSO, - zabezpečený odvoz TKO, - realizovaný separovaný zber, - existencia vhodných plôch pre budovanie obecného kompostoviska, - zabezpečená platená služba odvozu a likvidácie odpadových vôd zo žump,	- absencia zberného dvoru pre separovaný zber, - absencia obecného kompostoviska, - obsah žump je zneškodňovaný nevhodnou aplikáciou, - absencia splaškovej kanalizačnej siete, - absencia ČOV, - nedostatok nádob na separovaný zber, - nevybudovaná dažďová kanalizačná sieť, - do separovaného zberu nie sú dostatočne zapojené domácnosti, - chýbajúca skládka stavebného odpadu, - existencia čiernych skládok v okrajových častiach, - nedostatok smetných košov na verejných priestranstvách, - nízka miera vynútiteľnosti práva v oblasti ŽP, - nedostatočná informovanosť obyvateľstva o stave ŽP, - nedostatok technických kapacít zberu, dopravy, triedenia, zhodnocovania a likvidácie odpadov, - nadmerné využívanie umelých hnojív spôsobujúce acidifikáciu pôdy,
Príležitosti	Ohrozenia
- dostavba kanalizačnej siete s napojením na centrálnu ČOV, - výstavba obecného kompostoviska, - obstaranie potrebných mechanizmov, - zabezpečiť efektívny separovaný zber v celej obci, - možnosti materiálového, resp. energetického využitia odpadov pri rešpektovaní duálnych vlastností odpadov, - dôsledné plnenie kvalitne stanovených cieľov v oblasti odpadového hospodárstva, - odstránenie zdrojov znečistenia povrchových a podzemných vôd, - zvýšiť právne vedomie obyvateľstva vo sfére životného prostredia, - rozvoj ekologického poľnohospodárstva a ekologizácia priemyselnej výroby, - možnosti získania finančných prostriedkov z fondov EÚ, - dodržiavanie noriem EÚ v oblasti produkcie znečisťujúcich látok v priemysle,	- ohrozená kvalita povrchových vôd vodných tokov, - zhoršenie zdravotného stavu obyvateľstva, - znečistenie ovzdušia veľkými zdrojmi znečistenia alokovaných v meste Banská Bystrica, - dopady na zdravotný stav obyvateľov, - nárast množstva vyvázaných odpadov, pretrvávajúce vykurovanie hlavne tuhými palivami, - nárast množstva vyvázaných odpadov, - nízka disciplína pri nakladaní s odpadmi, - neriešenie problému existencie „čiernych“ skládok,

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti		

	Stratégia SO	15	Stratégia WO
	5	7	6
T hrozby	Stratégia ST	8	Stratégia WT

V prípade životného prostredia prevládajú slabé stránky nad silnými. Je to dôsledok nedobudovaného systému na likvidáciu a čistenie odpadových vôd. Odporúča sa využitie stratégie WO – čeliť hrozbám využitím silných stránok a príležitostí.

3.5 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Silné stránky	Slabé stránky
- dobrá starostlivosť o verejnú zeleň, - pravidelné čistenie trávnikov, - existencia väčších lesných porastov (1006,6 ha), - existencia oddychových zón v centre obce s estetickou zeleňou, - pomerne rozšírená estetická zeleň v ostatných častiach obce, - zavedený separovaný zber, - zavedený systém likvidácie komunálneho odpadu, - existencia lokality NATURA 2000 - Veľká Fatra, - existencia lokality NATURA 2000 - Baranovo,	- slabá zainteresovanosť obyvateľov na skrášľovaní vzhľadu obce, - nezájem detí a mládeže o starostlivosť o životné prostredie, - nedostatočné odkanalizovanie dažďových vôd na území obce, - ekologické dôsledky bývalej banskej činnosti, - absencia splaškovej kanalizačnej siete, - neobhospodarované plochy územia, prevažne lúk so zárastom, - chátrajúce objekty väčšinou z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov, - absencia dokumentu upravujúceho rozvoj a starostlivosť o vegetáciu, - negatívne ovplyvňovaná kvalita podzemnej vody, - nevhodné riešenie izolačnej zelene v styku obytnej zóny s historickou ťažobnou činnosťou, - výskyt nelegálnych skládok odpadu, - vykurovanie domácností tuhým palivom s dôsledkom znečisťovania ovzdušia a vznikom smogu, - nevyhovujúci stav drevín v miestnom cintoríne, - nevybudovaná dažďová kanalizačná sieť, - nedostatok lavičiek na verejných priestranstvách, - nevyhovujúce zloženie okrasnej zelene, - narastanie individuálnej automobilovej a motocyklovej dopravy, - v širšom okolí prítomné výrobné prevádzky spôsobujúce nadmernú produkciu poľetavých častíc prachu, - nízka miera vynútiteľnosti práva v oblasti ŽP, - nedostatočná informovanosť obyvateľstva o stave ŽP, - kyslé dažde znehodnocujúce lesný porast v okolí,
Príležitosti	Ohrozenia
- rozvoj ekologického lesného hospodárstva a priemyselnej výroby, - možnosti získania finančných prostriedkov z fondov EU, - regulácia koryt miestnych potokov a revitalizácia ich okolia, - odstránenie zdrojov znečistenia povrchových a podzemných vôd ohrozujúcich zdroje vody, - zvýšiť právne vedomie obyvateľstva vo sfére životného prostredia,	- zhoršujúci sa stav životného prostredia v dôsledku nadmernej hospodárskej činnosti, - ohrozená kvalita podzemných a povrchových vôd, - zhoršenie zdravotného stavu obyvateľstva, - znečistenie ovzdušia veľkými zdrojmi znečistenia, - dopady na zdravotný stav obyvateľov, - zníženie biodiverzity, - hrozba zníženia kvality životného prostredia v dôsledku výstavby z hľadiska kvantity a kvality - nadmerná zástavba výšková, plošná, nevhodná funkčná skladba plôch - tlak na životné prostredie a pôvodnú krajinu, urbanizácia krajiny, - radikalizácia zmien v životnom prostredí na miestnej a globálnej úrovni (povodne, veterné smršte, otepľovanie, klimatické zmeny,

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO 21 9	Stratégia WO 11 5
T hrozby	Stratégia ST 4	Stratégia WT 10

V prípade životného prostredia prevládajú slabé stránky nad silnými. Je to dôsledok nedobudovaného systému na likvidáciu a čistenie odpadových vôd a existenciou záťažových prevádzok v Banskobystrickom kraji. Odporúča sa využitie stratégie SO – prekonať slabiny využitím príležitostí a minimalizovať náklady súvisiace so slabými stránkami.

3.6 SOCIÁLNA OBLASŤ A ZDRAVOTNÍCTVO

Silné stránky	Slabé stránky
- blízka alokácia mesta Banská Bystrica a rýchla dostupnosť mesta umožňuje využívať zdravotnícke a sociálne služby širšieho rozsahu,	- absencia lekárskej služby, - absencia ambulancie detského lekára, - absencia stomatologickej ambulancie, - absencia služby prevozu obyvateľov v dôchodkovom veku v podobe odvozu za lekárskou starostlivosťou, - absencia terénnej opatrovateľskej služby, - absencia zariadenia núdzového bývania, - absencia strediska osobnej hygieny, - nevyužitie (zle riešené dispozičné plochy) priestory obecných stavieb, - nedostatok priestorov pre mládež a dospelých, - vzhľadom na veľkosť obce a jej finančné možnosti nie je v súčasnej dobe možné investovať v tejto oblasti, - absencia zariadenia starostlivosti o starších obyvateľov, - nedostatočná úroveň klubovej činnosti, - zdravotný stav obyvateľstva, - absencia širšej podpory vzdelávania a zamestnávania osôb vzdialených od trhu práce dlhšie obdobie z dôvodu starostlivosti o dieťa alebo o ďalšieho člena rodiny, príslušnosti k marginalizovanej alebo vylúčenej skupine populácie - nedostatočné využívanie viaczdrojového financovania - slabá kooperácia aktérov (štát, samospráva, zamestnávateľia) - nedostatočná úroveň identifikovania potrieb rozvoja ľudských zdrojov,
Príležitosti	Ohrozenia
- možnosť použitia 2% daní daňových subjektov na prioritné potreby zdravotníctva, - zakladanie mimovládnych neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby, - zlepšujúca sa infraštruktúra a lepšie prepojenie trhov práce na susediace trhy práce, - rozšírenie aktívnych opatrení na trhu práce na podporu vzdelávania a prípravy pre trh práce a na podporu zamestnávania v atypických formách pracovných vzťahov, najmä pre rodičov počas materskej dovolenky a rodičovskej dovolenky, - podpora rozvoja sociálnych služieb, a iných opatrení, projektov a programov na podporu sociálneho začleňovania ohrozených skupín podľa ich špecifických potrieb, - dôrazné uplatňovanie princípu subsidiarity, - lepšie podmienky na zladzovanie prac. a rodinných povinností, - možnosti získania finančných prostriedkov z fondov EÚ,	- rast počtu obyvateľov v seniorskej kategórii, - zhoršujúca sa sociálna situácia niektorých skupín obyvateľstva, - zhoršovanie zdravotného stavu stredného veku, - rast počtu srdcovo-cievnych chorôb, - rast nádorových ochorení tráviaceho traktu, - vysoký výskyt alergických ochorení, - pokles výdavkov na preventívnu zdravotnú starostlivosť, - pretrvávajúce stereotypy v mobilítom správaní sa pracovnej sily, - nízky záujem zamestnávateľov o prijímanie uchádzačov o zamestnanie na podporované pracovné miesta, - nedostatočný záujem zamestnávateľov o udržateľnosť vytvorených pracovných miest, - prehlbovanie chudoby u niektorých skupín populácie a reprodukcia chudoby, - zvyšujúci sa počet klientov odkázaných na pomoc iných nesystematickou preventívnou prácou v prirodzenom rodinnom a otvorenom prostredí,

	- zvyšujúce sa finančné náklady na sociálne služby,
--	---

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO 17	Stratégia WO 4
T hrozby	1 Stratégia ST 13	7 8 Stratégia WT

V tomto prípade prevládajú slabé stránky a ohrozenia nad silnými stránkami a príležitosťami. Odporúča sa využiť stratégiu WO – kde sa obec môže zamerať len na minimalizovanie nákladov súvisiacich s poskytovaním sociálnych služieb a čeliť hrozbám, ktoré sú s týmito službami spojené. Odporúča sa obci zabezpečovať nevyhnutné sociálne služby pre obyvateľov a ostatné služby ponechať poskytovateľom v meste Banská Bystrica.

3.7 ŠKOLSTVO A ŠPORT

Silné stránky	Slabé stránky
- narastajúci počet detí predškolského veku, - narastajúci počet detí školského veku, - existencia priestorov využiteľných pre celoživotné vzdelávanie, - existencia volejbalového ihriska a ihriska na plážový volejbal, - existencia tenisového kurtu, - existencia poľovníckeho revíru, - činný športový klub BAŇA, - športová športová infraštruktúra v rámci hotela Šachtička, - potenciál pre výstavbu cykloturistických chodníkov, - vybudované detské ihrisko, - lyžiarske stredisko so 4 vlekmí, - vybudované bežkárske trate a cykloturistické trasy,	- absencia materskej a základnej školy, - nedostatočné vybavenie obce športovou infraštruktúrou pre deti školského veku, - absencia klubu mladých, - neorganizované počítačové kurzy pre dospelých, - nedostatok finančných prostriedkov na prevádzkovanie školských zariadení,
Príležitosti	Ohrozenia
- dobudovanie a vybavenie športových, športovo-rekreačných a oddychových plôch v obci Špania Dolina, - skvalitnenie existujúcich areálov a doplnenie nových areálov pre potreby obyvateľov obce, najmä so zameraním na deti a mládež, - vytváranie územných a priestorových podmienok pre realizáciu rozličných športových, rekreačných a oddychových aktivít, - zefektívnenie spolupráce s krajským mestom na regionálnej úrovni, - možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EU,	- vplyv nežiadúcich javov na deti a mládež (závislosti, konzumné kultúry...), - nedostatok finančných prostriedkov na údržbu existujúcich športových objektov, - nedostatočné materiálne zabezpečenie a podpora talentovanej mládeže v jednotlivých druhoch športov, - nárast sociálnej ohrozenosti mládeže, - nedostatok finančných prostriedkov na výstavbu nových športovo-rekreačných objektov, - nepriaznivý demografický vývoj, - množstvo nových úloh bez riadneho preškolenia kompetentných zamestnancov, - negatívny vplyv sociálne slabého prostredia na správanie žiakov, - zvyšujúca sa administratíva a byrokracia vo výchovno-vzdelávacej práci,

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO 5	Stratégia WO

	12	6
T hrozby	Stratégia ST	Stratégia WT

V oblasti vzdelávania je situácia vyrovnaná. Odporúča sa využitie stratégie ST - využiť silné stránky na prekonanie slabých a minimalizovať náklady súvisiace so slabými stránkami. V oblasti športu podporovať rekonštrukciu starej a výstavbu športovej infraštruktúry v obci. Je potrebné podporovať organizovanú športovú činnosť.

3.8 KULTÚRA

Silné stránky	Slabé stránky
- pamiatková zóna s historickými objektami baníckej tradície, - dlhoročná história obce, tradície, - množstvo kultúrnych akcií organizovaných obcou, - rozvinutá cirkevná činnosť cirkev Rímskokatolícka, - existencia historického objektu – kostol, kaplnky, kríže - pravidelne organizované kultúrne podujatia, - činné organizácie v oblasti kultúry - Banícke bratstvo Herregrund, Občianske združenie PERMON, DCM Maják, Slovenský zväz protifašistických bojovníkov, OZ Špaňodolinská historická škola, - historické technické pamiatky - šachty, prekopy, - zachovaná tradícia jedinečnej špaňodolinskej paličkovanej čipky,	- absencia kultúrneho domu, - absencia obecnej knižnice, - chátranie a nevhodná údržba pôvodných stavieb - šachty, prekopy, - nevyhovujúci a chátrajúci technický stav prekrytého schodiska ku kostolu, - nedostatok priestorov a priestranstiev na uskutočňovanie kultúrnych, spoločenských a športových podujatí, - nedostatočné materiálne vybavenie na kultúrne a vzdelávacie podujatia, - neexistencia zariadenie propagujúceho tradičné remeslá z okolia obce,
Príležitosti	Ohrozenia
- lepšia koordinovanosť a propagácia kultúrnych aktivít obce, - rekonštrukcia budovy obecného úradu, dovybavenie interiérov, - rekonštrukcia kultúrnych pamiatok, - obnova zanikajúcich tradícií, - možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EU,	- zmeny vo vnímaní tradičných hodnôt (pokles záujmu o niektoré hodnoty a tradície) - slabá podpora kultúry zo strany štátu a VÚC, - posun priorít mládeže ku konzumnej kultúre, - nedostatok finančných prostriedkov na šírenie miestnej kultúry za hranice katastrálneho územia obce, - neuskutočnená komplexná rekonštrukcia kultúrneho domu,

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO	Stratégia WO
T hrozby	Stratégia ST	Stratégia WT

V oblasti kultúry je situácia vyrovnaná. Odporúča sa využitie stratégie SO – využiť silné stránky na prekonanie slabých a minimalizovať náklady súvisiace so slabými stránkami. V oblasti kultúry podporovať výstavbu kultúrnej infraštruktúry a organizovanú kultúrnu činnosť.

3.9 PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH

Silné stránky	Slabé stránky

- existencia kultúrno historických pamiatok spojených s banskou tradíciou, - 85 miestnych baníckych domov je pamiatkovo chránených, - existencia kostola Premenenia Pána, - www stránka obce, - neustále zlepšovanie služieb cestovného ruchu, - potenciál pre kvalitné cyklistické trasy, - existencia ubytovacieho zariadenia penziónového typu, - existencia ubytovacieho zariadenia hotelového typu Hotel Šachtička, - existencia lyžiarskeho strediska, - športová komerčná infraštruktúra Hotela Šachtička – tenisové kurty a ďalšia infraštruktúra, - aktívne kultúrne spolky,	- nevyhovujúci technický stav kultúrnych pamiatok, - absencia turistickej kyvadlovej dopravy do obce, - doposiaľ nesprístupnené banské technické kultúrne pamiatky a atrakcie, - absencia letného amfiteátra, - absencia štandardných popisov historických a prírodných zaujímavostí, - slabšia spolupráca obce s okolitými obcami v oblasti cestovného ruchu, - absencia oddychových priestorov pre cyklistov, - nízky záujem miestnych podnikateľov o cestovný ruch, - nedostatočná propagácia goodwillu a CR obce, - nedostatočné služby v oblasti cestovného ruchu (InfoKiosk),
Príležitosti	Ohrozenia
- dobré možnosti (existencia lesných ciest) pre budovanie cyklistických a rekreačných trás, - dobrá poloha obce Špania Dolina v rámci regionálnych štruktúr, - dobrá poloha obce Špania Dolina vo väzbe na prírodné turistické, rekreačné lokality - Šachtičky, Donovaly, - zavádzanie nových produktov cestovného ruchu v súvislosti s agroturistikou, - iniciatíva spoločenských, kultúrnych, športových,... organizácií, - spolupráca na regionálnej úrovni v rozvoji turizmu, - rozvoj agroturistických aktivít so zameraním na vzdelávacie a zážitkové pobyty, - spolupráca s okolitými obcami,	- zmeny vo vnímaní tradičných hodnôt (pokles záujmu o niektoré hodnoty a tradície), - negatívne dopady na životné prostredie v prípade zásadného zvýšenia cestovného ruchu, - zvýšené náklady na likvidáciu odpadu, - tlak na parkovacie plochy, - negatívne dôsledky v oblasti verejného poriadku,

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO 10 5 3	Stratégia WO 8
T hrozby	11 Stratégia ST 5	Stratégia WT

Obec disponuje veľkým rozvojovým potenciálom v oblasti cestovného ruchu. V súčasnosti však nie je plne využívaný. Odporúča sa využiť stratégiu SO využiť silné stránky, ako kultúrno-historický potenciál, prírodný potenciál na získanie konkurenčnej výhody.

3.10 ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ

Silné stránky	Slabé stránky
- dostatok priestorov pre administratívu, - budova obecného úradu v dostupná v blzkom centre obce,	- negatívny stav nehnuteľného majetku obce, - energetická náročnosť budovy obecného úradu, - zastarané vybavenie obecného úradu, - absencia komplexného monitorovacieho systému, - nedostatok finančných prostriedkov na údržbu technickej infraštruktúry, - nedostatočná úroveň optimalizácie procesov a štandardizácie dokumentov vo verejnej správe, - absencia koncepčného a systematického formovania právneho rámca podpory aplikácie IT v procesoch výkonu činností verejnej správy, - nízky podiel e-služieb verejnej správy s vyššou pridanou hodnotou a nízka efektívnosť ostatných služieb verejnej správy, - nízka vybavenosť a výkonnosť technologickej IK infraštruktúry samosprávy

	- nedostupný kvalitný digitálny obsah - pomaly zavádzané základné služby eGovernmentu a nízka efektivita ostatných elektronizovaných verejných služieb, ktoré väčšinou iba kopírujú papierové služby,
Príležitosti	Ohrozenia
- možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EÚ, - zrušenie princípu miestnej kompetencie pri vydávaní dokumentov a poskytovaní služieb verejnou správou, - e-government je príležitosťou prelomovú modernizáciu interných administratívno-správnych procedúr, zlepšenie imidžu VS, ako aj zvýšenie podielu a záujmu verejnosti na správe vecí verejných, - vytváranie kvalitného a dostupného verejného digitálneho obsahu stimulujúceho dopyt po e-službách a širokopásmovom pripojení,	- malá miera podpory miest a obcí zo strany štátu, - nevýhodné podmienky čerpania prostriedkov z EÚ fondov, - nevýhodné podmienky čerpania úverových zdrojov z komerčných bánk, - nedostatočná kvalita právneho rámca výkonu činností verejnej správy, - zvyšovanie komunikačnej a administratívnej náročnosti výkonu činností verejnej správy vo vzťahu k externému, ako aj internému prostrediu,

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO 11 6 2	Stratégia WO 4
T hrozby	Stratégia ST 2	Stratégia WT 5

V oblasti technickej infraštruktúry výrazne prevládajú slabé stránky nad silnými. Odporúča sa využiť stratégia WO – kde musí obec využiť silné stránky a príležitosti.

3.11 INFORMATIZÁCIA OBCE

Silné stránky	Slabé stránky
- postupne zavádzané služby eGovernmentu a elektronizácia služieb štátnej správy a samosprávy - dobrá vybavenosť a výkonnosť technologickej IK infraštruktúry v obecnom úrade, - existencia webovej stránky,	- nedostatočné pokrytie signálom mobilných operátorov, - nedostatočný prístup k vysokorýchlostnému internetu, - absencia optických rozvodov vo všetkých častiach obce, - nedostatok regionálneho digitálneho obsahu a nízke konkurenčné prostredie z dôvodu vysokej ceny za PC , nízkej výkonnosti e-služieb, - nedostatočná úroveň optimalizácie procesov a šandardizácie dokumentov vo verejnej správe, - absencia koncepčného a systematického formovania právneho rámca podpory aplikácie IT v procesoch výkonu činností verejnej správy, - nízky podiel e-služieb verejnej správy s vyššou pridanou hodnotou a nízka efektívnosť ostatných služieb verejnej správy, - nízka efektívnosť, bezpečnosť a interoperabilita ISVS, - nedostupný kvalitný digitálny obsah, - fyzicky nedostupný internet v území s nízkou hustotou osídlenia, alebo málo atraktívny pre používateľov, - pomaly zavádzané základné služby eGovernmentu a nízka efektivita ostatných elektronizovaných verejných služieb, ktoré väčšinou iba kopírujú papierové služby, - chýbajúca vysokokapacitná dátová sieť k domom, - vysoké nároky na odbornosť zamestnancov obce v oblasti práce s IT a službami eGovernmentu,
Príležitosti	Ohrozenia
- možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EÚ, - zvýšenie počítačovej gramotnosti, - zníženie cien využívania Internetu, - rozvoj ďalších telekomunikačných služieb v konkurenčnom prostredí, - vytváranie a sprístupňovanie verejného digitálneho obsahu, - zrušenie princípu miestnej kompetencie pri vydávaní dokumentov a poskytovaní služieb verejnou správou,	- nevýhodné podmienky čerpania prostriedkov z EÚ fondov, - nevýhodné podmienky čerpania úverových zdrojov z komerčných bánk, - digital divide, zvyšovanie disparít medzi územiami alebo sociálnymi skupinami vo využívaní IKT, - nízka digitálna gramotnosť a zručnosť používateľov IKT a nedostatočný dopyt po elektronických službách, - rozvoj digitálnej kriminality, narušanie súkromia, výchovy a

- e-government je príležitosťou prelomovú modernizáciu interných administratívno-správnych procedúr, zlepšenie imidžu VS, ako aj zvýšenie podielu a záujmu verejnosti na správe vecí verejných, - vytváranie kvalitného a dostupného verejného digitálneho obsahu stimulujúceho dopyt po e-službách a širokopásmovom pripojení, - rastúca penetrácia širokopásmového pripojenia,	- ochrany osobných údajov, legislatívne a stavebné prekážky pri budovaní informačných technológií,
--	--

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO	12 Stratégia WO 7 7 9
T hrozby	Stratégia ST	6 Stratégia WT

V oblasti technickej infraštruktúry výrazne prevládajú slabé stránky nad silnými. Odporúča sa využiť stratégia WO – kde musí obec prekonať slabiny využitím príležitostí, hlavne možnosťou využitia čerpania nenávratných finančných prostriedkov národných ako aj nadnárodných.

Koordinácia a syntéza výsledkov SWOT

Zostavenie analýzy SWOT je zložitý proces, ktorý si vyžaduje systematický prístup pri identifikácii a analýze bezprostredných (často i skrytých) vonkajších a vnútorných faktorov. Výstižnosť väčšiny faktorov je zložitá vyjadriť prostredníctvom jednoduchých formulácií. Pri zaradovaní jednotlivých faktorov do základných zložiek SWOT analýzy je potrebné zodpovedne posudzovať ich lokálne a mikroregionálne podmienenú situáciu a relatívny podiel na regionálnom rozvoji. V tomto zmysle ide hlavne o nerovnováhu medzi obcou Špania Dolina a ostatnými obcami v okolí.

Naopak medzi slabé stránky obce Špania Dolina patrí nepriaznivý demografický vývoj obyvateľstva, nedobudovaný vzdelávací systém zahŕňajúci možnosti vzdelávania v rámci celoživotného vzdelávania, vzhľadom na alokáciu obce, nesúlad vzdelanostnej štruktúry s potrebami trhu práce. V oblasti podnikateľského sektora ide hlavne o dobudovania službotvorného sektora. V oblasti technickej infraštruktúry ide potrebu dobudovania inžinierskych sietí v oblasti odpadového hospodárstva, dostavbu a rekonštrukciu cestnej siete, ktorá sa nachádza na niektorých miestach v havarijnom stave.

Ohrozenia obce Špania Dolina vyplývajú z okolitého prostredia, tendencií a skutočností, ktoré nemôže manažment obce ovplyvniť.

3.12 PROBLÉMOVÁ ANALÝZA – HLAVNÉ ODVETVOVÉ DISPARITY A VYMEDZENIE CIEĽOVÝCH SKUPÍN SO SÚSTREDENOU PODPOROU OBCE ŠPANIA DOLINA.

Identifikácia odvetvových disparít a nadväzujúce vymedzenie cieľových skupín je v súlade so zadaním z vypracovanej analýzy SWOT ako aj analýzy zdrojov obce Špania Dolina. Dôležitým východiskovým rámcom pre vymedzenie cieľových skupín so sústredenou podporou obce Špania Dolina a stanovenie relevantných opatrení, ktoré by mali riešiť existujúce nerovnosti a rozdiely, sú vybrané strategické a koncepcné dokumenty spracované na národnej (Partnerská dohoda), regionálnej (PHRSR BBSK) úrovni, ako aj vo vzťahu k štátnym legislatívnym normám zaväzujúcim obec Špania Dolina poskytovať svojim obyvateľom balík verejných služieb.

Na odvetvové (odborové a sektorové) disparity treba pozeráť ako na nerovnosti, neoddôvodnené rozdiely, či nehody medzi potenciálom a jeho súčasným využitím. Ich identifikácia vychádza z porovnania zistených silných a slabých stránok, ktoré sú uvedené vo SWOT analýze. Pôsobenie silných stránok obce Špania Dolina je oslabované negatívnymi vplyvmi jej slabých stránok. Silné

stránky sú potenciálom, ktorý je možné využiť pre budúci rozvoj, je ale nutné zlepšiť alebo odstrániť príslušné slabé stránky tak, aby mohli byť silné naplno využité.

Nasledujúci prehľad je usporiadaný práve týmto spôsobom, kedy proti silným stránkam obce sú vždy postavené relevantné slabé stránky, ktoré majú v danom problémovom okruhu opačný vplyv. Vybrané sú práve tie, ktoré z hľadiska budúceho vývoja možno považovať za najzávažnejšie a kde je viacmenej možné predpokladať aspoň dielčie riešenie. Obec Špania Dolina je súčasťou vyššieho územného celku Banská Bystrica. Národná stratégia regionálneho rozvoja definovala pre tento kraj nasledovné disparity, ktoré by mali byť zohľadnené v PHRSR obce Špania Dolina:

Hlavné disparity BBK:

v pôdohospodárstve

- nedostatočná spolupráca a koordinácia v poľnohospodárstve;
- nízka konkurencieschopnosť poľnohospodárstva v dôsledku nízkej produktivity a nerozvinutej trhovej infraštruktúry;
- nevyužitý potenciál pestovania rôznych kultúrnych plodín pre oblasť energetiky a ekologického poľnohospodárstva;

v priemysle

- inovačné a technologické zaostávanie spôsobuje zvyšujúcu energetickú a surovinovú náročnosť výroby najmä v rozhodujúcich odvetviach;
- nedostatočná reštrukturalizácia priemyslu a ďalších rozhodujúcich odvetví v niektorých okresoch v regióne, nízka orientácia na PZI do odvetví s vyššou pridanou hodnotou;
- nízky rast produktivity práce v priemysle;

v službách

- nízka konkurencieschopnosť malého a stredného podnikania;
- podpriemerný podiel služieb na regionálnom HDP;
- nevyužitý potenciál turizmu – kúpeľníctvo, chránené územia a lazy;

v technickej infraštruktúre

- nedostatočné kapacity a telekomunikačná infraštruktúra, členitosť územia ako bariéra budovania internetového pripojenia;
- značné ekologické zaťaženie krajiny (chemický priemysel, ťažba uhlia);
- nedobudovaná nadradená vodovodná sieť v južných okresoch kraja a nízke % napojenie obyvateľstva na ČOV;
- nedodržiavanie stanovených limitov a regulatívov;
- relatívne nízka úroveň poľnohospodárstva z hľadiska ochrany prírody a krajiny a budúcich obnoviteľných zdrojov energie;
- nízka dopravná dostupnosť územia a „regionálna logistika“;

v sociálno-spoločenskej infraštruktúre

- nevyhovujúca vzdelanostná štruktúra vo vybraných okresoch, vysoký podiel obyvateľstva so základným vzdelaním, významné vnútroregionálne rozdiely;
- postupný zánik strategicky významných študijných programov a odborov;
- vysoký podiel dlhodobo nezamestnaných na celkovom počte nezamestnaných;
- nízka životná úroveň v južných okresoch;
- nedostatočné prepojenie vzdelávacieho systému s podnikateľskou sférou;
- značný odlev pracovných síl do zahraničia z titulu blízkosti hraníc, pričom za vysokoškvalifikované pracovné sily nie sú náhrady;
- nerovnomerná sieť zariadení sociálnych služieb v jednotlivých okresoch kraja;
- nedostatočná propagácia regiónu a jeho komparatívnych výhod;
- problematické vytváranie medzirezortnej spolupráce na komplexnom riešení situácie a potrieb občanov.

Hlavné faktory rozvoja BBK:

v pôdohospodárstve

- dobrý produkčný poľnohospodársky potenciál v oblasti pestovania kultúrnych plodín, ovocinárstvo, špecifické regionálne plodiny;
- lesné hospodárstvo – vysoké zásoby a ťažba dreva;
- dôsledné uplatňovanie spoločnej poľnohospodárskej politiky aj v chránených oblastiach;

v priemysle

- možnosť posilňovania exportu, silná exportná pozícia v odvetví hutníctva, drevospracujúceho, keramického a sklárskeho priemyslu;
- budovanie vedecko-technologických parkov so zameraním na rozhodujúce odvetvia;
- podpora domácich investorov najmä v perspektívnych odvetviach, zvýšenie atraktivity pre prílev PZI;
- možnosť rozvoja výroby nových produktov s vyššou pridanou hodnotou na báze obnoviteľných a nerudných nerastných surovín;
- možnosť rozvoja e-podnikania smerovaného do rozvoja optimalizácie spolupráce

v priemyselnej výrobe;

- využitie cezhraničnej spolupráce pre rozvoj podnikateľských aktivít;

v službách

- atraktívny potenciál pre zvyšujúci sa záujem o turizmus, zameranie sa na kúpeľníctvo a vidiecky turizmus;
- záujem regionálnej samosprávy o podporu podnikateľského a inovačného prostredia v regióne;
- existujúce poradenské centrá pre rozvoj podnikateľského prostredia;
- začlenenie sa do medzinárodnej spolupráce a transfer know-how, posilnenie spolupráce medzi vysokými školami a podnikateľským sektorom;
- rozširovanie e-služieb, podpora najmä v horských oblastiach, zvyšovanie dostupnosti služieb pre obyvateľstvo;

v technickej infraštruktúre

- možnosti využitia kombinovanej dopravy;

- výhodná geografická poloha pre tok tovarov a služieb do nových členských krajín EÚ, polohový potenciál kraja, logistické väzby, prepojenie Budapešť – Krakov;
 - dostatočný potenciál zdrojov vody a vysoká lesnatosť územia – veľká koncentrácia druhotných drevných surovín vhodných na energetické účely;
- v sociálno-spoločenskej infraštruktúre
- dobrá demografická situácia, dostatok voľnej pracovnej sily;
 - vysoká vzdelanostná úroveň v regionálnych centrách;
 - možnosť vytvorenia kvalitného regionálneho systému celoživotného vzdelávania (NSRR, 2013, s.91-92).

Nasledujúce tabuľky prezentujú hlavné faktory rozvoja a hlavné disparity rozvoja obce Špania Dolina v jednotlivých politikách.

Hospodárstvo a vedecko-technický rozvoj

Faktory rozvoja	Hlavné disparity
+ plocha lesných pozemkov - 1006,6 ha, + 31 podnikateľských subjektov - fyzické osoby, + 27 právnických osôb podnikateľov, + cca. 199,6 ha TPP, + poloha obce v blízkosti krajského mesta, + dostupná cesta E77, + dobrá geografická poloha vzhľadom k rozvojovým pólom rastu, blízkosť krajského mesta, + dostupnosť územia vzhľadom na infraštruktúru, + schválený územný plán obce, + vysoký potenciál rozvoja cestovného ruchu, + existencia stravovacích a ubytovacích zariadení,	- nerozvinutá sieť komerčných služieb, - nedostatok obchodných služieb, - roztrúsenosť komerčných služieb, - absencia bankových služieb, - nevybudovaný priestor pre trhovisko, - nedobudovaná polyfunkčná zóna v centrálnej časti obce, - pamiatková zóna obmedzuje rozvoj komerčných aktivít, - zložitý reliéf neumožňuje rozvoj výrobných aktivít, - nízky počet obyvateľov znemožňuje rozvoj komerčných služieb, - nedostatok priestorov pre začínajúcich podnikateľov, - obmedzené podmienky pre rozvoj podnikania, - obmedzené možnosti nákupu rozličného tovaru

Doprava a komunikácie

Faktory rozvoja	Hlavné disparity
+ vybudovaná sieť miestnych komunikácií, + dobrá dopravná dostupnosť mesta Banská Bystrica, + dostupnosť hlavnej regionálnej cesty E77, + prechádzajúca cesta III/2410, + cca. 5 parkovacích miest pri obecnom úrade, + existencia cca. 50+ 5 parkovacích miest na historickom námestí, + existencia plôch pre parkovanie pre potreby športovej infraštruktúry(cca.20), + existencia plôch pre parkovanie pre potreby obecného cintorína (10), + dostupnosť autobusovej dopravy, + 2 zastávky SAD s vyhovujúcou dostupnosťou, + cca. 2 km štátnych komunikácií, + prechádzajúca železničná trať č. 172 so železničnou stanicou v m.č. Uľanka,	- potrebná výstavba parkovacích miest pre potreby cintorína a športovej infraštruktúry, - potrebná výstavba záchytného parkoviska, - potrebné rozšírenie parkoviska pre potreby obecného úradu, - nevyhovujúce šírkové usporiadanie miestnych komunikácií, - nedostatok chodníkov pre peších pozdĺž miestnych a štátnej komunikácii (III), - nedostatok finančných prostriedkov na údržbu technickej infraštruktúry, - nevyhovujúci technický a kvalitatívny stav dopravnej infraštruktúry, - nedostatočne rozvinutý integrovaný dopravný systém, - nevyhovujúci stav miestnych komunikácií v časti Horný koniec, Kráasna hora, miestny cintorín, - potrebné odklonenie dopravy mimo historického námestia, - zastaralá technika cestnej údržby,

Technická infraštruktúra

Faktory rozvoja	Hlavné disparity
+ fungujúci verejný rozhlas, + existencia verejného vodovodu, + dobré pokrytie signálom mobilného operátora Orange (70 %), T-com (50 %), O2 (50 %), - 3/4G, + existencia požiarnej zbrojnice, + existencia verejného osvetlenia, + existencia obecného cintorína s dostatočnou kapacitou, + odberatelia elektrickej energie sú zásobovaní elektrickou	- nevyhovujúci stav elektrickej rozvodnej siete, - vysoká poruchovosť elektrickej rozvodnej siete, - potrebná rekonštrukcia požiarnej zbrojnice a zastaralé vybavenie, - poruchovosť TKR, - nedostatočná kapacita vodovodnej siete, - nevyhovujúci stav vodovodnej siete, - v obci nie je umiestnená požiarňa nádrž,

energiou zo stožiarových trafostaníc,	- zlý technický stav telefónnej siete, - negatívny stav nehnuteľného majetku obce, - nedostatok finančných prostriedkov na údržbu technickej infraštruktúry, - nedostatok regionálneho digitálneho obsahu a nízke konkurenčné prostredie z dôvodu vysokej ceny za PC , nízkej výkonnosti e-služieb ,
---------------------------------------	---

Odpadové hospodárstvo

Faktory rozvoja	Hlavné disparity
+ kvalitná legislatíva pre nakladanie s KO a DSO, + zabezpečený odvoz TKO, + realizovaný separovaný zber, + existencia vhodných plôch pre budovanie obecného kompostoviska, + zabezpečená platená služba odvozu a likvidácie odpadových vôd zo žump,	- absencia zberného dvoru pre separovaný zber, - absencia obecného kompostoviska, - obsah žump je zneškodňovaný nevhodnou aplikáciou, - absencia splaškovej kanalizačnej siete, - absencia ČOV, - nedostatok nádob na separovaný zber, - nevybudovaná dažďová kanalizačná sieť, - do separovaného zberu nie sú dostatočne zapojené domácnosti, - chýbajúca skládka stavebného odpadu, - existencia čiernych skládok v okrajových častiach, - nedostatok smetných košov na verejných priestranstvách, - nízka miera vynútiteľnosti práva v oblasti ŽP, - nedostatočná informovanosť obyvateľstva o stave ŽP, - nedostatok technických kapacít zberu, dopravy, triedenia, zhodnocovania a likvidácie odpadov, - nadmerné využívanie umelých hnojív spôsobujúce acidifikáciu pôdy,

Životné prostredie

Faktory rozvoja	Hlavné disparity
+ dobrá starostlivosť o verejnú zeleň, + pravidelné čistenie trávnikov, + existencia väčších lesných porastov (1006,6 ha), + existencia oddychových zón v centre obce s estetickou zeleňou, + pomerne rozšírená estetická zeleň v ostatných častiach obce, + zavedený separovaný zber, + zavedený systém likvidácie komunálneho odpadu, + existencia lokality NATURA 2000 - Veľká Fatra, + existencia lokality NATURA 2000 - Baranovo,	- slabá zainteresovanosť obyvateľov na skrášľovaní vzhľadu obce, - nezájum detí a mládeže o starostlivosť o životné prostredie, - nedostatočné odkanalizovanie dažďových vôd na území obce, - ekologické dôsledky bývalej banskej činnosti, - absencia splaškovej kanalizačnej siete, - neobhospodarované plochy územia, prevažne lúk so zárastom, - chátrajúce objekty väčšinou z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov, - absencia dokumentu upravujúceho rozvoj a starostlivosť o vegetáciu, - negatívne ovplyvňovaná kvalita podzemnej vody, - nevhodné riešenie izolačnej zelene v styku obytnej zóny s historickou ťažobnou činnosťou, - výskyt nelegálnych skládok odpadu, - vykurovanie domácností tuhým palivom s dôsledkom znečisťovania ovzdušia a vznikom smogu, - nevyhovujúci stav drevín v miestnom cintoríne, - nevybudovaná dažďová kanalizačná sieť, - nedostatok lavičiek na verejných priestranstvách, - nevyhovujúce zloženie okrasnej zelene, - narastanie individuálnej automobilovej a motocyklovej dopravy, - v širšom okolí prítomné výrobné prevádzky spôsobujúce nadmernú produkciu polietavých častíc prachu, - nízka miera vynútiteľnosti práva v oblasti ŽP, - nedostatočná informovanosť obyvateľstva o stave ŽP, - kyslé dažde znehodnocujúce lesný porast v okolí,

Sociálna oblasť a zdravotníctvo

Faktory rozvoja	Hlavné disparity
+ blízka alokácia mesta Banská Bystrica a rýchla dostupnosť mesta umožňuje využívať zdravotnícke a sociálne služby širšieho rozsahu,	- absencia lekárskej služby, - absencia ambulancie detského lekára, - absencia stomatologickej ambulancie, - absencia služby prevozu obyvateľov v dôchodkovom veku v podobe odvozu za lekárskou starostlivosťou, - absencia terénnej opatrovateľskej služby, - absencia zariadenia núdzového bývania, - absencia strediska osobnej hygieny, - nevyužitie (zle riešené dispozičné plochy) priestory obecných stavieb, - nedostatok priestorov pre mládež a dorast, - vzhľadom na veľkosť obce a jej finančné možnosti nie je v súčasnej dobe možné investovať v tejto oblasti, - absencia zariadenia starostlivosti o starších obyvateľov, - nedostatočná úroveň klubovej činnosti, - zdravotný stav obyvateľstva, - absencia širšej podpory vzdelávania a zamestnávania osôb vzdialených od trhu práce dlhšie obdobie z dôvodu starostlivosti o dieťa alebo o ďalšieho člena rodiny, príslušnosti k marginalizovanej alebo vylúčenej skupine populácie - nedostatočné využívanie viaczdrojového financovania - slabá kooperácia aktérov (štát, samospráva, zamestnávateľia) - nedostatočná úroveň identifikovania potrieb rozvoja ľudských zdrojov,

Školstvo a šport

Faktory rozvoja	Hlavné disparity
+ narastajúci počet detí predškolského veku, + narastajúci počet detí školského veku, + existencia priestorov využiteľných pre celoživotné vzdelávanie, + existencia volejbalového ihriska a ihriska na plážový volejbal, + existencia tenisového kurtu, + existencia poľovníckeho revíru, + činný športový klub BAŇA, + športová športová infraštruktúra v rámci hotela Šachtíčka, + potenciál pre výstavbu cykloturistických chodníkov, + vybudované detské ihrisko, + lyžiarske stredisko so 4 vlekmí, + vybudované bežkárské trate a cykloturistické trasy,	- absencia materskej a základnej školy, - nedostatočné vybavenie obce športovou infraštruktúrou pre deti školského veku, - absencia klubu mladých, - neorganizované počítačové kurzy pre dospelých, - nedostatok finančných prostriedkov na prevádzkovanie školských zariadení,

Kultúra

Faktory rozvoja	Hlavné disparity
+ pamiatková zóna s historickými objektami baníckej tradície, + dlhoročná história obce, tradície, + množstvo kultúrnych akcií organizovaných obcou, + rozvinutá cirkevná činnosť cirkev Rímskokatolícka, + existencia historického objektu – kostol, kaplnky, kríže + pravidelne organizované kultúrne podujatia, + činné organizácie v oblasti kultúry - Banícke bratstvo Herregrund, Občianske združenie PERMON, DCM Maják, Slovenský zväz protifašistických bojovníkov, OZ Špaňodolinská historická škola,	- absencia kultúrneho domu, - absencia obecnej knižnice, - chátranie a nevhodná údržba pôvodných stavieb - šachty, prekopy, - nevyhovujúci a chátrajúci technický stav prekrytého schodiska ku kostolu, - nedostatok priestorov a priestranstiev na uskutočňovanie kultúrnych, spoločenských a športových podujatí, - nedostatočné materiálne vybavenie na kultúrne a vzdelávacie podujatia,

+ historické technické pamiatky - šachty, prekopy, + zachovaná tradícia jedinečnej špaňodolinskej paličkovej čipky,	- neexistencia zariadenie propagujúceho tradičné remeslá z okolia obce,
---	--

Propagácia a cestovný ruch

Faktory rozvoja	Hlavné disparity
+ existencia kultúrno historických pamiatok spojených s banskou tradíciou, + 85 miestnych baníckych domov je pamiatkovo chránených, + existencia kostola Premenenia Pána, + www stránka obce, + neustále zlepšovanie služieb cestovného ruchu, + potenciál pre kvalitné cyklistické trasy, + existencia ubytovacieho zariadenia penziónového typu, + existencia ubytovacieho zariadenia hotelového typu Hotel Šachtica, + existencia lyžiarskeho strediska, + športová komerčná infraštruktúra Hotela Šachtica – tenisové kurty a ďalšia infraštruktúra, + aktívne kultúrne spolky,	- nevyhovujúci technický stav kultúrnych pamiatok, - absencia turistickej kyvadlovej dopravy do obce, - doposiaľ nesprístupnené banské technické kultúrne pamiatky a atrakcie, - absencia letného amfiteátra, - absencia štandardných popisov historických a prírodných zaujímavostí, - slabšia spolupráca obce s okolitými obcami v oblasti cestovného ruchu, - absencia oddychových priestorov pre cyklistov, - nízky záujem miestnych podnikateľov o cestovný ruch, - nedostatočná propagácia goodwillu a CR obce, - nedostatočné služby v oblasti cestovného ruchu (InfoKiosk),

Administratíva a bezpečnosť

Faktory rozvoja	Hlavné disparity
+ dostatok priestorov pre administratívu, + budova obecného úradu v dostupná v blízkom centre obce,	- negatívny stav nehnuteľného majetku obce, - energetická náročnosť budovy obecného úradu, - zastarané vybavenie obecného úradu, - absencia komplexného monitorovacieho systému, - nedostatok finančných prostriedkov na údržbu technickej infraštruktúry, - nedostatočná úroveň optimalizácie procesov a štandardizácie dokumentov vo verejnej správe, - absencia koncepčného a systematického formovania právneho rámca podpory aplikácie IT v procesoch výkonu činností verejnej správy, - nízky podiel e-služieb verejnej správy s vyššou pridanou hodnotou a nízka efektívnosť ostatných služieb verejnej správy, - nízka vybavenosť a výkonnosť technologickej IK infraštruktúry samosprávy - nedostupný kvalitný digitálny obsah - pomaly zavádzané základné služby eGovernmentu a nízka efektívnosť ostatných elektronizovaných verejných služieb, ktoré väčšinou iba kopírujú papierové služby,

Informatizácia obce

Faktory rozvoja	Hlavné disparity
+ postupne zavádzané služby eGovernmentu a elektronizácia služieb štátnej správy a samosprávy + dobrá vybavenosť a výkonnosť technologickej IK infraštruktúry v obecnom úrade, + existencia webovej stránky,	- nedostatočné pokrytie signálom mobilných operátorov, - nedostatočný prístup k vysokorychlostnému internetu, - absencia optických rozvodov vo všetkých častiach obce, - nedostatok regionálneho digitálneho obsahu a nízke konkurenčné prostredie z dôvodu vysokej ceny za PC , nízkej výkonnosti e-služieb, - nedostatočná úroveň optimalizácie procesov a štandardizácie dokumentov vo verejnej správe, - absencia koncepčného a systematického formovania právneho rámca podpory aplikácie IT v procesoch výkonu činností verejnej správy, - nízky podiel e-služieb verejnej správy s vyššou pridanou hodnotou a nízka efektívnosť ostatných služieb verejnej správy, - nízka efektívnosť, bezpečnosť a interoperabilita ISVS, - nedostupný kvalitný digitálny obsah, - fyzicky nedostupný internet v území s nízkou hustotou

	- osídlenia, alebo málo atraktívny pre používateľov, - pomaly zavádzané základné služby eGovernmentu a nízka efektívnosť ostatných elektronizovaných verejných služieb, ktoré väčšinou iba kopírujú papierové služby, - chýbajúca vysokokapacitná dátová sieť k domom, - vysoké nároky na odbornosť zamestnancov obce v oblasti práce s IT a službami eGovernmentu,
--	--

Vo vyššie uvedenom kontexte je potrebné sledovať i potenciálne rozvojové príležitosti a hrozby, indukované hierarchicky vyššími faktormi sociálno - ekonomického rozvoja. Na základe uskutočnených analýz je možné za najväčšie hrozby pokladať hlavne:

1. Znižovanie konkurencieschopnosti obce v dôsledku trvalej stagnácie v rozvoji spolupráce podnikateľskej sféry s orgánmi miestnej samosprávy – Public Private Partnership.
2. Nedostatok externých finančných prostriedkov potrebných na zabezpečenie kvalitných verejných služieb.
3. Podcenenie významu kvalitatívneho rozvoja ľudských zdrojov ako pre ekonomický, tak aj pre sociálny rozvoj obce Špania Dolina.
4. Podcenenie významu informačných technológií ako základného prvku ekonomického rozvoja a rozvoja ľudských zdrojov v obci.

Jedným z nutných predpokladov úspešnej implementácie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja je návaznosť na existujúcu sústavu strategických a rozvojových dokumentov. Tento fakt sa premietol z časti aj do výberu opatrení a cieľových skupín, na ktoré sa má zamerať podpora z verejných zdrojov, hlavne z dôvodu efektívneho vynakladania finančných prostriedkov, odstránenia duplicit, možných protichodných účinkov opatrení atď.. Z tohto dôvodu je prirodzeným rámcom Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja, ako aj Partnerskej dohody, ale aj platná legislatíva v oblasti zabezpečovania verejných služieb. Komparáciou výsledkov vyššie uvedenej selekcie odvetvových disparít a PHSR BBSK je možné zistiť, že niektoré opatrenia v rámci tohto dokumentu pokrývajú kritické oblasti zistené v problémovej analýze. Preto je nutné v súlade s vyššie uvedenými skutočnosťami zamerať sa na odstránenie týchto disparít v relevantných cieľových oblastiach a relevantných skupín.

1. Hospodárstvo a vedecko-technický rozvoj
Cieľová skupina
podnikateľské subjekty v priemysle, obchode a výrobných službách obec investori
2. Technická infraštruktúra
Cieľová skupina
obec, obyvatelia obce, podnikateľské subjekty, mimovládne subjekty,
3. Životné prostredie
Cieľová skupina
obec, obyvatelia obce, podnikateľské subjekty,
4. Sociálna oblasť a zdravotníctvo
Cieľová skupina
nezamestnaní, sociálne odkázaní, zdravotne a duševne postihnutí, obyvatelia v dôchodkovom veku, mladí ľudia, rizikové skupiny obyvateľstva,
5. Školstvo a šport
Cieľová skupina
deti predškolského veku, žiaci v rámci povinnej školskej dochádzky, nezamestnaní, obyvatelia v dôchodkovom veku, športovci organizovaní v rámci športových hnutí, pasívna športová verejnosť, obyvatelia v produktívnom veku,
6. Kultúra
Cieľová skupina
obyvateľstvo podnikateľské subjekty návštevníci obce,
7. Cestovný ruch a public relation
Cieľová skupina
obec, VÚC, obyvatelia obce, návštevníci obce, súkromný podnikateľský sektor,
9. Administratíva a bezpečnosť
Cieľová skupina
obec, obyvatelia obce, súkromný podnikateľský sektor,
10. Informatizácia obce
Cieľová skupina
obec, obyvatelia obce, súkromný podnikateľský sektor,

**Strategická časť Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Špania Dolina
2024 - 2033**

4 VÍZIA A POSLANIE OBCE ŠPANIA DOLINA

Vízia

Obec Špania Dolina sa bude formovať ako súčasť regiónu Starohorskej Doliny, a bude využívať svoje historické, ľudské, materiálne, prírodné a ekonomické zdroje na zvýšenie kvality života svojich občanov a návštevníkov obce. Je to bezpečná a rozvíjajúca sa obec poskytujúca svojim občanom dobrú kvalitu života a turistom a návštevníkom kvalitné služby cestovného ruchu. V obci je dostatok možností bývania, a relatívny dostatok pracovných možností priamo v obci a jej okolí a zaujímavých ponúk pre aktívne trávenie voľného času. Obec a jej okolie má pripravené podmienky pre rozvoj ľudských zdrojov, oblasť služieb cestovného ruchu a malú tradičnú výrobu nezaťažujúcu životné prostredie. Obec má dobre a efektívne fungujúcu samosprávu. V zrekonštruovanom objekte vznikli nové reprezentatívne priestory pre kultúrno - spoločenské podujatia. Nadväzujúc na svoju historickú banícku minulosť obec spolu s ostatnými obcami mikroregiónu zatraktívni svoje postavenie medzi poprednými turistickými centrami v okolí.

Obec rozvíja svoje kultúrno historické bohatstvo v podobe kultúrnych pamiatok ako kostol, kaplnky, kríže. V súvislosti s baníckou tradíciou bolo v obci otvorené vonkajšie technické múzeum, rozšírené expozície múzea medi, či sprístupnené viaceré technické pamiatky ako banské štôlne, historické stavby šachty Ludovík, prípadne sprístupnená tŕňa spájajúca obec Špania Dolina s osadou Piesky. V rámci oblasti kultúry a cestovného ruchu sa tradične v obci konajú významné podujatia ako Ukážky varenia špaňodoliského štiarcu, Slivková paráda, Rockový festival, Špandiv – divadelný festival, Festival organovej hudby, a iné. Obec aktívne spolupracuje s miestnymi kultúrnymi spolkami a organizáciami.

V rámci športovej infraštruktúry boli revitalizované ihriská na v lokalite Flúdor, a vybudované detské ihriská v lokalite Láf. Obec rozvíjala výstavbu a prepojenia cykloturistických a turistických trás na okolité strediská cestovného ruchu ako Šachtický, Donovaly, prípadne prepojenia na okolité obce ako Staré Hory.

V rámci technickej infraštruktúry bol v obci komplexne zrekonštruovaný vodovodný systém s rozšírenou akumuláciou vody. V nadväznosti na to bola vybudovaná splašková kanalizačná sieť s centrálnou ČOV. Miestne komunikácie, ktoré boli v havariínom stave získali nový asfaltový povrch. Bezpečnosť sa zvýšila výstavbou chodníkov na inkriminovaných miestach.

Poslanie

Poslanie je komplexná a všeobecná definícia objasňujúca mandát obce Špania Dolina. Poslanie opisuje a prezentuje základné služby (produkty), ktoré poskytuje a identifikuje hlavných „zákazníkov“, t.j. jej obyvateľov, miestnych podnikateľov, záujmové združenia a pod.. Poslanie vyjadruje základný dôvod existencie obce Špania Dolina a odpovedá na tri otázky: Čo obec robí? Prečo to robí? Pre koho to robí? Predpokladom pre zabezpečovanie kvalitných služieb obyvateľom obce, podnikateľom či návštevníkom a celkový plynulý chod samosprávy a jej orgánov je dôsledný denný operatívny manažment a realizácia profesionálnych interných služieb. Tieto zahŕňajú celú škálu aktivít počnúc obstarávaniami tovarov, služieb a prác, cez interné právne poradenstvo a zastupovanie obce pri súdnych sporoch až po udržiavanie počítačovej siete, zálohovanie dát či aktualizovanie a zverejňovanie informácií, ktoré slúžia aj obyvateľom obce. Samospráva obce Špania Dolina disponuje aj nemalým majetkom – budovami, pozemkami. Efektívne spravovanie aktív takéhoto rozsahu a zabezpečovanie jeho maximálnej výnosnosti je možné len za predpokladu existencie prehľadnej a aktuálnej evidencie, ktorá slúži vedeniu obce a poslancom obecného zastupiteľstva. Významnú úlohu zohráva aj odborné vzdelávanie zamestnancov úradu s cieľom zabezpečiť ich ďalší profesionálny rast, vedúci k zvýšeniu kvality samosprávou poskytovaných služieb. Medzi významné činnosti - a to najmä z pohľadu obyvateľov obce - patrí administrovanie zasadnutí orgánov obce. Práve tieto authority rozhodujú o všetkých dôležitých zmenách, ktoré sa premietajú do života obyvateľov, napr. prostredníctvom všeobecne záväzných nariadení. Jedným zo základných predpokladov rozvoja obce je dodržiavanie zákonnosti a pravidiel miestnej samosprávy, ochrana života a osobného majetku občanov, ale aj životného prostredia. V súlade s poslaním obce Špania Dolina všetky tieto úlohy realizuje štátna polícia. K dosiahnutiu zámeru - vybudovať bezpečnú obec - polícia vykonáva všeobecnú prevenciu

kriminality, aktívnu ochranu verejného poriadku, života, zdravia občanov a majetku. Súčasťou bezpečnostnej politiky obce je aj výkon ochrany pred požiarmi a civilnej ochrany obyvateľov.

1. Hospodárstvo a vedecko-technický rozvoj

Základnou úlohou samosprávy je rozvoj územia obce a zvyšovanie kvality života jeho obyvateľov. Všeobecne uznávaným nástrojom pre miestnu hospodársku politiku je rozvoj výrobných zón. Obec Špania Dolina v súlade s touto filozofiou skvalitňuje zóny, ktoré poskytujú kapacitu pre podnikateľské subjekty. Ich rozlohu plánuje rozširovať v obmedzenej miere.

2. Doprava a komunikácie

Príprava Projektovej dokumentácie pre cestné stavby, pravidelná oprava a stavebná údržba pozemných komunikácií, letná a zimná údržba či rekonštrukcia vybraných miestnych komunikácií, to všetko zahŕňajú kompetencie obce v oblasti pozemných komunikácií.

3. Technická infraštruktúra

Významným prvkom kvality života v obci je funkčný systém zásobovania pitnou vodou, energiami. Dôležitou úlohou samosprávy je v tomto kontexte realizácia novej výstavby verejného osvetlenia, prevádzkovanie už vybudovaného verejného osvetlenia a samozrejme priebežné opravy a údržba existujúcich svetelných bodov. Okrem toho zabezpečuje rozvoj komplexnej infraštruktúry zohľadňujúcej rast kvality života obyvateľov obce a životného prostredia. Rozvoj infraštruktúry smeruje hlavne k jej rozšíreniu na potenciálne obytné zóny v obci, IBV, ako aj na rekonštrukciu súčasnej infraštruktúry - vodovodnej, elektrickej, komunikačnej.

3. Odpadové hospodárstvo

Obec vykonáva úlohy, ktoré jej vyplývajú z programu odpadového hospodárstva a všeobecne záväzných právnych predpisov prijatých a platných v Slovenskej republike. V oblasti odpadového hospodárstva ide najmä o zber a prepravu komunálnych odpadov a drobných stavebných odpadov na účely ich zhodnotenia alebo zneškodnenia, zabezpečovanie zberných nádob zodpovedajúcich systému zberu komunálneho odpadu, zabezpečovanie priestoru, kde môžu obyvatelia obce odovzdávať oddelené zložky komunálnych odpadov či zabezpečovanie zberu a prepravy objemných odpadov. Obec zároveň vykonáva priestupkové konanie v odpadovom hospodárstve a zabezpečuje výstavbu a údržbu infraštruktúry pre odpadové vody.

4. Životné prostredie

Udržiavanie a zveľaďovanie obce neznamená len ochranu a údržbu existujúcej verejnej zelene, ale aj zabránenie ďalšiemu znižovaniu podielu zelených plôch v zastavanom území obce, ich rozdrobovaniu a zmysluplné riadenie výstavby a využívania územia. V súlade s touto filozofiou obec každoročne zabezpečuje ošetrovanie a udržiavanie zelene - drevín, trávnikov, kvetinových záhonov. Súčasťou prostredia, v ktorom obyvatelia žijú, sú aj verejné priestranstvá, chodníky, miestne komunikácie, námestie, ktoré je obcou pravidelne čistené, ale aj športové ihriská obce – Špania Dolina so zabezpečením pravidelnej údržby a obnovy. K ďalším činnostiam, ktoré sa podieľajú na vytváraní atraktívneho a zdravého prostredia patrí aj prevádzka či správa cintorínov.

5. Sociálna oblasť a zdravotníctvo

Činnosť samosprávy - vzhľadom na existujúce kompetencie - je v oblasti sociálnej politiky veľmi rozsiahla. Nástrojom pre podporu demografie v obci môže byť jednorazový finančný príspevok pre každé novonarodené dieťa s trvalým pobytom na území obce. Poskytované sociálne služby sú regulované celým radom zákonov a usmernení – počnúc ústavou Slovenskej republiky. Pôsobnosť z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky na úseku sociálnej pomoci prešla zákonom č. 416/2001 Z. z. hlavne v oblasti poskytovania opatrovateľskej služby a starostlivosti o seniorov, v oblasti vzdelávania, športu a ostatných verejných služieb. Poskytované sociálne služby sú regulované celým radom zákonov a usmernení – počnúc ústavou Slovenskej republiky, zákonom č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, zákonom č. 36/2005 Z. z. o rodine (v zmysle 297/2005 Z.z., 615/2006 Z.z. - nález Ústavného súdu SR 201/2008 Z.z., 217/2010 Z.z., 290/2011 Z.z. - nález Ústavného súdu SR, 125/2013 Z.z.), zákonom č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách (v znení zákona č. 317/2009 Z. z., nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 332/2010 Z. z., zákona č. 551/2010 Z. z., zákona č. 50/2012 Z. z., zákona č. 185/2012 Z. z., zákona č. 413/2012 Z. z., zákona č. 485/2013 Z. z., zákona č. 185/2014 Z. z., zákona č. 219/2014 Z. z., zákona č. 376/2014 Z. z., zákona č. 40/2017 Z.z., zákona č.

331/2017 Z.z., zákona č. 351/2017 Z.z., 156/2018 Z. z., 177/2018 Z. z., 289/2018 Z. z., 221/2019 Z. z., 280/2019 Z. z., 66/2020 Z. z., 89/2020 Z. z.) a novela zákona NR SR č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele (330/2007 Z. z. v znení zákona 643/2007 Z. z., zákona 215/2008 Z. z., zákona 448/2008 Z. z., zákona 466/2008 Z. z., zákona 317/2009 Z. z., zákona 180/2011 Z. z., zákona 417/2013 Z. z., zákona 185/2014 Z. z., zákona 219/2014 Z. z., zákona 310/2014 Z. z., zákona 131/2015 Z. z. a zákona 175/2015 Z. z., 378/2015 Z. z., 91/2016 Z. z., 125/2016 Z. z., 351/2017 Z. z., 61/2018 Z. z., 177/2018 Z. z., 231/2019 Z. z., 89/2020 Z. z.), (a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 317/2009 Z. z., nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 332/2010 Z. z., zákona č. 551/2010 Z. z., zákona č. 50/2012 Z. z., zákona č. 185/2012 Z. z., zákona č. 413/2012 Z. z., zákona č. 485/2013 Z. z., zákona č. 185/2014 Z. z., zákona č. 219/2014 Z. z. a zákona č. 376/2014 Z. z.), zákonom č. 599/2003 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi (v znení zákona č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi (183/2014 Z. z., 308/2014 Z. z., 140/2015 Z. z., 140/2015 Z. z., 378/2015 Z. z., 125/2016 Z. z., 81/2017 Z. z., 42/2019 Z. z., 223/2019 Z. z., 231/2019 Z. z., 221/2019 Z. z.) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 183/2014 Z. z.), zákonom č.305/2005 Z. z. o sociálnej ochrane detí a sociálnej kuratele končiac ((v znení č. 330/2007 Z. z., 643/2007 Z. z., 215/2008 Z. z., 448/2008 Z. z.(nepriamo), 466/2008 Z. z., 317/2009 Z. z., 180/2011 Z. z., 417/2013 Z. z.(nepriamo), 185/2014 Z. z., 219/2014 Z. z., 310/2014 Z. z., 131/2015 Z. z., 175/2015 Z. z., 378/2015 Z. z., 91/2016 Z. z., 125/2016 Z. z., 351/2017 Z. z., 61/2018 Z. z., 177/2018 Z. z., 231/2019 Z. z., 89/2020 Z. z.), Občianskym zákonníkom či mnohými Všeobecne záväznými nariadeniami obce.

V zmysle zákona 369/1990 Zb. o obecnom zriadení podľa § 3 obyvatelia obce majú právo požadovať súčinnosť obce pri ochrane osoby, rodiny a majetku v obci, pomoci v čase náhlej núdze (toto právo občana má i ústavnú oporu - čl. 16, 18 a 21 Ústavy SR) a podľa § 4 ods. 3 písm. j) má obec povinnosť vypracovať koncepcie rozvoja v jednotlivých oblastiach života. Špania Dolina považuje pomoc a podporu pre svojich obyvateľov za jednu zo svojich prirodzených priorít.

6. Školstvo a šport

Školstvo

Obec Špania Dolina v súčasnosti nie je zriaďovateľom predškolského ani školského zariadenia.

Šport

Obec vytvára podmienky na zmysluplné trávenie voľného času detí, mládeže a obyvateľov obce, ako najvhodnejšiu prevenciu proti drogám a civilizačným chorobám. V rámci tejto filozofie samospráva organizuje alebo podporuje celý rad rekreačných a športových aktivít. Súčasťou politiky obce je subvencovanie športových klubov a telovýchovných organizácií prostredníctvom dotácií z rozpočtu obce. Mandát na podporu rekreačného a výkonnostného športu v obci vyplýva zo zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, Všeobecne záväzného nariadenia o poskytovaní dotácií z rozpočtu obce Špania Dolina či koncepcných a strategických dokumentov prijatých obecným zastupiteľstvom. Vytváranie vhodného prostredia pre rekreačný a výkonnostný šport z peňazí daňovníkov, je jednou z ciest tvorby a prezentácie dobrého mena obce. Vhodné podmienky pre šport a ponuka verejných športovísk sú súčasťou konkurenčného boja miest o lepšie podmienky pre život. Prínosy z financovania a podpory športu na území obce sa prejavujú vo forme zdravšieho života obyvateľov, zvýšeného záujmu o bývanie v obci, v náraste členských základní podporovaných športov.

7. Kultúra

Obec Špania Dolina v súlade so svojim zámerom každoročne organizuje kultúrne podujatia. Obec zabezpečuje opravy a údržbu kultúrnych pamiatok na území obce. Súčasťou kultúrnej politiky je aj dotovanie činnosti záujmových združení či jednotlivcov. Snahou obce je udržiavať kultúru v obci. Rámec pre činnosť a aktivity samosprávy obce je v oblasti kultúry tvorený najmä zákonom č.369/1990 Zb. o obecnom zriadení, zákonom č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky, zákonom č. 61/2000 Z. z. o osvetovej činnosti, zákonom č. 4/1958 Zb. o ľudovej umeleckej výrobe a umeleckých remeslách a zákonom č. 96/1991 Zb. o verejných kultúrnych podujatiach.

8. Propagácia a cestovný ruch

V oblasti cestovného ruchu plní najmä úlohy: spolupracuje s miestnymi podnikateľmi a úradmi štátnej správy a okolitými obcami v oblasti cestovného ruchu, spolupracuje s príslušnou komisiou, pripravuje analýzy turistickej aktivity obce a infraštruktúry cestovného ruchu z hľadiska historických pamiatok a iných historických objektov, ubytovacích, stravovacích a ostatných služieb, spolupracuje na príprave vydávania a zabezpečenia propagačných materiálov pre obec, pripravuje návrhy na riešenie rozvoja cestovného ruchu a spolupracuje so všetkými dotknutými orgánmi a organizáciami pri ich realizácii, spolupracuje pri vytváraní systému tvorby finančných zdrojov na podporu rozvoja cestovného ruchu v obci, ako aj pri zachovávaní historického, architektonického a kultúrneho dedičstva, rieši podnety, návrhy a v spolupráci s hlavným kontrolórom aj sťažnosti občanov a organizácií týkajúce sa CR, zabezpečuje styk samosprávy s inštitúciami a organizáciami, ako aj agentúrami poskytujúcimi služby, informácie, podporu a poradenstvo v CR, podieľa sa na koordinačnej činnosti pri realizácii úloh súvisiacich s ekonomickým a sociálnym rozvojom spravovaného územia, podieľa sa na tvorbe koncepcie rozvoja na úseku cestovného ruchu na území obce, koordinuje a zabezpečuje úlohy súvisiace s činnosťou obce v spolupráci s partnerskými obcami.

9. Administratíva a bezpečnosť

Obec vytvára podmienky na efektívnu prácu obecného úradu, vytvára vyhovujúce podmienky na poskytovanie verejných služieb, estetizáciu a funkčnosť miesta kontaktu so zákazníkmi obecného úradu, vytvára vhodné technické a pracovné podmienky na obecnom úrade. Vytvára podmienky na znižovanie kriminality v obci a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v obci.

10. Informatizácia obce

Zabezpečuje technické podmienky pre rozvoj informačnej spoločnosti. Umožňuje obyvateľom využívať on-line elektronické služby samosprávy. Vytvára vhodné podmienky na prechod na e-government na lokálnej úrovni (e-gov, e-vote, e-services, ...). Umožňuje obyvateľom obce a pracovníkom samosprávy zvyšovať svoje počítačové vedomie a zručnosti.

5 FORMULÁCIA A NÁVRH STRATÉGIE

STRATEGICKÝ CIEĽ

Strategický cieľ PHRSR ako aj dielčie ciele v rámci jednotlivých politík vychádzajú z §3 Ciele podpory regionálneho rozvoja zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov, kde je hlavným cieľom podpory regionálneho rozvoja odstraňovať alebo zmierňovať nežiaduce rozdiely v úrovni hospodárskeho rozvoja, sociálneho rozvoja a územného rozvoja regiónov a zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj regiónov, zvyšovať ekonomickú výkonnosť, konkurencieschopnosť regiónov a rozvoj inovácií v regiónoch pri zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja, zvyšovať zamestnanosť a životnú úroveň obyvateľov v regiónoch pri zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja.

Podpora regionálneho rozvoja podľa odseku 1 je zameraná najmä na komplexné využívanie vnútorného rozvojového potenciálu územia - prírodných, kultúrnych, materiálnych, finančných, ľudských a inštitucionálnych zdrojov, podporu zavádzania nových technológií a inovácií pri rešpektovaní vnútorných špecifik regiónu, rozvoj informatizácie a digitalizácie v regióne, rozvoj hospodárstva a podnikateľského prostredia v regióne s cieľom zvýšiť jeho produktivitu, optimalizovať štruktúru hospodárstva, vytvárať nové pracovné miesta a stabilizovať ohrozené pracovné miesta, rozvoj ľudských zdrojov vrátane zvyšovania vzdelanostnej úrovne, kvalifikácie a zlepšovania prípravy detí a mladých dospelých na trh práce, predchádzanie sociálneho vylúčenia a zmierňovanie jeho negatívnych dôsledkov, podporu rovnosti príležitostí na trhu práce a podporu znevýhodnených komunit, realizáciu verejných prác podporujúcich rozvoj regiónu, zlepšenie a rozvoj sociálnej infraštruktúry regiónu, zlepšenie dopravnej a technickej vybavenosti regiónu, inžinierskych stavieb, rozvoj cestovného ruchu, medzisťahnu, cezhraničnú a medziregionálnu spoluprácu v oblasti regionálneho rozvoja v záujme trvalo udržateľného rozvoja regiónu, zachovanie identity a rozvoj kultúry a starostlivosť o kultúrne dedičstvo regiónov a sídiel, rozvoj pôdohospodárstva a rozvoj vidieka, rozvoj vidieckych oblastí a zvyšovanie kvality života na vidieku, realizáciu opatrení na ochranu, udržiavanie a zvelaďovanie životného prostredia a na obmedzovanie vplyvov poškodzujúcich životné prostredie a zlepšenie environmentálnej infraštruktúry regiónu, ochranu prírody, efektívne využívanie prírodných zdrojov regiónu a využívanie alternatívnych zdrojov energie, rozvoj občianskej vybavenosti

a rozvoj služieb v regióne) zvyšovanie dostupnosti a kvality bývania, budovanie a posilňovanie štruktúr občianskej spoločnosti, rozvoj prosociálneho správania obyvateľstva, rozvoj telesnej kultúry, športu a turistiky, ochranu, podporu a rozvoj verejného zdravia, atď. Na základe analýzy súčasnej situácie a predpokladov ďalšieho rozvoja sa navrhuje pre obec Špania Dolina nasledovný strategický cieľ:

„Zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj obce Špania Dolina, po ekonomickej, sociálnej, kultúrnej stránke. Ekonomický, kultúrny a spoločenský rast bude zabezpečený prostredníctvom disponibilného potenciálu nachádzajúceho sa v historických, ľudských, prírodných a ekonomických zdrojoch. Hlavné zameranie ekonomickej činnosti bude obec smerovať do ekologicky nezávadných prevádzok v oblasti drobnej remeselnej výroby, lesného hospodárstva, cestovného ruchu v spojení s bohatou baníckou tradíciou, malej ekologickej výroby, pre ktoré má ideálne rozvojové predpoklady. Zabezpečiť ochranu životného prostredia (vodné toky/plochy, lesy, ...) a jeho zveľaďovanie hlavne v podobe rozvoja a kultivácie oddychových zón v obci, obnovy kultúrno historických pamiatok a športovo – rekreačných areálov a cykloturistických trás.“

Formulácia strategického cieľa vychádza z predpokladu, že budú vytvorené podmienky pre stabilizáciu, rozvoj a adaptáciu ekonomicky aktívnych a výkonných subjektov. Zvyšovanie výkonnosti hospodárstva na udržateľnej úrovni v dlhodobom horizonte a rast jeho konkurencieschopnosti je považované za prioritu. Zároveň však musia byť vytvorené také podmienky, aby sa nezvyšovali výdavky verejných prostriedkov, ale aby nastala ich konsolidácia za účelom podpory nových rozvojových projektov. Navrhovaná stratégia vychádza zo strategických prístupov v rámci regionálneho rozvoja, ktoré sú postavené na:

- aktivizácii nedostatočne využívaného potenciálu a podpore hospodárskeho rozvoja obce a okolia,
- rozšírení a zvýšení podielu aktivít na úrovni partnerstva,
- aktivizácii nástrojov riadenia verejných výdavkov za účelom ich zníženia.

Súbežne je však potrebné venovať pozornosť aj rozvíjaniu ľudských zdrojov. Hlavným zámerom stratégie v tejto oblasti je zapojenie viacerých subjektov a postup riešenia danej problematiky v rámci partnerstva. V oblasti vybavenia územia dopravnou infraštruktúrou sa stratégia orientuje hlavne na vybudovanie prepojenia regiónu tak, aby bola zabezpečená napojenosť na dopravné koridory v dostatočnom čase a kvalite. Okrem zlepšenia dopravnej obslužnosti sa pozornosť venuje aj rozvoju informačnej spoločnosti. Stratégia v oblasti životného prostredia je zameraná na zlepšenie situácie zavádzaním nových ekologických metód výroby energie, novým prístupom občanov k ochrane životného prostredia. Stratégia je založená na eliminácii kľúčových disparít, ktoré sú bariérou rozvoja a na využití pozitívnych výhod, ktoré poskytujú príležitosti pre dlhodobý rast. To je možné uskutočniť len na úrovni partnerstva spolupracou verejného a súkromného sektora a integrovaným prístupom k riešeniu ekonomických, sociálnych a environmentálnych aspektov. Na dosiahnutie strategického cieľa budú podporovať globálne ciele podľa jednotlivých kľúčových odvetví. Uvedené ciele plne korešpondujú s hlavnými cieľmi definovanými v PHRSR Banskobystrického samosprávneho kraja a podporujú jeho naplnenie.

FORMULÁCIA A NÁVRH STRATÉGIE

Strategický plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce pre uvažované obdobie predstavuje rozsiahly komplex analýz a opatrení. V každom období niektoré opatrenia podmieňujú realizovanie iných. Niektoré sa musia považovať za dôležitejšie pre havarijný stav predmetnej veci, niektoré sú ešte prednostnejšie z hľadiska potrieb a záujmu tej alebo onej skupiny obyvateľov. Limitujúci faktor – dostatok finančných prostriedkov nemôže byť dôvodom pre neurčenie strategického cieľa. Už tým že je definovaný napomôže smerovaniu rozvoja. Spracovatelia, vychádzajúc z prieskumu a analýzy existujúceho stavu, pri zachovaní princípov všeobecného konsenzu a vzájomnej vyváženosti, považujú za prioritné rozvojové oblasti (Osi) nasledovné (vychádzajúce z princípov programového rozpočtovania, prenesených a originálnych kompetencií obce definovaných zákonom č. 416/2001 Z. z., ekonomickou a funkčnou klasifikáciou (COFOG) a cieľov podpory regionálneho rozvoja v zmysle zákona č. 309/2014 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja): Pre obec Špania Dolina je nevyhnutné, aby v súlade s celoeurópskou stratégiou do roku 2030 naplnila kľúčové ciele:

Pre programové obdobie 2021 – 2027 sa stanovilo päť osobitných cieľov politiky súdržnosti EÚ:

1. Inteligentnejšia Európa
2. Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa
3. Prepojenejšia Európa
4. Sociálnejšia Európa

5. Európa bližšie k občanom

Pri realizácii stratégie bude zároveň kladený dôraz na rešpektovanie princípov udržateľného rozvoja a podporu synergie medzi ekonomickým, sociálnym a environmentálnym prostredím. Pri formulácii stratégie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Špania Dolina na roky 2024 - 2033 boli zohľadnené priority Slovenskej republiky formulované v dokumente Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2021 - 2027. Udržateľný rozvoj sa chápe v kontexte rozvoja sídelného prostredia obce Špania Dolina. Vo vytvorení systému ktorý by priebežne vyhodnocoval kvalitu sídelného prostredia, identifikoval jeho narušenia a inicioval ich nápravu. Významným faktorom zabezpečenia a zlepšenia kvality sídelného prostredia budú aj dopravné projekty vytvárajúce predpoklady inteligentného a inkluzívneho rastu. Udržateľný rast sa zakladá na: ochrane životného prostredia, znížení emisií a zachovaní biologickej rozmanitosti; zavedení efektívnych inteligentných rozvodov elektrickej energie využívajúcich informačné a telekomunikačné technológie; využívaní sietí pokrývajúcich celú EÚ s cieľom poskytnúť podnikom (hlavne malým výrobným spoločnostiam) ďalšiu konkurenčnú výhodu; zlepšení podnikateľského prostredia, a to najmä pre MSP; dobre informovaných spotrebiteľoch. Inkluzívny rast predstavuje rast založený na efektívnom využívaní vnútorných zdrojov regiónu: ľudských, prírodných, kapitálových. Významným faktorom inkluzívneho rastu je spokojnosť obyvateľov a ich ochota podieľať sa na ňom. Uzko s tým súvisí rozvoj športu, voľnočasových aktivít, aktívneho trávenia voľného času, relaxu, zábavy, kultúry, umenia. Sú to aktivity, ktoré podporujú kreativnosť a ktoré by boli zohľadňovali potreby všetkých vekových kategórií a boli im súčasne dostupné.

„Zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj obce Špania Dolina, po ekonomickej, sociálnej, kultúrnej stránke. Ekonomický, kultúrny a spoločenský rast bude zabezpečený prostredníctvom disponibilného potenciálu nachádzajúceho sa v historických, prírodných a ekonomických zdrojoch. Hlavné zameranie ekonomickej činnosti bude obec smerovať do ekologicky nezávadných prevádzok v oblasti drobnej remeselnej výroby, lesného hospodárstva, cestovného ruchu v spojení s bohatou baníckou tradíciou, malej ekologickej výroby, pre ktoré má ideálne rozvojové predpoklady. Zabezpečiť ochranu životného prostredia (vodné toky/plochy, lesy, ...) a jeho zveľaďovanie hlavne v podobe rozvoja a kultivácie oddychových zón v obci, obnovy kultúrne historických pamiatok a športovo – rekreačných areálov a cykloturistických trás.“

Prioritná os. PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ

Podprogram 1.1. Podpora malého a stredného podnikania zo strany obce.
 Podprogram 1.2. Podpora tradičných odvetví priemyslu a poľnohospodárstva.
 Podprogram 1.3. Podpora inovačných aktivít v podnikoch.
 Podprogram 1.4. Energetická efektívnosť a progresívne technológie vo výrobe.

Prioritná os. PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE

Podprogram 2.1. Komunikácie
 Podprogram 2.2. Doprava

Prioritná os. PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Prioritná os. PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO

Prioritná os. PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Podprogram 5.1. Informovanosť a poradenstvo
 Podprogram 5.2. Ochrana a racionálne využívanie vôd, ochrana pred povodňami
 Podprogram 5.3. Ochrana ovzdušia
 Podprogram 5.4. Ochrana a rozvoj ostatných zložiek životného prostredia

Prioritná os. PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO

Podprogram 6.1. Sociálne služby
 Podprogram 6.2. Zdravotnícke služby
 Podprogram 6.3. Služby zamestnanosti

Prioritná os. PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT

Podprogram 7.1. Vzdelávanie
 Podprogram 7.2. Šport

Prioritná os. PROGRAM 8. KULTÚRA

Podprogram 8.1. Kultúrna infraštruktúra
 Podprogram 8.2. Organizačné zabezpečenie
 Podprogram 8.3. Propagácia v oblasti kultúry

Prioritná os. PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH

Podprogram 9.1. Propagácia obce
 Podprogram 9.2. Rekreačno - relaxačné zázemie obce.
 Podprogram 9.3. Cestovný ruch.

Prioritná os. PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ

Podprogram 10.1. Administratíva
 Podprogram 10.2. Bezpečnosť

Prioritná os. PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA OBCE

Podprogram 11.1. Budovanie a rozvoj informačnej infraštruktúry.
 Podprogram 11.2. Počítačová gramotnosť.

PO 1. Hospodárstvo a vedecko-technický rozvoj

Priority v oblasti rozvoja hospodárstva a vedecko-technického rozvoja spadajú predovšetkým do vytvárania pozitívnych predpokladov na rozvoj podnikateľských aktivít. Ide o vymedzenie priemyselných zón v obci, príprava pozemkov a zabezpečenie technickej infraštruktúry.

Podprogram 1.1.

Cieľ 1.1

Opatrenie 1.1.1

Opatrenie 1.1.2

Podpora malého a stredného podnikania zo strany obce.

Finančne, legislatívne a technicky podporovať malé a stredné podnikanie zo strany obce.

Zakladanie a revitalizácia malých a stredných podnikov s majetkovou účasťou obce.

Podpora rozvoja obchodných a komerčných služieb v obci.

Podprogram 1.2.

Cieľ 1.2

Opatrenie 1.2.1

Podpora tradičných odvetví priemyslu, hospodárstva a poľnohospodárstva.

Zabezpečiť rozvoj tradičných odvetví v obci.

Podpora tradičných odvetví.

Podprogram 1.3.

Cieľ 1.3

Opatrenie 1.3.1

Podpora inovačných aktivít v podnikoch.

Vytvorenie podmienok na rozvoj inovačných aktivít v súkromných podnikoch.

Zavádzanie nových technológií do súčasných výrobných prevádzok.

Podprogram 1.4.

Cieľ 1.4

Opatrenie 1.4.1

Energetická efektívnosť a progresívne technológie vo výrobe.

Zvýšenie energetickej efektívnosti na strane výroby aj spotreby a zavádzanie progresívnych technológií v energetike.

Podpora výstavby zariadení na využívanie obnoviteľných zdrojov energie.

PO 2. Doprava a komunikácie

Výstavba a údržba miestnych komunikácií v správe obce ako aj riešenie technického stavu štátnych komunikácií v správe vyššieho územného celku. Zabezpečiť pravidelné a vyhovujúce spojenie obyvateľov obce s regionálnymi centrami prostredníctvom verejnej dopravy.

Podprogram 2.1.

Cieľ 2.1

Opatrenie 2.1.1

Opatrenie 2.1.2

Opatrenie 2.1.3

Opatrenie 2.1.4

Opatrenie 2.1.5

Opatrenie 2.1.6

Komunikácie

Zabezpečiť výstavbu a rekonštrukciu miestnych a štátnych komunikácií.

Výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií v obci.

Výstavba a rekonštrukcia štátnych komunikácií v obci.

Výstavba cyklotrás na prepojenie sídiel regiónu.

Dostavba parkovísk pre potreby občianskej infraštruktúry.

Dostavba a rekonštrukcia chodníkov popri miestnych komunikáciách.

Rekonštrukcia/výstavba mostov a lávok.

Podprogram 2.2.

Cieľ 2.2

Opatrenie 2.2.1

Doprava

Zabezpečenie dopravného spojenia hromadnou autobusovou dopravou, prípadne železničnou dopravou.

Riešenie zastávok SAD ako prvkov drobnej architektúry (prístrešky, lavičky, sedenia, informačné tabule, smetné koše, zeleň,...).

PO 3. Technická infraštruktúra

Rozvoj a udržiavanie technickej infraštruktúry je nevyhnutné z hľadiska prílevu investícií v oblasti priemyslu a rozvoja cestovného ruchu, ako aj udržania požadovanej životnej úrovne obyvateľstva. Ide hlavne o zabezpečenie infraštruktúry do oblastí, ktoré sú potenciálne najvhodnejšie na rozvoj obce.

Cieľ 3

Opatrenie 3.1

Opatrenie 3.2

Opatrenie 3.3

Opatrenie 3.4

Opatrenie 3.5

Opatrenie 3.6

Zabezpečiť rozvoj a rekonštrukciu technickej infraštruktúry v obci.

Výstavba inžinierskych sietí v nových lokalitách IBV.

Rozšírenie verejného osvetlenia.

Revitalizácia pietnych miest v obci.

Zásobovanie pitnou vodou.

Zvýšenie kapacity elektrickej rozvodnej siete.

Zníženie energetickej náročnosti budov.

PO 4. Odpadové hospodárstvo

Rozvoj a výstavba infraštruktúry odpadového hospodárstva. Výstavba kanalizačnej siete, výstavba a prevádzka zberného dvora pre separovaný zber ako aj obecného kompostoviska.

Cieľ 4

Opatrenie 4.1

Opatrenie 4.2

Opatrenie 4.3

Opatrenie 4.4

Opatrenie 4.5

Opatrenie 4.6

Opatrenie 4.7

Nakladanie s komunálnym a drobným stavebným odpadom

V súlade s prijatými koncepciami zabezpečiť permanentné znižovanie podielu skladovanej časti odpadov, k čomu organizovať mobilné zbery textílií, kovového odpadu, viacvrstvových obalov nebezpečných odpadov.

Zabezpečiť separáciu komunálneho odpadu v obci.

Rekultivácia čiernych skládok.

Zberný dvor a obecné kompostovisko.

Výbudovanie prístreškov a ohrád pre umiestňovanie domového odpadu, umiestnenie malých smetných košov vo verejných komunikačných priestoroch.

Výstavba zariadení na odvádzanie odpadových vôd.

Výstavba dažďovej kanalizačnej siete.

PO 5. Životné prostredie

Trvalo udržiavané životné prostredie je významným ukazovateľom kvality života. Dlhodobé udržiavanie, ale aj skvalitňovanie prírodného prostredia, je spoločným cieľom všetkých obyvateľov obce. Monitorovaná kvalita vody a ovzdušia. Optimalizácia nakladania s odpadmi. Informovanosť obyvateľov o životnom prostredí. Propagácia chránených území.

Podprogram 5.1.

Cieľ 5.1

Opatrenie 5.1.1

Informovanosť a poradenstvo

Zabezpečiť účinný systém informovanosti a poradenstva

Spracovať koncepciu zabezpečenia informovanosti, poradenstva a prevencie v oblasti ŽP. Trvale preferovať poradenstvo a prevenciu pred represiou.

Podprogram 5.2.

Cieľ 5.2

Opatrenie 5.2.1

Opatrenie 5.2.2

Opatrenie 5.2.3

Ochrana a racionálne využívanie vôd, ochrana pred povodňami

Zabezpečiť ochranu a racionálne využívanie vôd, ochranu pred povodňami.

Zabezpečiť dostatok kvalitnej pitnej vody, minimalizovať straty vo vodovodných sieťach.

Revitalizácia protizáplavových opatrení.

Revitalizácia a úprava koryt vodných tokov.

Podprogram 5.3.

Cieľ 5.3

Opatrenie 5.3..1

Ochrana ovzdušia

Zabezpečiť účinnú ochranu ovzdušia pred malými a strednými zdrojmi znečistenia nachádzajúcimi sa v katastrálnom území obce.

Zabezpečiť zníženie produkovaných emisií hlavným zdrojom znečistenia – domácnosti.

Podprogram 5.4.

Cieľ 5.4

Opatrenie 5.4.1

Opatrenie 5.4.2

Ochrana a rozvoj ostatných zložiek životného prostredia

Realizácia účinných opatrení v oblasti ostatných zložiek životného prostredia.

Realizácia protieróznych opatrení.

Výstavba a revitalizácia oddychových zón v obci.

PO 6. Sociálna oblasť a zdravotníctvo

Pokračujúci trend rastu podielu seniorov na počte obyvateľov musí byť sprevádzaný podmienkami, ktoré umožnia dôstojnejšie prežitie zvyšku života. Veková skladba obyvateľov je sprevádzaná väčším výskytom špecifických chorôb.

Podprogram 6.1.

Cieľ 6.1

Opatrenie 6.1.1

Opatrenie 6.1.2

Opatrenie 6.1.3

Sociálne služby

Doplniť chýbajúcu infraštruktúru sociálnych zariadení v obci a zvýšiť ich kvalitu.

Obyvatelia v dôchodkovom veku.

Mladé rodiny s deťmi.

Marginalizované skupiny.

Podprogram 6.2.

Cieľ 6.2

Opatrenie 6.2.1

Opatrenie 6.2.2

Zdravotnícke služby

Zlepšiť úroveň poskytovania zdravotníckych a sociálnych služieb.

Podpora poradenskej činnosti.

Zabezpečiť dostupnosť zdravotnej starostlivosti pre deti a dospelých občanov.

Podprogram 6.3.

Cieľ 6.3

Opatrenie 6.3.1

Opatrenie 6.3.2

Opatrenie 6.3.3

Služby zamestnanosti

Zlepšenie zamestnanosti a sociálnej inklúzie rizikových skupín obyvateľov obce.

Realizácia vzdelávacích kurzov v oblasti malého podnikania.

Podpora klientov formou individuálneho poradenstva, posudzovania individuálnych schopností a vypracovania individuálnych akčných plánov a rozvoj celoživotného poradenstva.

Podpora poradensko-vzdelávacích aktivít zameraných na získavanie sociálnych zručností pri hľadaní si zamestnania a komunikácie s potenciálnym zamestnávateľom pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie.

PO 7. Školstvo a šport

Údržba a rozvoj predškolského vzdelávania a základného vzdelávania v obci. Údržba a skvalitnenie športovej infraštruktúry.

Podprogram 7.1.

Cieľ 7.1

Opatrenie 7.1.1

Vzdelávanie

Zabezpečiť rozvoj a údržbu infraštruktúry vzdelávania a zabezpečenie podmienok pre efektívnu vzdelávaciu činnosť v obci.

Obnova, rozšírenie a modernizácia zariadení celoživotného vzdelávania.

Podprogram 7.2.

Cieľ 7.2.

Opatrenie 7.2.1

Opatrenie 7.2.2

Šport

Zabezpečiť trvalé skvalitňovanie vyváženej ponuky výkonnostného a rekreačného športu.

Výstavba a rekonštrukcia športovej infraštruktúry.

Rozvoj mimoškolskej činnosti – športové kluby, turistika, krúžky.

PO 8. Kultúra

Trvalé pôsobenie na kultúrne povedomie obyvateľov širokou paletou kultúrnych aktivít organizovaných externými subjektami ale aj miestnymi kultúrnymi spolkami. Existencia dôstojných priestorov pre kultúrne aktivity je prvoradá povinnosť obce. Priebežná a kreatívna propagácia podujatí má vplyv na imidž obce, a tým aj na cestovný ruch. Kultúrne tradície budú šírené aj prostredníctvom cezhraničnej spolupráce.

Podprogram 8.1.

Cieľ 8.1

Opatrenie 8.1.1

Opatrenie 8.1.2

Opatrenie 8.1.3

Kultúrna infraštruktúra

Zachovanie kultúrno-historického potenciálu obce a rozvoj kultúrnych, informačných a voľnočasových aktivít v nadväznosti na rozvoj cestovného ruchu na regionálnej a miestnej úrovni.

Výstavba a revitalizácia multifunkčného kultúrneho zariadenia.

Rekonštrukcia kultúrnych pamiatok.

Podpora kultúrnych podujatí v obci.

Podprogram 8.2.

Cieľ 8.2

Opatrenie 8.2.1

Organizačné zabezpečenie

Organizačne zabezpečiť ponuku kultúrnych podujatí v obci.

Spracovať kalendár kultúrnych podujatí na celý rok, tento priebežne aktualizovať. Rozšíriť žánrovú ponuku s orientáciou na hodnotný kultúrny prínos.

Podprogram 8.3.

Cieľ 8.3

Opatrenie 8.3.1

Opatrenie 8.3.2

Propagácia v oblasti kultúry

Vytvorenie podmienok na efektívnu propagáciu obce v oblasti kultúry.

Spracovať globálnu koncepciu „propagácie“ histórie obce v multimediálnej forme.

Propagácia kultúry na Internete prostredníctvom www stránky obce.

PO 9. Propagácia a cestovný ruch

V rámci rozvoja cestovného ruchu je potrebné spracovať koncepciu regionálnej spolupráce s okolitými turistickými lokalitami a domácimi a zahraničnými cestovnými kancelárkami. Nevyhnutnou je taktiež propagácia obce a to najmä prostredníctvom www - stránky. Potrebné je sústrediť sa na propagáciu hlavne podujatí, atď..

Podprogram 9.1.

Cieľ 9.1

Opatrenie 9.1.1

Opatrenie 9.1.2

Propagácia obce

Zabezpečiť účinnú propagáciu obce.

Aktualizácia www stránky obce.

Podpora budovania informačných tabúl v obci.

Podprogram 9.2.

Cieľ 9.2

Opatrenie 9.2.1

Rekreačno - relaxačné zázemie obce.

Budovanie relaxačno – rekreačného zázemia obce.

Podpora vytvárania nových atraktivít v obce.

Podprogram 9.3.

Cieľ 9.3

Opatrenie 9.3.1

Opatrenie 9.3.2

Cestovný ruch.

Podporovať podnikateľské aktivity v cestovnom ruchu.

Uzavrieť s podnikateľmi dohody o poskytovaní služieb v agroturistike a cestovnom ruchu a o propagovaní ich služieb obcami.

Podporovať podnikateľské subjekty, neziskové organizácie a inštitúcie pri získavaní finančných prostriedkov z grantov a fondov EÚ.

PO 10. Administratíva a bezpečnosť

V rámci administratívneho zabezpečenia chodu samosprávy vytvárať vhodné podmienky na efektívny chod úradu. Vytvoriť vhodné pracovné prostredie a technické zabezpečenie.

Podprogram 10.1.

Cieľ 10.1

Opatrenie 10.1.1

Administratíva

Zabezpečiť rozvoj administratívnej infraštruktúry a podmienok na výkon samosprávnych funkcií v obci

Modernizácia Obecného úradu.

Podprogram 10.2.

Cieľ 10.2

Opatrenie 10.2.1

Bezpečnosť

Vytvorenie podmienok na znižovanie kriminality v obci a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v obci.

Bezpečnosť.

PO 11. Informatizácia obce

Zabezpečenie technických podmienok pre rozvoj informačnej spoločnosti. Umožniť obyvateľom využívať on-line elektronické služby samosprávy. Vytvoriť vhodné podmienky na prechod na e-government na lokálnej úrovni (e-gov, e-vote, e-services, ...). Umožniť obyvateľom obce a pracovníkom samosprávy zvyšovať svoje počítačové vedomie a zručnosti.

Podprogram 11.1.

Cieľ 11.1

Opatrenie 11.1.1

Opatrenie 11.1.2

Budovanie a rozvoj informačnej infraštruktúry.

Zabezpečiť technické podmienky na prechod samosprávy na nový typ vládnutia - e - government.

Rozvoj infraštruktúry informačných systémov samosprávy.

Zavádzanie efektívnych elektronických služieb poskytovaných na úrovni samosprávy.

Podprogram 11.2.

Cieľ 11.2

Opatrenie 11.2.1

Opatrenie 11.2.2

Opatrenie 11.2.3

Počítačová gramotnosť.

Zvýšenie počítačovej gramotnosti obyvateľov a pracovníkov samosprávy.

Podpora zvyšovania počítačového vedomia u pracovníkov samosprávy.

Podpora zvyšovania počítačového vedomia u obyvateľov obce.

Podpora vzdelávacích aktivít zameraných na zvyšovanie zručností a vedomostí o internete a motiváciu k používaniu internetu a elektronických služieb.

Uvedené prioritné osi – programy je možné rozčleniť z hľadiska funkcie medzi 3 základné prioritné oblasti. Hospodárska v sebe zahŕňa oblasti, ktoré vytvárajú predpoklady na rozvoj a fungovanie verejného a súkromného sektora – základná technická

infraštruktúra spadajúca do odvetví technickej infraštruktúry a odvetví spoločenských potrieb. Oblasť zahŕňa podnikateľské prostredie ako aj cestovný ruch.

Sociálna oblasť zahŕňa odvetvia rozvoja človeka – všetky súčasti verejného sektora, ktoré majú priamy vplyv na rozvoj a kultiváciu fyzickej a duševnej stránky ľudských zdrojov v obci.

Environmentálna oblasť zahŕňa problematiku zneškodňovania odpadov, ako aj starostlivosť a ochranu jednotlivých zložiek životného prostredia.

Prioritná oblasť		
Hospodárska	Sociálna	Environmentálna
Prioritná os: PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ	Prioritná os: PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO	Prioritná os: PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO
Prioritná os: PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE	Prioritná os: PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT	Prioritná os: PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE
Prioritná os: PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	Prioritná os: PROGRAM 8. KULTÚRA	
Prioritná os: PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH		
Prioritná os: PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ		
Prioritná os: PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA OBCE		

**Programová časť Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Špania Dolina
2024 - 2033**

5.1 PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ

Strategický zámer

Zlepšiť podmienky pre rozvoj podnikateľských aktivít, s dôrazom na zvýšenie úrovne zamestnanosti a úrovne a kvality služieb pre obyvateľov obce.

Podprogram 1.1. Podpora malého a stredného podnikania zo strany obce.

Cieľ 1.1 Finančne, legislatívne a technicky podporovať malé a stredné podnikanie zo strany obce.

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 1.1.1 Zakladanie a revitalizácia malých a stredných podnikov s majetkovou účasťou obce.
Aktivity Tvorba podmienok.

Opatrenie 1.1.2 Podpora rozvoja obchodných a komerčných služieb v obci.
Aktivity Podpora zriadenie predajní potravinárskeho tovaru.
Podpora zriadenie predajní zmiešaného tovaru.
Podpora zriadenia maloobchodných predajní (stálych, mobilných) ovocia a zeleniny.
Výstavba trhoviska.
Podpora zriaďovania prevádzok reštauračných služieb.

Podprogram 1.2. Podpora tradičných odvetví priemyslu, hospodárstva a poľnohospodárstva..

Cieľ 1.2 Zabezpečiť rozvoj tradičných odvetví v obci.

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 1.2.1 Podpora tradičných odvetví.
Aktivity Vypracovanie technickej dokumentácie.
Využitie existujúcej infraštruktúry na rozvoj výrobných prevádzok, remeselná výroba, atď..

Podprogram 1.3. Podpora inovačných aktivít v podnikoch.

Cieľ 1.3 Vytvorenie podmienok na rozvoj inovačných aktivít v súkromných podnikoch.

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 1.3.1 Zavádzanie nových technológií do súčasných výrobných prevádzok.
Aktivity Modernizácia technológie v podnikoch výroby.

Podprogram 1.4. Energetická efektívnosť a progresívne technológie vo výrobe.

Cieľ 1.4 Zvýšenie energetickej efektívnosti na strane výroby aj spotreby a zavádzanie progresívnych technológií v energetike.

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 1.4.1 Podpora výstavby zariadení na využívanie obnoviteľných zdrojov energie.
Aktivity Spracovanie technickej dokumentácie.
Osadenie fotovoltaických panelov na verejné budovy.

5.2 PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE

Strategický zámer

Podpora investičných aktivít so zameraním na modernizáciu a budovanie regionálnych komunikácií (ciest III. triedy) zaisťujúcich dopravnú obslužnosť obce Špania Dolina. Zámerom je zabezpečiť také prepojenie osídlenia, ktoré umožní efektívny pohyb ľudí a tovaru, modernizáciu dopravných subsystémov zabezpečujúcich bezpečné a hygienicky vyhovujúce dopravné trasy. Cieľom investícií do tohto typu dopravnej infraštruktúry je odstránenie identifikovaných nedostatkov v cestnej sieti s ohľadom environmentálny a bezpečnostný aspekt.

Podprogram 2.1. Komunikácie

Cieľ 2.1 Zabezpečiť výstavbu a rekonštrukciu miestnych a štátnych komunikácií.

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 2.1.1 Výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií v obci.
Aktivity Vypracovanie technickej dokumentácie.
Rekonštrukcia miestnej komunikácie v časti Hroný koniec
Rekonštrukcia miestnej komunikácie v časti Krásna Hora
Rekonštrukcia miestnej komunikácie od s.č.158 po s.č. 261
Rekonštrukcia a výstava miestnej komunikácie k miestnemu cintorínu.
Opravy miestnych komunikácií.

Opatrenie 2.1.2 Výstavba a rekonštrukcia štátnych komunikácií v obci.
Aktivity Rekonštrukcia cesty III/2410.

Opatrenie 2.1.3	Výstavba cyklotrás na prepojenie sídiel regiónu.
Aktivita	Vypracovanie technickej dokumentácie. Dostavba cyklotrás s prepojením na okolité obce a atraktivity.
Opatrenie 2.1.4	Dostavba parkovísk pre potreby občianskej infraštruktúry.
Aktivita	Vypracovanie technickej dokumentácie. Výstavba záchytného parkoviska v spodnej časti obce (Rudné bane).
Opatrenie 2.1.5	Dostavba a rekonštrukcia chodníkov popri miestnych komunikáciách.
Aktivita	Vypracovanie technickej dokumentácie. Rekonštrukcia chodníkov pre peších. Výstavba chodníka pre peších zo záchytného parkoviska do historického centra obce.
Opatrenie 2.1.6	Rekonštrukcia/výstavba mostov a lávok.
Aktivita	Vypracovanie technickej dokumentácie. Rekonštrukcia premostení.
Opatrenie 2.1.7	Úprava dopravnej infraštruktúry.
Aktivita	Odklonenie dopravy mimo historické námestia obce. Obstaranie vozidla cestnej údržby.

Podprogram 2.2. Doprava

Cieľ 2.2 Zabezpečenie dopravného spojenia hromadnou autobusovou dopravou, prípadne železničnou dopravou.

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 2.2.1	Riešenie zastávok SAD ako prvkov drobnej architektúry (prístrešky, lavičky, sedenia, informačné tabule, smetné koše, zeleň,...).
Aktivita	Vypracovanie technickej dokumentácie. Výstavba samostatného pruhu s nástupišťom zastávok.

5.3 PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Strategický zámer

Rozvoj komplexnej infraštruktúry podporujúcej rozvoj obce a zohľadňujúcej rast kvality života obyvateľov obce a životného prostredia. Rozvoj infraštruktúry bude smerovať hlavne k jej rozšíreniu na potenciálne IBV, ako aj na rekonštrukciu súčasnej infraštruktúry - vodovodnej, elektrickej, komunikačnej.

Cieľ 3 Zabezpečiť rozvoj a rekonštrukciu technickej infraštruktúry v obci.

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 3.1	Výstavba inžinierskych sietí v nových lokalitách IBV.
Aktivita	Vypracovanie technickej dokumentácie. Výstavba plôch IBV v obmedzenej miere.
Opatrenie 3.2	Rozšírenie verejného osvetlenia.
Aktivita	Vypracovanie technickej dokumentácie a príprava projektového spisu. Rekonštrukcia verejného osvetlenia - zníženie energetickej náročnosti. Rekonštrukcia verejného osvetlenia – vzdušné vedenie uložiť do zeme.
Opatrenie 3.3	Revitalizácia pietnych miest v obci.
Aktivita	Spracovanie technickej dokumentácie. Revitalizácia areálu obecného cintorína. Osadenie lavičiek a revitalizácia zelene obecného cintorína. Výstavba domu smútku na cintoríne.
Opatrenie 3.4	Zásobovanie pitnou vodou.
Aktivita	Spracovanie technickej dokumentácie. Rekonštrukcia vodovodnej siete. Rozšírenie vodojemu na Šachte. Rekonštrukcia vodovodnej siete v časti Krásna hora. Rekonštrukcia čerpacej stanice a vodojemu v časti Krásna hora.
Opatrenie 3.5	Zvýšenie kapacity elektrickej a plynovej rozvodnej siete.
Aktivita	Rekonštrukcia elektrickej rozvodnej siete (uloženie do zeme). Dostavba elektrickej rozvodnej siete.
Opatrenie 3.6	Zníženie energetickej náročnosti budov.
Aktivita	Zníženie energetickej náročnosti budov (technoógie, zdroje tepla).

5.4 PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO

Strategický zámer

Vytvorenie efektívneho a spoľahlivého systému odvádzania a zneškodňovania odpadov produkovaných subjektmi. Zabezpečiť výstavbu/dostavbu splaškovej a dažďovej kanalizačnej siete. Vytvoriť podmienky na odvoz a likvidáciu TKO a nebezpečného odpadu, vytvorenie podmienok na efektívnu separáciu odpadu v obci.

Cieľ 4 Nakladanie s komunálnym a drobným stavebným odpadom	
Opatrenia podprogramu:	
Opatrenie 4.1	V súlade s prijatými koncepciami zabezpečiť permanentné znižovanie podielu skladovanej časti odpadov, k čomu organizovať mobilné zbery textílií, kovového odpadu, viacvrstvových obalov nebezpečných odpadov.
Aktivita	Zvýšiť environmentálne povedomie ľudí. Pokračovať v poskytovaní veľkoobjemových kontajnerov na zber objemného odpadu. Pokračovať v zbere nebezpečných odpadov.
Opatrenie 4.2	Zabezpečiť separáciu komunálneho odpadu v obci.
Aktivita	Ekonomicky motivovať obyvateľstvo. Doplnenie zberných nádob na kuchynský odpad.
Opatrenie 4.3	Rekultivácia čiernych skládok.
Aktivita	Odstránenie čiernych skládok v okrajových častiach obce.
Opatrenie 4.4	Zberný dvor a obecné kompostovisko.
Aktivita	Vypracovanie technickej dokumentácie. Výstavba zberného dvora pre separovaný zber. Výstavba komunitnej kompostárne (do 5 ton). Obstaranie štiepkovača a drviča do obcej kompostárne. Obstaranie kompostérov a veľkoobjemových kompostérov. Obstaranie traktora s vlečkou. Výstavba podzemných alebo polopodzemných kontajnerov na komunálny odpad a triedený odpad.
Opatrenie 4.5	Výstavba zariadení na odvádzanie odpadových vôd.
Aktivita	Vypracovanie technickej dokumentácie. Výstavba splaškovej kanalizačnej siete v obci. Výstavba obcej ČOV.
Opatrenie 4.6	Výstavba dažďovej kanalizačnej siete.
Aktivita	Vypracovanie technickej dokumentácie. Revitalizácia odvodňovacích kanálov na zber povrchovej vody.

5.5 PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Strategický zámer

Strategickým zámerom obce je nielen zachovanie existujúceho dobrého stavu životného prostredia a zvyšovania jeho kvality, ale aj eliminácia slabých stránok, neustála osвета, výchova a informovanosť o stave životného prostredia.

Podprogram 5.1. Informovanosť a poradenstvo

Cieľ 5.1 Zabezpečiť účinný systém informovanosti a poradenstva	
Opatrenia podprogramu:	
Opatrenie 5.1.1	Spracovať koncepciu zabezpečenia informovanosti, poradenstva a prevencie v oblasti ŽP. Trvale preferovať poradenstvo a prevenciu pred represiou.
Aktivita	Vypracovanie koncepcie pre ochranu životného prostredia v obci. Prezentácia a šírenie osvety v oblasti životného prostredia.

Podprogram 5.2. Ochrana a racionálne využívanie vôd, ochrana pred povodňami

Cieľ 5.2 Zabezpečiť ochranu a racionálne využívanie vôd, ochranu pred povodňami.	
Opatrenia podprogramu:	
Opatrenie 5.2.1	Zabezpečiť dostatok kvalitnej pitnej vody, minimalizovať straty vo vodovodných sieťach.
Aktivita	Údržba a dostavba existujúcej vodovodnej siete.
Opatrenie 5.2.2	Revitalizácia protizáplavových opatrení.
Aktivita	Spracovanie technickej dokumentácie. Revitalizácia protizáplavových opatrení. Výsadba vodomilnej zelene v hydrických koridoroch. Výsadba protierozívnej zelene na zadržanie vody v území a pod..
Opatrenie 5.2.3	Revitalizácia koryt vodných tokov.
Aktivita	Vypracovanie technickej dokumentácie. Revitalizácia koryta Banského potoka.

Podprogram 5.3. Ochrana ovzdušia

Cieľ 5.3 Zabezpečiť účinnú ochranu ovzdušia pred malými a strednými zdrojmi znečistenia nachádzajúcimi sa v katastrálnom území obce.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 5.3..1 Zabezpečiť zníženie produkovaných emisií hlavným zdrojom znečistenia – domácnosti.
Aktivita Obmedziť spaľovanie fosílnych palív.
Prechod na alternatívne zdroje vykurovania.

Podprogram 5.4. Ochrana a rozvoj ostatných zložiek životného prostredia

Cieľ 5.4 Realizácia účinných opatrení v oblasti ostatných zložiek životného prostredia.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 5.4.1 Realizácia protieróznych opatrení.
Aktivita Spracovanie technickej dokumentácie.
Na rizikových lokalitách vysadiť pásy protieróznej krovinovej vegetácie.

- Opatrenie 5.4.2 Výstavba a revitalizácia oddychových zón v obci.
Aktivita Spracovanie technickej dokumentácie.
Revitalizácia oddychových zón v obci.
Výstavba oddychovej zóny "na hálňi".
Výstavba oddychovej zóny na "hornej Ludovike".
Revitalizácia priestoru za "hasičskou zrojnou" a kontajnermi.
Výstavba oddychovej zóny v lokalite "Láň".
Rekultivácia zelene v intraviláne obce.
Revitalizácia priestoru parku na námestí obce.

5.6 PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO

Strategický zámer

Neustále rozvíjať širokú paletu sociálnych a zdravotných služieb poskytovaných v obci. Dbáť o ich dostupnosť, kvalitu a vzájomnú vyváženosť za účelom dosiahnutia dôstojných podmienok života všetkých kategórií obyvateľov obce.

Podprogram 6.1. Sociálne služby

Cieľ 6.1 Doplniť chýbajúcu infraštruktúru sociálnych zariadení v obci a zvýšiť ich kvalitu.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 6.1.1 Obyvatelia v dôchodkovom veku.
Aktivita Poskytovanie služby SOS hodínok.
Poskytovanie služby rozvozu obedov obyvateľov v seniorskom veku.
Poskytovanie terénnej opatrovateľskej služby.
Zriadenie zariadenia denného stacionára.

- Opatrenie 6.1.2 Mladé rodiny s deťmi.
Aktivita Podpora mladých rodín s deťmi.
Výstavba komunitného centra v obci.
Zriadenie obecnej pracovne.

Podprogram 6.2. Zdravotnícke služby

Cieľ 6.2 Zlepšiť úroveň poskytovania zdravotníckych a sociálnych služieb.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 6.2.1 Podpora poradenskej činnosti.
Aktivita Zabezpečenie personálnych kapacít.
Zabezpečenie priestorov.
Opatrenie 6.2.2 Zabezpečiť dostupnosť zdravotnej starostlivosti pre deti a dospelých občanov.
Aktivita Podpora zriadenia ambulancie praktického lekára pre dospelých (1x týždenne).

Podprogram 6.3. Služby zamestnanosti

Cieľ 6.3 Zlepšenie zamestnanosti a sociálnej inklúzie rizikových skupín obyvateľov obce.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 6.3.1 Realizácia vzdelávacích kurzov v oblasti malého podnikania.
Aktivita Finančné a personálne zabezpečenie.
Opatrenie 6.3.2 Podpora klientov formou individuálneho poradenstva, posudzovania individuálnych schopností a vypracovávanie individuálnych akčných plánov a rozvoj celoživotného poradenstva.
Aktivita Zabezpečenie priestorov na uskutočňovanie poradenských služieb.
Personálne zabezpečenie poradenstva.
Opatrenie 6.3.3 Podpora poradensko-vzdelávacích aktivít zameraných na získavanie sociálnych zručností pri hľadaní si zamestnania a komunikácie s potenciálnym zamestnávateľom pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie.
Aktivita Zabezpečenie priestorov na uskutočňovanie poradenských služieb.

Personálne zabezpečenie poradenstva.

5.7 PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT

Strategický zámer

Zabezpečenie všestranného rozvoja detí a mládeže. V športe umožniť ponuku čo najširšej palety služieb, zabezpečiť čo najefektívnejšie a transparentné využitie verejných financií ku prospechu všetkých občanov obce. Podpora existujúcich športových podujatí, ako aj vytváranie vhodných podmienok pre rozvoj rôznych druhov športu nielen pre obyvateľov obce.

Podprogram 7.1. Vzdelávanie

Cieľ 7.1	Zabezpečiť rozvoj a údržbu infraštruktúry vzdelávania a zabezpečenie podmienok pre efektívnu vzdelávaciu činnosť v obci.
-----------------	---

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 7.1.1	Obnova, rozšírenie a modernizácia zariadení celoživotného vzdelávania.
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie. Dostavba priestorov a kapacít celoživotného vzdelávania.

Podprogram 7.2. Šport

Cieľ 7.2.	Zabezpečiť trvalé skvalitňovanie vyváženej ponuky výkonnostného a rekreačného športu.
------------------	--

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 7.2.1	Výstavba a rekonštrukcia športovej infraštruktúry.
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie. Výstavba detského ihriska v lokalite "Láf". Revitalizácia športového areálu v lokalite "Flúdor".
Opatrenie 7.2.2	Rozvoj mimoškolskej činnosti – športové kluby, turistika, kultúrne krúžky.
Aktivity	Zabezpečenie priestorového a materiálneho vybavenia.

5.8 PROGRAM 8. KULTÚRA

Strategický zámer

Trvalé pôsobenie na kultúrne povedomie obyvateľov širokou paletou kultúrnych aktivít organizovaných externými subjektmi. Existencia dôstojných priestorov pre kultúrne aktivity je povinnosť obce. Prieběžná a kreatívna propagácia podujatí má vplyv na imidž obce a tým aj na cestovný ruch.

Podprogram 8.1. Kultúrna infraštruktúra

Cieľ 8.1	Zachovanie kultúrno-historického potenciálu obce a rozvoj kultúrnych, informačných a voľnočasových aktivít v nadväznosti na rozvoj cestovného ruchu na regionálnej a miestnej úrovni.
-----------------	--

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 8.1.1	Výstavba a revitalizácia multifunkčného kultúrneho zariadenia.
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie. Rekonštrukcia obecného úradu – podkrovie, aby sa vytvoril priestor na kultúrne a spoločenské podujatia. Výstavba priestorov pre obecnú knižnicu.
Opatrenie 8.1.2	Rekonštrukcia kultúrnych pamiatok.
Aktivity	Podpora a rozširovanie expozície múzea medi. Rekonštrukcia objektov historických kaplniek. Rekonštrukcia objektov krížov. Podpora rekonštrukcie prekrytého schodiska ku kostolu. Realizácia sprístupnenia banského diela dopravný prekop Š Piesky v rozsahu ďalšej etapy a to sfunkčnenie prejazdu vláčikom cez prekop. Realizácia sprístupnenia štolne, ktorá spája obec Špania Dolina s osadou Piesky. Výstavba banického múzea v prírode. Revitalizácia sprístupnenie banských štôlní. Revitalizácia a rekonštrukcia historických stavieb šachty Ludovika. Podpora opravy kostola Premenenia Pána.
Opatrenie 8.1.3	Podpora kultúrnych podujatí v obci.
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie. Výstavba otvoreného amfiteátra pre kultúrne akcie v obci. Zorganizovanie 500. výročia banického povstania (2025). Podpora kultúrnych podujatí - Ukážky varenia špaňodoliského štiarcu, Slivková paráda, Rockový festival, Špandiv – divadelný festival, Festival organovej hudby, a iné..

Podprogram 8.2. Organizačné zabezpečenie

Cieľ 8.2 Organizačne zabezpečiť ponuku kultúrnych podujatí v obci.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 8.2.1 Spracovať kalendár kultúrnych podujatí na celý rok, tento priebežne aktualizovať. Rozšíriť žánrovú ponuku s orientáciou na hodnotný kultúrny prínos.
- Aktivita Personálne a finančné zabezpečenie.
Spracovanie kalendár kultúrnych podujatí.

Podprogram 8.3. Propagácia v oblasti kultúry

Cieľ 8.3 Vytvorenie podmienok na efektívnu propagáciu obce v oblasti kultúry.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 8.3.1 Spracovať globálnu koncepciu „propagácie“ histórie obce v multimediálnej forme.
- Aktivita Personálne a finančné zabezpečenie.
Spracovanie koncepcie v multimediálnej forme.
- Opatrenie 8.3.2 Propagácia kultúry na Internete prostredníctvom www stránky obce.
- Aktivita Finančné zabezpečenie.
Obsahová analýza www stránky.
Priebežná aktualizácia www stránky.

5.9 PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH

Strategický zámer

Budovať goodwill obce a dosiahnuť, aby sa obec stala vyhľadávaným miestom cestovného ruchu v oblasti športu, kultúry a turistiky. Využiť prírodný potenciál, ktorý ponúka blízke aj širšie okolie obce.

Podprogram 9.1. Propagácia obce

Cieľ 9.1 Zabezpečiť účinnú propagáciu obce.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 9.1.1 Aktualizácia www stránky obce.
- Aktivita Finančné zabezpečenie.
Obsahová analýza www stránky.
Priebežná aktualizácia www stránky.
- Opatrenie 9.1.2 Podpora budovania informačných tabúlí v obci.
- Aktivita Budovanie a inštalácia tabúlí informujúcich o atrakciách obce.
Budovanie a inštalácia tabúlí propagujúcich kultúrne hodnoty obce.

Podprogram 9.2. Rekreačno - relaxačné zázemie obce.

Cieľ 9.2 Budovanie relaxačno – rekreačného zázemia obce.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 9.2.1 Podpora vytvárania nových atrakcií v obce.
- Aktivita Spracovanie technickej dokumentácie.
Vybudovanie centrálneho InfoKiosku.

Podprogram 9.3. Cestovný ruch.

Cieľ 9.3 Podporovať podnikateľské aktivity v cestovnom ruchu.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 9.3.1 Uzavrieť s podnikateľmi dohody o poskytovaní služieb v agroturistike a cestovnom ruchu a o propagovaní ich služieb obcami.
- Aktivita Zabezpečenie personálnych kapacít.
- Opatrenie 9.3.2 Podporovať podnikateľské subjekty, neziskové organizácie a inštitúcie pri získavaní finančných prostriedkov z grantov a fondov EÚ.
- Aktivita Zabezpečenie personálnych kapacít.

5.10 PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ

Strategický zámer

Vytvoriť podmienky na efektívnu prácu obecného úradu. Vytvoriť vyhovujúce podmienky na poskytovania verejných služieb, estetizácia a funkčnosť miesta kontaktu so zákazníkmi obecného úradu, vytváranie vhodných technických a pracovných podmienok na obecných úradoch. Vytvorenie podmienok na znižovanie kriminality v obci a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v obci.

Podprogram 10.1. Administratíva

Cieľ 10.1 Zabezpečiť rozvoj administratívnej infraštruktúry a podmienok na výkon samosprávnych funkcií v obci

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 10.1.1 Modernizácia Obecného úradu.
Aktivita Modernizácia vybavenia úradu a rekonštrukcia budovy.

Podprogram 10.2. Bezpečnosť

Cieľ 10.2 Vytvorenie podmienok na znižovanie kriminality v obci a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v obci.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 10.2.1 Bezpečnosť.
Aktivita Dostavba verejného rozhlasu v nepokrytých častiach obce.
Rekonštrukcia verejného rozhlasu.
Výstavba kamerového systému v centrálnej časti obce.
Výstavba kamerového systému v priestore cintorína.
Výstavba kamerového systému v priestore Flúdor.
Výstavba kamerového systému v priestore obecného úradu.
Výstavba kamerového systému v jednotlivých častiach obce.

5.11 PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA OBCE

Strategický zámer

Zabezpečenie technických podmienok pre rozvoj informačnej spoločnosti. Umožniť obyvateľom využívať on-line elektronické služby samosprávy. Vytvoriť vhodné podmienky na prechod na e-government na lokálnej úrovni (e-vote, e-services,...). Umožniť obyvateľom obce a pracovníkom samosprávy zvyšovať svoje počítačové vedomie a zručnosti.

Podprogram 11.1. Budovanie a rozvoj informačnej infraštruktúry.

Cieľ 11.1 Zabezpečiť technické podmienky na prechod samosprávy na nový typ vládnutia - e - government.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 11.1.1 Rozvoj infraštruktúry informačných systémov samosprávy.
Aktivita Technické zabezpečenie IS.
Výstavba solárnych lavičiek v centre obce.
Zlepšenie pokrytia signálom mobilných operátorov.
Výstavba verejného prístupového bodu.

Opatrenie 11.1.2 Zavádzanie efektívnych elektronických služieb poskytovaných na úrovni samosprávy.
Aktivita Tvorba aplikačného softwaru na zabezpečenie e – služieb v obci.

Podprogram 11.2. Počítačová gramotnosť.

Cieľ 11.2 Zvýšenie počítačovej gramotnosti obyvateľov a pracovníkov samosprávy.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 11.2.1 Podpora zvyšovania počítačového vedomia u pracovníkov samosprávy.
Aktivita Realizácia kurzov v oblasti nových SW pre pracovníkov miestnej samosprávy.

Opatrenie 11.2.2 Podpora zvyšovania počítačového vedomia u obyvateľov obce.
Aktivita Realizácia kurzov na zvyšovanie počítačového vedomia u obyvateľov obce.
Realizácia kurzov na obsluhu a používanie obecného informačného a komunikačného systému.

Opatrenie 11.2.3 Podpora vzdelávacích aktivít zameraných na zvyšovanie zručností a vedomostí o internete a motiváciu k používaniu internetu a elektronických služieb.
Aktivita Realizácia kurzov na zvyšovanie vedomostí o internete.

6 MERATEĽNÉ INDIKÁTORY

Monitorovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Špania Dolina sa vykonáva na základe súboru indikátorov priradených k jednotlivým cieľom a opatreniam (ktoré môžu byť priebežne konkretizované). Indikátory podporujú oprávnenosť verejných výdavkov na jednotlivé opatrenia a zároveň preukazujú ekonomickú účinnosť realizovaných verejných výdavkov. Indikátory budú zároveň základným faktorom pri tvorbe kritérií na čerpanie finančnej podpory z regionálneho rozvojového fondu.

6.1 PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ

Podprogram 1.1. Podpora malého a stredného podnikania zo strany obce.

Cieľ 1.1 Finančne, legislatívne a technicky podporovať malé a stredné podnikanie zo strany obce.							
Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	2
Opatrenie 1.1.1	Zakladanie a revitalizácia malých a stredných podnikov s majetkovou účasťou obce.	Počet vytvorených nových pracovných miest	dopad	počet	podn. subjekt	0	5
		Počet revitalizovaných podnikateľských subjektov	dopad	počet	podn. subjekt	0	1
		Nárast tržieb	výsledok	%	podn. subjekt	0	10
Opatrenie 1.1.2	Podpora rozvoja obchodných a komerčných služieb v obci.	Počet vytvorených nových pracovných miest	dopad	počet	podn. subjekt	0	5
		Počet nových podnikateľských subjektov	dopad	počet	podn. subjekt	0	1
		Celková predajná plocha	výsledok	m ²	podn. subjekt	0	100

Podprogram 1.2. Podpora tradičných odvetví priemyslu, hospodárstva a poľnohospodárstva.

Cieľ 1.2 Zabezpečiť rozvoj tradičných odvetví v obci.							
Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 1.2.1	Podpora tradičných odvetví.	Počet vytvorených nových pracovných miest	dopad	počet	podn. subjekt	0	2
		Nárast pridanej hodnoty	dopad	%	podn. subjekt	5	10
		Nárast tržieb	výsledok	%	podn. subjekt	7	10
		Počet podporených projektov	výstup	počet	podn. subjekt	0	1
		Výdavky na inovácie	výsledok	€	podn. subjekt	0	0,2 mil.

Podprogram 1.3. Podpora inovačných aktivít v podnikoch.

Cieľ 1.3 Vytvorenie podmienok na rozvoj inovačných aktivít v súkromných podnikoch.							
Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 1.3.1	Zavádzanie nových technológií do súčasných výrobných prevádzok.	Počet vytvorených nových pracovných miest	dopad	počet	podn. subjekt	0	5
		Nárast pridanej hodnoty	dopad	%	podn. subjekt	5	15
		Nárast tržieb	výsledok	%	podn. subjekt	5	10
		Výdavky na inovácie	výsledok	€	podn. subjekt	0	0,2 mil..

Podprogram 1.4. Energetická efektívnosť a progresívne technológie vo výrobe.

Cieľ 1.4 Zvýšenie energetickej efektívnosti na strane výroby aj spotreby a zavádzanie progresívnych technológií v energetike.							
Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 1.4.1	Podpora výstavby zariadení na využívanie obnoviteľných zdrojov energie.	Objem preinvestovaných prostriedkov	výsledok	€	obec Špania Dolina	0	50 tis.
		Objem vyprodukovanej elektrickej energie	výsledok	kWp	obec Špania Dolina	0	50
		Počet vytvorených nových pracovných miest	dopad	počet	obec Špania Dolina	0	0

6.2 PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE

Podprogram 2.1. Komunikácie

Cieľ 2.1 Rozvoj dopravnej infraštruktúry							
Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 2.1.1	Výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií v obci.	Dĺžka rekonštruovaných a novovybudovaných ciest III. Triedy a miestnych komunikácií	výstup	km	obec Špania Dolina	0	2
		Dĺžka novovybudovaných chodníkov	výstup	km	obec Špania Dolina	0	1
		Počet užívateľov podporených Projektov	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	224
		Počet vytvorených pracovných miest	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	0
Opatrenie 2.1.2	Výstavba a rekonštrukcia štátnych komunikácií v obci.	Dĺžka rekonštruovaných a novovybudovaných ciest III. triedy a miestnych komunikácií	výstup	km	obec Špania Dolina	0	1
		Dĺžka novovybudovaných chodníkov	výstup	km	obec Špania Dolina	0	1
		Počet užívateľov podporených Projektov	výsledok	počet	obec Špania Dolina	-	224
		Počet vytvorených pracovných miest	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	0
Opatrenie 2.1.3	Výstavba cyklotrás na prepojenie sídiel regiónu.	Dĺžka vybudovaných cyklotrás	výstup	km	obec Špania Dolina	0	5
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	224
		Počet nových návštevníkov obce	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	5000
		Počet vytvorených pracovných miest	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	0
Opatrenie 2.1.4	Dostavba parkovísk pre potreby občianskej infraštruktúry.	Počet novovybudovaných parkovacích miest	výstup	počet	obec Špania Dolina	0	50
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	224
		Počet vytvorených pracovných miest	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	0
Opatrenie 2.1.5	Dostavba a rekonštrukcia chodníkov popri miestnych komunikáciách.	Dĺžka rekonštruovaných chodníkov	výstup	km	obec Špania Dolina	0	0,5
		Dĺžka novovybudovaných chodníkov	výstup	km	obec Špania Dolina	0	2
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	224
		Počet vytvorených pracovných miest	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	0
Opatrenie 2.1.6	Rekonštrukcia/výstavba mostov a lávok.	Počet zrekonštruovaných/vybudovaných mostov	výstup	počet	obec Špania Dolina	0	1
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	224
Opatrenie 2.1.7	Úprava dopravnej infraštruktúry.	Počet novovybudovaných dopravných technických zariadení	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	5
		Dĺžka novovybudovaných komunikácií	výstup	km	obec Špania Dolina	0	0

Podprogram 2.2. Doprava

Cieľ 2.2 Zabezpečenie dopravného spojenia hromadnou autobusovou dopravou, prípadne železničnou dopravou.							
Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 2.2.1	Riešenie zastávok SAD ako prvkov drobnej architektúry (prístrešky, lavičky, sedenia, informačné tabule, smetné koše, zeleň,...).	Počet zrekonštruovaných zastávok SAD	výstup	počet	obec Špania Dolina	0	2
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	224
		Počet vytvorených pracovných miest	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	0

6.3 PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Cieľ 3 Zabezpečiť rozvoj a rekonštrukciu technickej infraštruktúry v obci.							
Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 3.1	Výstavba inžinierskych sietí v nových lokalitách.	Celková nová plocha pre IBV	výsledok	ha	obec Špania Dolina	0	1
		Počet nových obyvateľov obce	dopad	osoby	obec Špania Dolina	0	20
Opatrenie 3.2	Rekonštrukcia a rozšírenie verejného osvetlenia.	Počet inštalovaných svietidiel	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	50
		Zvýšenie pokrytia územia verejným osvetlením	dopad	%	obec Špania Dolina	95	100
		Počet podporených Projektov, prostredníctvom ktorých boli vytvorené podmienky na poskytovanie nových služieb verejnej infraštruktúry	dopadu	počet	obec Špania Dolina	0	1
Opatrenie 3.3	Revitalizácia pietnych miest v obci.	Plocha zrekonštruovaného cintorína	výstup	m ²	obec Špania Dolina	0	10000
		Počet vysadených krov a drevín	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	100
Opatrenie 3.4	Zásobovanie pitnou vodou.	Percento obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov	kontextový	%	obec Špania Dolina	90	99
		Dĺžka vybudovanej vodovodnej siete	výsledok	km	obec Špania Dolina	0	1
		Počet užívateľov podporených Projektov	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	224
Opatrenie 3.5	Zvýšenie kapacity elektrickej a plynovej rozvodnej siete.	Zvýšenie kapacity v %	dopad	%	obec Špania Dolina	0	30
		Počet užívateľov podporených Projektov	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	224
Opatrenie 3.6	Zníženie energetickej náročnosti budov.	Zníženie energetickej náročnosti v %	dopad	%	obec Špania Dolina	0	30
		Počet užívateľov podporených Projektov	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	224

6.4 PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO

Cieľ 4 Nakladanie s komunálnym a drobným stavebným odpadom							
Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 4.1	V súlade s prijatými koncepciami zabezpečiť permanentné znižovanie podielu skladovanej časti odpadov, k čomu organizovať mobilné zbery textílií, kovového odpadu, viacvrstvových obalov nebezpečných odpadov.	Produkcia komunálneho odpadu	ŠÚ SR	tony	obec Špania Dolina	0	20
		Zneškodnený komunálny odpad	MŽP SR	tony	obec Špania Dolina	0	15
		Objem separovaného odpadu.	dopad	tony	obec Špania Dolina	0	10
		Znižovanie objemu produkovaného odpadu	dopad	%	obec Špania Dolina	0	1
Opatrenie 4.2	Zabezpečiť separáciu komunálneho odpadu v obci.	Objem separovaného odpadu.	dopad	tony	obec Špania Dolina	0	10
		Znižovanie objemu produkovaného odpadu	dopad	tony	obec Špania Dolina	0	1
		Zneškodnený komunálny odpad	MŽP SR	kontextový	obec Špania Dolina	0	10
Opatrenie 4.3	Rekultivácia čiernych skládok.	Plocha rekultivovanej skládky KO, čiernych skládok.	výsledok	m ²	obec Špania Dolina	0	5000
Opatrenie 4.4	Výstavba a dovybavenie obecného kompostoviska a zberného dvora.	Objem uskladneného odpadu v tonách,	dopad	tony	obec Špania Dolina	0	2
		Počet vybudovaných kompostovísk a zberných dvorov	Výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	2
Opatrenie 4.5	Výstavba zariadení na odvádzanie odpadových	Dĺžka novovybudovanej splaškovej kanalizácie	výsledok	km	obec Špania	0	2

	vôd.				Dolina		
Opatrenie 4.6	Výstavba dažďovej kanalizačnej siete.	Dĺžka novovybudovanej dažďovej kanalizácie	výsledok	km	obec Špania Dolina	0	1

6.5 PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Podprogram 5.1. Informovanosť a poradenstvo

Cieľ 5.1 Zabezpečiť účinný systém informovanosti a poradenstva

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 5.1.1	Spracovať koncepciu zabezpečenia informovanosti, poradenstva a prevencie v oblasti ŽP. Trvale preferovať poradenstvo a prevenciu pred represiou.	Počet vypracovaných koncepcií	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	1
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	224

Podprogram 5.2. Ochrana a racionálne využívanie vôd, ochrana pred povodňami

Cieľ 5.2 Zabezpečiť ochranu a racionálne využívanie vôd, ochranu pred povodňami.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 5.2.1	Zabezpečiť dostatok kvalitnej pitnej vody, minimalizovať straty vo vodovodných sieťach.	Percento obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov	kontextový	%	obec Špania Dolina	90	99
Opatrenie 5.2.2	Revitalizácia protizáplavových opatrení.	Dĺžka upravených korýt	výsledok	km	obec Špania Dolina	0	1
		Počet vytvorených poldrov	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	0
		Počet vytvorených protizáplavových hrádzi	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	0
Opatrenie 5.2.3	Revitalizácia a úprava korýt vodných tokov.	Dĺžka zrekonštruovaných korýt tokov	výsledok	km	obec Špania Dolina	0	1
		Zvýšenie prietoku korýt vodných tokov	dopad	%	obec Špania Dolina	0	30

Podprogram 5.3. Ochrana ovzdušia

Cieľ 5.3 Zabezpečiť účinnú ochranu ovzdušia pred malými a strednými zdrojmi znečistenia nachádzajúcimi sa v katastrálnom území obce

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 5.3.1	Zabezpečiť zníženie produkovaných emisií hlavným zdrojom znečistenia – domácnosti.	Počet domácností s vykurovaním alternatívnymi zdrojmi energie	výsledok	%	obec Špania Dolina	0	30

Podprogram 5.4. Ochrana a rozvoj ostatných zložiek životného prostredia

Cieľ 5.4 Realizácia účinných opatrení v oblasti ostatných zložiek životného prostredia.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 5.4.1	Realizácia protierózných opatrení.	Celková plocha s realizovanými opatreniami	výstup	ha	obec Špania Dolina	0	2
		Počet užívateľov podporených Projektov	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	224
		Počet vysadených nových krovin a stromov,	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	100
Opatrenie 5.4.2	Výstavba a revitalizácia oddychových zón v obci.	Plocha zrekonštruovaných OZ	výsledok	m ²	obec Špania Dolina	0	500
		Počet vysadených krov a drevín	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	20

6.6 PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO

Podprogram 6.1. Sociálne služby

Cieľ 6.1 Doplniť chýbajúcu infraštruktúru sociálnych zariadení v obci a zvýšiť ich kvalitu.							
Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 6.1.1	Obyvatelia v dôchodkovom veku.	Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Špania Dolina	0	70
		Počet podporených Projektov	výsledku	počet	obec Špania Dolina	0	2
Opatrenie 6.1.2	Mladé rodiny s deťmi.	Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Špania Dolina	0	50
		Počet podporených projektov	výsledku	počet	obec Špania Dolina	0	2
		Počet vytvorených pracovných miest	výsledku	počet	obec Špania Dolina	0	0

Podprogram 6.2. Zdravotnícke služby

Cieľ 6.2 Zlepšiť úroveň poskytovania zdravotníckych a sociálnych služieb.							
Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 6.2.1	Podpora poradenskej činnosti.	Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Špania Dolina	0	10
		Počet podporených projektov	výstupu	počet	obec Špania Dolina	0	1
Opatrenie 6.2.2	Zabezpečiť dostupnosť zdravotnej starostlivosti pre deti a dospelých občanov.	Počet podporených projektov, prostredníctvom ktorých boli vytvorené podmienky na poskytovanie nových služieb verejnej infraštruktúry	dopadu	počet	obec Špania Dolina	0	1
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Špania Dolina	0	224

Podprogram 6.3. Služby zamestnanosti

Cieľ 6.3 Zlepšenie zamestnanosti a sociálnej inklúzie rizikových skupín obyvateľov obce.							
Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 6.3.1	Realizácia vzdelávacích kurzov v oblasti malého podnikania.	počet úspešných absolventov programov CZV podporených z projektov OPV	výstup	absolútny počet	obec Špania Dolina	0	2
		produktivita práce ako dôsledok rozvoja ľudského kapitálu	vplyv	%	obec Špania Dolina	20	75
Opatrenie 6.3.2	Podpora klientov formou individuálneho poradenstva, posudzovania individuálnych schopností a vypracovávaní individuálnych akčných plánov a rozvoj celoživotného poradenstva.	Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Špania Dolina	0	2
		Počet podporených projektov	výstupu	počet	obec Špania Dolina	0	1
Opatrenie 6.3.3	Podpora poradensko-vzdelávacích aktivít zameraných na získavanie sociálnych zručností pri hľadaní si zamestnania a komunikácie s potenciálnym zamestnávateľom pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie.	Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Špania Dolina	0	2
		Počet podporených projektov	výstupu	počet	obec Špania Dolina	0	1
		Zníženie nezamestnanosti	dopad	%	obec Špania Dolina	0	10
		Počet novozaložených podnikateľských subjektov	dopad	%	obec Špania Dolina	0	1

6.7 PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT

Podprogram 7.1. Vzdelávanie

Cieľ 7.1 Zabezpečiť rozvoj a údržbu infraštruktúry vzdelávania a zabezpečenie podmienok pre efektívnu vzdelávaciu činnosť v obci.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 7.1.1	Obnova, rozšírenie a modernizácia zariadení celoživotného vzdelávania.	Výmera vybudovaných priestorov v m ²	výstup	m ²	obec Špania Dolina	0	0
		Výmera zrekonštruovaných priestorov v m ²	výstupu	m ²	obec Špania Dolina	0	0
		Počet vzdelávacích miestností	výsledku	počet	obec Špania Dolina	0	2
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Špania Dolina	0	20

Podprogram 7.2. Šport

Cieľ 7.2. Zabezpečiť trvalé skvalitňovanie vyváženej ponuky výkonnostného a rekreačného športu.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 7.2.1	Výstavba a rekonštrukcia športovej infraštruktúry.	Počet vybudovaných ihrísk	výsledku	počet	obec Špania Dolina	0	2
		Počet organizovaných športových podujatí	výsledku	počet	obec Špania Dolina	0	10
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Špania Dolina	0	50
Opatrenie 7.2.2	Rozvoj mimoškolskej činnosti – športové kluby, turistika, kultúrne krúžky.	Počet organizovaných športových podujatí	výsledku	počet	obec Špania Dolina	0	10
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Špania Dolina	0	50

6.8 PROGRAM 8. KULTÚRA

Podprogram 8.1. Kultúrna infraštruktúra

Cieľ 8.1 Zachovanie kultúrno-historického potenciálu obce a rozvoj kultúrnych, informačných a voľnočasových aktivít v nadväznosti na rozvoj cestovného ruchu na regionálnej a miestnej úrovni.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 8.1.1	Výstavba multifunkčného kultúrneho zariadenia.	Výmera zrekonštruovaných/vybudovaných priestorov v m ²	výstup	m ²	obec Špania Dolina	0	500
		Zníženie koeficientu prestupu tepla,	dopad	%	obec Špania Dolina	0	30
		Plocha zrekonštruovanej strešnej krytiny,	výstup	m ²	obec Špania Dolina	0	0
Opatrenie 8.1.2	Rekonštrukcia kultúrnych pamiatok.	Počet vybudovaných/zrekonštruovaných kultúrnych objektov	výstup	počet	obec Špania Dolina	0	1
		Počet užívateľov	dopad	počet	obec Špania Dolina	0	224
Opatrenie 8.1.3	Podpora kultúrnych podujatí v obci.	Počet vybudovaných objektov	výstup	počet	obec Špania Dolina	0	1
		Počet organizovaných podujatí	dopad	počet	obec Špania Dolina	0	10

Podprogram 8.2. Organizačné zabezpečenie

Cieľ 8.2 Organizačne zabezpečiť ponuku kultúrnych podujatí v obci.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 8.2.1	Spracovať kalendár kultúrnych podujatí na celý rok, tento priebežne	Počet spracovaných reklamných informačných letákov	výsledku	počet	obec Špania Dolina	0	1

	aktualizovať. Rozšíriť žánrovú ponuku s orientáciou na hodnotný kultúrny prínos.	Počet nových návštevníkov obce	výsledku	počet	obec Špania Dolina	0	50
--	--	--------------------------------	----------	-------	--------------------	---	----

Podprogram 8.3. Propagácia v oblasti kultúry

Cieľ 8.3 Vytvorenie podmienok na efektívnu propagáciu obce v oblasti kultúry.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 8.3.1	Spracovať globálnu koncepciu „propagácie“ histórie obce v multimediálnej forme.	Počet spracovaných reklamných informačných letákov, multimediálnych prezentácií	výsledku	počet	obec Špania Dolina	0	0
		Počet nových návštevníkov obce	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	2000
Opatrenie 8.3.2	Propagácia kultúry na Internete prostredníctvom www stránky obce.	Počet nových prístupov na www stránku	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	3000
		Počet nových návštevníkov obce	dopad	počet	obec Špania Dolina	0	2000
		Počet propagovaných kultúrnych podujatí	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	1

6.9 PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH

Podprogram 9.1. Propagácia obce

Cieľ 9.1 Zabezpečiť účinnú propagáciu obce.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 9.1.1	Zriadenie www stránky obce.	Počet nových prístupov na www stránku	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	5000
Opatrenie 9.1.2	Podpora budovania informačných tabúl v obce.	Počet nových inštalovaných tabúl	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	1
		Počet nových návštevníkov obce	dopad	počet	obec Špania Dolina	0	3000

Podprogram 9.2. Rekreačno - relaxačné zázemie obce.

Cieľ 9.2 Budovanie relaxačno – rekreačného zázemia obce.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 9.2.1	Podpora vytvárania nových atrakcií v obci.	Počet vytvorených nových pracovných miest	dopad	počet	obec Špania Dolina	0	0
		Počet nových návštevníkov obce	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	2500
		Tržby z predaja služieb	dopad	€	obec Špania Dolina	0	0

Podprogram 9.3. Cestovný ruch.

Cieľ 9.3 Podporovať podnikateľské aktivity v cestovnom ruchu.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 9.3.1	Uzavrieť s podnikateľmi dohody o poskytovaní služieb v agroturistike a cestovnom ruchu a o propagovaní ich služieb obcami.	Počet uzatvorených dohôd	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	1
		Počet nových atrakcií obce	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	2
		Počet nových propagačných materiálov	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	1
		Počet nových návštevníkov obce	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	2000
Opatrenie 9.3.2	Podporovať podnikateľské subjekty, neziskové organizácie a inštitúcie pri získavaní finančných	Počet nových atrakcií obce	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	2
		Objem získaných prostriedkov	výstup	mil. €	obec	0	-

	prostriedkov z grantov a fondov EÚ.				Špania Dolina		
		Počet nových návštevníkov obce	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	2000
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Špania Dolina	0	1000

6.10 PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ

Podprogram 10.1. Administratíva

Cieľ 10.1	Zabezpečiť rozvoj administratívnej infraštruktúry a podmienok na výkon samosprávnych funkcií v obci
------------------	--

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 10.1.1	Modernizácia Obecného úradu.	Počet podporených projektov, prostredníctvom ktorých boli vytvorené podmienky na poskytovanie nových služieb verejnej infraštruktúry	dopadu	počet	obec Špania Dolina	0	1

Podprogram 10.2. Bezpečnosť

Cieľ 10.2	Vytvorenie podmienok na znižovanie kriminality v obci a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v obci.
------------------	---

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 10.2.1	Bezpečnosť	Počet nainštalovaných kamier	výsledok	počet	obec Špania Dolina	0	5
		Zníženie kriminality	dopad	%	obec Špania Dolina	0	30
		Pokrytie územia	dopad	%	obec Špania Dolina	0	30

6.11 PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA OBCE

Podprogram 11.1. Budovanie a rozvoj informačnej infraštruktúry.

Cieľ 11.1	Zabezpečiť technické podmienky na prechod samosprávy na nový typ vládnutia - e - government.
------------------	---

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 11.1.1	Rozvoj infraštruktúry informačných systémov samosprávy.	% obyvateľov, ktorí využili internet v priebehu posledných 3 mesiacov na interakciu s verejnými inštitúciami	dopad	%	obec Špania Dolina	10	20
		% podnikov, ktoré využili internet v priebehu posledných 3 mesiacov na interakciu s verejnými inštitúciami	dopad	%	obec Špania Dolina	20	40
		Podiel transakčných typov služieb na celkovom počte základných verejných e-služieb	dopad	%	obec Špania Dolina	10	20
Opatrenie 11.1.2	Zavádzanie efektívnych elektronických služieb poskytovaných na úrovni samosprávy.	on-line dostupnosť 20 základných verejných služieb	dopad	%	obec Špania Dolina	5	30
		Počet potrebných dokumentov pri vybavení agendy spojenej s vybranou životnou udalosťou	výsledok	Počet	obec Špania Dolina	3	1
		% obyvateľov, ktorí využili internet v priebehu posledných 3 mesiacov na interakciu s verejnými inštitúciami	dopad	%	obec Špania Dolina	5	30
		% podnikov, ktoré využili internet v priebehu posledných 3 mesiacov na interakciu s verejnými inštitúciami	dopad	%	obec Špania Dolina	10	20
		Podiel transakčných typov služieb na celkovom počte základných verejných e-služieb	dopad	%	obec Špania Dolina	20	40

Podprogram 11.2. Počítačová gramotnosť.

Cieľ 11.2	Zvýšenie počítačovej gramotnosti obyvateľov a pracovníkov samosprávy.
------------------	--

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
-----------	-------	----------------------	-----	----------------	---------------	---------------	-----------------

Opatrenie 11.2.1	Podpora zvyšovania počítačového vedomia u pracovníkov samosprávy.	Počet užívateľov podporených Projektov	výsledku	počet	obec Špania Dolina	0	1
		Počet podporených projektov	výstupu	počet	obec Špania Dolina	0	1
		% pracovníkov ovládajúcich 5 zo 6 základných IT zručností	dopad	%	obec Špania Dolina	50	100
Opatrenie 11.2.2	Podpora zvyšovania počítačového vedomia u obyvateľov obce.	Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Špania Dolina	0	100
		Počet podporených projektov	výstupu	počet	obec Špania Dolina	0	1
		% obyvateľov ovládajúcich 5 zo 6 základných IT zručností	dopad	%	obec Špania Dolina	10	20
Opatrenie 11.2.3	Podpora vzdelávacích aktivít zameraných na zvyšovanie zručností a vedomostí o internete a motiváciu k používaniu internetu a elektronických služieb.	Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Špania Dolina	0	5
		Počet podporených projektov	výstupu	počet	obec Špania Dolina	0	1
		Podiel transakčných typov služieb na celkovom počte základných verejných e-služieb	dopad	%	obec Špania Dolina	5	30
		% obyvateľov, ktorí využili internet v priebehu posledných 3 mesiacov na interakciu s verejnými inštitúciami	dopad	%	obec Špania Dolina	10	20
		% podnikov, ktoré využili internet v priebehu posledných 3 mesiacov na interakciu s verejnými inštitúciami	dopad	%	obec Špania Dolina	20	40
		% obyvateľov ovládajúcich 5 zo 6 základných IT zručností	dopad	%	obec Špania Dolina	10	20

**Realizačná časť Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Špania Dolina
2024 - 2033**

Realizačná časť je zameraná na popis postupov inštitucionálneho zabezpečenia formou partnerstva a organizačné zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce s ustanovením merateľných ukazovateľov, vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce formou akčných plánov.

7 INŠTITUCIONÁLNE A ORGANIZAČNÉ ZABEZPEČENIE REALIZÁCIE PHRSR OBCE ŠPANIA DOLINA

Obecný úrad zabezpečuje trvalo udržateľný hospodársky rozvoj, sociálny rozvoj a územný rozvoj prostredníctvom PHRSR a Akčných plánov. Obecný úrad v súčinnosti s poslancami OZ a zriadenými komisiami pripravuje vízie, stratégie, iniciuje aktivity strategického rozvoja obce, vykonáva stratégiu regionálneho rozvoja, vypracováva program hospodárskeho a sociálneho rozvoja, koordinuje spoluprácu na jeho vypracovaní, spolupracuje s externým prostredím, vedie databázy kontaktov, vedie prehľad o organizáciách tretieho sektora, pomáha a vytvára podmienky na ich činnosť. Úrad analyzuje potreby, ktoré sa plánujú prefinancovať z príspevkov na projekty, sleduje výzvy na predkladanie žiadostí, legislatívu, pravidiel, pri príprave spolupracuje s vecnými útvarmi a externým prostredím, vytvára podmienky pre realizáciu projektov, monitoruje priebeh realizácie projektov, zúčastňuje sa na kontrole práce na projektoch, kontroluje práce na realizácii projektov a hodnotí ukončené projekty, sleduje legislatívu a pravidlá pre čerpanie fondov EÚ a grantov, komunikuje s riadiacim orgánom, monitoruje realizáciu projektov.

Koordinácia efektívnej a účinnej implementácie PHRSR obce bude zabezpečená prostredníctvom príslušných komisií OZ.

Obecné zastupiteľstvo kontroluje dosahovanie stanovených cieľov PHRSR obce Špania Dolina. Pravidelne sleduje a hodnotí výsledky implementácie PHRSR. Orgány a inštitúcie štátnej správy všetkých oblastí spoločensko-ekonomického a kultúrneho života, ktoré realizáciou svojich rozvojových aktivít prispievajú k napĺňaniu cieľov PHRSR obce a vstupujú do partnerstiev územnej spolupráce. Podnikateľské subjekty, združenia podnikateľských subjektov, zamestnávateľia – koordinujúce aktivity na napĺňanie cieľov PHRSR a vstupujúce do partnerstiev na mimosektorovej báze, podnikateľský subjekt – samospráva – tretí sektor. Záujmové spolky a združenia, občianske združenia – realizujúci svoje rozvojové aktivity v koordinácii s obcou Špania Dolina, v súlade s opatreniami a aktivitami PHRSR obce Špania Dolina, podporujúcimi vyvážený regionálny rozvoj územia obce. Ostatní socio-ekonomickí partneri – podieľajúci sa na realizovaní akčných plánov v súlade s PHRSR obce Špania Dolina na roky 2024 - 2033.

Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie akčných plánov obce Špania Dolina

Implementácia PHRSR obce Špania Dolina sa bude realizovať aj prostredníctvom konkrétnych Akčných plánov. Akčné plány PHRSR by mali byť priamo napojené na rozpočet obce a zároveň reflektujú kompetencie obce.

Návrh systému riadenia a implementácie akčných plánov PHRSR obce Špania Dolina je nasledovný:

- Obecné zastupiteľstvo monitoruje implementáciu akčných plánov obce Špania Dolina. Posudzuje a schvaľuje návrhy na zmenu a doplnenie akčných plánov.
- Realizáciu konkrétnych projektov Akčného plánu obce Špania Dolina budú zabezpečovať pracovníci úradu a starosta obce.
- Kontrolným orgánom budú poverené jednotlivé komisie Obecného zastupiteľstva obce Špania Dolina.

Realizácia vyžaduje pravidelnú systematickú prácu skupín odborníkov a pracovníkov samosprávy. Na tento účel sa doporučuje zriadiť nasledovné orgány s prepojením na vlastné ľudské zdroje:

Výbor pre PHRSR

Poradný orgán zložený zo starostu a poslancov obecného zastupiteľstva. Úlohou výboru bude v intervale minimálne dva krát do roka posúdiť Správu o realizácii PHRSR a stav finančného čerpania prostriedkov, dopadovú analýzu PHRSR, plán na ďalšie obdobie a navrhovať stratégiu rozvoja a doplnenie úloh a opatrení, ktoré neboli uvedené v PHRSR.

Komisia strategického rozvoja

Výkonný útvar, zabezpečujúci plánovanie a realizáciu úloh PHRSR. Úlohou útvaru bude: vypracovávať Opatrenia, koordinovať Opatrenia, monitorovať realizáciu Projektov, vypracovávať dopadové analýzy Projektov, spolupracovať s inými partnermi doma a v zahraničí na realizácii Projektov, vyhľadávať potenciálne zdroje a partnerstvá na realizáciu úloh PHRSR, dohliadať nad ekonomickým čerpaním Projektových prostriedkov, zbierať podklady o Projektoch v rámci PHRSR realizovaných inými subjektami, viesť aktuálnu analýzu demografie a štruktúry ekonomických charakteristík obce, sledovať podnikateľskú klímu a vzájomný vzťah odvetví v obci, poskytovať asistenciu podnikom vytváraním všestranných komunikačných kanálov, atď.

Koordinátor pre stratégiu

Bude mať za úlohu: fungovať ako výkonný tajomník, koordinovať realizáciu PHRSR, predkladať správy, podieľať sa na určovaní priorít realizácie PHRSR, koordinovať stretnutia, podnety, požiadavky predstaviteľov rozhodujúcich odvetví na území obce, zaznamenávať dôležité trendy v hospodárstve majúce dopad na vývoj obce, podieľať sa na budovaní verejno-súkromných partnerstiev, zúčastňovať sa na dôležitých domácich a zahraničných stretnutiach, konferenciách, zameraných na rozvoj obce.

Vlastní zamestnanci

Do realizácie PHRSR budú zapojení aj ostatní zamestnanci.

7.1 SYSTÉM MONITOROVANIA A HODNOTENIA PLNENIA PHRSR

Medzi kľúčové činnosti a procesy nevyhnutné pre správne zabezpečenie implementácie PHRSR patria aj monitorovanie a hodnotenie na úrovni programu i jednotlivých projektov. Základom nového strategického prístupu v oblasti monitoringu a hodnotenia pre programové obdobie 2024 - 2033 je dôraz kladený na jasné definovanie cieľov a orientácia na výsledky intervencií. Jednotné a správne porozumenie nového výsledkovo orientovaného prístupu k politike súdržnosti EÚ je kľúčovým faktorom efektívnej prípravy a realizácie programového obdobia 2024 - 2033. Premenu plánovaných vstupov, výstupov a výsledkov na skutočné vstupy, výstupy a dosiahnuté výsledky prostredníctvom výberu a implementácie projektov možno pozorovať v reálnom čase pomocou monitorovacích mechanizmov. Monitorovanie, ktorého dominantným nástrojom sú merateľné ukazovatele, je teda zamerané predovšetkým na sledovanie efektivity implementačných a riadiacich mechanizmov programu a na dosahovanie cieľov programu. Na rozdiel od vstupov a výstupov, skutočne dosiahnutý výsledok je okrem realizácie programu daný aj externými faktormi mimo dosahu programu. Externé faktory môžu mať na dosahovanie výsledku minimálny alebo výraznejší vplyv. Práve preto je pri tvorbe programu kľúčové identifikovať pokiaľ možno všetky faktory, ktoré môžu ovplyvniť dosahovanie zvoleného výsledku a rozhodnúť, ktoré z nich budú predmetom programu. Z tohto dôvodu je určenie celkového skutočne dosiahnutého výsledku t.j. reálneho dopadu (dosahu) programu na zmenu sociálno-ekonomickej reality možné len na základe vykonania hodnotenia dopadov.

Dopady nebudú merané prostredníctvom ukazovateľov, ale vhodne zvolenými metódami hodnotenia. Hodnotenie vychádza z údajov získaných na základe monitorovania, kombinuje ich s ďalšími údajmi a poskytuje pridanú hodnotu pre proces učenia, zdokonaľovania a zvyšovania transparentnosti verejných politík tým, že analyzuje unikátnu špecifickú situáciu hodnoteného programu. Hľadá súvislosti, ktoré nie sú evidentné a dopady, ktoré neboli plánované, poskytuje relevantné dôkazy. Stanovenie vhodných výstupových a najmä výsledkových merateľných ukazovateľov je kľúčové, aby bolo možné merať a späťne vyhodnotiť dosahovanie plánovanej zmeny sociálno-ekonomickej reality. Výstupové merateľné ukazovatele pre všetky prioritné osi PHRSR je potrebné definovať v závislosti od plánovaných aktivít a projektov, ktoré prispievajú k dosahovaniu plánovaného výsledku. Zvoliť by mali len tie merateľné ukazovatele, ktoré vystihujú podstatu výstupov priorít a prioritných osí PHRSR. Cieľové hodnoty predstavujú kvalifikovaný odhad, ktorý môže byť v prípade potreby upravený na základe vývoja implementácie. Pri stanovovaní cieľových hodnôt je vhodné vychádzať zo skúseností s implementáciou podobných projektov v minulosti, z dostupných cenníkov, prípadne smerných ukazovateľov (tzv. benchmarkov).

Monitoring

Významným predpokladom pre úspešné napĺňanie cieľov PHRSR obce Špania Dolina je posilnenie postavenia miestnej samosprávy pri implementácii samotného programu. Zároveň je potrebné, aby miestna samospráva aktívne iniciovala vznik partnerstiev (spolupráce) s významnými socioekonomickými aktérmi pôsobiacimi na území obce. Úlohou miestnej samosprávy je pravidelné monitorovanie a vyhodnocovanie plnenia PHRSR obce Špania Dolina. Hlavným cieľom monitorovania je pravidelné sledovanie realizácie cieľov Programu a projektov s využitím systému merateľných ukazovateľov. Výstupy z monitorovania zabezpečujú pre obec Špania Dolina vstupy pre rozhodovanie pre účely zlepšenia implementácie PHRSR, vypracovávanie priebežných správ a záverečnej správy o

vykonávaní PHRSR a podklady pre rozhodovanie obecného zastupiteľstva obce Špania Dolina (napr. v súvislosti s prípadnou revíziou PHRSR). Monitorovanie a hodnotenie zabezpečujú všetky subjekty zúčastnené na riadení PHRSR v rozsahu zadefinovaných úloh a zodpovedností (definované v PHRSR obce Špania Dolina). V súvislosti s implementáciou PHRSR je monitorovanie na úrovni individuálnych projektov zabezpečované, v rámci príslušných opatrení, zodpovednými projektovými manažermi (projektový manažér, poverený zástupca zodpovedný za realizáciu projektu).

Monitorovanie na úrovni cieľov a prioritných osí PHRSR ako celku bude zabezpečovať OcÚ Špania Dolina. Údaje získané v procese monitorovania predstavujú významný zdroj informácií pre riadenie PHRSR a pre prijímanie rozhodnutí OcÚ Špania Dolina a Obecného zastupiteľstva. Zároveň sú využívané v procese hodnotenia PHRSR, resp. jeho rôznych aspektov. Monitorovanie (a následne hodnotenie) prebieha na základe systému merateľných ukazovateľov.

Ciele PHRSR sa definujú a následne kvantifikujú v procese programovania prostredníctvom sústavy merateľných ukazovateľov. Ukazovatele sú záväzné pre všetky subjekty a sú súčasťou PHRSR obce Špania Dolina. Napĺňanie zadefinovaných ukazovateľov predstavuje najdôležitejší nástroj pre monitorovanie a hodnotenie napĺňania cieľov PHRSR. Rámcové merateľné ukazovatele PHRSR sú uvedené na konci programovej časti PHRSR obce Špania Dolina na roky 2024 - 2033. Monitorovanie začína na najnižšom stupni – na úrovni projektu. Pre potreby monitorovania je projekt základnou jednotkou, ktorá je analyzovaná prostredníctvom relevantných zozbieraných údajov.

Hodnotenie

V súlade so systémom riadenia, definovaným v PHRSR, hodnotenie predstavuje proces, ktorý systematicky skúma prínos z realizácie PHRSR a jeho súlad s cieľmi stanovenými v PHRSR a analyzuje účinnosť realizačných procesov a vhodnosť nastavenia jednotlivých opatrení a skupiny aktivít a pripravuje odporúčania na zvýšenie ich efektívnosti. Počas programového obdobia (roky 2024 - 2033) sa odporúča vykonávať priebežné hodnotenia a po ukončení programového obdobia, tzv. následné hodnotenie. Výsledky sa zverejňujú podľa platných predpisov o prístupe k informáciám. Proces hodnotenia z hľadiska jeho vykonávania je rozdelený na interné a externé hodnotenie. Pri internom hodnotení je v procese hodnotenia realizovaný vlastnými (internými) kapacitami subjektu zodpovedného za administratívne zabezpečenie realizácie PHRSR, naopak na externom hodnotení sa podieľa externý subjekt (iná právnická alebo fyzická osoba).

Priebežné hodnotenie

Proces priebežného hodnotenia má formu série hodnotení, ktorých cieľom je kontinuálne počas implementácie Programu skúmať rozsah, do akého sa využili prostriedky, skúmať efektívnosť a účinnosť programovania a sociálno-ekonomický dopad. Zároveň identifikuje faktory, ktoré prispeli k úspechu alebo neúspechu implementácie Programu vrátane udržateľnosti a identifikovania vhodných postupov. Hodnotenie sa vykonáva systematicky a priebežne počas celého trvania Programu až po predloženie Záverečnej správy Programu. Priebežné hodnotenia sa odporúča vykonávať raz ročne. Hodnotiace obdobie je obdobie od 1. januára do 31. decembra príslušného roka. Správu z hodnotenie predkladá OcÚ obecnému zastupiteľstvu obce Špania Dolina najneskôr do 6 mesiacov po uplynutí príslušného hodnotiaceho obdobia. Základnými podkladmi pre prípravu hodnotenia sú monitorovacie správy projektov realizovaných v rámci príslušného PHRSR a priebežné správy o implementovaní PHRSR predkladané Obecnému zastupiteľstvu obce Špania Dolina. Výsledky hodnotenia sú podkladom pre rozhodnutia OcÚ a Obecné zastupiteľstvo obce Špania Dolina pri riadení realizácie PHRSR s účelom dosiahnuť žiaduci pokrok smerom k naplneniu hlavných ekonomických, sociálnych a environmentálnych cieľov.

Následné hodnotenie

Následné hodnotenie skúma rozsah, v akom sa využili zdroje, účinnosť a efektívnosť programovania a sociálno-ekonomický vplyv. Následné hodnotenie určí faktory, ktoré prispeli k úspechu alebo neúspechu vykonávania PHRSR a určí osvedčené postupy. Výstupom následného hodnotenia je Záverečná správa o hodnotení PHRSR obce Špania Dolina. Hodnotiace obdobie pri následnom hodnotení predstavuje obdobie celej realizácie PHRSR (tzv. programové obdobie. Programové obdobie začína dňom schválenia Programu príslušným monitorovacím výborom a končí 31.12.2032. Vypracovanie Záverečnej správy zabezpečí OcÚ Špania Dolina, ktorý ju do 6 mesiacov od ukončenia programového obdobia predkladá obecnému zastupiteľstvu.

Formulár č. R 5 - Plán hodnotenia a monitorovania

Plán priebežných hodnotení PHRSR na programové obdobie 2024 - 2033		
Typ hodnotenia	Vykonat' prvýkrát	Dôvod vykonania/ periodicita
Strategické hodnotenie	v roku 2029	podľa rozhodnutia obce/koordinátora PHRSR a vzniknutej spoločenskej potreby.
Operatívne hodnotenie		
Tematické hodnotenie časti PHRSR	v roku 2024, 2026, 2028, 2031	téma hodnotenia identifikovaná ako riziková časť vo výročnej monitorovacej správe za predchádzajúci kalendárny rok
Ad hoc mimoriadne hodnotenie	podľa potreby	pri značnom odklone od stanovených cieľov a doľahnutých hodnôt ukazovateľov pri návrhu na revíziu PHRSR
Ad hoc hodnotenie celého PHRSR alebo jeho časti	na konci programovacieho obdobia	na základe rozhodnutia starostu/primátora, kontrolného orgánu obce/mesta, podnetu poslancov; na základe protokolu NKÚ SR, správy auditu ...

Zdroj: Príloha k metodike PHRSR, 2014, s.25.

7.2 KOMUNIKAČNÝ PLÁN

Obec bude priebežne informovať o realizácii PHRSR prostredníctvom verejných zasadnutí OZ, ako aj prostredníctvom vlastnej www stránky. Na stránke sa budú priebežne publikovať schválené monitorovacie správy, ktoré boli schválené obecným zastupiteľstvom. V prípravnej fáze monitorovacej správy budú môcť zúčastnené strany pripomienkovať predkladaný materiál. Zodpovedný za pravidelné informovanie bude OcÚ Špania Dolina.

Formulár č. R 1 - Komunikačný plán pre fázu realizácie PHRSR

P. č.	Časový rámec	Miesto konania	Cieľová skupina	Forma	Téma, ciele	Vstupné údaje	Výstupy
1.	01/2025	OcÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca a monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa obce, Záverečný účet	Monitorovacia správa, Uznesenie OZ
2.	01/2026	OcÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca a monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa obce, Záverečný účet	Monitorovacia správa, Uznesenie OZ
3.	01/2027	OcÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca a monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa obce, Záverečný účet	Monitorovacia správa, Uznesenie OZ
4.	01/2028	OcÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca a monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa obce, Záverečný účet	Monitorovacia správa, Uznesenie OZ
5.	01/2029	OcÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca a monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa obce, Záverečný účet	Monitorovacia správa, Uznesenie OZ
6.	01/2030	OcÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca a monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa obce, Záverečný účet	Monitorovacia správa, Uznesenie OZ
7.	01/2031	OcÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca a monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa obce, Záverečný účet	Monitorovacia správa, Uznesenie OZ
8.	01/2032	OcÚ	poslanci,	verejné	Prepojenie PHRSR a	Hodnotiaca	Monitorovacia

			obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	prerokovanie	rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	a monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa obce, Záverečný účet	správa, Uznesenie OZ
9.	01/2033	OcÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca a monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa obce, Záverečný účet	Monitorovacia správa, Uznesenie OZ, Záverečná hodnotiaca správa

Zdroj: Príloha k metodike PHRSR, 2014, s.25.

8 AKČNÝ PLÁN

Akčný plán je konkrétny a záväzný harmonogram činností súvisiacich s rozvojom obce v jednotlivých oblastiach sociálno-ekonomického rozvoja, vychádza zo stratégie, je jej logickou súčasťou a realizuje sa prostredníctvom konkrétnych nosných a podporných projektov. Akčný plán obsahuje záväzky týkajúce sa plnenia jednotlivých úloh ako aj zoznam inštitúcií zodpovedných za ich plnenie, predpokladané zdroje financovania, predpokladané objemy rozpočtov, dopad na rozpočet relevantného subjektu, ako aj stav momentálnej pripravenosti projektov. Súčasťou akčného plánu je predpokladaný časový harmonogram. Predpokladané rozpočty v pláne sú uvedené v **tis. €**.

8.1 PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ

Strategický zámer						
Zlepšiť podmienky pre rozvoj podnikateľských aktivít, s dôrazom na zvýšenie úrovne zamestnanosti a úrovne a kvality služieb pre obyvateľov obce. V oblasti priemyslu je potrebné okrem zachovania stabilných prvkov výroby všetkými možnými opatreniami podporovať vytváranie nových pracovných príležitostí.						
Podprogram 1.1. Podpora malého a stredného podnikania zo strany obce.						
Cieľ 1.1	Finančne, legislatívne a technicky podporovať malé a stredné podnikanie zo strany obce.					
Opatrenie 1.1.1	Zakladanie a revitalizácia malých a stredných podnikov s majetkovou účasťou obce.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Tvorba podmienok.	podľa potreby	rozpočet obce, podnikateľské subjekty	súkromný sektor	stredný	podnikateľské subjekty, obec
Opatrenie 1.1.2	Podpora rozvoja obchodných a komerčných služieb v obci.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Podpora zriadenie predajní potravinárskeho tovaru.	podľa potreby	podnikateľské subjekty, úvery,	súkromný sektor	žiadny	podnikateľské subjekty
	Podpora zriadenie predajní zmiešaného tovaru.	podľa potreby	podnikateľské subjekty, úvery,	súkromný sektor	žiadny	podnikateľské subjekty
	Podpora zriadenia maloobchodných predajní (stálych, mobilných) ovocia a zeleniny.	podľa potreby	podnikateľské subjekty, úvery,	súkromný sektor	žiadny	podnikateľské subjekty
	Výstavba trhoviska.	20	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Podpora zriaďovania prevádzok reštauračných služieb.	podľa potreby	podnikateľské subjekty, úvery,	súkromný sektor	žiadny	podnikateľské subjekty
Podprogram 1.2. Podpora tradičných odvetví priemyslu, hospodárstva a poľnohospodárstva.						
Cieľ 1.2	Zabezpečiť rozvoj tradičných odvetví v obci.					
Opatrenie 1.2.1	Podpora tradičných odvetví.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	10	podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	súkromný sektor	žiadny	podnikateľské subjekty
	Využitie existujúcej infraštruktúry na rozvoj výrobných prevádzok, remeselná výroba, atď..	200	podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	súkromný sektor	žiadny	podnikateľské subjekty
Podprogram 1.3. Podpora inovačných aktivít v podnikoch.						
Cieľ 1.3	Vytvorenie podmienok na rozvoj inovačných aktivít v súkromných podnikoch.					

Opatrenie 1.3.1	Zavádzanie nových technológií do súčasných výrobných prevádzok.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Modernizácia technológie v podnikoch výroby.	250	podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy, ŠF EÚ	súkromný sektor	žiadny	podnikateľské subjekty

Podprogram 1.4. Energetická efektívnosť a progresívne technológie vo výrobe.						
Cieľ 1.4	Zvýšenie energetickej efektívnosti na strane výroby aj spotreby a zavádzanie progresívnych technológií v energetike.					
Opatrenie 1.4.1	Podpora výstavby zariadení na využívanie obnoviteľných zdrojov energie.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie.	3	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	nízky	obec Špania Dolina
	Osadenie fotovoltaických panelov na verejné budovy.	100	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Podprogram 1.1. Podpora malého a stredného podnikania zo strany obce.										
Cieľ 1.1										
Opatrenie 1.1.1										
Opatrenie 1.1.2										
Podprogram 1.2. Podpora tradičných odvetví priemyslu, lesného hospodárstva a poľnohospodárstva..										
Cieľ 1.2										
Opatrenie 1.2.1										
Podprogram 1.3. Podpora inovačných aktivít v podnikoch.										
Cieľ 1.3										
Opatrenie 1.3.1										
Podprogram 1.4. Energetická efektívnosť a progresívne technológie vo výrobe.										
Cieľ 1.4										
Opatrenie 1.4.1										

8.2 PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE

Strategický zámer						
Podpora investičných aktivít so zameraním na modernizáciu a budovanie regionálnych komunikácií (ciest II./III. triedy) zaisťujúcich dopravnú obslužnosť obce Špania Dolina. Zámerom je zabezpečiť také prepojenie osídlenia, ktoré umožní efektívny pohyb ľudí a tovaru, modernizáciu dopravných subsystémov zabezpečujúcich bezpečné a hygienicky vyhovujúce dopravné trasy. Cieľom investícií do tohto typu dopravnej infraštruktúry je odstránenie identifikovaných nedostatkov v cestnej sieti s ohľadom environmentálny a bezpečnostný aspekt.						
Podprogram 2.1. Komunikácie						
Cieľ 2.1	Zabezpečiť výstavbu a rekonštrukciu miestnych a štátnych komunikácií.					
Opatrenie 2.1.1	Výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií v obci.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	20	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný	obec Špania Dolina
	Rekonštrukcia miestnej komunikácie v časti Hroný koniec	70	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Rekonštrukcia miestnej komunikácie v časti Krásna Hora.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Rekonštrukcia miestnej komunikácie od s.č.158 po s.č. 261.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Rekonštrukcia a výstava miestnej komunikácie k miestnemu cintorínu.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Opravy miestnych komunikácií	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
Opatrenie 2.1.2	Výstavba a rekonštrukcia štátnych komunikácií v obci.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Rekonštrukcia cesty III/2410.	podľa potreby	SSC/VÚC BBSK, ŠF	verejný	žiadny	SSC / VÚC

			EÚ	sektor		BBSK,
Opatrenie 2.1.3	Výstavba cyklotrás na prepojenie sídiel regiónu.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	1	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	stredný	obec Špania Dolina
	Dostavba cyklotrás s prepojením na okolité obce a atraktivity.	250	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
Opatrenie 2.1.4	Dostavba parkovísk pre potreby občianskej infraštruktúry.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	3	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný	obec Špania Dolina
	Výstavba záchytného parkoviska v spodnej časti obce (Rudné bane).	300	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
Opatrenie 2.1.5	Dostavba a rekonštrukcia chodníkov popri miestnych komunikáciách.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	2	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Rekonštrukcia chodníkov pre peších.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Výstavba chodníka pre peších zo záchytného parkoviska do historického centra obce.	150	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
Opatrenie 2.1.6	Rekonštrukcia/výstavba mostov a lávok.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	3	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	Nízky	obec Špania Dolina
	Rekonštrukcia premostení.	200	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
Opatrenie 2.1.7	Úprava dopravnej infraštruktúry.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Odklonenie dopravy mimo historické námestia obce.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	nízky	obec Špania Dolina
	Obstaranie vozidla cestnej údržby.	100	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	Vysoký	obec Špania Dolina

Podprogram 2.2. Doprava						
Cieľ 2.2	Zabezpečenie dopravného spojenia hromadnou autobusovou dopravou, prípadne železničnou dopravou.					
Opatrenie 2.2.1	Riešenie zastávok SAD ako prvkov drobnej architektúry (prístrešky, lavičky, sedenia, informačné tabule, smetné koše, zeleň,...).					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	nízky	obec Špania Dolina
	Výstavba samostatného pruhu s nástupišťom zastávok.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	Vysoký	obec Špania Dolina

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Podprogram 2.1. Komunikácie										
Cieľ 2.1										
Opatrenie 2.1.1										
Opatrenie 2.1.2										
Opatrenie 2.1.3										
Opatrenie 2.1.4										
Opatrenie 2.1.5										
Opatrenie 2.1.6										

Opatrenie 2.1.7										
Podprogram 2.2. Doprava										
Cieľ 2.2										
Opatrenie 2.2.1										

8.3 PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Strategický zámer						
Rozvoj komplexnej infraštruktúry podporujúcej rozvoj obce a zohľadňujúcej rast kvality života obyvateľov obce a životného prostredia. Rozvoj infraštruktúry bude smerovať hlavne k jej rozšíreniu na potenciálne priemyselné zóny v obci, IBV, ako aj na rekonštrukciu súčasnej infraštruktúry - vodovodnej, elektrickej, komunikačnej.						
Cieľ 3	Zabezpečiť rozvoj a rekonštrukciu technickej infraštruktúry v obci.					
Opatrenie 3.1	Výstavba inžinierskych sietí v nových lokalitách IBV.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Výstavba plôch IBV v obmedzenej miere.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
Opatrenie 3.2	Rozšírenie verejného osvetlenia.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie a príprava projektového spisu.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	nízky	obec Špania Dolina
	Rekonštrukcia verejného osvetlenia - zníženie energetickej náročnosti.	150	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Rekonštrukcia verejného osvetlenia - vzdušné vedenie uložiť do zeme.	100	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
Opatrenie 3.3	Revitalizácia pietnych miest v obci.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie.	2	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný	obec Špania Dolina
	Revitalizácia areálu obecného cintorína.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Osadenie lavičiek a revitalizácia zelene obecného cintorína.	1	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Rekonštrukcia domu smútku na cintoríne.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Výstavba domu smútku na cintoríne.	100	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
Opatrenie 3.4	Zásobovanie pitnou vodou.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie.	10	SVS, a.s., rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	SVS, a.s., obec Špania Dolina
	Rekonštrukcia vodovodnej siete.	1000	SVS, a.s., rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	SVS, a.s., obec Špania Dolina
	Rozšírenie vodojemu na Šachte.	100	SVS, a.s., rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	SVS, a.s., obec Špania Dolina
	Rekonštrukcia vodovodnej siete v časti Krásna hora.	500	SVS, a.s., rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	SVS, a.s., obec Špania Dolina
	Rekonštrukcia čerpacej stanice a vodojemu v časti Krásna hora.	podľa potreby	SVS, a.s., rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	SVS, a.s., obec Špania Dolina
Opatrenie 3.5	Zvýšenie kapacity elektrickej a plynovej rozvodnej siete.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Rekonštrukcia elektrickej rozvodnej siete (uloženie do zeme).	podľa potreby	rozpočet SSE, a.s., ŠF EÚ	verejný sektor / súkromný sektor	žiadny	SSE, a.s.,
	Dostavba elektrickej rozvodnej siete.	podľa potreby	rozpočet SSE, a.s., ŠF EÚ	verejný sektor / súkromný sektor	žiadny	SSE, a.s.,
Opatrenie 3.6	Zníženie energetickej náročnosti budov.					
		Predpokladaný	Zdroje	Realizácia	Dopad na	Oprávnení

		rozpočet	financovania		rozpočet	žiadateľa
Aktivity	Zníženie energetickej náročnosti budov (technoóógie, zdroje telpa).	500	rozpočet obce, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Cieľ 3										
Opatrenie 3.1										
Opatrenie 3.2										
Opatrenie 3.3										
Opatrenie 3.4										
Opatrenie 3.5										
Opatrenie 3.6										

8.4 PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO

Strategický zámér						
Vytvorenie efektívneho a spoľahlivého systému odvádzania a zneškodňovania odpadov produkovaných subjektmi. Zabezpečiť výstavbu/dostavu splaškovej a dažďovej kanalizačnej siete. Vytvoriť podmienky na odvoz a likvidáciu TKO a nebezpečného odpadu, vytvorenie podmienok na efektívnu separáciu odpadu v obci.						
Cieľ 4	Nakladanie s komunálnym a drobným stavebným odpadom					
Opatrenie 4.1	V súlade s prijatými koncepciami zabezpečiť permanentné znižovanie podielu skladovanej časti odpadov, k čomu organizovať mobilné zbery textílií, kovového odpadu, viacvrstvových obalov nebezpečných odpadov.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadateľa
Aktivity	Zvýšiť environmentálne povedomie ľudí.	podľa potreby	rozpočet obce	verejný a súkromný sektor	nízky	obec Špania Dolina
	Pokračovať v poskytovaní veľkoobjemových kontajnerov na zber objemného odpadu.	1/rok	rozpočet obce	verejný a súkromný sektor	nízky	obec Špania Dolina
	Pokračovať v zbere nebezpečných odpadov.	podľa potreby	rozpočet obce	verejný a súkromný sektor	nízky	obec Špania Dolina
Opatrenie 4.2	Zabezpečiť separáciu komunálneho odpadu v obci.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadateľa
Aktivity	Ekonomicky motivovať obyvateľstvo.	podľa potreby	rozpočet obce	verejný a súkromný sektor	nízky	obec Špania Dolina
	Doplnenie zberných nádob na kuchynský odpad.	podľa potreby	rozpočet obce, MŽP SR	verejný a súkromný sektor	nízky	obec Špania Dolina
Opatrenie 4.3	Rekultivácia čiernych skládok.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadateľa
Aktivity	Odstránenie čiernych skládok v okrajových častiach obce.	5	rozpočet obce, MŽP SR	verejný a súkromný sektor	nízky	obec Špania Dolina
Opatrenie 4.4	Zberný dvor a obecné kompostovisko.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadateľa
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	10	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný	obec Špania Dolina
	Výstavba zberného dvora pre separovaný zber.	500	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Výstavba komunitnej kompostárne (do 5 ton).	500	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Obstaranie štiepkovača a drviča do obcej kompostárne.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Obstaranie kompostérov a veľkoobjemových kompostérov.	10	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Obstaranie traktora s vlečkou.	80	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Výstavba podzemných alebo polopodzemných kontajnerov na komunálny odpad a triedený odpad.	20	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
Opatrenie 4.5	Výstavba zariadení na odvádzanie odpadových vôd.					

		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	podľa potreby	SVS, a.s., rozpočet obce, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký	SVS, a.s., obec Špania Dolina
	Výstavba splaškovej kanalizačnej siete v obci.	2500	SVS, a.s., rozpočet obce, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký	SVS, a.s., obec Špania Dolina
	Výstavba obecnej ČOV.	500	SVS, a.s., rozpočet obce, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký	SVS, a.s., obec Špania Dolina
Opatrenie 4.6	Výstavba dažďovej kanalizačnej siete.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	10	rozpočet obce, ŠF EÚ,	verejný sektor	stredný	obec Špania Dolina
	Revitalizácia odvodňovacích kanálov na zber povrchovej vody.	500	rozpočet obce, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Cieľ 4										
Opatrenie 4.1										
Opatrenie 4.2										
Opatrenie 4.3										
Opatrenie 4.4										
Opatrenie 4.5										
Opatrenie 4.6										

8.5 PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Strategický zámer						
Strategickým zámerom obce je nielen zachovanie existujúceho dobrého stavu životného prostredia a zvyšovania jeho kvality, ale aj eliminácia slabých stránok, neustála osвета, výchova a informovanosť o stave životného prostredia.						
Podprogram 5.1. Informovanosť a poradenstvo						
Cieľ 5.1.	Zabezpečiť účinný systém informovanosti a poradenstva					
Opatrenie 5.1.1	Spracovať koncepciu zabezpečenia informovanosti, poradenstva a prevencie v oblasti ŽP. Trvale preferovať poradenstvo a prevenciu pred represiou.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie koncepcie pre ochranu životného prostredia v obci.	podľa potreby	rozpočet obce, MŽP SR	verejný sektor	nízky	obec Špania Dolina
	Prezentácia a šírenie osvety v oblasti životného prostredia.	podľa potreby	rozpočet obce	verejný sektor	nízky	obec Špania Dolina

Podprogram 5.2. Ochrana a racionálne využívanie vôd, ochrana pred povodňami						
Cieľ 5.2	Zabezpečiť ochranu a racionálne využívanie vôd, ochranu pred povodňami.					
Opatrenie 5.2.1	Zabezpečiť dostatok kvalitnej pitnej vody, minimalizovať straty vo vodovodných sieťach.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Údržba a dostavba existujúcej vodovodnej siete.	podľa potreby	SVS, a.s., rozpočet obce, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký	SVS, a.s., obec Špania Dolina
	Revitalizácia protizáplavových opatrení.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie.	5	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	stredný	obec Špania Dolina
	Revitalizácia protizáplavových opatrení.	500	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Výsadba vodomilnej zelene v hydrických koridoroch.	5	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Výsadba protierozívnej zelene na zadržanie vody v území a pod..	5	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina

Opatrenie 5.2.3	Revitalizácia korýt vodných tokov.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	5	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŽP SR, MPH SR, úvery, iné grantové schémy	verejný a súkromný sektor	stredný	obec Špania Dolina
	Revitalizácia koryta Banského potoka.	100	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŽP SR, MPH SR, úvery, iné grantové schémy	verejný a súkromný sektor	vysoký	obec Špania Dolina

Podprogram 5.3. Ochrana ovzdušia						
Cieľ 5.3.	Zabezpečiť účinnú ochranu ovzdušia pred malými a strednými zdrojmi znečistenia nachádzajúcimi sa v katastrálnom území obce.					
Opatrenie 5.3.1	Zabezpečiť zníženie produkovaných emisií hlavným zdrojom znečistenia – domácnosti.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Stav pripravenosti	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Obmedziť spaľovaniu fosílnych palív.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, súkromné subjekty	verejný a súkromný sektor	nízky	obec, obyvatelia
	Prechod na alternatívne zdroje vykurovania.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, súkromné subjekty	verejný a súkromný sektor	nízky	obec, obyvatelia

Podprogram 5.4. Ochrana a rozvoj ostatných zložiek životného prostredia						
Cieľ 5.4.	Realizácia účinných opatrení v oblasti ostatných zložiek životného prostredia.					
Opatrenie 5.4.1	Realizácia protieróznych opatrení.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie.	1	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	nízky	obec Špania Dolina
	Na rizikových lokalitách vysadiť pásy protieróznej krovínovej vegetácie.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
Opatrenie 5.4.2	Výstavba a revitalizácia oddychových zón v obci.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie.	4	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný	obec Špania Dolina
	Revitalizácia oddychových zón v obci.	20	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Výstavba oddychovej zóny "na hálmi".	20	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Výstavba oddychovej zóny na "hornej Ludovike".	20	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Revitalizácia priestoru za "hasičskou zrojnou" a kontajnermi.	15	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Výstavba oddychovej zóny v lokalite "Láf".	20	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Rekultivácia zelene v intraviláne obce.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Revitalizácia priestoru parku na námestí obce.	30	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Podprogram 5.1. Informovanosť a poradenstvo										
Cieľ 5.1.										
Opatrenie 5.1.1										
Podprogram 5.2. Ochrana a racionálne využívanie vôd, ochrana pred povodňami										
Cieľ 5.2.										
Opatrenie 5.2.1										
Opatrenie 5.2.2										
Opatrenie 5.2.3										
Podprogram 5.3. Ochrana ovzdušia										
Cieľ 5.3.										
Opatrenie 5.3.1										
Podprogram 5.4. Ochrana a rozvoj ostatných zložiek životného prostredia										

Cieľ 5.4.									
Opatrenie 5.4.1									
Opatrenie 5.4.2									

8.6 PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO

Strategický zámer						
Neustále rozvíjať širokú paletu sociálnych a zdravotných služieb poskytovaných v obci. Dbieť o ich dostupnosť, kvalitu a vzájomnú vyváženosť za účelom dosiahnutia dôstojných podmienok života všetkých kategórií obyvateľov obce.						
Podprogram 6.1. Sociálne služby						
Cieľ 6.1	Doplniť chýbajúcu infraštruktúru sociálnych zariadení v obci a zvýšiť ich kvalitu.					
Opatrenie 6.1.1	Obyvatelia v dôchodkovom veku.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Poskytovanie služby SOS hodínok.	1	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	stredný	obec Špania Dolina
	Poskytovanie služby rozvozu obedov obyvateľov v seniorskom veku.	Podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Poskytovanie terénnej opatrovateľskej služby.	Podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Zriadenie zariadenia denného stacionára.	150	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
Opatrenie 6.1.2	Mladé rodiny s deťmi.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Podpora mladých rodín s deťmi.	150	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Výstavba komunitného centra v obci.	100	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Zriadenie obecnej práčovne.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina

Podprogram 6.2. Zdravotnícke služby						
Cieľ 6.2.	Doplniť chýbajúcu infraštruktúru zdravotníckych zariadení v obci a zvýšiť ich kvalitu.					
Opatrenie 6.2.1	Podpora poradenskej činnosti.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zabezpečenie personálnych kapacít.	podľa potreby	rozpočet obce	verejný sektor	nízky	obec Špania Dolina
	Zabezpečenie priestorov.	podľa potreby	rozpočet obce	verejný sektor	nízky	obec Špania Dolina
Opatrenie 6.2.2	Zabezpečiť dostupnosť zdravotnej starostlivosti pre deti a dospelých občanov.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Podpora zriadenia amulancie praktického lekára pre dospelých (1x týždenne).	20	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina

Podprogram 6.3. Služby zamestnanosti						
Cieľ 6.3	Zlepšenie zamestnanosti a sociálnej inklúzie rizikových skupín obyvateľov obce.					
Opatrenie 6.3.1	Realizácia vzdelávacích kurzov v oblasti malého podnikania.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Finančné a personálne zabezpečenie.	podľa potreby	-	verejný, tretí sektor	nízky	obec Špania Dolina
Opatrenie 6.3.2	Podpora klientov formou individuálneho poradenstva, posudzovania individuálnych schopností a vypracovávaní individuálnych akčných plánov a rozvoj celoživotného poradenstva.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zabezpečenie priestorov na uskutočňovanie poradenských služieb.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	tretí sektor	nízky	obec, n.o.
	Personálne zabezpečenie poradenstva.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	tretí sektor	nízky	obec, n.o.
Opatrenie 6.3.3	Podpora poradensko-vzdelávacích aktivít zameraných na získavanie sociálnych zručností pri hľadaní si zamestnania a komunikácie s potenciálnym zamestnávateľom pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie.					

		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zabezpečenie priestorov na uskutočňovanie poradenských služieb.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	tretí sektor	nízky	obec, n.o.
	Personálne zabezpečenie poradenstva.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	tretí sektor	nízky	obec, n.o.

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Podprogram 6.1. Sociálne služby										
Cieľ 6.1										
Opatrenie 6.1.1										
Opatrenie 6.1.2										
Podprogram 6.2. Zdravotnícke služby										
Cieľ 6.2.										
Opatrenie 6.2.1										
Opatrenie 6.2.2										
Podprogram 6.3. Služby zamestnanosti										
Cieľ 6.3										
Opatrenie 6.3.1										
Opatrenie 6.3.2										
Opatrenie 6.3.3										

8.7 PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT

Strategický záměr						
Zabezpečenie všestranného rozvoja detí a mládeže. V športe umožniť ponuku čo najširšej palety služieb, zabezpečiť čo najefektívnejšie a transparentné využitie verejných financií ku prospechu všetkých občanov obce. Podpora existujúcich športových podujatí, ako aj vytváranie vhodných podmienok pre rozvoj rôznych druhov športu nielen pre obyvateľov obce.						
Podprogram 7.1. Vzdelávanie						
Cieľ 7.1.	Zabezpečiť rozvoj a údržbu infraštruktúry vzdelávania a zabezpečenie podmienok pre efektívnu vzdelávaciu činnosť v obci.					
Opatrenie 7.1.1	Obnova, rozšírenie a modernizácia zariadení celoživotného vzdelávania.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	5	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vyšoký	obec Špania Dolina
	Dostavba priestorov a kapacít celoživotného vzdelávania.	100	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vyšoký	obec Špania Dolina

Podprogram 7.2. Šport						
Cieľ 7.2.	Zabezpečiť trvalé skvalitňovanie vyváženej ponuky výkonnostného a rekreačného športu.					
Opatrenie 7.2.1	Výstavba športovej infraštruktúry.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie.	2	rozpočet obce, MŠ SR	verejný sektor	stredný	obec Špania Dolina
	Výstavba detského ihriska v lokalite "Láť".	20	rozpočet obce, MŠ SR	verejný sektor	vyšoký	obec Špania Dolina
	Revitalizácia športového areálu v lokalite "Flúdor".	250	rozpočet obce, MŠ SR	verejný sektor	vyšoký	obec Špania Dolina
Opatrenie 7.2.2	Rozvoj mimoškolskej činnosti – športové kluby, turistika, kultúrne krúžky.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zabezpečenie priestorového a materiálneho vybavenia.	podľa potreby	rozpočet obce, podnikateľské subjekty	verejný, tretí sektor	stredný	obec Špania Dolina

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Podprogram 7.1. Vzdelávanie										
Cieľ 7.1.										
Opatrenie 7.1.1										

Podprogram 7.2. Šport									
Cieľ 7.2.									
Opatrenie 7.2.1									
Opatrenie 7.2.2									

8.8 PROGRAM 8. KULTÚRA

Strategický zámer						
Trvalé pôsobenie na kultúrne povedomie obyvateľov širokou paletou kultúrnych aktivít organizovaných externými subjektami. Existencia dôstojných priestorov pre kultúrne aktivity je povinnosť obce. Priebežná a kreatívna propagácia podujatí má vplyv na imidž obce aj na cestovný ruch.						
Podprogram 8.1. Kultúrna infraštruktúra						
Cieľ 8.1	Zachovanie kultúrne-historického potenciálu obce a rozvoj kultúrnych, informačných a voľnočasových aktivít v nadväznosti na rozvoj cestovného ruchu na regionálnej a miestnej úrovni.					
Opatrenie 8.1.1	Výstavba a revitalizácia multifunkčného kultúrneho zariadenia.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	20	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný	obec Špania Dolina
	Rekonštrukcia obecného úradu – podkrovia, aby sa vytvoril priestor na kultúrne a spoločenské podujatia.	500	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Výstavba priestorov pre obecnú knižnicu.	100	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
Opatrenie 8.1.2	Rekonštrukcia kultúrnych pamiatok.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Podpora a rozširovanie expozície múzea medi.	Podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Rekonštrukcia objektov historických kaplniek.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Rekonštrukcia objektov križov.	10	rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Podpora rekonštrukcie prekrytého schodiska ku kostolu.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Realizácia sprístupnenia banského diela dopravný prekop Š Piesky v rozsahu ďalšej etapy a to sfunkčnenie prejazdu vláčikom cez prekop.	150	rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Realizácia sprístupnenia štolne, ktorá spája obec Špania Dolina s osadou Piesky.	100	rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Výstavba baníckeho múzea v prírode.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Revitalizácia sprístupnenie banských štôlní.	100	rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Revitalizácia a rekonštrukcia historických stavieb šachty Ludovíka.	250	rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Podpora opravy kostola Premenenia Pána.	Podľa potreby	Cirkev, rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR	verejný sektor	stredný	Cirkev, obec Špania Dolina
Opatrenie 8.1.3	Podpora kultúrnych podujatí v obci.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	1	rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR	verejný sektor	nízky	obec Špania Dolina
	Výstavba otvoreného amfiteátra pre kultúrne akcie v obci.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Zorganizovanie 500. výročia baníckeho povstania (2025).	Podľa potreby	rozpočet NO, ŠF EÚ, MK SR, obec	verejný sektor	vysoký	NO
	Podpora kultúrnych podujatí - Ukážky varenia špaňodoliského štiarcu, Slivková paráda, Rockový festival, Špandiv – divadelný festival, Festival organovej hudby, a iné..	Podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina

Podprogram 8.2. Organizačné zabezpečenie	
Cieľ 8.2	Organizačne zabezpečiť ponuku kultúrnych podujatí v obci.
Opatrenie 8.2.1	Spracovať kalendár kultúrnych podujatí na celý rok, tento priebežne aktualizovať. Rozšíriť žánrovú ponuku s orientáciou na hodnotný kultúrny prínos.

		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Personálne a finančné zabezpečenie.	podľa potreby	rozpočet obce	verejný sektor	nízky	obec Špania Dolina
	Spracovanie kalendár kultúrnych podujatí.	podľa potreby	rozpočet obce	verejný sektor	nízky	obec Špania Dolina

Podprogram 8.3. Propagácia v oblasti kultúry						
Cieľ 8.3	Vytvorenie podmienok na efektívnu propagáciu obce v oblasti kultúry.					
Opatrenie 8.3.1	Spracovať globálnu koncepciu „propagácie“ histórie obce v multimediálnej forme.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Personálne a finančné zabezpečenie.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	nízky	obec Špania Dolina
	Spracovanie koncepcie v multimediálnej forme.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	nízky	obec Špania Dolina
Opatrenie 8.3.2	Propagácia kultúry na Internete prostredníctvom www stránky obce.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Finančné zabezpečenie.	1	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	nízky	obec Špania Dolina
	Obsahová analýza www stránky.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	nízky	obec Špania Dolina
	Priebežná aktualizácia www stránky.	podľa potreby	rozpočet obce	verejný sektor	nízky	obec Špania Dolina

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Podprogram 8.1. Kultúrna infraštruktúra										
Cieľ 8.1										
Opatrenie 8.1.1										
Opatrenie 8.1.2										
Opatrenie 8.1.3										
Podprogram 8.2. Organizačné zabezpečenie										
Cieľ 8.2										
Opatrenie 8.2.1										
Podprogram 8.3. Propagácia v oblasti kultúry										
Cieľ 8.3										
Opatrenie 8.3.1										
Opatrenie 8.3.2										

8.9 PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH

Strategický zámer						
Budovať goodwill obce a dosiahnuť, aby sa stala strediskom cestovného ruchu v oblasti športu, kultúry a turistiky.						
Podprogram 9.1. Propagácia obce						
Cieľ 9.1	Zabezpečiť účinnú propagáciu obce.					
Opatrenie 9.1.1	Aktualizácia www stránky obce.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Finančné zabezpečenie.	1	rozpočet obce, podnikateľské subjekty	verejný sektor	nízky	obec Špania Dolina
	Obsahová analýza www stránky.	podľa potreby	rozpočet obce, podnikateľské subjekty	verejný sektor	nízky	obec Špania Dolina
	Priebežná aktualizácia www stránky.	podľa potreby	rozpočet obce,	verejný sektor	nízky	obec Špania Dolina
Opatrenie 9.1.2	Podpora budovania informačných tabúlí v obci.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Budovanie a inštalácia tabúlí informujúcich o atrakciách obce.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, MH SR	verejný sektor	nízky	obec, podnikateľské subjekty
	Budovanie a inštalácia tabúlí propagujúcich kultúrne hodnoty obce.	1	rozpočet obce, ŠF EÚ, MH SR	verejný sektor	nízky	obec, podnikateľské subjekty

						subjekty
Podprogram 9.2. Rekreačno - relaxačné zázemie obce.						
Cieľ 9.2	Rekreačno- relaxačné zázemie obce.					
Opatrenie 9.2.1	Podpora vytvárania nových atraktivít v obce.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Vybudovanie centrálneho InfoKiosku.	20	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina

Podprogram 9.3. Cestovný ruch.						
Cieľ 9.3	Podporovať podnikateľské aktivity v cestovnom ruchu.					
Opatrenie 9.3.1	Uzavrieť s podnikateľmi dohody o poskytovaní služieb v agroturistike a cestovnom ruchu a o propagovaní ich služieb obcami.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zabezpečenie personálnych kapacít.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný	obec Špania Dolina
Opatrenie 9.3.2	Podporovať podnikateľské subjekty, neziskové organizácie a inštitúcie pri získavaní finančných prostriedkov z grantov a fondov EÚ.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zabezpečenie personálnych kapacít.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	nízky	obec Špania Dolina

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Podprogram 9.1. Propagácia obce										
Cieľ 9.1										
Opatrenie 9.1.1										
Opatrenie 9.1.2										
Podprogram 9.2. Rekreačno - relaxačné zázemie obce.										
Cieľ 9.2										
Opatrenie 9.2.1										
Podprogram 9.3. Cestovný ruch.										
Cieľ 9.3										
Opatrenie 9.3.1										
Opatrenie 9.3.2										

8.10 PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ

Strategický zámer						
Vytvoriť podmienky na efektívnu prácu obecného úradu. Vytvoriť vyhovujúce podmienky na poskytovania verejných služieb, estetizácia a funkčnosť miesta kontaktu so zákazníkmi obecného úradu, vytváranie vhodných technických a pracovných podmienok na obecnom úrade. Vytvorenie podmienok na znižovanie kriminality v obci a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v obci.						
Podprogram 10.1. Administratíva						
Cieľ 10.1.	Zabezpečiť rozvoj administratívnej infraštruktúry a podmienok na výkon samosprávnych funkcií v obci					
Opatrenie 10.1.1	Modernizácia vnútorného vybavenia Obecného úradu.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Modernizácia vybavenia úradu a rekonštrukcia budovy.	150	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
Podprogram 10.2. Bezpečnosť						
Cieľ 10.2.	Vytvorenie podmienok na znižovanie kriminality v obci a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v obci.					
Opatrenie 10.2.1	Bezpečnosť.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Dostavba verejného rozhlasu v nepokrytých častiach obce.	10	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Rekonštrukcia verejného rozhlasu.	100	rozpočet obce, ŠF EÚ,	verejný	vysoký	obec Špania

			úvery, iné grantové schémy	sektor		Dolina
	Výstavba kamerového systému v centrálnej časti obce.	10	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Výstavba kamerového systému v priestore cintorína.	10	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Výstavba kamerového systému v priestore Flúdor.	10	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Výstavba kamerového systému v priestore obecného úradu.	10	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Výstavba kamerového systému v jednotlivých častiach obce.	10	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Podprogram 10.1. Administratíva										
Cieľ 10.1.										
Opatrenie 10.1.1										
Podprogram 10.2. Bezpečnosť										
Cieľ 10.2.										
Opatrenie 10.2.1										

8.11 PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA OBCE

Strategický záměr						
Zabezpečenie technických podmienok pre rozvoj informačnej spoločnosti. Umožniť obyvateľom využívať on-line elektronické služby samosprávy. Vytvoriť vhodné podmienky na prechod na e-government na lokálnej úrovni (e-vote, e-services, ...). Umožniť obyvateľom obce a pracovníkom samosprávy zvyšovať svoje počítačové vedomie a zručnosti.						
Podprogram 11.1. Budovanie a rozvoj informačnej infraštruktúry.						
Cieľ 11.1	Zabezpečiť technické podmienky na prechod samosprávy na nový typ vládnutia - e - government.					
Opatrenie 11.1.1	Rozvoj infraštruktúry informačných systémov samosprávy.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Technické zabezpečenie IS.	1	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	stredný	obec Špania Dolina
	Výstavba solárnych lavičiek v centre obce.	20	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
	Zlepšenie pokrytia signálom mobilných operátorov.	Podľa potreby	Mobilní operátori	Súkromný sektor	žiadny	Mobilní operátori
	Výstavba verejného prístupového bodu.	5	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	stredný	obec Špania Dolina
	Výstavba optickej siete.	Podľa potreby	Mobilní operátori	Súkromný sektor	žiadny	Mobilní operátori
Opatrenie 11.1.2	Zavádzanie efektívnych elektronických služieb poskytovaných na úrovni samosprávy.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Tvorba aplikačného softwaru na zabezpečenie e – služieb v obci.	1	rozpočet obce	verejný sektor	vysoký	obec Špania Dolina
Podprogram 11.2. Počítačová gramotnosť.						
Cieľ 11.2	Zvýšenie počítačovej gramotnosti obyvateľov a pracovníkov samosprávy.					
Opatrenie 11.2.1	Podpora zvyšovania počítačového vedomia u pracovníkov samosprávy.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Realizácia kurzov na získanie ECDL spôsobilosti pre pracovníkov miestnej samosprávy.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	žiadny	obec Špania Dolina
Opatrenie 11.2.2	Podpora zvyšovania počítačového vedomia u obyvateľov obce.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Realizácia kurzov na zvyšovanie počítačového vedomia u obyvateľov obce.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	nízky	obec, n.o.
	Realizácia kurzov na obsluhu a používanie obecného informačného a komunikačného	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových	verejný sektor	nízky	obec, n.o.

	systemu.		organizácií			
Opatrenie 11.2.3	Podpora vzdelávacích aktivít zameraných na zvyšovanie zručností a vedomostí o internete a elektronických služieb.				motiváciu k používaniu internetu	
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Realizácia kurzov na zvyšovanie vedomostí o internete.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	nízky	obec, n.o.

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Podprogram 11.1. Budovanie a rozvoj informačnej infraštruktúry.										
Cieľ 11.1										
Opatrenie 11.1.1										
Opatrenie 11.1.2										
Podprogram 11.2. Počítačová gramotnosť.										
Cieľ 11.2										
Opatrenie 11.2.1										
Opatrenie 11.2.2										
Opatrenie 11.2.3										

Finančná časť Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Špania Dolina 2024 - 2033

9 FINANČNÝ PLÁN PROGRAMU

Jednou z kľúčových otázok pre realizáciu programu rozvoja je schopnosť obce v priebehu jeho realizácie zaistiť zdroje potrebné na jeho financovanie. Tieto zdroje vznikajú vo viacerých sférach – v súkromnom sektore, verejnej správe, ide tiež o zdroje zahraničné, najmä o prostriedky Európskej únie. Dôležitým zdrojom budú, po dokončení reformy verejnej správy a uskutočnení daňovej reformy, vlastné prostriedky. V dôsledku neexistencie nevyhnutných podkladových údajov pre stanovenie finančného rámca, v ktorom by sa mal program rozvoja v strednodobom horizonte pohybovať, je výška prostriedkov potrebná na realizáciu jednotlivých opatrení a aktivít stanovená len orientačne. Táto časť bude konkretizovaná v závislosti od reálneho čerpania finančných príspevkov zo štrukturálnych fondov, možností obecného rozpočtu atď..

Formulár č. F 5 – Indikatívny rozpočet - sumarizácia

tis. €	Rok										
	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	Spolu
I. Hospodárska politika											
PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO.....											
PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE											
PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA											
PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH											
PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ											
PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA OBCE											
II. Sociálna politika											
PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTN.											
PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT											
PROGRAM 8. KULTÚRA											
III. Environmentálna politika											
PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO											
PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE											
Zdroj: vlastné spracovanie											

Vychádzajúc z vyššie zadaných cieľov, priorít a opatrení a na základe auditu pripravovaných Projektových zámerov v réžii samosprávy, podnikateľskej sféry či neziskových a iných organizácií bol vypracovaný plán realizácie programu. Definuje, z akých prostriedkov by sa mali tieto zábery realizovať, kto by mal byť žiadateľom, určuje predpokladané časové rámce v **tis. €**.

Pravidlá financovania cieľa investovanie do zamestnanosti a rastu – pre prijímateľov v rámci menej rozvinutých regiónov (všetky kraje sr s výnimkou bratislavského kraja) a pre prijímateľov kohézneho fondu

K podielu EFRR, ESF+, FST a KFvo výške 85,00 % (70,00 % pre technickú pomoc) z celkových oprávnených výdavkov je priradené spolufinancovanie zo štátneho rozpočtu v závislosti od kategórie prijímateľa a miesta realizácie/implementácie operácií (platí len pre základné pravidlá financovania pre KF).

Prehľad pravidiel financovania v rámci menej rozvinutých regiónov a KF podľa jednotlivých zdrojov financovania a kategórie prijímateľov sú v nasledujúcich tabuľkách.

Tabuľka Základné pravidlá financovania pre EFRR, ESF+ a FST

Kategória prijímateľa Zdroj financovania		1 a) vybrané subjekty štátnej správy	1 b) ostatné subjekty mimo pravidiel štátnej pomoci a pomoci de minimis	1 c) subjekty, ktorým sa poskytuje štátna pomoc alebo pomoc de minimis
Zdroje EÚ	EFRR ESF+ FST	85,00 %	85,00 %	x,xx %
Národné zdroje	Štátny rozpočet	15,00 %	7,00 %	y,yy %
	Prijímateľ	0,00 %	8,00 %	z,zz %
Celkové oprávnené výdavky		100,00 %	100,00 %	100,00 %

Tabuľka Základné pravidlá financovania pre KF

Zdroj financovania Kategória prijímateľa		1 a) vybrané subjekty štátnej správy	1 b) ostatné subjekty mimo pravidiel štátnej pomoci a pomoci de minimis celé územie SR s výnimkou okresu Bratislava	1 c) subjekty, ktorým sa poskytuje štátna pomoc alebo pomoc de minimis
Zdroje EÚ	KF	85,00 %	85,00 %	x,xx %
Národné zdroje ⁵	Štátny rozpočet	15,00 %	7,00 %	y,yy %
	Prijímateľ	0,00 %	8,00 %	z,zz %
Celkové oprávnené výdavky		100,00 %	100,00 %	100,00 %

Podiel prijímateľa vykonávajúceho hospodársku činnosť, t. j. podniky podľa čl. 107 Zmluvy o fungovaní EÚ v platnom znení bez ohľadu na právny status, v rámci schém pomoci de minimis/štátnej pomoci resp. podľa pravidiel pomoci de minimis/štátnej pomoci (subjekt v zmysle časti 1 písm. c)) sa stanovuje v súlade s aplikovanou výškou intenzity pomoci definovanou v príslušnej schéme resp. pravidlách pomoci de minimis/štátnej pomoci. V prípade, ak intenzita pomoci presahuje maximálnu výšku finančného príspevku z EÚ, bude tento rozdiel dofinancovaný zo štátneho rozpočtu.

Národné verejné zdroje zahŕňajú zdroje štátneho rozpočtu a zdroje prijímateľa zo sektora verejnej správy.

Prijímateľ, ktorý je podľa § 3 ods. 1 zákona č. 523/2004 Z. z. zapísaný a zaradený v registri organizácií, alebo v zozname subjektov verejnej správy vedenom Štatistickým úradom SR medzi subjekty verejnej správy v súlade s jednotnou metodikou platnou pre EÚ (ESA 2010), vykazuje vlastné

zdroje na spolufinancovanie ako verejné zdroje. Ostatní prijímatelia vykazujú vlastné zdroje na spolufinancovanie ako súkromné zdroje.

Tabuľka Pravidlá financovania pre podporu pre najodkázanejšie osoby z ESF+ (čl. 10 nariadenia (EÚ) 2021/1057)

Zdroj financovania	Kategória prijímateľa	1 a) vybrané subjekty štátnej správy	1 b) ostatné subjekty mimo pravidiel štátnej pomoci a pomoci de minimis	1 c) subjekty, ktorým sa poskytuje štátna pomoc alebo pomoc de minimis ⁴
Zdroje EÚ	ESF+	90,00 %	90,00 %	x,xx %
Národné zdroje ⁵	Štátny rozpočet	10,00 %	2,00 %	y,yy %
	Prijímateľ ⁶	0,00 %	8,00 %	z,zz %
Celkové oprávnené výdavky	Spolu	100,00 %	100,00 %	100,00 %

Tabuľka Pravidlá financovania pre podporu oblasti sociálnej inovácie z ESF+ (čl. 14 nariadenia (EÚ) 2021/1057)

Zdroj financovania	Kategória prijímateľa	1 a) vybrané subjekty štátnej správy	1 b) ostatné subjekty mimo pravidiel štátnej pomoci a pomoci de minimis	1 c) subjekty, ktorým sa poskytuje štátna pomoc alebo pomoc de minimis ⁴
Zdroje EÚ	ESF+	95,00 %	95,00 %	x,xx %
Národné zdroje ⁵	Štátny rozpočet	5,00 %	0,00 %	y,yy %
	Prijímateľ ⁶	0,00 %	5,00 %	z,zz %
Celkové oprávnené výdavky	Spolu	100,00 %	100,00 %	100,00 %

Tabuľka Pravidlá financovania technickej pomociv rámci menej rozvinutých regiónov (všetky kraje SR s výnimkou Bratislavského kraja) a KF

Zdroj financovania	Kategória prijímateľa	1 a) vybrané subjekty štátnej správy	1 b) ostatné subjekty mimo pravidiel štátnej pomoci a pomoci de minimis ⁴
Zdroje EÚ	EFRR ESF+ FST KF	70,00 %	70,00 %
Národné zdroje	Štátny rozpočet	30,00 %	22,00 %
	Prijímateľ	0,00 %	8,00 %
Celkové oprávnené výdavky	Spolu	100,00 %	100,00 %

V rámci projektov vybraných prijímateľov kategórie 1b) sa aplikujú špecifické pravidlá financovania (nasledujúca tabuľka). Ide o :

- verejné vysoké školy/univerzity a verejné výskumné inštitúcie, ktoré realizujú operácie národného významu, t. j. projekty implementované v rámci špecifického cieľa RSO1.1 Rozvoj a rozšírenie výskumných a inovačných kapacít a využívanie pokročilých technológií a špecifických cieľov/opatrení/aktivít Programu Slovensko zameraných na podporu vedy, výskumu a inovácií, ktoré budú špecifikované a doplnené do tohto materiálu na základe finálnej verzie Programu Slovensko;
- **prijímateľov územnej samosprávy – obce/mestá, ktoré sú identifikované v aktuálnom vydaní Atlasu rómskych komunít s prítomnosťou rómskych osídlení, pričom konkrétny zoznam oprávnených žiadateľov, zostavený na základe vybraných objektívnych kritérií zaostávania a marginalizácie, bude určený výzvou/vyzvaním vyhlásenou/vyhláseným poskytovateľom. Kritéria budú určené v závislosti od obsahového zamerania výzvy/vyzvania. Zoznam vybraných špecifických cieľov/opatrení/aktivít Programu Slovensko, v rámci vyčlenenej indikatívnej alokácie pre marginalizované rómske komunity, bude špecifikovaný a do tohto materiálu doplnený na základe finálnej verzie Programu Slovensko;**

- prijímateľov projektov zameraných na financovanie aktivít so 100 % koeficientom na výpočet podpory poskytovanej na ciele v oblasti zmeny klímy. Zoznam vybraných špecifických cieľov/opatrení/aktivít Programu Slovensko bude špecifikovaný a do tohto materiálu doplnený na základe finálnej verzie Programu Slovensko;
- prijímateľov v rámci projektov ESF+, ktorí sú registrovaní ako poskytovatelia sociálnych služieb podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov. Ide o projekty v rámci cieľa politiky 4/priorita 5 Programu Slovensko;
- prijímateľov, školy a školské zariadenia zaradené do siete škôl a školských zariadení SR, ktoré majú oprávnenie uskutočňovať výchovu a vzdelávanie podľa zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v rámci projektov ESF+.

Tabuľka Špecifické pravidlá financovania pre EFRR, ESF+, FST a KF

Zdroj financovania		Kategória prijímateľa	1 a) vybrané subjekty štátnej správy	1 b) ostatné subjekty mimo pravidiel štátnej pomoci a pomoci de minimis	1 c) subjekty, ktorým sa poskytuje štátna pomoc alebo pomoc de minimis
Zdroje EÚ		EFRR ESF+ FST KF	85,00 %	85,00 %	x,xx %
Národné zdroje	Štátny rozpočet		15,00 %	15,00 %	y,yy %
	Prijímateľ		0,00 %	0,00 %	z,zz %
Celkové oprávnené výdavky		Spolu	100,00 %	100,00 %	100,00 %

Pravidlá financovania v rámci projektov cieľa politiky 4/priority 5/špecifického cieľa k) zlepšovanie rovného a včasného prístupu ku kvalitným, udržateľným a cenovo dostupným službám vrátane služieb, ktoré podporujú prístup k bývaniu a individualizovanú starostlivosť vrátane zdravotnej starostlivosti; modernizácia systémov sociálnej ochrany, vrátane podpory prístupu k sociálnej ochrane, s osobitným zameraním na deti a znevýhodnené skupiny; zlepšovanie prístupnosti, a to aj pre osoby so zdravotným postihnutím, účinnosti a odolnosti systémov zdravotnej starostlivosti a služieb dlhodobej starostlivosti Programu Slovensko pre subjekty vykonávajúce opatreniasociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately

Zdroj financovania		Kategória prijímateľa	1 a) vybrané subjekty štátnej správy	1 b) ostatné subjekty mimo pravidiel štátnej pomoci a pomoci de minimis	1 c) subjekty, ktorým sa poskytuje štátna pomoc alebo pomoc de minimis
Zdroje EÚ		ESF+	85,00 %	85,00 %	x,xx %
Národné zdroje	Štátny rozpočet		15,00 %	10,00 %	y,yy %
	Prijímateľ		0,00 %	5,00 %	z,zz %
Celkové oprávnené výdavky		Spolu	100,00 %	100,00 %	100,00 %

Integrovaný územný rozvoj bude podporovaný z fondov Európskej únie v súlade s článkom 22 Návrhu nariadenia o EFRR, ESF+, KF a ENFR. Podpora bude:

- určená pre rozvoj jasne zadefinovaného územia (bez obmedzenia od lokálnej, cez sub-regionálnu až po regionálnu úroveň),
- vychádzať z integrovanej stratégie jeho rozvoja, tzv. Integrovanej územnej stratégie,
- založená na integrácii rôznorodých operácií v rámci investičných balíkov.

Komplementarita s vnútroštátnymi nástrojmi podpory

K napĺňaniu cieľov jednotlivých priorít SPR budú komplementárne prispievať aj zdroje z rôznych vnútroštátnych nástrojov. V súčasnosti existujúce vnútroštátne nástroje podpory majú obmedzenú platnosť, tzn. nie je možné potvrdiť, že budú využívané počas celého obdobia 2021 – 2027. Ide napr. o nasledovné komplementárne zdroje:

CP 3 – dotácie na podporu cykloturistiky a cykloturistiky (zákon č. 151/2019 Z. z. o podpore **rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky**, trvalý finančný mechanizmus na implementáciu Národnej stratégie **rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky**, zákon č. 300/2008 Z. z. o organizácii a

podpore športu, zákon č. 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu, ako aj zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja,

CP 4 – programy realizované Ústredím práce sociálnych vecí a rodiny alebo úradom práce (prístup k zamestnaniu), dotácia v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, dotácie a programy Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR (dotácie na rozvoj, sociálna podpora žiakov, vedecké činnosti, **regionálne školstvo**), dotácia na podporu rozvoja **sociálnych služieb a v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately**, dotácia na obstaranie nájomných bytov, určených na sociálne bývanie, dotácia na podporu **rozvoja sociálnych služieb** a pod.,

CP 5 – zákon č. 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu, Fond na podporu športu a **príspevky a dotácie na rozvoj športu** v zmysle Zákona o športe č. 440/2015 Z. z., program **Ministerstva kultúry SR „Obnovme si svoj dom“**, **Fond na podporu umenia**. Dotácie MIRRI SR v zmysle zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov.

Komplementárnosť a synergie medzi fondmi, na ktoré sa vzťahuje Partnerská dohoda, AMIF, ISF, BMVI, a inými nástrojmi Únie

V rámci **Cieľa politiky 3** sa predpokladá komplementarita s nástrojom, programom resp. fondom:

Plán obnovy a odolnosti SR v oblasti železničnej infraštruktúry (TEN-T, ako aj regionálne trate), synergie budú nastavené na úrovni projektov.

Horizont Európa v oblasti udržateľnej a inteligentnej mobility.

Nástroj na prepájanie Európy v oblasti financovania dopravnej infraštruktúry a v oblasti nízkoúhlíkovej mobility.

Ciele v oblasti modernizácie a výstavby infraštruktúry vnútrozemskej vodnej dopravy sa budú realizovať prostredníctvom tohto nástroja.

V rámci **Cieľa politiky 4** sa predpokladá komplementarita s nástrojom, programom resp. fondom:

Plán obnovy a odolnosti SR v oblasti zdravotnej starostlivosti (dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť a starostlivosť o duševné zdravie) a zároveň v oblasti vzdelávania (inkluzívne vzdelávanie na všetkých stupňoch, zmena kurikula, dobudovanie školskej infraštruktúry).

Erasmus+ v oblasti investícií do vzdelávania a odbornej prípravy, vrátane inklúzie a celoživotného vzdelávania.

EU4Health v oblasti zlepšenia kvality a dostupnosti zdravotnej starostlivosti.

Fond pre azyl, migráciu a **integráciu v oblasti zvyšovania sociálno-ekonomickej integrácie marginalizovaných skupín** a štátnych príslušníkov tretích krajín.

Fond pre vnútornú bezpečnosť v oblasti predchádzania a boja proti drogovej kriminalite, ale aj predchádzania a boja proti radikalizácii.

V rámci **Cieľa politiky 5** sa predpokladá komplementarita s nástrojom, programom resp. fondom:

Horizont Európa v oblasti zvýšenia bezpečnosti obyvateľov a návštevníkov miest a obcí, a to v oblastiach ochrany zdravia, života a majetku občanov a prevencie kriminality.

Kreatívna Európa v oblasti rozvoja kultúrneho dedičstva.

Erasmus+ v oblasti podpory rozvoja menej rozvinutých regiónov prostredníctvom vzdelávania a odbornej prípravy.

Fond pre vnútornú bezpečnosť v oblasti zabezpečenia bezpečnosti pre občanov

9.1 PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH

Cieľ 1.1	Finančne, legislatívne a technicky podporovať malé a stredné podnikanie zo strany obce.							
Opatrenie 1.1.2.	20	20	17	3	1	0	2	0
Cieľ 1.2	Zabezpečiť rozvoj tradičných odvetví v obci.							
Opatrenie 1.2.1	210	137	102	34	34	0	0	74
Cieľ 1.3	Vytvorenie podmienok na rozvoj inovačných aktivít v súkromných podnikoch.							
Opatrenie 1.3.1	250	163	122	41	41	0	0	88
Cieľ 1.4	Zvýšenie energetickej efektívnosti na strane výroby aj spotreby a zavádzanie progresívnych technológií v energetike.							
Opatrenie 1.4.1	103	103	88	15	7	0	8	0
Spolu	583,00	422	329	93	83	0	10	161

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
	Národné verejné zdroje spolu			Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje	H	CH	
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
2024	83,25	65	52	13	11	0	2	18	0
2025	83,25	65	52	13	11	0	2	18	0
2026	145,75	106	82	23	21	0	2	40	0
2027	145,75	106	82	23	21	0	2	40	0
2028	62,50	41	30	10	10	0	0	22	0
2029	62,50	41	30	10	10	0	0	22	0
2030	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2031	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2032	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2033	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	583,00	422	329	93	83	0	10	161	0

Zdroje financovania EÚ v 2021 - 2027

Zdroje financovania EÚ

Operačný program Slovensko

Plán obnovy a odolnosti

Nórske fondy

...

Ciele PD SR

Cieľ politiky	Oblasť podpory
1. Inteligentnejšia Európa	Podpora opatrení na rozšírenie výskumných a inovačných kapacít a využívania pokročilých technológií
	Modernizácia poskytovania verejných služieb
	Podpora budovania inteligentných regiónov a miest
	Podpora digitálnej pripojiteľnosti
	Posilnenie rastu a konkurencieschopnosti najmä malých a stredných podnikov, vrátane produktívnych investícií
	Podpora malého a stredného podnikania
	Internacionalizácia malého a stredného podnikania
	Podpora sieťovania podnikateľských subjektov
	Rozvoj zručností pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie – ľudské zdroje pre inovatívne Slovensko a EÚ
	Podpora kvality terciárneho vzdelávania orientovaného na pracovný trh
	Digitálne a podnikateľské zručnosti

2. Ekologickejšia nízkouhlíková Európa

Fond spravodlivej transformácie (FST)

Podpora opatrení na zlepšovanie energetickej efektívnosti a zníženia emisií skleníkových plynov
Podpora využívania energie z obnoviteľných zdrojov
Rozvoj inteligentných energetických systémov, sietí a uskladnenia mimo TEN-e
Podpora adaptácie na zmenu klímy, prevencie rizík a odolnosti voči katastrofám
Zlepšenie kvality vôd a stavu v zásobovaní vodou a čistení odpadových vôd
Prechod na obehové hospodárstvo s dôrazom na odpadové hospodárstvo
Zlepšenie ochrany prírody, krajiny, biodiverzity a ekosystémových služieb,
Zabezpečenie prieskumu, sanácie a monitorovania environmentálnych záťaží
Zlepšenie kvality ovzdušia
Podpora udržateľnej multimodálnej mestskej mobility
Prioritné oblasti podpory z ENRAF:
podpora udržateľného rybárstva a ochrany vodných biologických zdrojov,
podpora udržateľných akvakultúrnych činností, ako aj spracovania produktov rybolovu a akvakultúry a uvádzania týchto produktov na trh
Umožniť regiónom a ľuďom riešiť sociálne, zamestnanecké, hospodárske a environmentálne vplyvy prechodu k cieľu
Únie v oblasti klímy
a klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050 na základe Parížskej dohody

Zdroj: Oznámenie o strategickom dokumente, Partnerská dohoda 2021 - 2027, s.7 - 8, 2020.

9.2 PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 2.1	Rozvoj dopravnej infraštruktúry								
Opatrenie 2.1.1	240	240	204	36	17	0	19	0	0
Opatrenie 2.1.3	251	251	213	38	18	0	20	0	0
Opatrenie 2.1.4	303	303	258	45	21	0	24	0	0
Opatrenie 2.1.5	202	202	172	30	14	0	16	0	0
Opatrenie 2.1.6	203	203	173	30	14	0	16	0	0
Opatrenie 2.1.7	100	100	85	15	7	0	8	0	0
Cieľ 2.2	Zabezpečenie dopravného spojenia hromadnou autobusovou dopravou, prípadne železničnou dopravou.								
Opatrenie 2.2.1	50	50	43	8	4	0	4	0	0
Spolu	1 349	1 349	1 147	202	94	0	108	0	0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
2024	236,00	236	201	35	17	0	19	0	0
2025	236,00	236	201	35	17	0	19	0	0
2026	286,75	287	244	43	20	0	23	0	0
2027	286,75	287	244	43	20	0	23	0	0
2028	101,25	101	86	15	7	0	8	0	0
2029	101,25	101	86	15	7	0	8	0	0
2030	50,50	51	43	8	4	0	4	0	0
2031	50,50	51	43	8	4	0	4	0	0

2032	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2033	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	1349,00	1349	1147	202	94	0	108	0	0

Zdroje financovania EÚ v 2021 - 2027

Zdroje financovania EÚ

Operačný program Slovensko

Plán obnovy a odolnosti

Nórske fondy

...

Ciele PD SR

Cieľ politiky	Oblasť podpory
2. Ekologickejšia nízkouhlíková Európa Fond spravodlivej transformácie (FST)	Podpora opatrení na zlepšovanie energetickej efektívnosti a zníženia emisií skleníkových plynov
	Podpora využívania energie z obnoviteľných zdrojov
	Rozvoj inteligentných energetických systémov, sietí a uskladnenia mimo TEN-e
	Podpora adaptácie na zmenu klímy, prevencie rizík a odolnosti voči katastrofám
	Zlepšenie kvality vôd a stavu v zásobovaní vodou a čistení odpadových vôd
	Prechod na obehové hospodárstvo s dôrazom na odpadové hospodárstvo
	Zlepšenie ochrany prírody, krajiny, biodiverzity a ekosystémových služieb,
	Zabezpečenie prieskumu, sanácie a monitorovania environmentálnych záťaží
	Zlepšenie kvality ovzdušia
	Podpora udržateľnej multimodálnej mestskej mobility
Prioritné oblasti podpory z ENRAF: podpora udržateľného rybárstva a ochrany vodných biologických zdrojov, podpora udržateľných akvakultúrnych činností, ako aj spracovania produktov rybolovu a akvakultúry a uvádzania týchto produktov na trh Umožniť regiónom a ľuďom riešiť sociálne, zamestnanecké, hospodárske a environmentálne vplyvy prechodu k cieľu Únie v oblasti klímy a klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050 na základe Parížskej dohody	

Zdroj: Oznámenie o strategickom dokumente, Partnerská dohoda 2021 - 2027, s.7 - 8, 2020.

9.3 PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 3	Zabezpečiť rozvoj a rekonštrukciu technickej infraštruktúry v obci.								
Opatrenie 3.2	250	250	213	38	18	0	20	0	0
Opatrenie 3.3	203	203	173	30	14	0	16	0	0
Opatrenie 3.4	1 610	1 610	1 369	242	113	0	129	0	0
Opatrenie 3.6	500	500	425	75	35	0	40	0	0
Spolu	2 563.00	2 563	2 179	384	179	0	205	0	

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		

	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
2024	465,00	465	395	70	33	0	37	0	0
2025	515,75	516	438	77	36	0	41	0	0
2026	640,75	641	545	96	45	0	51	0	0
2027	640,75	641	545	96	45	0	51	0	0
2028	175,75	176	149	26	12	0	14	0	0
2029	125,00	125	106	19	9	0	10	0	0
2030	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2031	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2032	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2033	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	2563,00	2563	2179	384	179	0	205	0	0

Zdroje financovania EÚ v 2021 - 2027

Operačný program Slovensko
Plán obnovy a odolnosti
Nórske fondy

...

Ciele PD SR

Cieľ politiky	Oblasť podpory
1. Inteligentnejšia Európa	Podpora opatrení na rozšírenie výskumných a inovačných kapacít a využívania pokročilých technológií Modernizácia poskytovania verejných služieb Podpora budovania inteligentných regiónov a miest Podpora digitálnej pripojiteľnosti Posilnenie rastu a konkurencieschopnosti najmä malých a stredných podnikov, vrátane produktívnych investícií Podpora malého a stredného podnikania Internacionalizácia malého a stredného podnikania Podpora sieťovania podnikateľských subjektov Rozvoj zručností pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie – ľudské zdroje pre inovatívne Slovensko a EÚ Podpora kvality terciárneho vzdelávania orientovaného na pracovný trh Digitálne a podnikateľské zručnosti
2. Ekologickejšia nízkouhlíková Európa	Podpora opatrení na zlepšovanie energetickej efektívnosti a zníženia emisií skleníkových plynov Podpora využívania energie z obnoviteľných zdrojov Rozvoj inteligentných energetických systémov, sietí a uskladnenia mimo TEN-e Podpora adaptácie na zmenu klímy, prevencie rizík a odolnosti voči katastrofám Zlepšenie kvality vôd a stavu v zásobovaní vodou a čistení odpadových vôd Prechod na obehové hospodárstvo s dôrazom na odpadové hospodárstvo Zlepšenie ochrany prírody, krajiny, biodiverzity a ekosystémových služieb, Zabezpečenie prieskumu, sanácie a monitorovania environmentálnych záťaží Zlepšenie kvality ovzdušia Podpora udržateľnej multimodálnej mestskej mobility Prioritné oblasti podpory z ENRAF: podpora udržateľného rybárstva a ochrany vodných biologických zdrojov, podpora udržateľných akvakultúrnych činností, ako aj spracovania produktov rybolovu a akvakultúry a uvádzania týchto produktov na trh
5. Európa bližšie k občanom	Budovanie administratívnych a analyticko-strategických kapacít miestnych a regionálnych orgánov Prevenca negatívnych spoločenských javov a vytváranie bezpečného fyzického prostredia obcí, miest a regiónov Regionálna a miestna infraštruktúra pre pohybové aktivity a voľný čas Zlepšovanie manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich kultúrne dedičstvo, komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch Umožniť regiónom a ľuďom riešiť sociálne, zamestnanecké, hospodárske a environmentálne vplyvy prechodu k cieľu Únie v oblasti klímy a klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050 na základe Parížskej dohody

Fond spravodlivej transformácie (FST)

Zdroj: Oznámenie o strategickom dokumente, Partnerská dohoda 2021 - 2027, s.7 - 8, 2020.

9.4 PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 4	Nakladanie s komunálnym a drobným stavebným odpadom								
Opatrenie 4.3	5	5	4	1	0	0	0	0	0
Opatrenie 4.4	1 170	1 170	995	176	82	0	94	0	0
Opatrenie 4.5	3 000	3 000	2 550	450	210	0	240	0	0
Opatrenie 4.6	510	510	434	77	36	0	41	0	0
Spolu	4 685,00	4 685	3 982	703	328	0	375	0	0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
	Národné verejné zdroje spolu			Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje	H	CH	
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G		
2024	1043,75	1044	887	157	73	0	84	0	0
2025	1043,75	1044	887	157	73	0	84	0	0
2026	1171,25	1171	996	176	82	0	94	0	0
2027	1171,25	1171	996	176	82	0	94	0	0
2028	127,50	128	108	19	9	0	10	0	0
2029	127,50	128	108	19	9	0	10	0	0
2030	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2031	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2032	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2033	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	4685,00	4685	3982	703	328	0	375	0	0

Zdroje financovania EÚ v 2021 - 2027

Operačný program Slovensko
Plán obnovy a odolnosti
Nórske fondy

...

Ciele PD SR

Cieľ politiky	Oblasť podpory
2. Ekologickejšia nízkouhlíková Európa	Podpora opatrení na zlepšovanie energetickej efektívnosti a zníženia emisií skleníkových plynov
	Podpora využívania energie z obnoviteľných zdrojov
	Rozvoj inteligentných energetických systémov, sietí a uskladnenia mimo TEN-e
	Podpora adaptácie na zmenu klímy, prevencie rizík a odolnosti voči katastrofám
	Zlepšenie kvality vôd a stavu v zásobovaní vodou a čistení odpadových vôd
	Prechod na obehové hospodárstvo s dôrazom na odpadové hospodárstvo
	Zlepšenie ochrany prírody, krajiny, biodiverzity a ekosystémových služieb,

5. Európa bližšie k občanom Fond spravodlivej transformácie (FST)	Zabezpečenie prieskumu, sanácie a monitorovania environmentálnych záťaží Zlepšenie kvality ovzdušia Podpora udržateľnej multimodálnej mestskej mobility Prioritné oblasti podpory z ENRAF: podpora udržateľného rybárstva a ochrany vodných biologických zdrojov, podpora udržateľných akvakultúrnych činností, ako aj spracovania produktov rybolovu a akvakultúry a uvádzania týchto produktov na trh Budovanie administratívnych a analyticko-strategických kapacít miestnych a regionálnych orgánov Prevenca negatívnych spoločenských javov a vytváranie bezpečného fyzického prostredia obcí, miest a regiónov Regionálna a miestna infraštruktúra pre pohybové aktivity a voľný čas Zlepšovanie manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich kultúrne dedičstvo, komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch Umožniť regiónom a ľuďom riešiť sociálne, zamestnanecké, hospodárske a environmentálne vplyvy prechodu k cieľu Únie v oblasti klímy a klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050 na základe Parížskej dohody
	Zdroj: Oznámenie o strategickom dokumente, Partnerská dohoda 2021 - 2027, s.7 - 8, 2020.

9.5 PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
	Národné verejné zdroje spolu			Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje			
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 5.2	Nakladanie s komunálnym a drobným stavebným odpadom								
Opatrenie 5.2.2	515	515	438	77	36	0	41	0	0
Opatrenie 5.2.3	105	105	89	16	7	0	8	0	0
Cieľ 5.4.	Ochrana a racionálne využívanie vôd, ochrana pred povodňami.								
Opatrenie 5.4.1	51	51	43	8	4	0	4	0	0
Opatrenie 5.4.2	179	179	152	27	13	0	14	0	0
Spolu	850,00	850	723	128	60	0	68	0	0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
	Národné verejné zdroje spolu			Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje			
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
2024	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2025	212,50	213	181	32	15	0	17	0	0
2026	212,50	213	181	32	15	0	17	0	0
2027	212,50	213	181	32	15	0	17	0	0
2028	212,50	213	181	32	15	0	17	0	0
2029	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2030	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2031	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2032	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2033	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	850,00	850	723	128	60	0	68	0	0

Zdroje financovania EÚ v 2021 - 2027

Operačný program Slovensko Plán obnovy a odolnosti Nórske fondy

...

Ciele PD SR

Cieľ politiky	Oblasť podpory
2. Ekologickejšia nízkouhlíková Európa Fond spravodlivej transformácie (FST)	Podpora opatrení na zlepšovanie energetickej efektívnosti a zníženia emisií skleníkových plynov
	Podpora využívania energie z obnoviteľných zdrojov
	Rozvoj inteligentných energetických systémov, sietí a uskladnenia mimo TEN-e
	Podpora adaptácie na zmenu klímy, prevencie rizík a odolnosti voči katastrofám
	Zlepšenie kvality vôd a stavu v zásobovaní vodou a čistení odpadových vôd
	Prechod na obehové hospodárstvo s dôrazom na odpadové hospodárstvo
	Zlepšenie ochrany prírody, krajiny, biodiverzity a ekosystémových služieb,
	Zabezpečenie prieskumu, sanácie a monitorovania environmentálnych záťaží
	Zlepšenie kvality ovzdušia
	Podpora udržateľnej multimodálnej mestskej mobility
	Prioritné oblasti podpory z ENRAF: podpora udržateľného rybárstva a ochrany vodných biologických zdrojov, podpora udržateľných akvakultúrnych činností, ako aj spracovania produktov rybolovu a akvakultúry a uvádzania týchto produktov na trh
	Umožniť regiónom a ľuďom riešiť sociálne, zamestnanecké, hospodárske a environmentálne vplyvy prechodu k cieľu Únie v oblasti klímy
	a klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050 na základe Parížskej dohody

Zdroj: Oznámenie o strategickom dokumente, Partnerská dohoda 2021 - 2027, s.7 - 8, 2020.

9.6 PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 6.1	Doplniť chýbajúcu infraštruktúru sociálnych zariadení v obci a zvýšiť ich kvalitu.								
Opatrenie 6.1.1	151	151	128	23	11	0	12	0	0
Opatrenie 6.1.2	300	300	255	45	21	0	24	0	0
Cieľ 6.2	Zlepšiť úroveň poskytovania zdravotníckych a sociálnych služieb.								
Opatrenie 6.2.2	20	20	17	3	1	0	2	0	0
Spolu	471,00	471	400	71	33	0	38	0	0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
2024	117,75	118	100	18	8	0	9	0	0
2025	117,75	118	100	18	8	0	9	0	0
2026	117,75	118	100	18	8	0	9	0	0
2027	117,75	118	100	18	8	0	9	0	0
2028	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0

2029	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2030	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2031	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2032	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2033	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	471,00	471	400	71	33	0	38	0	0

Zdroje financovania EÚ v 2021 - 2027

Operačný program Slovensko
Plán obnovy a odolnosti
Nórske fondy

...

Ciele PD SR

Cieľ politiky	Oblasť podpory
4. Sociálnejšia Európa	Adaptabilný a prístupný trh práce
	Kvalitné inkluzívne vzdelanie
	Záruka pre mladých
	Aktívne začlenenie a dostupné služby
	Potravinová a materiálna deprivácia
5. Európa bližšie k občanom	Sociálne inovácie a experimenty
	Budovanie administratívnych a analyticko-strategických kapacít miestnych a regionálnych orgánov
	Prevenca negatívnych spoločenských javov a vytváranie bezpečného fyzického prostredia obcí, miest a regiónov
	Regionálna a miestna infraštruktúra pre pohybové aktivity a voľný čas
	Zlepšovanie manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich kultúrne dedičstvo, komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch
Fond spravodlivej transformácie (FST)	Umožniť regiónom a ľuďom riešiť sociálne, zamestnanecké, hospodárske a environmentálne vplyvy prechodu k cieľu Únie v oblasti klímy
	a klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050 na základe Parížskej dohody

Zdroj: Oznámenie o strategickom dokumente, Partnerská dohoda 2021 - 2027, s.7 - 8, 2020.

9.7 PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 7.1.	Zabezpečiť rozvoj a údržbu infraštruktúry vzdelávania a zabezpečenie podmienok pre efektívnu vzdelávaciu činnosť v obci.								
Opatrenie 7.1.1	105	105	89	16	7	0	8	0	0
Cieľ 7.2.	Zabezpečiť trvalé skvalitňovanie vyváženej ponuky výkonnostného a rekreačného športu.								
Opatrenie 7.2.1	272	272	231	41	19	0	22	0	0
Spolu	377.00	377	320	57	26	0	30	0	

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
	Národné verejné zdroje spolu			Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje			
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
2024	68,00	68	58	10	5	0	5	0	0

2025	68,00	68	58	10	5	0	5	0	0
2026	68,00	68	58	10	5	0	5	0	0
2027	68,00	68	58	10	5	0	5	0	0
2028	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2029	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2030	26,25	26	22	4	2	0	2	0	0
2031	26,25	26	22	4	2	0	2	0	0
2032	26,25	26	22	4	2	0	2	0	0
2033	26,25	26	22	4	2	0	2	0	0
Spolu	377,00	377	320	57	26	0	30	0	0

Zdroje financovania EÚ v 2021 - 2027

Operačný program Slovensko
Plán obnovy a odolnosti
Nórske fondy

...

Ciele PD SR

Cieľ politiky	Oblasť podpory
1. Inteligentnejšia Európa	Podpora opatrení na rozšírenie výskumných a inovačných kapacít a využívania pokročilých technológií Modernizácia poskytovania verejných služieb Podpora budovania inteligentných regiónov a miest Podpora digitálnej pripojiteľnosti Posilnenie rastu a konkurencieschopnosti najmä malých a stredných podnikov, vrátane produktívnych investícií Podpora malého a stredného podnikania Internacionalizácia malého a stredného podnikania Podpora sieťovania podnikateľských subjektov Rozvoj zručností pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie – ľudské zdroje pre inovatívne Slovensko a EÚ Podpora kvality terciárneho vzdelávania orientovaného na pracovný trh
4. Sociálnejšia Európa	Digitálne a podnikateľské zručnosti Adaptabilný a prístupný trh práce Kvalitné inkluzívne vzdelanie Záruka pre mladých Aktívne začlenenie a dostupné služby Potravínová a materiálna deprivácia Sociálne inovácie a experimenty
5. Európa bližšie k občanom	Budovanie administratívnych a analyticko-strategických kapacít miestnych a regionálnych orgánov Prevenca negatívnych spoločenských javov a vytváranie bezpečného fyzického prostredia obcí, miest a regiónov Regionálna a miestna infraštruktúra pre pohybové aktivity a voľný čas Zlepšovanie manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich kultúrne dedičstvo, komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch Umožniť regiónom a ľuďom riešiť sociálne, zamestnanecké, hospodárske a environmentálne vplyvy prechodu k cieľu Únie v oblasti klímy a klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050 na základe Parížskej dohody
Fond spravodlivej transformácie (FST)	

Zdroj: Oznámenie o strategickom dokumente, Partnerská dohoda 2021 - 2027, s.7 - 8, 2020.

9.8 PROGRAM 8. KULTÚRA

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 8.1	Zachovanie kultúrno–historického potenciálu obce a rozvoj kultúrnych, informačných a voľnočasových aktivít v nadväznosti na rozvoji cestovného ruchu na regionálnej a miestnej úrovni.								

Opatrenie 8.1.1	620	620	527	93	43	0	50	0	0
Opatrenie 8.1.2	760	760	646	114	53	0	61	0	0
Opatrenie 8.1.3	51	51	43	8	4	0	4	0	0
Cieľ 8.3	Vytvorenie podmienok na efektívnu propagáciu obce v oblasti kultúry.								
Opatrenie 8.3.2	1	1	0	1	0	0	1	0	0
Spolu	1 432,00	1 432	1 216	216	100	0	115	0	0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
	Národné verejné zdroje spolu			Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje	H	CH	
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G		
2024	357,85	358	304	54	25	0	29	0	0
2025	357,85	358	304	54	25	0	29	0	0
2026	357,85	358	304	54	25	0	29	0	0
2027	357,85	358	304	54	25	0	29	0	0
2028	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0
2029	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0
2030	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0
2031	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0
2032	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0
2033	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	1432,00	1432	1216	216	100	0	115	0	0

Zdroje financovania EÚ v 2021 - 2027

Operačný program Slovensko Plán obnovy a odolnosti Nórske fondy

...

Ciele PD SR

Cieľ politiky	Oblasť podpory
5. Európa bližšie k občanom	Budovanie administratívnych a analyticko-strategických kapacít miestnych a regionálnych orgánov
	Prevenencia negatívnych spoločenských javov a vytváranie bezpečného fyzického prostredia obcí, miest a regiónov
	Regionálna a miestna infraštruktúra pre pohybové aktivity a voľný čas
Fond spravodlivej transformácie (FST)	Zlepšovanie manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich kultúrne dedičstvo, komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch
	Umožniť regiónom a ľuďom riešiť sociálne, zamestnanecké, hospodárske a environmentálne vplyvy prechodu k cieľu Únie v oblasti klímy
	a klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050 na základe Parížskej dohody

Zdroj: Oznámenie o strategickom dokumente, Partnerská dohoda 2021 - 2027, s.7 - 8, 2020.

9.9 PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH

Cieľ 9.1	Zabezpečiť účinnú propagáciu obce.								
Opatrenie 9.1.1	1	1	0	1	0	0	1	0	0
Opatrenie 9.1.2	1	1	0	1	0	0	1	0	0
Cieľ 9.2	Rekreačno- relaxačné zázemie obce.								
Opatrenie 9.2.1	20	20	17	3	1	0	2	0	0
Spolu	22,00	22	17	5	1	0	4	0	0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
	Národné verejné zdroje spolu			Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje	H	CH	
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G		
2024	5,60	6	4	1	0	0	1	0	0
2025	5,60	6	4	1	0	0	1	0	0
2026	5,10	5	4	1	0	0	1	0	0
2027	5,10	5	4	1	0	0	1	0	0
2028	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0
2029	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0
2030	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0
2031	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0
2032	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0
2033	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	22,00	22	17	5	1	0	4	0	0

Zdroje financovania EÚ v 2021 - 2027

Operačný program Slovensko
Plán obnovy a odolnosti
Nórske fondy

...

Ciele PD SR

Cieľ politiky	Oblasť podpory
5. Európa bližšie k občanom	Budovanie administratívnych a analyticko-strategických kapacít miestnych a regionálnych orgánov
	Prevenca negatívnych spoločenských javov a vytváranie bezpečného fyzického prostredia obcí, miest a regiónov
	Regionálna a miestna infraštruktúra pre pohybové aktivity a voľný čas
Fond spravodlivej transformácie (FST)	Zlepšovanie manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich kultúrne dedičstvo, komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch
	Umožniť regiónom a ľuďom riešiť sociálne, zamestnanecké, hospodárske a environmentálne vplyvy prechodu k cieľu Únie v oblasti klímy
	a klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050 na základe Parížskej dohody

Zdroj: Oznámenie o strategickom dokumente, Partnerská dohoda 2021 - 2027, s.7 - 8, 2020.

9.10 PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		

	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 10.1.	Zabezpečiť rozvoj administratívnej infraštruktúry a podmienok na výkon samosprávnych funkcií v obci								
Opatrenie 10.1.1	150	150	128	23	11	0	12	0	0
Cieľ 10.2.	Vytvorenie podmienok na znižovanie kriminality v obci a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v obci.								
Opatrenie 10.2.1	160	160	136	24	11	0	13	0	0
Spolu	310,00	310	264	47	22	0	25	0	0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
	Národné verejné zdroje spolu			Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje	H	CH	
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
2024	40,00	40	34	6	3	0	3	0	0
2025	77,50	78	66	12	5	0	6	0	0
2026	77,50	78	66	12	5	0	6	0	0
2027	77,50	78	66	12	5	0	6	0	0
2028	37,50	38	32	6	3	0	3	0	0
2029	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2030	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2031	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2032	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2033	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	310,00	310	264	47	22	0	25	0	0

Zdroje financovania EÚ v 2021 - 2027

Operačný program Slovensko
Plán obnovy a odolnosti
Nórske fondy

...

Ciele PD SR

Cieľ politiky	Oblasť podpory
1. Inteligentnejšia Európa	Podpora opatrení na rozšírenie výskumných a inovačných kapacít a využívania pokročilých technológií Modernizácia poskytovania verejných služieb Podpora budovania inteligentných regiónov a miest Podpora digitálnej pripojiteľnosti Posilnenie rastu a konkurencieschopnosti najmä malých a stredných podnikov, vrátane produktívnych investícií Podpora malého a stredného podnikania Internacionalizácia malého a stredného podnikania Podpora sieťovania podnikateľských subjektov Rozvoj zručností pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie – ľudské zdroje pre inovatívne Slovensko a EÚ Podpora kvality terciárneho vzdelávania orientovaného na pracovný trh Digitálne a podnikateľské zručnosti
5. Európa bližšie k občanom	Budovanie administratívnych a analyticko-strategických kapacít miestnych a regionálnych orgánov Prevenca negatívnych spoločenských javov a vytváranie bezpečného fyzického prostredia obcí, miest a regiónov Regionálna a miestna infraštruktúra pre pohybové aktivity a voľný čas

Fond spravodlivej transformácie (FST)

Zlepšovanie manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich kultúrne dedičstvo, komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch
Umožniť regiónom a ľuďom riešiť sociálne, zamestnanecké, hospodárske a environmentálne vplyvy prechodu k cieľu Únie v oblasti klímy
a klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050 na základe Parížskej dohody

Zdroj: Oznámenie o strategickom dokumente, Partnerská dohoda 2021 - 2027, s.7 - 8, 2020.

9.11 PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA OBCE

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 11.1	Zabezpečiť technické podmienky na prechod samosprávy na nový typ vládnutia - e - government.								
Opatrenie 11.1.1	26	26	22	4	2	0	2	0	0
Opatrenie 11.1.2	1	1	1	0	0	0	0	0	0
Spolu	27	27	23	4	2	0	2	0	0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
	Národné verejné zdroje spolu			Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje	H	CH	
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G		
2024	6,50	7	6	1	0	0	1	0	0
2025	6,75	7	6	1	0	0	1	0	0
2026	6,75	7	6	1	0	0	1	0	0
2027	6,75	7	6	1	0	0	1	0	0
2028	0,25	0	0	0	0	0	0	0	0
2029	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2030	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2031	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2032	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2033	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	27,00	27	23	4	2	0	2	0	0

Zdroje financovania EÚ v 2021 - 2027

Operačný program Slovensko
Plán obnovy a odolnosti
Nórske fondy

...

Ciele PD SR

Cieľ politiky	Oblasť podpory
1. Inteligentnejšia Európa	Podpora opatrení na rozšírenie výskumných a inovačných kapacít a využívania pokročilých technológií Modernizácia poskytovania verejných služieb Podpora budovania inteligentných regiónov a miest Podpora digitálnej pripojiteľnosti

	Posilnenie rastu a konkurencieschopnosti najmä malých a stredných podnikov, vrátane produktívnych investícií Podpora malého a stredného podnikania Internacionalizácia malého a stredného podnikania Podpora sieťovania podnikateľských subjektov Rozvoj zručností pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie – ľudské zdroje pre inovatívne Slovensko a EÚ Podpora kvality terciárneho vzdelávania orientovaného na pracovný trh Digitálne a podnikateľské zručnosti
4. Sociálnejšia Európa	Adaptabilný a prístupný trh práce Kvalitné inkluzívne vzdelanie Záruka pre mladých Aktívne začlenenie a dostupné služby Potravinová a materiálna deprivácia Sociálne inovácie a experimenty
5. Európa bližšie k občanom	Budovanie administratívnych a analyticko-strategických kapacít miestnych a regionálnych orgánov Prevenca negatívnych spoločenských javov a vytváranie bezpečného fyzického prostredia obcí, miest a regiónov Regionálna a miestna infraštruktúra pre pohybové aktivity a voľný čas Zlepšovanie manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich kultúrne dedičstvo, komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch Umožniť regiónom a ľuďom riešiť sociálne, zamestnanecké, hospodárske a environmentálne vplyvy prechodu k cieľu Únie v oblasti klímy a klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050 na základe Parížskej dohody
Fond spravodlivej transformácie (FST)	

Zdroj: Oznámenie o strategickom dokumente, Partnerská dohoda 2021 - 2027, s.7 - 8, 2020.

FINANČNÉ ZABEZPEČENIE PHRSR

Finančné vyčíslenie jednotlivých aktivít sa v PHRSR uvádza pri väčšine opatrení a aktivít, potrebných na naplnenie cieľov programu. Tie sú stanovené odhadom, konečné rozpočty budú súčasťou vykonávacích plánov. Pri schvaľovaní financovania jednotlivých úloh, vyplývajúcich z aktivít, sa bude prihliadať na ich dôležitosť a dopad na hospodársky a sociálny rozvoj obce. Viaceré úlohy sa môžu realizovať v rámci bežnej prevádzky samosprávy, mnohé však vyžadujú náročnejšie finančné a personálne zdroje a spoluprácu s inými subjektami.

Potenciálne zdroje na realizáciu opatrení a úloh PHRSR sú:

- vlastné zdroje – rozpočet obce,
- bankové úvery,
- štátne dotácie z účelových fondov,
- dotácie z výťažku lotérií,
- financie z Národných Projektov (MPSVR, úrady práce sociálnych vecí a rodiny),
- štrukturálne a fondy,
- nadácie, neinvestičné fondy,
- účelové fondy zahraničných zastupiteľstiev v SR (holandské, americké, kanadské,...),
- Svetová banka,
- sponzoring podnikateľov, firiem, bankového sektora, súkromných osôb,
- združovanie prostriedkov verejnej a neverejnej sféry, atď.,

Štruktúra uvedených zdrojov bude závisieť na aktuálnej finančnej situácii obce ako aj na spoločensko-ekonomických podmienkach.

10 ZÁVER

PHRSR obce Špania Dolina je strategický strednodobý dokument, ktorý určuje víziu rozvoja obce, prioritné rozvojové oblasti a strategické ciele ich naplnenia. Tento dokument je základným východiskom pre spracovanie ďalších materiálov rozvoja jednotlivých oblastí života obce.

PHRSR je otvoreným dokumentom, ktorý bude vyhodnocovaný a aktualizovaný na zasadnutiach obecného zastupiteľstva podľa potreby.

Predmetný PHRSR obce Špania Dolina bol schválený na zasadnutí obecného zastupiteľstva dňa:

..... UOZ č.

.....
pečiatka obce

.....
starostka obce

11 POUŽITÁ LITERATÚRA

1. Partnerská dohoda 2021 - 2027
2. Zmluva o fungovaní Európskej únie
3. Rámcový dohovor OSN o zmene klímy (1994)
4. Kjótsky protokol k Rámcovému dohovoru OSN o zmene klímy (1997)
5. Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj
6. Ciele politiky EÚ v programovom období 2021 – 2027
7. Národný program reforiem Slovenskej republiky (2018, 2019, 2020)
8. Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2020 – 2024
9. Národná stratégia regionálneho a územného rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030 (2017)
10. Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 – v znení KURS 2011 – zmeny a doplnky č. 1 KURS 2001
11. Národný infraštruktúrny plán Slovenskej republiky na roky 2018 – 2030, (2017) 11
12. Zelenšie Slovensko – Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 (Envirostratégia 2030)
13. Strategický plán rozvoja dopravy SR do roku 2030 (2016)
14. Akčný plán rozvoja elektromobility v Slovenskej republike (2019)
15. Pozičný dokument Európskej komisie k Partnerskej dohode a programom SR na roky 2014 - 2020
16. Stratégia financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014 - 2020
17. Integrovaný regionálny operačný program „IROP“
18. RIÚS BBSK 2014-2020
19. Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja (PHSR BBSK),
20. Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001, aktualizácia 2010,
21. Národný program reforiem, máj 2012,
22. Návrh základných princípov na prípravu Partnerskej dohody Slovenskej republiky na programové obdobie 2014 – 2020,
23. Stratégia rozvoja dopravy SR do roku 2020, 2010,
24. Program odpadového hospodárstva na roky 2011 - 2015,
25. Stratégia Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020
26. Revidovaný národný akčný plán Dekády začleňovania rómskej populácie 2005 - 2015 na roky 2011 – 2015
27. 2. etapa Programu podpory zdravia znevýhodnených komunít na Slovensku na roky 2009 – 2015
28. Koncepcia výchovy a vzdelávania rómskych detí a žiakov vrátane rozvoja stredoškolského a vysokoškolského vzdelávania
29. Stratégia EÚ 2020 - cieľ: konkurencieschopnosť, zamestnanosť a hospodársky rast
30. Spoločný strategický rámec EK, marec 2012,
31. Nariadenia EK (Všeobecné nariadenie, nariadenie k fondom),
32. CENTROPE – Správa o regionálnom rozvoji, 2012,
33. CENTROPE – Nástroj na hodnotenie potrieb infraštruktúry – podpora konkurencieschopného regionálneho rozvoja (INAT),
34. CENTROPE – Stratégia ľudského kapitálu,
35. CENTROPE – Stratégia v oblasti vedomostného regiónu,
36. CENTROPE – Stratégia v oblasti priestorovej integrácie a Akčný plán 2013+,
37. CENTROPE – Stratégia v oblasti kultúry a cestovného ruchu 2013+,
38. Pozičný dokument Európskej komisie k Partnerskej dohode a programom SR na roky 2014 - 2020
39. Stratégia financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014 - 2020
40. Integrovaný regionálny operačný program „IROP“ Národný strategický referenčný rámec 2007-2013.
41. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja.
42. Zákon č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja, v znení neskorších predpisov.
43. Zákon č. 369/1990 Z.z. o obecnom zriadení, v znení neskorších predpisov.
44. Zákon č. 303/1995 Z.z. o rozpočtových pravidlách, v znení neskorších predpisov.
45. Zákon č. 482/2003 Z.z. o štátnej pokladnici.
46. Zákon č. 193/2001 Z.z. o podpore na zriadenie priemyselných parkov,
47. Zákon č. 156/2003 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 193/2001 Z.z. o podpore na zriadenie priemyselných parkov.
48. VEDA. Encyklopédia Slovenska. VI zv. Veda, Bratislava, 1982.
10. JAROŠ, J. Tectonic styles of the homelands of superficial nappes. Rozpravy ČASV, Řada matematických a přírodných věd, roč. 81, seš. 6, Academia Praha, 1971.
11. LUKNIŠ, M. A KOL. Slovensko – Príroda. Vyd. Obzor, Bratislava, 1972.
12. MAŽÚR, M., LUKNIŠ, M. Regionálne geomorfologické členenie SSR, Geogr. Čas., 30, 2, Bratislava, 1978.
13. UPSVAR. Štatistiky Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny 1999 – 2004.
14. Interné materiály obce Špania Dolina.

15. Sociologický ústav Slovenskej akadémie vied, REGIONÁLNY ROZVOJ SLOVENSKA VÝCHODISKÁ A SÚČASNÝ STAV , Editori: Mgr. Ľubomír Falťan, CSc., Doc. PhDr. Ján Pašiak, PhD. 2004, 88 s.
16. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. Národná stratégia ISPA Slovenskej republiky: životné prostredie, Október 2000.
17. STREDOSLOVENSKÉ VYDAVATEĽSTVO. Vlastivedný sborník IV. Bratislava. 1961.
18. STREDOSLOVENSKÉ VYDAVATEĽSTVO. Vlastivedný sborník XI. Bratislava. 1972.
19. BIELY, A. et al. Geologická stavba. In Atlas krajiny Slovenskej republiky [online]. 2004.
20. LUKNIŠ, M. Reliéf. In LUKNIŠ, M. et al. Slovensko 2 : Príroda. 1972.
21. HRAŠNA, M., KLUKANOVÁ, A. Inžinierskogeologická rajonizácia. In Atlas krajiny Slovenskej republiky [online]. 2004.
22. MAZÚR, E., LUKNIŠ, M.. Geomorfologické jednotky. Mapa 1:500 000. In Atlas SSR. 1980.
23. MAZÚR, E., ČINČURA, J., KVITKOVIČ, J. Geomorfológia. Mapa 1:500 000. In Atlas SSR. 1980.
24. <http://www.statistics.sk/mosmis/run.html>
25. <http://www.fns.uniba.sk/zp/knihy/index.htm>
26. Jozef Jakál, Geografický ústav SAV, Štefánikova 49, 814 73 Bratislava, Slovensko KRASOVÉ FORMY A ICH VÄZBA NA VLASTNOSTI RELIÉFU A KLÍMY V ZÁPADNÝCH KARPATOCH
27. <http://www.agroporadenstvo.sk/rv/poda/>
28. <http://web.tuke.sk/fberg-kgp/spis/geologia.htm>
29. <http://oldwww.fns.uniba.sk/~krg/prilohy/kgamr/2004/podnedruhy1.htm>
30. Nábělek, F. (1979): Encyklopédia Slovenska, SAV, Bratislava
31. Kolektív, 2000: Morfogenetický klasifikačný systém pôd Slovenska. VÚPOP, Societas
32. Pedologica Slovaca, Bratislava, s. 74
33. Mazúr, E. (1980): Atlas SSR, SAV, Bratislava - kapitola pôdy
34. Minár, J. a kolektív (2001): Geografické spektrum 3. PRIF UK Bratislava
35. <http://www.minerally.sk/>
36. Bizudová, M. 1993. Geomorfológia. 1. vyd. Bratislava: UK Bratislava, 1993. 228 s. -
37. Lukniš, M. 1972. Slovensko príroda. 1. vyd. Bratislava: Obzor, 1972. 920 s. -
38. Ciesarik, M. 1994. Geológia. Vysokoškolské skriptá. 1. vyd. Ž. n. Hronom: LF: Katedra prírodného prostredia, 1994. 255 s. ISBN 80-228-0345-6 -
39. Čerman, R. 2003. Zemepisný atlas SR. 1. vyd. Bratislava: Mapa Slovakia Bratislava, s.r.o. , 2003. 96 s. ISBN 80-8067-006-4 -
40. Kolník P., 2001, Cestovný lexikón Slovenskej republiky, Bratislava, Vydavateľstvo Astor Slovakia, 212,
41. Plesník P., a kol. 1989, Malá slovenská vlastiveda, Bratislava, Vydavateľstvo Obzor, 91, 135, 222, 223,
42. www.statistics.sk
43. Jurko, A., 1958: Pôdne ekologické pomery a lesné spoločenstvá Podunajskej nížiny. Vydavateľstvo SAV, Bratislava, 264 s.
44. Lukniš, M. (ed.), Bako, J., Berta, J., Ferienc, O., Feriencová-Masárová, Z., Fusán, O., Futák, J., Hejný, S., Jurko, A., Kurpelová, M., Mičian, L., Michalko, J., Petrovič, Š., Schmidt, Z., Šimo, E., Vilček, F., Zaťko, M., 1972: Slovensko 2. Príroda. Obzor, Bratislava, 920 s.
45. Lukniš, M., Plesník, P., 1961: Nížiny, kotliny a pohoria Slovenska. Osveta, Bratislava, s. 7-50.
46. Mazúr, E., Lukniš, M., 1980: Geomorfologické jednotky. In: Mazúr, E. et al., 1980: Atlas SSR. Vydavateľstvo SAV, Bratislava, s. 55.
47. Michalko, J., Magic, D., Berta, J., 1986: Geobotanická mapa ČSSR, textová časť. Vydavateľstvo SAV, Bratislava, 160 s.
48. Plesník, P. et al., 1989: Malá slovenská vlastiveda. Vydavateľstvo Obzor, Bratislava, s. 296-297.
49. Ružičková, H., Halada, L., Jedlička L., Kalivodová, E., 1996: Biotopy Slovenska. Ústav krajiny ekológie Slovenskej akadémie vied, Bratislava, s. 104 - 109.
50. Vyhláška MŽP SR č. 24/2003 Z.z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny.
51. Vyhláška MŽP SR č. 492/2006 Z.z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny.
52. Zákon NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny.
53. Slovensko II. (Príroda), kol. autorov, Obzor Bratislava, 1972
54. www.krasy-slovenska.sk
55. Alojz Čaputa, Juraj Holčík a kol., 1982, www.szap.sk,
56. <http://svosmo.edupage.org/about/?subpage=1&>
57. http://www.mesa10.sk/index.php?action=module&id=modcontent&content_id=261
58. <http://tlacovespravy.wordpress.com/2012/06/01/prieskum-sport-v-zivote-mladych-europanov>
59. <http://www.nocka.sk/uploads/fd/c5/fdc56b5295544adb7e3625632921405f/4-monitoring-vysledkov-kp-2005-2008-no6-7-2009.pdf>
60. <http://www.tophotelierstvo.sk/domaci-cestovny-ruch/turizmus/hotelierstvo-v-e-a-na-slovensku/>
61. NSRR, 2011
62. <http://www.sopsr.sk/>
63. naseobce.sk
64. Štatistický úrad, DataCubes,
65. Encyklopédia Slovenska, Veda 1983.,
66. Kraje a okresy Slovenska, Q111 1997.,
67. Komplexná charakteristika a hodnotenie vplyvov na ŽP vrátane zdravia, 2008
68. <http://www.sodbtn.sk/>
69. www.agro.poradenstvo.sk, 12.8.2021
70. <https://sk.wikipedia.org/>
71. <http://www.minerally.sk/>
72. <http://www.podnemapy.sk>
73. <http://geografia-sk.blogspot.com/>
74. <https://www.spaniadolina.sk>
75. PHRSR

76. <https://sk.wikipedia.org/wiki>
77. ÚPN,
78. <https://www.meteoblue.com/sk>
79. <https://www.slovensko.sk/sk/lokality/>
80. http://www.napant.sk/nch/nch_don1.htm
81. <https://www.bbsk.sk/socialne-sluzby>
82. <https://www.klopicka.sk/>
83. http://www.tatra-alps.com/turisticke_informacie
84. <https://www.megau.bytovanie.sk/drevenica-spanka>
85. <https://www.zahoramizadolami.sk/banicky-okruh-spania-dolina>
86. www.herrengrund.sk/about.html
87. <https://www.sachticka.sk/slovak/hotel-a-okolie/o-hoteli-sachticka>

Zoznam skratiek

PHRSR	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
OcÚ	obecný úrad
OZ	obecné zastupiteľstvo
PD	partnerská dohoda
M	ÚSES - miestny územný systém ekologickej stability
PZI	priame zahraničné investície
RO	rozpočtové organizácie
KZ	kód zdroja

**Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
Obce Špania Dolina
Programovacie obdobie 2024 - 2033
2023**

SCARABEO-SK, s.r.o., Povstalecká cesta 16, 974 09 Banská Bystrica

e-mail: hronec.scarabeus@gmail.com
tel.: 0907 439 224